SERGHEI ESENIN / MOSCOVA CIRCIUMAREASCA

SERGHEI ESENIN

MOSCOVA CIRCIUMAREASCA

EDITIE BIBLIOFILĂ

TĂLMĂCIRI DE ZAHARIA STANCU
ILUSTRATIA DE OVIDIU CROITORU
TEXT INGRIJIT SI ADDENDA DE
FLORIN ROTARU

EDITURA BIBLIOTECA BUCURESTILOR
Bucureşti - 1999

S U M A R

DRUMUL MEU / 7
MI S-A URIT TRAIND / 16
IN CEAS STRAVEZIU / 18
TOAMNA / 21
DOAMNE, TU OARE / 22
TOT CE E VIU / 23
PRIN SEARA ROSCOVANA... / 25
MAGDALENA / 29
DUPA SUVITA-NTUNECATA / 30
LUCESFARUL ROSU... / 32
DOAMNE AZURUL .../ 33
CIMP LESINAT / 37
ACUM, DRAGOSTE... / 38
NU RATACESC / 39
SINT ULTIMUL POET / 41
VULPEA / 43
VACA / 44
PISICA / 48
AM PARASIT CASA PARINTEASCA / 52
PE CINE SA CINT / 56
CIINILOR / 57
RATACESC PE INTIIA ZAPADA / 58
SPOVEDANIA UNUI HULIGAN / 59
NOI, GENERATIA... / 63
OMUL NEGRU / 67
O, TINUT AL PLOPILOR / 73
NU-MI PARE RAU / 74
CRINGUL DE AUR / 78
MA INTRISTEZ CIND MA UIT LA TINE /80
ULITA ASTA EU O CUNOSC / 84
LENIN / 88
SCRISOARE MAMEI / 93
LUMINA DE SOFRAN / 95
MOSCOVA CIRCIUMAREASCA / 97
INONIA / 101
CHEMARE CINTATA / 110
UNDE ESTI CASA PARINTEASCA / 113
TREZESTE-MA MIINE DEVREME / 116
ARTARUL / 118
MALINUL / 120
VISCOL / 124
CEATA ALBASTRA / 126
NU MA VOI MAI AMAGI SINGUR / 128
IATA-MA IARASI IN FAMILIA MEA / 130
PE BLIDUL ALBASTRU AL CERULUI / 134
ANA SNEGHINA / 135
ADDENDA / 163
NOTA ASUPRA EDITIEI / 167
SERGHEI ESENIN AUTOBIOGRAFIE / 175
TABEL CRONONLOGIC / 179
NOTE SI COMENTARII / 203
CRONICI LITERARE / 267
STUDII LITERARE / 281
AVATARURI / 339
INDICE ALFABETIC / 363

D R U M U L M E U

Viaţa-şi intră-n matcă.
Fost locuitor de sat
Îmi amintesc
Cele văzute la ţară.
Poeme dragi
Povestiţi liniştit
Despre viaţa mea.

O izbă ţărănească
Miros de hamuri,
Icoane vechi,
Lumină slabă de candele.
Ce bine am păstrat
Senzaţiile din anii copilăriei.
Sub ferestre
Foc de viscol alb.

Am nouă ani.
Divanul, bunica, pisoiul...
Bunica îngînă un cîntec,
Trist, de stepă,
Căscînd din cînd în cînd
Şi închinîndu-se.

Viscolul mugea.
Sub ferestre
Parcă jucau morţii.
Atunci Imperiul
Se lupta cu japonii,
Şi toţi vedeau,
Departe, cruci.

Atunci nu cunoşteam
Treburile negre-ale Rusiei,
Şi nu înţelegeam
Pentru ce e război.
Cîmpiile din Reazani
Unde coseau mujicii,
Şi îşi semănau pîinea,
Era ţara mea.

Ştiu doar atît:
ţăranii murmurau,
Înjurau pe dracu,
Pe Dumnezeu şi pe ţar.
Ca răspuns
Le zîmbeau numai depărtările,
Şi zările noastre,
Rari şi de culoarea lămîiei.

Atunci pentru întîia oară
M-am întîlnit cu rima.
Vîrtejul senzaţiilor
Mi-a ameţit capul
Şi-am zis:
Fiindcă s-a iscat acest har
Am să-mi arăt sufletul prin cuvinte.

Ani depărtaţi-.
Acum sînteţi ca-n ceaţă.
Ţin minte; bunicu-mi spunea cu mîhnire:
"Fleacuri.
Dacă-ţi vine să scrii
"Scrie despre secară
"Sau despre cai".

În capul meu
Aprins de chemarea muzei
Răsăreau visuri.
În tăceri tainice gîndeam:
Voi fi renumit şi bogat,
Şi mi se va ridica
Statuie-n Reazani.

La cincisprezece ani
M-am îndrăgostit straşnic
Şi mă gîndeam duios
Cînd rămîneam singur:
Cu cea mai mîndră dintre fete
Împlinind vîrsta,
Mă voi însura.

Anii treceau...
Anii schimbă feţele.
Alte lumini
Se aştern peste ele.
Visător în sat,
În capitală
Am devenit poet de mîna-ntîia.

Şi bolnăvindu-mă
De plictiseală scriitoricească
Am început să rătăcesc
Prin felurite ţări.
Nu m-am încrezut în nimeni,
Nu mi-a părut rău după nimeni,
Am socotit totul minciună.

Atunci am înţeles
Ce înseamnă Rusia,
Ce este gloria,
Şi de aceea
În suflet mi-a intrat tristeţea
Ca o otravă amară.

Ce-mi foloseşte
Că sînt poet?
Şi fără mine e destul gunoi.
Să mor.
Dar...
Nu...
Să nu-mi mai faceţi monument în Reazani.

7Rusie, ţarism...
Tristeţe...
Şi nobilime binevoitoare...
Ei, şi !
Priveşte, dar, tu Moscova,
Huliganismul deznădăjuit.
O să vedem
Cine pe cine va învinge.

Şi acum poemele mele stropesc
Pe lustruiţii saloanelor
Cu urina iepei din Reazani.

Nu vă place?
Da, aveţi dreptate,
Sînteţi obişnuiţi cu Origan,
Dar pîinea aceasta
Cu care vă hrăniţi
Din bălegar o scoatem.

Au mai trecut alţi ani
Şi-n ani au fost atîtea
Că în cuvinte
Nu pot să-ncapă toate.
În locul ţarismului
Cu forţă uriaşă
A venit puterea muncitorilor.

Obosit de rătăciri
Prin ţări străine

Am revenit
La casa părintească.
Cu coade verzi
Şi fustişoară albă
Veghează lîngă lac mesteacănul.

Ce minunat mesteacăn
Şi ce piept !
Nici o femeie n-are
Unul la fel.
Din cîmpuri,
Oamenii stropiţi cu soare,
Se-ntorc în sat în care cu secară.

Nu mă mai recunoaşte nimeni !
Sînt pentru ei drumeţ străin,
Dar iată, trece fără să se uite,
O veştedă femeie.
Un fulger mi-nfioară trupul.

Să fie ea?
Să nu mă fi recunoscut?
Ei, fie,
Las-să treacă.
Şi fără mine e destul de tristă.
are o înfăţişare de martiră
Pe înserate,
Cu şapca pe faţă,
Să nu-mi trădez
Răceala ochilor,
Merg să privesc
Stepele cosite
Şi să aud
Cum cîntă pîrîul.

Ei, ce?
Tinereţea a trecut.
E vremea să m-apuc
De lucru,
Şi sufletul neastîmpărat
Să cînte matur,
Noua viaţă a satului
Să mă umple
De forţă nouă,
Cum înainte
M-a dus la renume
Draga iapă rusească.

MI S-AURIT TRAIND...

Mi s-a urît trăind în ţara mea.
Sub alte ceruri doru meu m-ar vrea,
O, izbă -am să te părăsesc,să plec,
Prin lume vagabond şi hoţ să trec.

Voi merge pe zulufii albi ai zilei
Cătînd coliba liberă - a milei -
Şi un prieten scump cuţitul strîmb
Mi-l va ascute, scos de la carîmb.

Cu primăvara-n stepă şi cu soare
Se-mbrobodeşte drumul, galben floare,
Şi tu, al cărui nume-l tăinui, drag,
O să m-alungi din nou de lîngă prag.

Și iarăși o să mă întorc aici
Să mă mîngîi cu bucurii prea mici.
Dar într-o seară verde, sub fereastră
O să mă spînzur cu-o eșarfă-albastră-

Și sălcii sure, peste garduri vii,
Spre mine-or să întindă crengi mlădii,
Și cîinii vor lătra cînd, nespălat,
Mă vor zvîrli-n pămîntul desfundat.

Iar luna goală va pluti-n văzduh
Pierzîndu-și vîslele pe lac, în stuh,
Și Rusia va dăinui la fel
Jucînd la gard cu gleznele-n inel.

IN CEAS SRAVEZIU

În ceas străveziu cînd noaptea-şi-nfige
Pe degetul ei negru luna,
Cui cîntă de dragoste
Privighetoarea nebună?

Mai poate cineva să iubească acum?
Inimile sînt toate sînge şi fum.
O, noi sîntem tineri, dar noi
Mergem să deschidem uşi noi.
Am aruncat cuvintele rare,
Numai forţa e creatoare.
Ce e pentru noi soarele sau convoiul de stele?
Rîul de aur al mulţimii rebele.
Ce e pentru noi India? Tolstoi mai are vreun rost?
Vîntul acesta parcă a fost şi n-a fost.
Acum oamenii simpli,cu bluze albastre,
Sînt mai înalţi ca înaltele astre.

T O A M N A

Liniştea a potopit crîngurile cu ploi.
Toamna, iapă roşie, îşi scarpină coama în foi.

Pe deasupra malurilor rupte ale rîului
Zăngănitul potcoavelor albastre,
clinchetul frîului.

Păsările sînt toate cenuşă, cerul nomol.
Vîntul prin veştejiri calcă domol,

Şi pe măceşii roşii sărută mut
Rănile Hristosului nevăzut.

D O A M N E,
T U O A R E

Doamne, Tu oare
Ai legănat în vis pământul?
Pulberea stelelor
A scuturat-o în părul meu vîntul.

Răsună cedrii cerului
Prin broboada luminii.
În văile tristeţii
Cuvintele se-nfig ca spinii.

Cuvintele, cuvintele cîntă
Despre ţinuturile depărtate
Unde gura lunii a muşcat
Tufele roşcate.

Acolo, în crînguri adînci,
Sar veverițe, iepuri şi grauri,
Şi joacă, sprintenă şi goală,
Ploaia cu genunchii de aur.

TOT CE E VIU

Tot ce e viu e-nsemnat
Cu un har de la-nceput
Dacă nu aş fi poet
Aş fi fost tîlhar temut.

Slab şi mic, totdeauna
Printre băieţandri erou vestit,
Adesea, adesea mă întorceam acasă
Cu nasul zdrobit.

Şi înaintea mamei speriate
Spuneam cu gura sîngerară, rece:
-Nu e nimic, m-am poticnit de-o piatră.
Pînă mîine trece.

Şi acum că s-a potolit
Fierberea din zilele acele
O putere nestăvilită
Zbucneşte în poemele mele.

Cuvintele vin rîuri de aur,
Şi peste fiecare rînd se revarsă
Îndrăzneala copilului zburdalnic
Cu vestmînt sfîşiat, faţă arsă.

Ca şi atunci sînt mîndru şi cutezător.
Pasul mi-e nou; nici-o cătuşă nu-l strînge.
Înainte mă băteau peste bot
Acum sufletul mi-noată în sînge.

Şi astăzi nu mamei
Ci adunăturii străine care rîde îi zic:
-Nu e nimic, m-am poticnit de-o piatră.
Mîine nu se mai cunoaşte nimic...

PRIN SEARA ROSCOVANA

Prin seara roşcovană poteca se strecoară.
Loviţi, măceşii toamnei dau sunet de vioară,
Soarele s-a strivit în zare ca un frag,
Izba mă cheamă simplă să-i odihnesc în prag.

Aria amiroase a fin cosit şi-a orz.
Prin geam odrasla crudă cu păr gălbui şi-ntors
Priveşte jocul simplu al păsărilor grase
În frigul care vine cu neguri şi mătase.

Fum verde toarce hornul din sobele roşcate.
Adoarme-acoperişul-cu pleoapele lăsate.
Cine lipseşte? Vîntul cu buzele subţiri
Prin noapte strigă ori strigă prin amintiri?

Cine-o mai călca frunza colţată ochind cerbii,
Şi cu călcîie goale aurul viu al ierbii?
Suspinul vag se pierde cu sunet slab prin ani
Şi întîlneşte bufniţi,-nici şoimi şi nici vultani.

Ce deasă cade pîcla! în grajd e somn de pîslă.
Drumul a adormit alb, lîngă şanţul vîslă.
Şi-un smoc de fîn-tăiat de fier, duios suspină
Lin legănat de buza vacii care se-nchină.

MAGDALENA

În dantelă de lună
Valea momeşte stihii.
Din icoană Magdalena
Zîmbeşte către copii.

Seara albastră uimită
Holbează ochi mari.
Luna se clatină-n leagăn
Printre stejari.

Se vesteşte furtună şi viscol
Cu mărgele de sticlă, reci,
O pasăre trece şi ţipă
În vînturi de veci.

Moartea-şi-ascute toporul
Şi iată, Magdalena plînge.
Cineva rătăcit în stepă
Mîinile-şi frînge.

DUPA SUVITA-NTUNECATA

După şuviţa-ntuneçată a pădurii.
În albăstrimea neclintită,
Luna-mielușea cîrlionţată-
Se plimbă prin iarba-nflorită.

Pe lacul în roata de sălcii bătrîne
Corniţele ei împung mătasa.
De pe cărare privind îmi pare
Că apa clatină malul şi casa.

Stepa învestmîntată în şal verde
Cădelniţează fum de ceremuşă.
În răzoarele dese se ascund
Păsări cu pene de cenuşă.

O, ţinut nesfîrşit şi sălbatec
Ce aproape eşti de inima mea,
În adîncul tău s-au pitit
Tristeţea şi galbena-mi stea.

Şi ţie ca şi mie ţi-e dor
De cerul înalt cu amurg roşcovan
Şi de văzduhurile libere cu zbor
De şoim şi vultan.

Dar pe deasupra-ţi, întindere albastră,
Întunericul se uită greoi
Şi s-aud lanţurile Siberiei
Dincolo de cocoaşa Uralilor goi.

LUCEAFARUL ROSU

Cîmpul cules, codrul pustiu,
Stuhul alungă stol cenuşiu.
Munţii sînt fier, balta aramă,
Soarele scamă.

Drumul se-ngroapă, rîmă, sub frunză,
Urmele dragii au să se-ascunză.
Fulgeră-n inimă şi cade sub stîncă
Cerul mărunt în apa adîncă.

O, şi eu singur aseară am văzut:
Luceafărul roşu cobora tăcut
Şi ca un mînz sălbatic se-nhăma
La sania mea, la sania ta...

DOAMNE, AZURUL...

Doamne, azurul fără fund
E poate pîntecu-ţi rotund,
Şi soarele, buric de aur,
Cu care vezi şi munţi şi plaur.

Vrei tu-n cîrlige să ne prinzi,
De stele, cînd te uiţi spre noi?
Într-ale lacului oglinzi
Luceferi blonzi desfoi, desfoi.

O plasă mică de pescar
Nici cînd nu prinde somnul mare,
Tu nu mă vei tîrî-n năvod
Spre casa-ţi nălucită-n zare.

Dacă te bizui, vino gol,
Tulbură apa cu nămol,
Şi răsăritul, visc şi smoală,
Aruncă-mi-l pe cap din poală.

Fă buza focului să ardă
Păcatul din lumescu-mi trai
Şi-abia atunci, cu-n vîrf de bardă
Dă-mi aripi să mă urc la rai.

CIMP LESINAT

Cîmp leşinat, pe cine vrei să chemi?
Visule, ce te zvîrcoleşti şi gemi?
Aleargă herghelia şi secara,
Rămîne-n urmă satul, codrul, sara...

Aleargă gerul alb pe sterpe stepe
Ferestre sparte, uşi dogite, trepte...
Pînă şi soarele-a-nghețat
În drum, ca o băltoacă de pişat.

Rusie, cine ți-a mînjit zăpezile?
Cine ți-a speriat cirezile?
Cîinii flămînzi se-mpleticesc şi fug-
Şi marginile zărilor le sug.

S-alerg şi eu? O, nu, rămîn aici
Cu huliganii mei calici.
Lupoaicei, Dumnezeu i-a dat un pui,
Dar Omul i-a ucis puiul vătui.

ACUM, DRAGOSTE...

Acum, dragoste, dragostea mea
Nu mai e tînără şi nouă.
Tu eşti mîhnită că mătura lunii
Îmi scutură peste poeme rouă.

Întristîndu-te şi bucurîndu-te în faţa stelei
Ce-ţi cade pe sprîncenele subţiri
ţi-ai dăruit inima izbei,
Inima ta cu trandafiri.

Cel aşteptat cu tremur în noapte
A trecut înainte şi nu s-a oprit.
Cheile tale cu sunătoare şoapte
Cui le-ai dăruit?

Raiul n-ai să-l vezi prin fereastră
Şi n-o să cînţi mereu despre soare.
Moara pe deal îşi zbate aripile
Dar pămîntul n-o lasă să zboare.

NU RATACESC

Nu rătăcesc prin ierburi şi nu caut
Urma nimănui sub cerul închis.
Cu snopul părului tău de ovăz
Mi-ai ieşit pentru totdeauna din vis.

Cu mireasmă de mură pe piele
Ce frumoasă erai în alint:
Semănai c-un apus purpuriu,
Cu zăpezi de argint.

Boabele ochilor tăi s-au trecut,
Glasul ţi s-a stins în tăcere,
Dar în cutele şalului a rămas
De la mîinile mici adiere de miere

Cînd zorile pe acoperişuri
Ca pisicuţele îşi spală cu labele faţa,
Fagurii apei cu vîntul
Mi te tot amintesc dimineaţa

Şi seara albastră cîteodată îmi spune
Că ai fost numai cîntec şi vis visat.
Eu te ştiu făptură gingaşă; umerii frumoşi
Cu buzele tainei i-am sărutat.

Nu rătăcesc prin ierburi şi nu caut
Urma nimănui sub cerul închis.
Cu snopul părului tău de ovăz
Mi-ai ieşit din gînd şi din vis.

SÎNT ULTIMUL POET

Sînt ultimul poet al satului.
În poeme podul de lemn e neînsemnat.
Privesc cum cădelniţează mesteacănul
Cu frunziş întomnat.

Trupeasca mea făclie de ceară
Va arde pînă la sfîrşit cu flacără aurie.
Ceasul de lemn galben al lunii
Îmi va suna răguşit intrarea-n veşnicie.

Pe nesfîrşitele cîmpuri albastre
Va ieşi uriaşa maşină de fier.
Palmele ei negre vor aduna
Ovăzul risipit de zori sub cer.

Cîntecele acestea nu vor trăi cu voi
Palme fără viață, palme străine.
Numai spicelor și cailor
O să le pară rău după mine.

Fierul va alunga herghelиile.
Coame n-or să mai fluture-n vînt.
Curînd, ceasul de lemn galben al lunii
Îmi va suna răgușit intrarea-n pămînt.

V U L P E A.

S-a tîrît cu piciorul zdrobit
Şi în vizuină s-a încolăcit.
O dantelă de sînge-nflorată
Se scria pe zăpada curată.

Se împleticea prin fumul detunăturii.
În ochi i se clătinau copacii pădurii.
Din tufişuri vîntul zbucnise cu părul vilvoi
Şi risipise alice sonore prin foi.

Deasupra ei întunericul se zbătea.
Seara umedă şi roşie creştea,
Capul se tot ridica speriat să audă.
Limba încremenea pe rana udă.

Apoi coada galbenă, flacără, în viscol a
căzut.
Buzele morcov copt s-au făcut.
Mirosea a frunză putredă, a zăpadă ca luna.
În vizuină sîngele picura într-una, într-una...

V A C A

De bătrîneţe dinţii i-au căzut.
Ani mulţi pe coarne s-au însemnat.
A bătut-o într-una văcarul băut
Pe izlazul rouat.

Inima ei numai linişte vrea
Dar şoarecii rod în colţ şi s-aud.
Odată,odată, viţeluşul
Avea picioarele albe,botul ud.

Mama a fost jefuită de fiu
Şi copleşită de întristare.
În obor, sub salcîm, pe prăjină
Vîntul flutura pielea în soare.

Şi în anul ce vine şi ea, şi ea
Va porni către marea tăcere.
I se va trece peste gît o funie cu nod,
Şi va fi dusă în amurg, la tăiere.

Poate, slabă, va cerca-mpotrivire
Proptindu-şi coarnele vechi în pămînt.
Acum visează un crîng cu frunză subţire
Şi cîmpuri ierboase legănate de vînt.

P I S I C A

Scrisoare surorii mele Şura.

Sînt atît de multe pisici pe lume.
Numărul lor n-ar putea nimeni să-l spună.
Îmi amintesc: în izba noastră mirosea a
mazăre...
Şi steaua albastră sună...

În viaţă, în vis ori în somn,
Mi se năzare o zi depărtată:
Pe laiţă torcea pisoiul de puf
Şi se uita cu privirea dungată.

Pe atunci eram copii, copii,
Bunica-ngîna un cîntec bătrîn.
Pisoiul ca un tigru tînăr sărea
Şi se juca cu ghemul scăpat din sîn.

Au trecut anii, bunica e moartă.
Din pielea pisoiului iubit
Bunicul a făcut o căciulă
Și a purtat-o pînă s-a-nvechit.

AM PARASIT CASA PARINTAEASCA

Am părăsit casa părintească
Şi Rusia cu iarbă albăstrie,
Trei stele, în plop, lîngă lac,
Tristeţea mamei o păstrează vie.

Luna ca o broască de aur
Se risipeşte pe faţa apei.
Ca floarea de măr, părul cărunt,
S-a revărsat în barba tatei.

N-am să mai revin acolo curînd,
Am mult de cîntat, am mult de sunat.
Rusia albastră e păzită
De plopul străvechi cu frunziş legănat.

Voi îi strîngeţi la piept coaja crăpată
Şi-i sărutaţi ploaia foilor line.
Plopul bătrîn e încă mîndru şi zvelt
Şi tot neliniştit ca mine.

PE CINE SA CINT

Pe cine, pe cine să cînt
În jocul cu morţi fugiţi de pe dric?
Priviţi: la femei un al treilea
Ochi-iese-n buric.

Din pîntecul gol se uită ca luna
Rotund şi flămînd.
De mine eu însumi rîzînd
Am scris un poem pentru una.

Dar unde sînt fetele toate
Cîte ne iau tinereţea vioaie?
De vrei să te-nsori, cîntăreţe,
Cunună-te-n staul c-o oaie.

Ca facla de ceară topeşte-te-n cîntec,
Alină-te-n paiele roase din şură.
Octomvre-auriul ţi-aruncă inele
Cu mîini tremurate de salcie sură...

C I I N I L O R

Cîinilor, cîinilor veniți aici
Cu botul în mîinile mele.
N-ar fi oare vremea ca luna
Să nu mai lingă nori, stele?

Norii sînt pîntece sfîșiate, de iepe,
Pînze înnegrite de ciori.
Fraților cîini, fraților cîini,
Am fugit departe de grăitori.

Cînd foamea printre ziduri dărîmate
Se va înfige în părul meu stufos
Îmi voi mînca jumătate piciorul,
Jumătate vi-l voi da pentru ros.

N-am să mă mai întorc între oameni.
Mai bine între voi să mă sfîrșesc.
Nu pot să arunc în semeni cu piatra,
Nu pot să lovesc.

RĂTĂCESC PE ÎNTÎIA ZĂPADĂ

Rătăcesc pe întîia zăpadă
Cu chiote-n inima grea.
Seara, cu o lumînare albastră
Mi-a luminat drumul ca o stea.
În pădure cîntă vîntul sau cocoşul sălbatec?
Nu ştiu: lumina sau întunericul a venit?
Poate, în locul iernii, pe cîmpuri
Păsări de-argint au poposit.

Ce frumoasă eşti albă nesfîrşire.
Gerul îmi schimbă sîngele-n foc şi-n şuvoi.
Îmi vine să strîng lîngă piept
Arborii goi.

Minune a pădurilor pure,
Bucurie a zăpezilor curate,
Îmi vine să mîngîi coapsele
Sălciilor pe ape plecate.

SPOVEDANIA UNUI HULIGAN

Nu fiecare ştie să cînte
Şi nu oricui îi este dat
Să se rostogolească, măr, la picioare
străine.

Aceasta e cea mai mare spovedanie
Pe care o face un huligan.

Eu înadins umblu nepieptănat
Cu capul ca o lampă de petrol pe umeri.

Toamna desfrunzită a sufletelor voastre
Îmi place s-o luminez în amurguri.
Îmi place cînd pietrele înjurăturii
Zboară spre mine ca grindina furtunii.
Atunci îmi strîng mai tare cu mîinile
Balonul clătinat al părului.
Mi-aşa de bine,
Mi-aşa de bine-atunci să-mi amintesc
Lacul verde şi foşnetul plopului,
Că undeva trăiesc ai mei, tata şi mama.

Lor puțin le pasă de poemele mele.
Lor le sînt drag ca apa și cîmpul,
Ca ploaia care primăvara crește verdeața.
Ei, dacă ar ști, ar veni și v-ar străpunge cu furci
Pentru fiecare strigăt zvîrlit în mine.
Săraci, săraci țărani!
V-ați făcut probabil urîți.
Vă e frică și-acum de Dumnezeu și de
adîncurile bălților.
O, dacă ați înțelege că fiul vostru, în Rusia,
E cel mai de seamă poet!
N-ați tremurat voi oare, cu inima, pentru viața
mea,
Cînd umblam cu picioarele goale prin bălțile
toamnei
Acum port cilindru
Și pantofi de lac.

Dar clocote în mine mîndria de altădată
A îndrăznețului și zburdalnicului din sat.
Vacile de pe firmele măcelariilor
Le salut de departe.
Birjarii pe care-i întîlnesc în piață
Îmi amintesc mirosul de bălegar de pe
cîmpurile noastre,
Și-mi vine să port pe brațe coada fiecărui cal,
Ca trena unei rochi de nuntă.
Iubesc ținutul acela,
Iubesc mult de tot patria aceea,
Deși stăruie în ea rugina sălcie a tristeții.
Îmi sînt dragi rîturile murdare ale porcilor
Și în liniștea nopții glasul sonor al broaștelor.

Sînt bolnav de amintirea copilăriei.
Visez pîcla umedă a serilor de Aprilie,
Şi ulmul aşezat pe vine să se încălzească
La focul zorilor.
O, cîte ouă de corbi din cuiburi
Am furat căţărîndu-mă prin crengile lui.
O mai avea el creştetul capului verde?
Coaja lui tot atît de tare o fi?

Dar, tu, iubitul,
Credinciosul meu cîine?
De bătrîneţe te-ai prostit, ai orbit,
Şi rătăceşti prin ogradă tîrîndu-ţi coada.
Nu mai ghiceşti după miros unde e uşa şi unde grajdul.
O, cît de dragi îmi sînt zilele cînd
Furînd de la mama o bucată de pîine
O mîncam amîndoi muşcînd pe rînd
Fără să ne fie greaţă unul de altul.

Eu am rămas acelaşi,
Cu inima eu am rămas acelaşi.
Ca albăstrelele în orz înfloresc pe faţa mea ochii.
Ţesînd din poeme pînze de aur
Aş vrea să vă spun ceva duios.
Noapte bună!
Noapte bună, vouă tuturor!
A trecut coasa prin iarba amurgului.
Astăzi aş vrea
Să mă învîrtesc, în jurul lunii ca o viespe.

Lumina e atît de albastră
Că nu ţi-ar părea rău să mori.

Ei, şi ce dacă par un cinic
Care şi-a legat de spate o lanternă
Bătrînul şi mult călăritule Pegas
Îmi trebuie mie oare şaua ta moale?

Am venit ca un meşter aspru
Să cînt şi să proslăvesc guzganii.

Capul meu, ca luna August,
Varsă vinul părului vîlvoi.

Aş vrea să fiu pînză galbenă la corabia
Care pluteşte spre ţărmuri noi...

NOI GENERAȚIA

Noi, generația victoriei leniniste
De multe încă nu ne dăm seama.
Cîntecele noi
Le cîntăm tot așa cum ne-au învățat bunicii.
Prieteni, prieteni!
Ce fierbere e în țară
Și ce tristețe e în fierberea aceasta veselă!
De aceea poate îmi vine și mie,
Suflecînd pantalonii,
Să alerg după Komsomoli.
Nu învinuiesc pe cei ce se retrag în tristețe.
Cum ar putea bătrînii
Să se țină de tineri?
Ca semănăturile lăsate necosite
Ei au rămas să putrezească și să se scuture.
Și eu, eu însumi,
Nici tînăr, nici bătrîn,
Sînt sortit să fiu bălegar pe cîmpul timpului.
Nu de aceea cîntecul chitarei din cîrciumi
Mă adoarme cu somn dulce?
Chitară dragă

Cîntă, cîntă!
Să-mi cînți, țigane,
Să uit zilele otrăvite
Fără mîngîiere și fără liniște.

Pe soviete nu le-nvinuiesc.
Sînt mîhnit doar,
Că tinerețea mea luminoasă
S-a risipit zadarnic.
Ce-am văzut eu?
Război, numai război.
În loc de cîntece
Am ascultat tunuri.
Nu de aceea oare cu capul galben
Am alergat pe planetă pînă la istovire?
Totuși sînt fericit.
Din vîrtejul furtunilor
Am rămas cu impresii care nu se repetă.
Uraganul mi-a împodobit soarta
Cu vegetații de aur.
Eu nu sînt omul nou,
De ce s-o tăinui?
Eu am rămas cu un picior în trecut
Și vrînd să calc cu celălalt în viitor,
Mă simt căzînd în gol.
Dar sînt și alți oameni.
Aceia
Sînt mai nenorociți și mai uitați
Decît niște butuci
Printre evenimente ne-nțelese.
Eu îi cunosc
Și i-am observat:

Ochii le sînt mai trişti ca ai vacilor
Şi pe sîngele lor e mucigai,
Ca pe lacuri mătasea broaştei.

Cine o să arunce cu pietre în lacuri?
Nu v-atingeţi de ei,
Căci se vor stinge singuri
Arzînd mocnit ca frunzele stropite.

Mai sînt şi alţi oameni:
Aceia care cred
Şi-aruncă vagi priviri în viitor.
Aceştia scărpinîndu-şi singuri pielea
Vorbesc despre o viaţă nouă.

Eu îi aud:
-Cu sovietele nu prea trăim pe plac.
Ar fi mai bine s-avem stambă, cuie.
Ce puţin le trebuie acestora!
Viaţa lor e în cartofi şi-n pîine.
Atunci de ce înjur eu noaptea
Şi mă mai supăr
Pe soarta mea amară şi ne-ntreagă?
Invidiez pe cei
Care şi-au pierdut viaţa-n lupte,
Pe cei ce-au apărat ideea mare.
Eu mi-am pierdut zadarnic tinereţea
Şi nici măcar o amintire n-am.
Ce scandal!
Ce mare scandal!
M-am trezit în cuşcă.
Şi doar puteam să fac

Nu ceea ce-am făcut
Ci altceva.

Ghitară dragă,
Cîntă, cîntă!
Să-mi cînţi, ţigane,
Să uit zilele otrăvite
Fără mîngîiere şi fără linişte.

Ştiu: tristeţea nu se poate îneca în vin.
Sufletul nu se lecuieşte
Cu pustiu şi cu pustnicie.
Poate de aceea îmi vine,
Suflecînd pantalonii
Să alerg după Komsomoli.

OMUL NEGRU

Prietenul meu, dragul meu,
Sînt rău bolnav!
Nu ştiu care mi-e boala:
Poate şuieră vîntul
Prin stepa pustie,
Poate iarăşi creierul
Mi-l cuprinde alcoolul
Scuturîndu-l
Ca pe o dumbravă
În toamna tîrzie.

Capul meu mişcă urechile
Ca o pasăre, aripile.
Omul negru stă pe patul meu.
Omul negru nu mă lasă să dorm.

Omul negru
Îmi, arată cu degetul
O carte mîrşavă
Şi ca un călugăr
La capul unui mort
Îmi citeşte viaţa unui zurbagiu,
A unui beţivan,
Plictisindu-mi sufletul şi speriindu-l.

Omul negru !
Omul negru!
-Ascultă, ascultă,
Bolboroseşte el,
În cartea asta sînt noian de planuri,
Multe idei frumoase.

Acest om
A trăit în ţara
Celor mai mari
Şarlatani şi tilhari.
În decembrie, în ţara aceea,
Zăpada e albă, albă,
Şi viscolul îşi toarce vesel
Fuioarele.
Omul acesta a fost aventurier
De cea mai curată esenţă.

A fost elegant,
Şi poet
Deşi cu o putere
Nu prea mare.

A iubit o femeie
De peste patruzeci de ani,
Pe care o numea ades
"Fetiţa", "Ştrengăriţa",
"Iubita mea".

"Fericirea-zicea el-
E-n mîini şi-n minte."
Toţi cei cu sufletul stîngaci
Sînt fără fericire.

Nu e nimic că gesturile false
Aduc prea multe chinuri.
E arta cea mai-naltă
Să pari voios şi simplu
Cînd eşti mîhnit,
Cînd ai pierdut pe cineva
Sau în timpul furtunii
Şi-al vieţii îngheţate."

Omule negru,
Să nu mai îndrăzneşti!
Tu nu faci slujbă
De scafandrier.
Ce mă priveşte viaţa
Unui poet scandalagiu?
Citeşte-o altora.

Omul negru se uită fix la mine.
Ochii i se îneacă.
În vomitări albastre,
Parcă ar vrea să-mi spună
Că sînt tîlhar şi hoţ
Şi c-am prădat fără ruşine
Pe cineva.

Prietenul meu, dragul meu,
Sînt rău bolnav!
Nu ştiu care mi-e boala:
Poate şuieră vîntul
În stepa pustie,
Poate iarăşi creierul
Mi-l cuprinde alcoolul,
Scuturîndu-l
Ca pe o dumbravă
În toamna tîrzie.

Noaptea e ger.
E liniște-n răscruce.
Sînt singur la fereastră.
N-aștept pe nimeni.
Șesul e acoperit
Cu nisipos var moale.
Pomii s-au adunat în grădină
Ca niște călăreți.
Plînge undeva
O pasăre de noapte.
Călărețiii de lemn
Cern lovituri de copite.

Omul negru
Stă în fotoliul meu,
Își ridică jobenul
Și-l pune deoparte
La poalele surtucului.

-Ascultă, ascultă!
Horcăie el privindu-mă de-aproape
Și aplecîndu-se:
N-am mai văzut nicicînd mișel
Să sufere de insomnie,
Ca tine.

De altfel, am greșit!
Afară-i lună.
Ce mai vrea oare
Și luna asta
Pirerdută-n toropeli?
Poate va veni "ea"
Cu pulpe groase,
Și tu îi vei citi din putreda

Ta lirică
Sentimentală.

Îmi plac poeţii!
Caraghioşii!
În ei trăieşte totdeauna
Povestea monstrului cu plete
Care vorbind unei studente
Cu coşi pe faţă,
De Univers,
Abia îşi mai reţine
Dorinţa sexuală.

Nu ştiu, nu-mi amintesc prea bine
Odată, într-un sat,
Poate în Kaluga,
Poate în Reazani,
Trăia un băieţandru
Într-o casă de ţărani,
Cu părul auriu
Şi ochi albaştri...
Şi iată, a crescut,
E mare şi poet.
A iubit o femeie
De peste patruzeci de ani
Pe care o numea ades:
"Fetiţa", "Ştrengăriţa",
"Iubita mea".

-Omule negru!
Eşti un musafir plicticos.
Află că lumea
De tine spune-aşa.
Sînt furios , turbat,

Şi bastonul meu zboară
Spre fruntea lui...

Luna a murit
Se arată lumina albastră.
Ce dracu-mi făcuşi tu,
Noapte?

Stau cu jobenul pe cap.
Nimeni nu e cu mine.
Sînt singur.
Oglinda e spartă.

O, TINUT AL PLOPILOR

O, ţinut al ploilor şi-al vremii rele,
Tăcerea pe aici e vagaboandă!
Ca un covrig de pîine-n cer
Atîrnă, ruptă, luna blondă.

Dincolo de ogorul arat
Se-nalţă o ciutură vişinie.
Pe creangă, ca o prună,-norul.
Dedesubt,o stea coaptă, aurie.

În ciuda sărăciei mele
Plec din nou cu drumul la drum.
Rătăcesc şi adulmec grînele
Duse pe-al apelor albastre fum.

Aburul mlaştinilor dănţuie-n rotocoale.
Din ulciorul întunericului care cîntă ca o apă
Cu adîncă vlagă copleşitoare
Dealurile tale se adapă...

NU-MI PARE RAU

Nu-mi pare rău, nu chem, nu plîng,
Totul va trece ca fumul de pe albii meri
Cuprinşi de aurul veştejirii.
Eu nu voi mai fi tînăr ca ieri.

N-o să mai baţi niciodată la fel
Inimă atinsă de răcoare.
Ţara mesteacănilor n-o să mă mai cheme
Să hoinăresc desculţ pe ogoare.

Îmi atingi flacăra buzelor
Din ce în ce mai rar, nălucire,
O! Pierduta mea prospeţime,
Ochii sălbatici, apele care cresc în neştire.

Rîvnesc mai puţin, tot mai puţin,
Viaţa mea, nu cumva te-am visat?
Parcă-ntr-o dimineaţă de primăvară
sonoră
Pe un cal trandafiriu am galopat.

De pe arţari arama frunzelor se prelinge
încet,
Noi toţi pe lume sîntem pieritori.
Fie în veci binecuvîntat
Că ţi-a fost dat să-nfloreşti şi să mori.

CRINGUL DE AUR

A vorbit şi-a tăcut cringul de aur
Cu glasul lui de mesteacăn, uşure.
Nici o părere de rău nu mai au
Cocorii, în slăvi, peste pădure.
Ce să regreţi? Sîntem călători -
Trecem, intrăm şi părăsim casa.
Visează cînepa la cei duşi
Şi luna pe baltă licărindu-şi mătasea.

În mijlocul cîmpiei stau singur,
Vîntul duce cocorii mai departe.
Gîndesc la vesela tinereţe
Dar nu-mi pare rău de trecut, nici de
moarte.

Nu-mi pare rău de anii risipiţi în zadar,
Floarea liliachie a sufletului păleşte.
În grădină arde rugul unui măceş roşu
Şi acest rug pe nimeni nu încălzeşte.

Ciorchinii măceşului nu vor arde.
Iarba nu va pieri fiindcă a îngălbenit.
Ca pomul care-şi pierde în tăcere frunzele
Cuvintele triste mi le pierd covîrşit.

Cîndva, dacă timpul măturîndu-mi
slovele,
Le va aduna-netrebnic tezaur-
Spuneţi atît: a vorbit şi a tăcut
Cu dulcele-i glas crîngul de aur.

MA INTRISTEZ CIND MA UIT LA TINE

Mă întristez cînd mă uit la tine.
Ce durere, ce păcat pentru noi!
Ştiu că în acest septembrie ne-a rămas
Numai arama sălciilor la amîndoi.

Căldura ta, fiorii trupului tău,
Buze streine au venit, le-au furat.
În sufletul meu atins de moarte
Parcă burează neîncetat.

Ei şi! Nu mă tem de nimic,
Altă bucurie mi-a năzărit,
Acum sufletu-mi nu-i decît
Un ciot galben şi putrezit.

Doar nici pe mine nu m-au păstrat
Vieţii de pace şi de momeli.
Pe puţine cărări s-a umblat
Şi s-au făptuit atîtea greşeli.

Viaţa caraghioasă...Contradicţie caraghioasă...
Cum a fost va mai fi ani în şir.
Grădina de mesteacăni e plină
De oase ca un cimitir.

Ne va trece floarea şi nouă.
Ca oaspeţii grădinii nu vom mai foşni.
Dacă în toiul iernii nu sînt flori
Nu avem pentru ce le dori.

ULIȚA ASTA EU O CUNOSC

Uliţa asta eu o cunosc
Şi casa măruntă-ulucile noastre.
S-au răsturnat deasupra ferestrei
Şîrmele, paie albastre.

Erau anii nenorocirilor,
Anii neînfrînatelor, nebuneştilor puteri.
Mi-aduc aminte copilăria ţărănească,
Azurul satului de ieri.

N-am rîvnit pacea şi gloria,
Vanitatea n-o să mă amăgească.
Adesea cînd închid ochii
Revăd mereu casa părintească.

Grădina stropită cu bobi albăstrii,
Lîngă uluci August s-a tolănit ca mieii.
Ciripitul păsărilor, ţipetele,
În palmele lor verzi le ţin teii.

Iubeam casa aceea de lemn.
În grinzi se încuibaseră zbîrcituri.
În nopţile ploioase soba vuia
Spăimîntătoare cu-o mie de guri.
Glas înalt şi scîncete joase,
Parcă cineva pierea în pustiu.
Ce-a văzut cămila de cărămidă
În ploile pline de şuier tîrziu?

Poate a zărit ţări depărtate
Cu ţărmuri înflorite ca vara,
Nisipurile de aur ale Afganistanului,
Ceaţa sticloasă din Buchara.

O! şi eu am umblat pe acolo
Odinioară şi nu puţin.
Numa-n ţinutul părintesc
Aş vrea acum să revin.

L E N I N

fragment

Legea nu s-a-ntărit.
ţara freamătă ca o furtună.
Ca un val îndrăzneţ şi înalt
A trecut peste ţărmuri
Libertatea care ne-a otrăvit.

Rusia, ţară dragă inimii mele,
Sufletu-mi de durere se stinge.
De cîţi ani nu mai aud oare
Cîntecul cocoşului, lătratul cîinilor?

De cîţi ani viaţa noastră liniştită
Şi-a pierdut frazele paşnice?
Ca de un vărsat, de găurile copitelor
Păşunile, ogoarele, sînt rănite.

Tropote, tropote, geamăt puternic.
Trăsurile, căruţele duduie.
Nu cumva dorm şi visez?
De pretutindeni, cu lăncii,
Spre noi, pecenegii,
Nu.Nu-i vis.Nu-i vis.

Cu proprii-mi ochi văd aievea
Caii trecînd, înotînd, galopînd
Batalion după batalion.
Dar încotro? Pe unde e războiul?

N-a-nvăţat să vorbească apa stepei.
Nu ştiu:poate luminează luna,
Poate un călăreţ şi-a pierdut o potcoavă...

Privirea a înţeles:
De la o graniţă la alta
Pămîntul patriei
Prin lupta între fraţi
Este trecut prin foc şi săbii.

Rusia,-
Ce minunat cuvînt şi ce înfricoşător!...
Mestecenii foşnesc, ghioceii înfloresc.
De unde a venit el, revoltatul
Ce te-a neliniştit?
Geniul auster! El mă atrage
Nu datorită înfăţişării sale,

Nu s-a urcat pe cal şi n-a zburat
Să-ntîmpine furtuna.

N-a retezat din umeri capete,
N-a pus pe fugă infanteria,
Dar cîteodată i-a plăcut
Să meargă la vînat de prepeliţe.

Eroul pentru noi era ceva aparte,
Am fost obişnuiţi să îndrăgim
Pe cei ce poartă măşti severe.

Iar el, cu ţîncii, iarna,
Se da cu săniuţa,
Şi nu purta stufosul păr ce place
Femeilor lascive.

Chelia lui era cît tava; arăta
Cel mai modest dintre modeşti.
Simplu, sfios, prietenos,
Un fel de Sfinx-naintea mea.
Nu înţeleg prin ce putere
A izbutit să clatine
Lumea din temelii!
A clătinat-o totuşi...

Te zbuciumi, urli!
Hai, mătură neîndurat,furtună,
Şi spală-acest popor nenorocit
De vechile ruşini.

.....

Era pe vremea anilor sălbatici
Pe păşunile mizeriei ţăranilor

Înfloreau satrapii împărăției.
.....

țarine! duhoare otrăvită!
Veacuri întregi ospăț după ospăț
Și aristocrații își vindeau puterea
Bancherilor, industriașilor.

Gemea poporu-n deznădejde neagră
Și țara aștepta pe cineva...
El a venit....
.....

Cu un cuvînt zguduitor
Ne-a îndrumat spre noile izvoare,
Ne-a spus atunci: spre-a termina cu chinul
Mîinile lucrătorilor să prindă totul.
Altă scăpare nu avem decît
Puterea noastră. Sovietul.
.....

Am mers cu toți sub urletul furtunii
Unde-ndemna privirea lui,
Am mers acolo unde el vedea
Eliberarea semințiilor.
.....

Și, iată, a murit...
Că plîng, mi-e ciudă.
Nu se pricep să cînte suferința muzele...
Din uriașe guri de-aramă
S-a dat și ultimul salut, s-a dat.
Acel ce ne-a salvat nu mai trăiește.

Dar cei ce vieţuiesc în urma lui,
Acei pe care el în urmă-i lasă
Vor trebui să prindă în beton
O ţară,un torent impetuos.

Ei nu vor spune : Lenin este mort.
Moartea lui Lenin nu i-a dus
La deznădejde.
Tot mai tăcuţi şi tot mai austeri
Vor împlini pînă la capăt
Întreaga misiune a lui...

SCRISOARE MAMEI

Trăiești tu încă, bătrînica mea?
Și eu mai trăiesc și-ți spun plecăciune!
Deasupra izbei tale să izvorască
Frumoasa lumină a lui soare-apune.

Am aflat că ești plină de griji,
Că dorul de mine cu chin te apasă,
Și că adesea ieși la drumul mare
În haina de modă veche și roasă.

În negura serii albastre
Mereu, vezi mereu-întîmplare-
Parcă cineva mi-a-mplîntat sub inimă
Un cuțit finlandez într-o-ncăierare.

Liniştește-te, draga mea, dragă.
E numai vis rău, apăsător.
Nu sînt un beţiv chiar atît de stricat
Încît să nu te văd înainte de mor.

Tot drăgăstos am rămas.
Şi numai la asta visez:
Curînd să mă întorc în casa scundă
Şi furtunos să te îmbrăţişez.

Voi reveni cînd îşi va risipi crengile
Primăvăratică, albă, grădina.
Dar să nu mă mai trezeşti ca odinioară
În zori cînd abia mijeşte lumina.

Să nu atingi ce nu s-a împlinit,
Să nu mă-ntrebi de visele-ngropate.
Am fost sortit ca prea de timpuriu
Să gust din viaţă de toate.

Şi apoi să nu-mi ceri să mă-nchin.
Nu e nici un drum înapoi.
Tu singură îmi eşti mie
Lumină, ajutor, bucurie.

De dorul meu nu mai fremăta,
Uită-ţi îngrijorarea acum.
În haina ta de modă veche, roasă
Nu mai ieşi atît de des la drum.

LUMINA DE SOFRAN

Lumina de şofran a ţinutului serii,
Domol trandafirii aleargă pe cîmp.
Cîntă-mi un cîntec iubita mea,
Acela pe care Khayamm îl cînta.

Lumina lunii scaldă Şirazul.
Dănţuie roiuri de fluturi în stele.
Nu-mi place de loc că persanii
Femeile sub văl şi le ţin
Lumina lunii scaldă Şirazul.

Nu cumva se tem de căldură
Arama trupului de-şi ascund?
Ori poate spre-a fi mai iubite
Nu vor să-şi arate obrazul
Arama trupului de-şi ascund.

Draga mea să nu-ndrăgeşti vălul
Învaţă această lege pe scurt.
Şi-aşa viaţa noastră e scurtă,
Avem prea puţin timp fericit.
Învaţă această lege pe scurt.

Chiar dacă destinu-i urît
Binecuvîntă-l cu frumuseţe.
Obrajii frumoşi nu-i feri,
E păcat să-i ascunzi de priviri
Dacă-n lume cu ei ai venit.

Domol trandafirii aleargă pe cîmp,
Inima visează o ţară.
Eu draga mea acum ţi-oi cînta
Ce nici Khayamm n-a cîntat.
Domol trandafirii aleargă pe cîmp.

MOSCOVA CIRCIUMAREASCA

S-a hotărît! Pentru totdeuna
Am părăsit şesul natal, comuna.
N-o să mai răsune din frunziş aripat
Plopul deasupra mea legănat.
Căsuţa fără mine s-a gîrbovit,
Dulăul bătrîn a zăcut şi-a murit.
Pe uliţele acestea întortochiate,
M-a ursit Dumnezeu să mor, poate.
Şi totuşi mi-e drag acest oraş de ulmi şi platani,
Învechit de ploi, înnegrit de ani.
Pe cupolele lui moţăie obosită
Asia, Asia aurită.
Aici, noaptea cînd luna luminează,
Cînd luminează dracu-ştie cum şi visează,
Mă strecor cu capul în piept, frînt,
Spre cîrciuma de sub pămînt.

E zgomot şi gălăgie în această vizuină
Şi eu, de seara pînă se face lumină,
Citesc versuri curvelor cu miros de pudră
şi mirt
Şi cu tîlharii beau spirt.
Inima îmi bate din ce în ce mai des.
Vorbesc încîlcit, abia înţeles:
Sînt ca şi voi un om pierdut, uitat,
Nu mă voi mai întoarce de unde-am plecat.
Căsuţa fără mine s-a gîrbovit,
Dulăul bătrîn a zăcut şi-a murit,
Pesemne pe uliţele Moscovei, sub cer,
M-a ursit Dumnezeu să pier.
Oamenii beau, se bat şi plîng,
Armonistul suspină galben, trist, şotîng,
Îşi blestemă norocu-n trezie
Şi-şi aminteşte de vechea Rusie.
Şi eu, şi eu capul în jos
Îmi torn vin peste faţă, slinos,
Gîndul să-mi adoarmă sub tîmplă,
Să nu ştiu ce mai mi se-ntîmplă.
Ruşii sînt veseli, chiuie, cîntă,
Şi sorb basamacul de-l zvîntă.
Armonistul cu chip de tătar
Cîntă de Volga, de Ceka, arar,
Şi-n privirile lui de nebun
Fulgeră gînduri ce nu se mai spun.
Oamenii aceştia se tînguie toţi,
Că şi-au pierdut tinereţile, netoţi,
Că asprul Octombre i-a amăgit
Cu viscolul lui alb, înteţit,
Dar îşi ascut cu nouă-ndrăzneală
Cuţitul din cismă, plin de cocleală.
Unde sînteţi voi care aţi plecat?
Razele vi s-or fi întunecat,
Armonistul se caută cu spirt, cu prize,
De sfrînţia luată în stepele chirchize.

Nu, pe ăştia nu-i mai împrăştii,
Putregaiul le-a dat curaj, le-a dat prăştii
Ei, Rusia mea, Rusie,
Asiatic pămînt, Rusie!...
Zi, armonică! Plictiseala nu se ascunde.
Degetele armonistului curg unde.
Bea cu mine, cățea, parşivă,
Bea cu mine, cățea guralivă.
Toți te-au iubit,
Toți te-au stîlcit,
Toți te-au mînjit.
Ce te uiți cu albăstrelele tale, ca florile,
Ori vrei una în bot?
Eşti bună de pus sperietoare, ciot,
Să alungi ciorile.
Pînă în ficați, pînă în rărunchi,
Mă chinui, mă tai, mă îngenunchi.
Armonica, armonica să nu stea!
Bea, viezure, bea!
Aş lua-o pe aia, pare mai cu fițe,
Mai proastă, mai cu fițe.
Dintre cele ca tine nu eşti cea dintîi
Pe care o mîngîi,
Însă cu una ca tine urîtă, uşoară,
Sînt prima oară.
E dureros ce fac şi sfidător,
Dar pentru asta n-o să mă omor.
Ce te clatini? Ce-ți dezveleşti cracii?
Du-te la toți dracii!
E vremea să mă fac mai rece
Cu haita voastră ce mereu petrece...
Draga mea...Draga mea...uite, plîng, scîncesc,
Iartă-mă...iartă-mă...te iubesc...
Zi, măi, zi! Fi-ți-ar chitara a dracului,
Degetele tale joacă pe ea ca dinții daracului.
Amicul meu, amicul meu, uf,
Aş vrea să mă înec în acest năduf.

Nu te mai uita la brăţările ei,
La mătasa rochiei, la cercei,
La această femeie am căutat fericire
Şi am aflat negură, pieire.
Nu ştiam că dragostea e molimă, huidumă,
Nu ştiam că dragostea e ciumă.
A venit spre mine, m-a privit
Şi m-a înnebunit.
Cîntă prietene, să-mi aduc aminte,
De viaţa dusă mai înainte.
Las-o să o sărute cine-o vrea,
E tîrfă şi e draga mea.
Mai stai! Mai stai! N-o înjur, o chem,
Şi n-o blestem.
Hai, dă-mi chitara. Vreau pe coardă groasă
Să cînt despre viaţa-mi furtunoasă.
S-a spart cupola verde-a vieţii mele.
Inima mea acum e o desagă
Cu visuri mari de aur şi cu stele.
Multe fete am pipăit,
Le-am strîns prin colţuri, le-am ciupit.
Dreptatea pămînului s-a răzbunat:
Cu ochii copilăriei am privit mirat
Dulăii ce lingeau mîrîitori
Căţelele, sub coadă, de scursori.
De ce să fiu gelos?
De ce să fiu bolnav, sfios?
Viaţa noastră:patul şi cearceaful,
Sărutul pătimaş, prăpădul.
Zi, zi mai tare! Mîinile tale
Să cînte zilele-mi fatale.
Ştii ce? Mai bine dă-le-n mă-sa, iată,
Eu n-o să mor amice niciodată...

I O N I A

Proorocului Eremia

"Nu mă înspăimînt de pieire,
Nici de lănci, nici de săgeţile ploii."
Aşa spune, după Biblie,
Proorocul Serghei Esenin.
A venit timpul meu.
Nu mi-e frică de cnut.
Trupul lui Hristos
Îl scuip din gură.
Nu vreau să fiu izbăvit
Prin chinurile şi crucea lui.
Altă învăţătură-nţeleg,
Să întreacă veşnicia stelelor.
Am văzut alt Mesia.
Moartea n-o să mai joace
Deasupra dreptăţii.
Voi tunde albastrul cerului,
Ca pe o oaie,

De lînă murdară.
Voi ridica mîinile spre lună
Şi o voi sparge ca pe-o nucă.
Nu vreau ceruri fără scară.
Nu vreau să cadă zăpezi.
Astăzi voi oua ca o găină
Vorbe de aur.
Astăzi, cu mîna vînjoasă
Sînt gata să răstorn lumea.
Nu vreau să se încrunte soarele
Pe faţa lacului.
Ca o furtună
Opt aripi îmi vor răsări pe umeri.

Peste Rusia înfricoşată latră clopotele,
Plîng zidurile Kremlinului.
Astăzi pe lănci de stele,
Pe tine te vom ridica, Pămîntule.
Mă voi întinde pînă la Cetatea Nevăzută,
Voi muşca din Calea Lactee,
Lui Dumnezeu îi voi smulge barba
Cu colţii mei,
Şi înfigîndu-i mîna-n coama-i albă
Îi voi grăi cu glas de viscol:
Am să te fac pe tine, Dumnezeule,
S-asculţi ce-ţi spun!

Blestem, mînăstirile,
Blestem potecile ce duc spre ele.
Vreau să-mi ridic deasupra golului palatul.
Cu limba mea voi şterge de pe icoane
Chipurile sfinţilor şi ale mucenicilor.
Vă făgăduiesc cetatea Inonia

Unde trăieşte zeul celor vii.
Plîngi tu, o, Moscovă,
A doua oară a venit Mogolul.
Rugăciunile din ceaslovul tău
Le voi risipi cu ciocul.
Din zori voi duce dîrz poporul meu
Să are.
Cîmpul lui de cuvinte
Să fie presărat de stupii grîului.
Grăunţele, sub cerul înstelat
Să lumineze, ca albinele, întunericul.

Te blestem, mînăstire,
Blestem călcîiele şi urmele tale,
Soarele tău, cu ascuţişul ghearelor,
Mi s-a înfipt în suflet ca un cuţit.

Am plîns pe rîurile Babilonului
Şi ploaie de sînge ne-a udat.
Astăzi strig cu glas de furtună:
Să-l despuiem pe Dumnezeu.
Spălaţi-vă mîinile şi părul
În albia lunii noi.
Spun:-Totul va pieri.
Credinţa va fi înăbuşită.
Deasupra noastră, Dumnezeu
S-a umflat ca o vacă.
El va făta alt soare
Pentru meleagurile noastre.
Un nou Olimpiu va veni
Să-i zugrăvească chipul nou.
Vă spun:-Voi bea tot aerul
Şi-mi voi întinde limba
Ca o cometă.
Îmi voi răşchira picioarele

Pînă-n Egipt,
Vă voi scoate potcoavele chinului.
În amîndoi polii
Îmi voi înfige cleştele mîinilor,
Voi apăsa ecuatorul cu genunchiul,
Şi-n plînsetul furtunii, în geamătul vis-colului,
Voi rupe ca pe un colac
Pămîntul.

În beznă,
Să-l vadă-ntrega lume
Voi scoate capul
Cu păr de stele
Şi străluciri de soare.
Patru sori,
Ca nişte butoaie ce şi-au pierdut cercurile de aur.
Din nori,
Ca de pe munte
Se vor rostogoli speriind lumile.

Şi ţie-ţi spun, Americă,
Pare ruptă din continent-
Fereşte-te pe mările necredinţei
Să dai drumul corăbiilor de fier.
Nu îngreuia cu curcubee de tuci şi granit
Lanurile şi rîurile,
Nu sfîşia cu mîini albastre
Slăvile.
Cu simple cuie de fier
N-ai să întuneci strălucirea stelelor.
Fierberea sorilor
N-ai s-o stingi
Cu lavă de oţel.
Am să mă aşez, sus, pe nori,
Cu călcîiele-n jos.

Voi pune soarele şi luna,
Ca pe nişte covrigi,
Pe osia pămîntului.
Îţi spun:-Nu mai cînta imnuri
Razelor tale de sîrmă.
Ele nu vor lumina a doua venire,
Mielul aleargă prin munţi.
Un trăgător dibaci
Îi va zvîrli o săgeată în piept.
Sînge cald va ţîşni în întuneric
Prin lîna albă.
Copitele, ca stele de aur,
Se vor rostogoli în noapte-
Şi ploaia cu spiţe de apă
Va străluci.
Atunci voi răsuna ca un tunet
Din roţile soarelui şi ale lunii.
Îmi voi fîlfîi părul de flăcări,
Îmi voi acoperi faţa c-o aripă,
Voi trage munţii de urechi,
Voi smulge, cu lănci, ierburile
Şi-ţi voi mătura toate nuielele,
Ca praful.

Cu plug nou
Voi ara obrajii negri ai cîmpurilor tale.
Pe deasupra ţinuturilor tale
Belşugul va zbura ca o coţofană.
Razele soarelui
Vor fi prăjini de aur.
Alţi spini vor creşte în palmele
cîmpurilor tale.
Ca nişte veveriţe,
Primăverile galbene
Vor sări pe crengile zilelor.
Rîuri albastre vor izvorî
Şi vor străpunge zăgazurile de piatră.

Zările, lăsîndu-şi în jos pleoapele,
Vor prinde în ele peşti de stele.
Îţi spun:-Va veni timpul cînd
Spicele grîului tău
Îţi vor străpunge ceafa.
Deasupra lumii
De pe o scară nevăzută,
Răsunînd peste şesuri şi peste dealuri,
Va sparge coaja lunii un cocoş
Şi va zbura.

Umblu pe nori ca pe un lan,
Cu capu-n jos.
Aud clocotul ploii
Şi şuierul aştrilor cu ciocuri subţiri
Mă uit în iazuri albastre
Şi te văd oglindită, pe tine, Inonia,
Cu căciulile de aur ale munţilor.
Văd ogoarele şi casele tale
Şi-ntr-un pridvor pe mama mea bătrînă.
Cu degetele caută să prindă
Luminile-asfinţitului roşcat
Dar soarele, ca o pisică,
Îşi trage lacom ghemul
Şi pleacă mohorît cu el în spate.
Sub şoaptele pîrîului,
În poala ecoului din munţi
Picură de pe o lumînare nevăzută
Cîntecul meu.
Slavă Domnului din ceruri
Şi pe pămînt pace.

Cu cornul ei albastru, luna-
A sfîşiat norii.
Cineva a scos o pasăre
Din oul luceafărului

Să ciugulească
Urma lui Hristos.
Cineva cu o credinţă

Fără cruce şi fără chin
A întins pe cer curcubeul
Ca un arc.
Bucură-te, Sioane,
Şi răspîndeşte-ţi lumina.
Pe zare, la marginea cerului,
S-a ivit un nou Nazaret.
Pentru a doua oară,
Pe o iapă
Vine Mîntuitorul.
Crezul nostru e în putere.
Dreptatea noastră este în noi.

CHEMARE CINTATA

Bucurați-vă!
Pămîntul s-a îmbăiat
Într-o nouă scăldătoare.
Au ars pînă-n adînc

Viscolele albastre.
Șarpelui i-au căzut dinții veninoși.

O! Patrie!
Cîmpia mea rusă!
Și voi fiii ei
Care-ați oprit pe gardul vechi și greu
Luna și soarele,
Lăudați-l pe Dumnezeu!

În ieslele mujicilor
S-a născut o flacără
Pentru pacea întregei lumi!
Un nou Nazaret vi se arată
Păstorii-au început să-i slăvească
Zorile ce din el o să vină.
De după munți a apărut o lumină.

Putrezește, monstrule englez,
Plescăie pe nări, sălbăticiune,
Nordica noastră minune
N-o pricepe neamul tău obez.

Tu nu poți să cunoști Taborul,
Nici chemarea tainică nu poți s-auzi
Gura ta o-nvăluiește norul
Începat al ochilor tăi cruzi.

Mai dirz, tot mai zadarnic, din tot cerul
Bezna doar o prinde gura ta.
Hristului din iesle al tău, nu-i vei da
Prilejul ca să spună adevărul.

Dar să o știți
Că-i steaua răsăritului ce suie
Peste voi toți care adînc dormiți
Ea s-a aprins și nu va mai putea
Irod s-o stingă
Cu noul sînge-al pruncilor, această stea.

Dansează, dansează tu, Salomee
Picioarele tale-s înaripate podoabe.

Gura neînsufleţită sărut-o, femee,
Dar să ştii că ceasul pedepsii e aproape.

Istovit de răni
S-a ridicat Ioan, omul sfînt.
Capul tăiat s-a ridicat de pe pămînt
Ca galbena lună,
Gura lui din nou tună.
Din nou ameninţă Sodoma:
Desmeticiţi-vă!

Oameni, voi fraţii mei, oameni,
Unde sînteţi, unde, răspundeţi?
Nu mai am nevoie de tine
Neînfricatule, viteazule crud, de temut,
De sînge setos,
Victoria ta îmi va fi de prisos
Nu-mi trebuie nici un tribut.

Noi sîntem, noi toţi, merii şi vişinii
Unei albastre livezi. Mari şi mici
Toţi sîntem strugurii verii de aur.
Pînă la moarte la toţi ne ajunge
Şi căldura şi lumina de-aici.

Cineva nespus de-nţelept
Asemuind totul cu spiritu-i viu
Pe cei ce trăiesc i-ncălzeşte cu cîntec
Pe morţi cu somnul cel greu din sicriu.

Cineva ne învaţă şi ne roagă
Să măsurăm pătrunzînd ce trăim
Că n-am fost aduşi pe lume să distrugem
Ci ca să credem şi să iubim.

UNDE ESTI CASA PARINTEASCA?

Unde eşti, unde eşti casă părintească
Ce-ţi încălzeşti sub deal spinarea?
Albastra, albastra mea floare,
Nisip, simplu nisip,
Unde eşti, unde eşti casă părintească?

Dincolo de rîu cîntă cocoşul,-
Acolo ciobanul turma-şi păzea,
Luminează din apă
Trei stele-ndepărtate.
Dincolo de rîu cîntă cocoşul.

Vremea e moară cu aripă,
Luna ca o pendulă-n secară

Coboară peste sat.
Toarnă orele ploaia nevăzută.
Vremea e moară cu aripă.

Cu mulțimea-i de săgeți, ploaia
Casa mi-a-nconjurat-o de nori.
Azurul a cosit floarea albastră,
Nisipul de aur l-a călcat
Ploaia aceasta cu mii de săgeți.

TREZESTE-MA MIINE DEVREME

Trezeşte-mă mîine devreme
Măicuţa mea răbdătoare!
Mă voi duce pe drumul măgurii
Să întîmpin oaspetele drag.

Astăzi am văzut în pădure
Urmele unor roţi mari.
Deasupra bolţii înnourate
Vîntul îşi fîlfîie arcul de aur.

Mîine în zori va porni în goană,
Cu luna-căciulă pe sub tufişuri.
Iapa îşi va flutura cochet
Coada roşcată deasupra cîmpiei.
Trezeşte-mă mîine devreme,

Aprinde în odaia mare lumina,
Se spune că în curînd voi deveni
Poet renumit în Rusia.

Te voi cînta pe tine, voi cînta oaspeţii,
Soba noastră o voi cînta, cocoşul şi
casa...
Şi în cîntecele mele voi turna
Laptele vacilor tale roşcate.

A R T A R U L

Arţar desfrunzit, în ghiaţă-mbrăcat
În viscolul alb de ce stai plecat?

Oare ce-ai văzut? Ce ai auzit?
La plimbare singur parc-ai fi ieşit.

Ca un paznic beat ai ieşit la drum
Şi-n troian piciorul ţi-a-ngheţat acum.

Am băut şi eu şi mă-mpleticesc
Şi nu ştiu cum casa o s-o mai găsesc.

Întîlnii un pin şi-o salcie rară,
Le-am cîntat în viscol cîntece de vară.

Şi parcă eu însumi aş fi fost arţar
Dar nu gol ci prins în bogat frunzar.

Şi pierzînd sfiala, straşnic îmbătat,
Mîndrul meu mesteacăn l-am îmbrăţişat.

M A L I N U L

Odată cu primăvara
Mălinul aromat a-nflorit.
Ca pe niște zulufi de aur
Ramurile și le-a împletit.

Rouă ca mierea îi alunecă
Pe scoarța-n care este îmbrăcat,
Sub ramurile lui iarba
Strălucește ca argintul curat.

În perlele rotunde de rouă
Ard ciucurii grei, de atlase,
Ca niște cercei străvezii
În urechile unei fete frumoase.

În poiana de-alături aleargă,
Prin iarbă și printre rădăcini
Șerpuind ca un fir subțire
Pîrîul de argint și lumini.

Acum mălinul aromat
Stă parcă atîrnat
Și-n juru-i iarba aurită
Arde în soare.

Pîrîul cu unda zglobie
Îi atinge ramurile pieziș
Și-i cîntă pe sub stînci abrupte
Cîntece pe furiș.

V I S C O L

Viscol! Viscol care sfarmă şi-nţeapă,
În cer luminează luna-ngheţată.
Văd din nou aria părintească
Şi-o luminiţă-n fereastră prin viscol.

Puţin îţi trebuie cînd nu ai cămin,
Eu cînt despre tot ce mi s-a dat,
Iată-mă iarăşi la cina părintească,
Iarăşi o văd pe bătrîna mea mamă.

Se uită şi ochii îi lăcrimează
Tăcută şi fără să sufere.
Vrea să apuce ceaşca cu ceai,
Ceaşca din mînă îi lunecă.

Draga mea, buna mea, bătrînica mea
dragă,
Alungă tot ce e negru în gînduri
Ascultă, cu armonica de zăpadă,
Viaţa mea ţi-o voi povesti-ntreagă.

Multe-am văzut şi mult am umblat,
Mult am iubit, mult am suferit,
Am vagabondat şi-am băut,
Şi numai pe tine în gînd te-am văzut.

Iată, pe laiţă iar mă-ncălzesc,
Mi-am scos ghetele, mi-am aruncat haina,
Iarăşi am reînviat, iarăşi trag nădejde
De-o soartă bună, ca-n copilărie.

Dar la fereastră în plînsul viscolului
În vuietul lui sălbatic, zgomotos,
Îmi pare că teii albi din grădină
Îşi scutură florile pe jos.

CEATA ALBASTRA

Ceaţă albastră. întindere de zăpadă,
Slabă şi galbenă lumină de lună.
Inimii mele îi este plăcut
Să-şi amintească de anii tineri.

Zăpada ca nisipuri mişcătoare-n cerdac.
Pe o astfel de lună, pe tăcute,
Îndesînd pe ochi căciula de pisică
Am părăsit în taină casa părintească.

Acum m-am întors iarăşi în ţinutul natal.
Cine îşi mai aduce aminte de mine? Cine m-a uitat?
Eu, vechiul stăpîn al casei mele
Stau trist ca un călător alungat.

Tăcut îmi motolesc căciula cea nouă,
Nu-mi e pe plac, blana ei de sobol
Îmi amintește de bunic, de bunica,
Și de zăpada afînată din cimitir.

Fie că ai trudit, fie că n-ai trudit,
Ca și-n această viață, toți vom ajunge acolo.
Iată pentru ce tind atîta spre oameni,
Iată pentru ce iubesc oamenii.

Abia, abia mi-am stăpînit plînsul
Și zîmbind cu sufletul stins,
Parcă aș vedea pentru ultima dată
Această izbă cu cîinele-n cerdac.

NU MA VOI MAI AMAGI SINGUR

Nu mă voi amăgi singur,
În inima mea a pătruns grija.
De ce îmi spun oamenii huligan?
De ce îmi spun ei scandalagiu?

Nu sînt rău, pădurea n-am furat-o,
Nu i-am întemniţat pe cei goi.
Nu sînt decît un fel de ştrengar
Care zîmbeşte spre voi.

Sînt un ştrengar din Moscova.
Prin împrejurimile Tverului
Pe uliţe fiece cîine
Îmi cunoaşte mersul uşor.

Fiecare gloabă de cal
Mă salută cînd mă–ntîlneşte,
Sălbăticiunilor le sînt prieten,
Fiece vers al meu lecuieşte.

Umblu cu joben nu pentru femei,
Pasiuni prosteşti nu mai îndur.
Aş vrea mult să-mi micşorez tristeţea
Şi aurul ovăzului să-l dau iepei.

Printre oameni prieteni nu am,
Eu altei împărăţii m-am supus,
Fiecărui cîine la gît
Cea mai bună cravată a mea sînt gata s-o pun.

Nu voi mai suferi de acum înainte.
Băltoaca din inima mea ceţoasă s-a limpezit
De aceea îmi merge faima că sînt huligan,
De aceea mi se spune scandalagiu.

IATA-MA IARASI IN FAMILIA MEA

Iată-mă iarăşi în familia mea,
ţinutul meu visător şi duios.
Amurgul cîrlionţat se-ascunde după deal
Şi-mi face semn cu mîna-i ca zăpada.

Cărunţia zilei posomorîte
Pluteşte zburlită prin preajma mea.
Tristeţea adîncă a serii
Îmi tulbură inima grea.
Peste cupolele înalte ale bisericilor
Umbra serii s-a lăsat mai jos.
O! Prieteni de jocuri şi de petreceri
Nu vă voi mai vedea de loc.

Anii au căzut în uitare,
În uitare aţi căzut şi voi
Însă apa tot ca altădată
Murmură la moara înaripată.

Eu adesea, adesea în pîclele serii,
În foşnetul trestiilor legănate de vînt
Mă rog pămîntului care fumegă
Pentru cei ce-au plecat şi nu mai sînt.

PE BLIDUL ALBASTRU AL CERULUI

Pe blidul albastru al cerului
Fumul norilor galben ca mierea
Visează noaptea. Oamenii dorm.
Numai eu sînt chinuit de tristeţe.

Pădurea încrucişată cu norii
Fumul dulce-l respiră uşor.
După inelul rupt al bolţii cereşti
Dealu-şi întinde degetele.

Pe baltă ţipă bîtlanul,
Se-aude limpede plescăitul apei.
Ca un strop printre nori ne priveşte
O stea singuratică.

Aş vrea ca în tulburul fum
Cu steaua aceea s-aprind pădurile
Şi să pier împreună cu ele
Ca o străfulgerare pe zare, departe.

ANA SNEGHINA

"Satul nostru se cheamă Radova
Şi are doua sute de ogrăzi.
Celor care l-au vizitat
Le-au plăcut locurile noastre.
Sîntem bogaţi în păduri şi ape,
Avem izlazuri, avem pămînturi
Şi peste tot domeniul nostru
Sînt răsădiţi plopi.

Nu vrem să trecem drept bogătani,
Dar nu ne plîngem de soartă.
Fiecare are livadă,arie,
Fiecare are obloane vopsite,
Iar sărbătoarea avem carne şi cvas.
Pentru toate acestea ispravnicului,
Pe vremuri, îi plăcea să stea la noi.

Birul îl plătim la vreme.
Judecătorul aspru, care e cel mai mare în sat,
Adaugă la bir
O baniță de făină și una de grîu zobit.
Ca să nu avem neplăceri
Dăm fără greutate acest plus.
Ei sînt tăria și puterea,
Noi numai simplu norod.

Însă toți oamenii au sufletele păcătoase
Și mulți au ochii ca niște colți.
Din satul vecin, Kriuși,
Mujicii se uitau la noi chiorîș.
Viața la ei era proastă.
Aproape tot satul
Ara pămîntul cu un singur plug,
Și cu-o pereche de gloabe prăpădite,
Nici nu putea fi vorba de belșug, la ei-
-Sufletul să rămînă viu-
Și pe ascuns tăiau lemne
Din pădurea noastră.
Odată i-am prins...
Hm! Ei cu topoare, noi la fel.
De răsunetul și scrîșnetul oțelului
Ne treceau fiori.
Cearta aceea mirosea a crimă.
Și ei și noi eram de vină.
Unul dintre ai lor a lovit pe neașteptate.
Unul de la noi a căzut ucis.
Adunarea satului a judecat, a pus cătușe
Și zece inși au fost trimiși în Siberia.
De atunci la noi treburile merg prost.
Fericirea a scăpat din hamuri.
De trei ani într-una

Ba vitele cad, ba s-aprind pîrjoluri."
Asemenea veşti triste
Îmi cînta vizitiul pe drum.
Pe atunci mă duceam să mă odihnesc
În împrejurimile Radovei.

Războiul mi-a mîncat sufletul.
Pentru interese streine
Am lovit trupuri apropiate
Şi cu pieptul mi-atacam fraţii.
Am înţeles că sînt o jucărie,
În urmă însă lăfăiau nobilii şi negustorii,
Atunci m-am hotărît să mă despart de tunuri
Mi-am aruncat puşca
Mi-am cumpărat hîrtie şi, iată,
Cu această hotărîre
Am întîmpinat anul al 17-lea.

Libertatea s-a ridicat cu putere nebună
Şi într-un foc roz, puturos,
Era calif peste ţară
Kerenski pe calul cel alb.
Toţi strigau:
Război "victorios","pîn la sfîrşit.
Hoţii, paraziţii,
Trimiteau spre front
Armate sure de ţărani.
Eu n-am pus mîna pe sabie.
În urletul grelelor tunuri
Am dovedit alt curaj:
În ţară primul am fost dezertor.

Drumul e destul de bun,
Răcoarea plăcută, răsunătoare.
Luna a presărat depărtarea stelelor
Cu zăpadă măruntă de aur,
-Uite şi Radova pe care-o cauţi,
Zise cărăuşul.
Nu degeaba am biciuit gloaba,
Pentru năravv.
Vă rog, cetăţene, bacşiş.
Doriţi să mergeţi la morar?
E colo!
Vă cer foarte puţin
Pentru un drum atît de lung.

Îi dau pentru o litră de rachiu.
- E prea puţin.
Eu îi mai dau ceva.
-Nu, nu!
O, ce flăcău nesuferit!
Flăcăul e de treizeci de ani.
-Ce? Tu ai pătimit ori nu?
De ce vrei să mă scuturi de toţi banii?
Şi namila-mi raspunde:
-Secara e proastă.
Mai daţi-mi din cele ce nu sună,
Zece sau măcar şase.
Voi bea la cîrciumă un basamac
În sănătatea şi în cinstea ta.

Sînt la moară.
Desişul brazilor
E presărat de lumînările licuricilor.
De bucurie bătrînul morar
Nu poate spune două cuvinte.
- Oare tu eşti?

Serghei!
ţi-e frig, desigur?
Hai, pune repede, bătrîno,
Pe masă samovarul şi budinca.

Nu prea e frig în Aprilie,
Mai ales către sfîrşitul lunii.
E o seară minunată, gînditoare,
Ca zîmbetul pe faţa prietenului.
Îmbrăţişările morarului sînt tari
Sub ele chiar şi ursul ar urla.
Dar totuşi, în momente grele,
E bine să mai ai prieteni.
-De unde? Pentru cîtă vreme?
-Pentru un an.
-Atunci, prietene, fii vesel!
Anul acesta am putea trimite
La Moscova chiar frage şi ciuperci.
Şi e vînat, măi frate, ca la dracu,
Singur se vîră în bătaia puştii.
Gîndeşte şi tu...
De patru ani
Nu te-am văzut...

Am sfîrşit vorba.
Cuviincioşi
Tot samovarul l-am băut.
Ca-n alte vremuri c-un cojoc
Mă duc să dorm în fîn.
Trec prin grădina
Cu pomi rotaţi.
Liliacul înflorit îmi mîngîie faţa.
Mi-e drag
Gardul bătrîn de nuiele.
Cîndva, lîngă portiţa ceea,

Aveam şasesprecece ani,
O fată-n pelerină albă
Îmi spuse blînd şi încet:Nu!
Lucruri uitate, frumoase,
În mine chipu-i încă nu s-a stins.
Noi toţi am iubit mult
Însă iubiţi n-am fost.

2

Ei, scoală, Serghei!
Zorile încă nu s-au scurs.
Bătrîna ţi-a gătit
Plăcinte gustoase.
Eu voi pleca
La doamna Sneghina...
Pentru masă am împuşcat
Prepeliţe frumoase.

Te salut, dimineaţă a vieţii!
Mă scol, mă îmbrac, mă duc.
Roua se odihneşte fumurie
Pe merii albi din grădină.
Gîndesc:
Ce frumos e pămîntul
Cu oameni pe el,
Şi pe cîţi războiul
I-a schilodit,
I-a calicit!
Cîţi au fost îngropaţi în şanţuri,
Şi cîţi vor mai fi încă!

Simt peste maxilare
Spasmul crud al obrajilor.

Nu! Nu!
Niciodată nu mă voi duce!
Fiindcă o putoare
Aruncă soldatului ciung în noroi
Cinci sau zece copeici.
-Ei,bună dimineaţa bătrînico!
Parc-ai mai obosit
Şi te aud tuşind.
-Munca m-a doborît.
Aici, la noi, nu prea e pace
Şi totul se cîştigă cu sudoare.
Între mujici se dau mereu războaie,
Se bate sat cu sat.
Am auzit cu urechile mele
De la trecători:
Ba cei din Radova îi bat pe Kriuşeni,
Ba Kriuşenii pe cei din Radova.
Asta înseamnă lipsă de stăpîn.
Pe ţar îl alungară,
Şi iată-acum...
Toate pacostele
În capul prostului norod se sparg.
Au deschis, nu ştiu de ce, temniţele,
Şi au dat drumul răufăcătorilor.
Pe drumul mare
Nimeni nu poate trece-n voie
Iată, de pildă, aceştia din Kriuşi,
Ar trebui să putrezească-n ocne,
Dar ei, cu suflete-nrăite,
Acasă s-au întors cu toţii.
Se află printre ei unul Pron Ogloblin,
Zurbagiu, bătăuş, îndrăzneţ.
Veşnic e supărat pe toţi

Şi umblă beat cu săptămînile.

Acum trei ani
Cînd începu războiul,
A ucis în faţa poporului adunat
Pe "cel mare".
Oameni ca el sînt azi cu miile,
Tîlhăria se face pe faţă.
Rusia s-a prăpădit de tot...
S-a prăpădit mama-Rusia...

Îmi amintii de vorba cărăuşului.
Luîndu-mi pălăria şi bastonul,
Plecai să-i salut pe ţărani,
Ca un oaspe vechi, cunoscut.

Merg pe cărarea albastră
Şi-l văd venind spre mine pe morar
Pe-o droaşcă.
-Hei, Serghei! Stai!
Căci am să-ţi spun ceva,
Dar să-ndrept hăţu-ntîi.
De ce azi dimineaţă nu mi-ai spus-o?
Cînd am ajuns la Sneghina am zis:
La mine a venit un tînăr vesel, ciudat.
(Sînt bine ascultat acolo
Căci o cunosc de zece ani).
Iar fiica ei, Ana, ce-i măritată,
A întrebat:
-Nu cumva e acela care scrie, poetul?
-Ei, da -zic-el e...
-E blond?
-Desigur, blond.

-Cu păr cîrlionţat?
-Aşa-i. Un domn simpatic!
-Cînd a venit?
-Nu de prea mult.
-Să ştii, mămico, el e!
Pe vremuri
A fost îndrăgostit de mine.

Era un băieţel modest,
Pe cînd acum...
De, ce să-i faci...
E scriitor...
Şi e ceva...
Desigur, fără rugăminte
Nu va veni la noi.

Şi morarul, ca după o izbîndă,
Îmi facu semn cu ochiul:
-Ei bine, bună ziua, pîn-la prînz
Mai am şi alte treburi...
Mergeam pe drum spre Kriuşi
Şi doboram verdeţuri cu bastonul.
Nu mi-a pătruns nimic în suflet.
Nu m-a tulburat nimic.
Miresmele curgeau dulci,
Peste gînduri îmi plutea o ceaţă de beţie.
Ar fi bine să încep acum un roman
Cu o vădană de soldat.

Iată şi Kriuşi...
De trei ani
N-am văzut acoperişurile cunoscute.
Vremea e ca de liliac.

Liniştea e stropită cu liliac.

Lătratul cîinilor nu se mai aude,
Pesemne nu mai au ce păzi.
Casele sînt putrede.
Nu se mai vede în ele decît soba.
Lîngă casa lui Pron
Gălăgie mare, ţărănească.
Se discută despre legea nouă,
Despre preţul secarei şi al vitelor.
-Bună ziua, prietenilor!
Eşti vînător?!
-Stai jos!
Tu eşti fără griji,
Ascultă despre viaţa noastră.

Ce se aude pe la Piter?
Îi cunoşti, desigur, pe toţi miniştrii?
Nu degeaba, afurisitule,
Ai fost crescut de un culac,
Dar noi nu te certăm,
Eşti de-al nostru, dintre mujici.
Nu prea te lauzi.
Şi n-ai să-ţi vezi inima.
Ai fost cumsecade cu oamenii,
Şi pentru noi făceai pe dracu-n patru.
Spune: vor căpăta oare ţăranii
Păşuni fără plată de la boieri?
ţipă cu toţii
Să nu ne atingem de pămînt.
Spun toţi că n-a venit sorocul încă.
Atunci de ce-am mai suferit
Pe front, şi pe alţii i-am ucis?

Şi toţi cu zîmbete întunecate
Mă privesc în faţă şi-n ochi.
Iar eu, îngreuiat de gînduri,
Nu ştiu ce să le spun.
Se clătinau, se cutremurau
Treptele subt mine,
Şi-mi aduc aminte
De-o întrebare:
-Spune, cine-i Lenin?
Am răspuns încet:
Lenin sînteţi voi.

3

Zvonurile se tîrau pe brînci,
Se judeca, se hotăra-n şoapte.
Eu căpătam destule
De la bătrîna mea.

Odată, sosit de la vînătoare,
Mă culcai să moţăi pe divan.
Aducătoare de umezeală şi tină
Mă pătrunsese ceaţa din bălţi.
Tremuram ca de friguri.
Treceam prin jar şi prin gheaţă.
Şi acest acces blestemat
M-a legat de pat patru zile.
Morarul, pesemne e nebun,
A plecat şi-a adus pe cineva...
Eu am văzut numai o rochie albă
Şi un năsuc ridicat în sus.

Pe urmă, făcîndu-mă mai bine,
Într-a cincea zi, spre seară,
Răceala m-a lăsat,
M-am sculat,
Am pus pe duşumea piciorul tremurînd
Şi-am auzit glas dulce:
-Bună ziua, dragul meu!
De mult nu te-am văzut,
Din anii copilăriei,
Acum, eu, vezi, am devenit o doamnă,
Tu, cunoscut poet.

Stai jos.
ţi-a trecut febra?
Nu mai eşti ca înainte.
Pe ascuns chiar am oftat
Atingîndu-ţi mîna,
Da...
Ceea ce-a fost nu se mai întoarce.
Anii se scurg la canal.
Odinioară îmi plăcea
Să stăm lîngă portiţă.
Visam amîndoi gloria.
Tu ţi-ai ajuns ţinta.
Pe mine însă m-a făcut s- o uit
Un tînăr ofiţer.

O ascultam şi fără să vreau
Îi cercetam chipul zvelt.
Voiam să spun:
Destul!
Acum să căutăm alt grai,
Dar, nu ştiu cum,

Spusei fără să vreau:
-Da, da! Mi-aduc aminte
Stai jos.îmi pare bine.
Îţi voi citi
Poeme
Despre Rusia cîrciumărească...
Sînt bine cizelate
Conţin-tristeţea ţigănească.
-Serghei!
De ce eşti rău.
Mi-e milă,
Că chefurile tale
Le ştie toată ţara.
Spune-mi ţi s-a-ntîmplat ceva?
-Nu ştiu!
-Atunci cine să ştie?
-Pesemne-n pîcla toamnei
Am fost născut.
-Glumeşti!
-Şi tu la fel, o, Ana.
-Iubeşti pe cineva?
-Nu, nu!
- Ciudat de tot.
Să-ţi prăpădeşti viaţa-n aşa chip
Cînd ai un viitor...

Depărtările s-au întunecat, s-au înegrit...
Nu ştiu de ce îi atingeam
Mănuşile şi şalul...

Luna rîdea ca un clovn.

Deşi în inima mea nu mai era trecutul
Eram plin de amintirile
Vîrstei de şasesprezece ani.
Ne-am despărţit dimineaţa
Cu ochii-n cearcăn.
În vară e ceva frumos,
Acel frumos e în noi odată cu vara.
Morarul meu,
Acest morar,
Mă-nebuneşte.
Aleargă toată ziua
Ca un factor.
Azi a venit din nou cu un bilet
Ca şi cînd cineva ar fi îndrăgostit:
"Veniţi,
Cu dragoste,
Ogloblin Pron".

Mă duc.
Sosesc la Kriuşi.
Ogloblin stă la poartă,
Şi beat,
Înjură tot norodul sărac:
-Voi, neam de viermi,
Cu toţii la Sneghina...
Mergeţi şi-i spuneţi:
Ne dai ori nu pămîntul tău
Fără răscumpărare?
Şi deodată,
Zărindu-mă s-a potolit un pic
Zicînd neprefăcut:
-ţăranii, mai trebuiesc oleacă fierţi.

-De ce m-ai chemat, Proşa?
-În nici un caz nu pentru treierat.

Nici pentru coasă.
Să-mi scoată calul
Să mergem amîndoi la Sneghina
Să o rugăm...
A înhămat gloaba.
De aşa cai
Să dai şi de la tine
Numai să scapi de el,
Să nu-l mai vezi.
Mergeam la pas.

Drumul ne supăra şi ne veselea.
Urcînd rîpile,
Duceam cu noi căruţa.

Am sosit.
Casa s-a cam lăsat pe temelii.
Mirosea tare a iasmin,
Gardul înalt de nuiele.
Ne dăm jos.
Mergem spre terasă,
Şi scuturînd praful de pe umeri
Auzim vorbe despre ceasul din urmă:
-De plîngi sau nu, e totul în zadar.
Acum, el e cadavru rece...
Bate cineva în uşă...
Pudrează-te...
Mă duc să deschid...

O doamnă tristă, grasă,
Lasă zăvorul greu.
Pron al meu îi aminti,

Fără prea multe vorbe,
Despre pămînt.
-Da, să ni-l dai!...
Şi-i repeta mereu:
-Sau vrei să-ţi sărutăm picioarele?
Ea primea vorbele
Fără gînduri, fără auz.
Pe urmă, biruindu-şi teama
M-a întrebat:
-Probabil aţi venit la fiică-mea:
Staţi jos...
Am s-o anunţ îndată...
Acum îmi amintesc precis
Fatalitatea zilelor acelea.
Ce greu îmi venea
Să-i văd faţa.
Am înţeles.
Se întîmplase o nenorocire.
-L-au ucis, l-au ucis pe Boris.
Lăsaţi-mă!
Plecaţi!
Eşti laş, eşti josnic şi mişel.
El a murit...
De ce-aţi venit aici?
Nu, pentru mine era prea destul...
Nu oricine poate suporta aceasta...
Ruşinîndu-mă ca de o plagă, ca de o palmă,
I-am spus lui Pron:
Ele azi sînt mîhnite,
Pron, hai la cîrciumă.

4

Am vînat toată vara.
Nu i-am uitat nici numele, nici chipul
Supărarea mea
A plîns-o pe baltă
Sitarul-bocitor.
Cînd înfloresc pomii
Patria noastră cea blîndă e săracă.
Vara e scurtă
Ca o caldă noapte de mai.
Zorile sînt reci şi purpurii,
Ceaţa se lasă mai jos,
Şi în dumbrava fără frunze
Se aud glasuri rare de păsări.

Morarul meu zîmbeşte mereu
Cu veselie-n el:
-Acum, Serghei dragule, vom împuşca
Şi iepuri...
Mă bucur şi eu
Fiindcă nu am-
Cu ce să-mi mai împrăştii
Plictiseala şi somnul.
Astăzi spre seară, la mine,
Pron s- a rostogolit ca o lună:
-Amice!
Cu mare bucurie te felicit!
A sosit ceasul aşteptat!
Te felicit pentru noul guvern!
Acum lovim cu toţi deodată
De ei s-alege cvasul.
Fără plată, luăm de cu vară
Toate pădurile şi păşunile.
Acum în Rusia sînt Soviete
Şi Lenin mare comisar.
Amice!

Acum e bine.
De bucurie era chiar să mor.
Iar frate-meu s-a omenit pe el.
Afurisitule, fii, măi băiete,
Un pic mai vesel.
Chiar astăzi voi alcătui Comuna
Aici, în satul nostru,
Pron mai avea un frate -Labutia,
Mujic şi el ca toţi cei de acolo,
Şi pe deasupra mare beţivan,
Lăudăros şi laş.
Aţi văzut, sigur, aşa diavoli,
Soarta i-a lăsat să trăncănească.

Labutia purta două medalii albe pe piept
Din timpul războiului cu japonii,
Şi cu voce răguşită şi beată
ţipa intrînd în cîrciumă:
-Împrumutaţi-l pentru o litră
Pe cel slăvit în lupta de la Leaoian.
Pe urmă îmbătîndu-se plîngea,
Cu lacrime fierbinţi,
Pe umărul vecinului
Soarta cetăţii Port-Arthur
Ce s-a predat.
-Prietene! ţipa el, Petrica!
Mă doare, să nu crezi că sînt beat.
Curaju meu pe lumea asta
Îl ştie tot Leaoian-ul.

Aşa făpturi
Trăiesc fără să-şi facă bătături la mîini.
Şi iată, el, intrînd în Soviet
Şi-a tupilat medaliile-n ladă.

Şi tot cu aerul simandicos
Al unui veteran cărunt
Pălăvrăgea alcoolizat
Despre Siberia, Nercinsk şi Turuhan:
-Da, fraţilor, am prins amare zile
Dar niciodată teamă nu mi-a fost.
Medalii, medalii, medalii
Răsunau în vorbele sale.
Îi răsucea nervii lui Pron,
Şi Pron îl înjura de mamă,
Şi totuşi acela a plecat primul
Să confişte casele Sneghinei.

La jaf s-au grăbit toţi:
-Să ne dai totul! Ne vom înţelege pe urmă!
Toată moşia au adus-o-n Comună.
Cu stăpîne şi vite.
Dar morarul...
Morarul meu bătrîn
Le-a adăpostit pe stăpîne la el!
M-a făcut, om fără de lucru,
Să mă amestec în soarta altora.
Şi din nou m-a cuprins ceva...
Atunci toată noaptea
Mă uitam la gura frumoasă, senzuală,
Şi strîmbată de griji.

Îmi amintesc,
Ea spunea:
-Să mă ierţi...N-am avut dreptate...
L-am iubit mult pe bărbatul meu...
Cînd îmi aduc aminte...mă doare capul...
V-am insultat din întîmplare...
Cruzimea a ţinut loc judecăţii...
Era aici o taină tristă,

O criminală patimă...
Desigur, pînă-n toamnă,
Aş fi gustat din plin din fericire,
Pe urmă m-ai fi lepădat.
De-aceea m-am ferit-
De întîlniri-şi de urmări...
Aceasta ar fi supărat-o mult pe mama
Cu vechile-i idei.

Uitîndu-mă în ochii ei
Am schimbat vorba.
Trupu-i de cauciuc
S-a-ndoit puţin.
-Spune-mi Ana, te doare
Pierderea moşiei?
Ea tristă şi ciudată,
Şi-a lăsat ochii-n jos.

Priveşte.
Se face oare ziuă?
Zorile, ca un foc pe zăpadă,
Îmi aduc aminte de ceva...
De ce? Nu pot să ştiu...
Da...în copilărie...

Într-o dimineaţă... cu totul alta
Stam împreună
Şi-aveam cîte şasesprezece ani...
Pe urmă, uitîndu-se blînd
Şi încovoindu-şi lebăda mîinii
Mi-a spus, neglijent parcă:
-E vremea de odihnă...
Spre seară au plecat.
Unde?
Nu ştiu unde.

Pe cîmpia însemnată cu stîlpi
Uşor se află drumul.
Nu-mi mai aduc aminte ce-a urmat.
Nu ştiu ce-a făcut Pron.
Eu am plecat curînd la Piter
Să scap de plictiseală şi de somn.

5

Ani aspri şi grozavi!
Se poate oare scrie totul?
Bolţile palatelor
Auziră înjurături soldăţeşti de "mamă"!
Depărtările înfloriră!
Nu degeaba adunătura tuciurie
Cînta prin curţi la pian
Foxtrotul din Tambov
Avînd auditori vacile.
În loc de pîine, ovăz şi cartofi
Mujicul a căpătat gramofon,
Şi sucind o ţigară "picioruş de capră"
Asculta un tango.

Mujicii îşi frecau mîinile de atîta cîştig.
Înjurau birurile
Şi se gîndeau ameţiţi
La ce li se bălăngăne între picioare.

Treceau anii
Largi, înflăcăraţi.
Norocul ţăranului se stingea.
Multe bancnote de ale lui Kerenski
Se stricară pitite în sticle.
Un posesor de pămînt şi de vite
Se lăsa doborît de cnutul
Pentru o pereche de hîrtii

Cu portretul Ecaterinei.
Ei, bine! Ajung atîtea suspine,
Astăzi mi-a scris,morarul o scrisoare
Despre soarta lui Pron:
-Serghei, de dragul sufletului
Te salut, frăţioare, te salut!
Iar nu mai vii pe la Kriuşi
De vreo şase ani!
Vino te rog!
La primăvară vino negreşit!
La noi atîtea s-au mai întîmplat
Că nu le pot cuprinde în scrisoare.
Acum norodul s-a liniştit
Furtuna începe a se potoli
Află că în anul 1920
A fost împuşcat Ogloblin Pron.

Rusia...
Vrei să crezi? Vrei urechilor să nu crezi?
Odată detaşamentul lui Denikin
A venit peste kriuşieni
Şi-a început petrecerea.
Decît aşa petrecere mai bine moarte.
Cu scrîşnete şi rîsete
S-au plimbat nagaicele căzăceşti.
Atunci l-au ucis pe Pron.
Iar Labutia s-a vîrît în paie
Şi a ieşit
După ce caii căzăceşti
Intraseră-n pădure.
Acum el, da, cu chipul beat
Tot mai răcneşte:
-Ar trebui pentru curajul meu
Să port pe piept medalie roşie!
Acum că norii au trecut cu totul.
Deşi nu vieţuim ca-n rai,
Tu totuşi vino,
Să mă mai linişteşti puţin.

Şi iată, iarăşi sînt pe drum.
Întuneric de iulie.
Căruţa aleargă vorbăreaţă
Ca şi înainte.
Drumul e destul de bun,
S-aude zvon liniştit de cîmpuri.
Luna a risipit peste depărtările satelor
Zăpadă măruntă de aur.
Se văd troiţe, fîntîni,
Garduri de nuiele, margini de sate.
Inima bate cum a bătut pe vremuri.
Mă aflu din nou la moară.
Brazii sînt acoperiţi cu lumînările licuricilor.
Ca şi mai înainte
Morarul nu poate spune două cuvinte:
-Ce bucurie, Serghei!
ţi-e frig! Pune repede, bătrîno,
Pe masă samovarul şi budinca.
Serghei! Aurul meu! Ascultă!
Şi tu, Serghei,Eşti mai bătrîn...
Acum,de sufletul cel drag,
Eu îţi voi da un dar.
-Un dar?
-Nu...
O scrisoare.
Sînt două luni
De cînd mi-o dete poşta.
Desfac...Citesc...O,Da!
Din altă parte nu putea să fie
Şi scrisu-i tot acela... fără griji...
Ştampila e din Londra.
Tu mai trăieşti? Sînt bucuroasă...
Şi, precum vezi, trăiesc...
Şi-aşa de des visez.
Portiţa, gardul şi vorbele tale.
Sînt departe de tot...

Acum, acolo-i primăvară blondă,
Şi cu albastru sînt acoperiţi
Brazii, mesteacănii...
Acum, cînd eu încredinţez hîrtiei
Tristeţea ce m-apasă
Tu poate, cu morarul,
Pîndiţi pe undeva fazani.
Mă duc adesea-n port
Şi sau cu bucurie, sau cu teamă,
Nu ştiu, mă uit printre vapoare
La steagul roşu, sovietic.

Acum, acolo, ei sînt la putere.
Drumul mi-e clar.
Dar tu mi-eşti drag ca şi mai înainte,
Ca patria, ca primăvara.
Scrisoarea e, ca orişice scrisoare,
Fără vreun scop.
N-aş scrie-n viaţa mea aşa ceva.
Ca şi mai înainte-mi iau cojocul
Şi merg să dorm în fîn.
Trec prin grădină, printre pomi,
Şi liliacul îmi atinge faţa.
Ce drag, ce scump îmi cade gardul vechi!
Cîndva, lîngă portiţa ceea
Eram de şasesprezece ani,
Şi-o fată-n pelerină albă
Mi-a spus sfioasă:"Nu!"
Făptura ei în mine nu s-a stins.
Noi toţi pe vremea ceea am iubit,
Şi, sigur,
Şi noi am fost iubiţi.

Ianuarie 1925, Batum

A D D E N D A

NOTA ASUPRA EDITIEI

Ediţia de faţă, "Serghei Esenin, Moscova cârciumărească", păstrează structura volumului cu titlul smerit, Tălmăciri din Serghei Esenin, tipărit de editura Cartea românească" în ţinută de sărbătoare, în prima săptămînă a lunii aprilie 1934, atunci cînd creştinii petreceau cu rugile Săptămîna Patimilor. Tălmăcitorul a fost Zaharia Stancu, pe atunci debutant în literatură cu o carte de versuri originale dominate încă de seve agreste. Fără să cunoască limba scrierilor eseniniene, dar ajutat de doi prieteni ruşi şi de un temperament asemănător cu al poetului slav, tînărul traducător a reuşit să transpună în cultura română poate cea mai veridică imagine a universului numit "Esenin". Într-o cronică literară din epocă, Şerban Cioculescu avea să amintească avatarurile acestui volum "cules într-o editură care a încetat din fiinţă" şi care a avut de "suferit o odisee din fericire numai de trei sau patru ani" pînă să apară în librării. Totuşi, tălmăcirile lui Zaharia Stancu au fost cunoscute şi au generat imitaţii. Fenomenul a fost explicat de venerabilul critic literar prin răspîndirea versurilor traduse "În lecturi restrînse ale amicilor traducătorului sau de cenacle". Această mărturisire trebuie completată şi cu o altă realitate: între anii 1930-1934, au apărut în diferite periodice mai multe traduceri din Esenin, semnate îndeosebi de Zaharia Stancu şi George Lesnea. Pot fi remarcate, prin generozitatea spaţiului oferit revistele: "Duminica Universului", "Adevărul literar şi artistic", "Viaţa românească" şi "Azi". În reviste, Zaharia Stancu a publicat 16 tălmăciri din totalul de 28 cîte va cuprinde volumul său. Astfel, fără a minimaliza influenţa transmiterii orale invocată de Serban Cioculescu, considerăm că un rol determinant în apariţia curentului eseninist din România l-au jucat revistele literare amintite şi mai puţin circulaţia orală animată de cenaclurile literare.

Aşadar, ediţia aceasta a fost determinată şi de importanţa locului pe care l ocupă, în istoria literaturii române, tălmăcirile din Esenin făcute de Zaharia Stancu. În plus, selecţia traducătorului ne ajută să descoperim unele trăsături comune ale sufletelor celor două popoare, sensibile la aceleaşi suferinţe şi nedreptăţi sociale.

De-a lungul timpului, Zaharia Stancu a publicat trei ediţii ale tălmăcirilor sale:

I). "Tălmăciri din Serghei Esenin", Editura "Cartea românesacă", Bucureşti, 1934, 128 p., format: 18x13 cm. Volumul a fost tipărit într-un format elegant, în condiţii grafice deosebite. Selecţia poeziilor, ca şi succesiunea lor în volum, au fost stabilite de traducător după un criteriu propriu, neţinînd seama de ordinea cronologică a tipăririi acestora în limba rusă sau a publicării traducerilor în limba română, Zaharia Stancu a grupat versurile traduse, cu dorinţa de a reliefa prin intermediul lor temele poetice majore din creaţia eseniniană: poezia naturii, socială şi de dragoste, ca şi motivul animalier. Criteriile personale au funcţionat şi-n modalitatea de traducere a unor poeme sau cicluri poetice. În cazul poemului "Iepe corăbii", trei capitole din totalul de cinci au fost traduse şi

sînt reprezentate în volum ca poezii independente, iar în cazul ciclului poetic "Moscova cîrciumărească", patru poezii independente ce alcătuiau întregul ciclu, au fost traduse sub forma a patru capitole ale aceluiaşi poem. Merită a fi subliniată şi intenţia tălmăcitorului de-a realiza un timp interior al volumului, început şi încheiat de un poem în care se regăsesc elemente autobiografice:

1). "Drumul meu"; 2). "Mi s-a urît trăind" ; 3). "În ceas străveziu"; 4). "Toamnă"; 5). "Doamne, Tu oare?";6). "Tot ce e viu"; 7). "Prin seara roşcovană"; 8). "Magdalena"; 9). "După şuviţa întunecată"; 10). "Luceafărul roşu"; 11). "Doamne, azurul"; 12). "Cîmp leşinat"; 13). "Acum dragoste"; 14), "Nu rătăcesc"; 15). "Sînt ultimul poet"; 16). "Vulpea";

17). "Vaca"; 18). "Pisica"; 19). "Am părăsit casa părintească"; 20). "Pe cine să cînt"; 21). "Cîinilor"; 22). "Rătăcesc pe întîia zăpadă"; 23). "Spovedania unui huligan";

24). "Noi generaţia"; 25). "Omul negru"; 26). "Moscova cîrciumărească"; 27). "Inonia"; 28). "Ana Sneghina".

II)."Poeme simple", Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1957. Ediţia are un caracter retrospectiv, reluînd, de fapt, principalele volume de versuri publicate de Zaharia Stancu pînă la acea dată. Printre lucrările reeditate se numără şi volumul "Tălmăciri din Serghei Esenin", tipărit sub forma unui capitol intrisec al cărţii, păstrîndu-se, în schimb, titlul şi cuprinsul volumului din anul 1934. Singurele modificări făcute s-au rezumat numai la normele ortografice de editare, autorul însuşîndu-şi noile reguli academice.

III). "Scrieri", Editura Minerva, Bucureşti, 1971, vol. I-II. Este tot o lucrare retrospectivă. În volumul al II-lea al ediţiei se regăseşte capitolul "Tălmăciri din Serghei Esenin". Dar, spre deosebire de ediţiile precedente ale "Tălmăcirilor", acum pot fi observate unele modificări. Alături de cele 28 de poezii cunoscute, traducătorul a inclus alte 18 tălmăciri noi şi a modificat succesiunea poeziilor faţă de ediţiile precedente.

Înaintea editării primului volum de traduceri din Esenin, Zaharia Stancu a publicat 16 tălmăciri în periodice, fapt mărturisit de autorul însuşi: "Tălmăcirile din Serghei Esenin au apărut în reviste între anii 1929-1933 şi au fost adunate în volum în 1934".Intervalul de timp a fost cuprins între anii 1930-1932:

- "Gândirea", anul X, 1930:

1). "Luceafărul roşu", nr. 5-6/iunie-iulie, p. 213;

- "Duminica Universului", anul I, 1931:

2). "Acum iubito", nr. 2/11 ianuarie, p. 18;

3). "Toamna", nr. 12/22 martie, p. 178;

4). "Sînt ultimul poet", nr. 16/19 aprilie, p. 242;

5). "Doamne, Tu oare", nr. 19/10 mai, p. 290;

6). "Vulpea", nr. 19/10 mai, p. 290;

7). "Am părăsit casa părintească", nr. 20/17 mai, p. 310;
8). "Magdalena ", nr. 20/17 mai, p. 310;
9). "Nu rătăcesc", nr. 26/28 iunie, p. 402;
10). "Tot ce e viu", nr. 26/28 iunie, p. 402;
- Buletinul cultural al Asociaţiei universitare "Frăţia Studenţească", anul I, 1932;
11). "Paşii cei dintîiu", nr. 1/1 martie, p. 2;
- "Azi", anul I, 1932:
12). "Inonia", nr.1/martie, p. 36-40;
13). "Spovedania unui huligan', nr. 2/aprilie, p. 151-153;
14). "Omul negru", nr. 3-4/ mai-iunie, p. 316-320;
15). "în ceas străveziu", nr. 5/noiembrie, p. 399;
16). "Vaca", nr. 5/ noiembrie, p. 399. Tot în acest număr au fost republicate poeziile: "Toamna", "Vulpea", "Tot ce e viu"; "Doamne, Tu oare".
Observăm că, în tot cursul anului 1933, Zaharia Stancu nu a mai publicat nici o traducere din Esenin. Este foarte posibil ca, în acest răstimp, traducătorul să fi fost ocupat cu pregătirea cărţii pentru tipar. Predarea volumului unei edituri, cu trei sau patru ani înaintea apariţiei, adică între anii 1930-1931, aşa cum rezultă din afirmaţiile făcute de Şerban Cioculescu, este greu de susţinut. Reluarea a patru traduceri mai vechi, în revista "Azi", din luna noiembrie 1932, ne îndreptăţeşte să afirmăm că autorul nu mai avea nici o tălmăcire nouă faţă de tot ceea ce publicase pînă atunci. Aşadar, ştiindu-se că la începutul anului 1933 traducătorul avea numai 16 traduceri şi stabilind faptul că au fost modificate unele forme ale versurilor traduse şi publicate în periodice, la care se adaugă necesitatea unui timp pentru definitivarea altor 12 traduceri noi, presupunem că Zaharia Stancu a putut să predea volumul de tălmăciri unei edituri numai în ultimele luni ale anului 1933. Oricum, evenimentul trebuie să se fi petrecut în perioada dintre cele două stări de asediu instituite în acel crîncen an 1933, cînd timp de 6 luni, o dată în februarie din cauza grevelor declanşate de petrolişti şi ceferişti şi a doua oară, în decembrie, din cauza asasinării primului ministru al ţării, I. G. Duca, a fost instituită cenzura. Decretarea stării de urgenţă din luna decembrie trebuie să fi găsit volumul tălmăcirilor din Esenin în tipografie. Acolo a rămas pînă la 1 aprilie 1934, cînd a fost aprobată difuzarea lui.
Poeziile lui Esenin au văzut lumina zilei în România după ce au fost iniţial intrezise de cenzură, deşi ţara era guvernată de un regim ce se considera democratic, şi în formă şi în fond, dar rămas, după cum se poate observa din aplicarea acestor măsuri de tip dictatorial, numai la aspectul găunos al formei. Totuşi, presa avea să consemneze, în data de 7 aprilie, prezenţa în librării a unei noi apariţii editoriale,terminându-se astfel în mod fericit "odiseea tălmăcirilor". Cauza întîrzierii pare a nu fi fost simplul faliment al unei edituri, ci absurde considerente politice a căror demascare a fost mai totdeauna neplăcută.

Activitatea de scriitor a lui Zaharia Stancu s-a desfăşurat, cu aproximaţie, vreme de 50 de ani. în acest interval de timp, autorul a cunoscut reformele ortografice academice adoptate în anii 1904, 1932, 1953 şi 1965. Dar, atunci cînd existau reguli ce i se păreau desuete, Zaharia Stancu şi-a îngăduit o anumită independenţă. Încă din tinereţe, a optat pentru grafia lui "î" din "i" şi a folosit alternativ formele de indicativ prezent ale verbului "a fi": "sunt" şi "sînt", păstrînd în scris ultima formă imediat ce normele academice i-au permis.

Astăzi, editarea scrierilor lui Zaharia Stancu se află sub semnul unor reguli ortografice noi, dar nu într-atît de noi încît scriitorul să nu le fi cunoscut. Realitatea aceasta ne permite să presupunem care ar fi fost atitudinea scriitorului faţă de reglementările prezente. În mod normal, Zaharia Stancu nu putea să le privească altfel, decît ca pe nişte restricţii noi, întrucît actualele precizări ortografice au mai existat, iar la vremea lor acestea au fost cu bună ştiinţă ignorate de scriitor.

Într-o astfel de situaţie, am considerat că sîntem obligaţi să respectăm normele ortografice aplicate de scriitorul însuşi în ultima ediţie a tălmăcirilor din Esenin. De asemenea, fiind obligaţi să păstrăm o unitate ortografică pentru întreaga ediţie, am fost nevoiţi să aplicăm aceleaşi criterii şi pentru editarea celorlalte texte ce sînt cuprinse în "Addenda".

Astfel, rolul editorului este limitat numai la exemplificarea cîtorva norme ortografice aplicate de scriitor în ultima ediţie a tălmăcirilor:

- "a" : "ea", în: mătasa - mătasea;
- "e" : "ie", la început de cuvînt sau de silabă, potrivit pronunţării iodizate din limba română comună a vocalei "e", în : băeţandru - băieţandru; eşit - ieşit; femee - femeie; tăere - tăiere;
- "e": "i", ca desinenţă de plural şi de genitiv-dativ singular la substantivele şi adjectivele feminine cu radicalul în "i", precum şi ca desinenţă de plural la substantivele neutre cu radicalul în "i", în: aripele - aripile, lămîiei - lămîii; marginele - marginile; surorei - surorii;
- "ea": "a", în: şeaua - şaua;
- "ia": "ea", la sufixul de imperfect al verbelor de conjugarea a IV-a, în: cosiau - coseau; lovia - lovea; stăpînia - stăpînea;
- "ie": "e", în: măcieş - măceş";
- "o": "u", în : coloarea - culoarea;
- "s": "z", la neologisme în poziţie intervocalică, înainte de consoana sonoră şi în cuvinte vechi cu segmente fonice care au permis sonorizarea lui "s", în: desnădăjduit - deznădăjduit; islaz - izlas; mireasmă - mireazmă; sbate - zbate; sboară - zboară; sfîrli -zvîrli;
- "ghi": "chi", în: ghitară - chitară;
- forma de plural "cari" a pronumelui relativ "care" ca şi în cazurile cu valoare de pronume demonstrativ, a fost eliminată;
- forma de genitiv - dativ a substantivului "mesteacăn": "mesteacănilor" a devenit "mestecenilor";

- varianta grafică a prepoziției "dela", a fost transcrisă: "de la".
Au fost corectate tacit greşelile de tipar.
Conform uzanţelor editoriale, textul de bază al poeziilor este însoţit de un capitol de "Note şi comentarii", unde este prezentat, aparatul variantelor aşezate în ordine cronologică.
În cazul unor poezii care au cunoscut mai multe traduceri româneşti au fost şi acestea prezentate. În general, ne-am oprit asupra interpretărilor mai puţin cunoscute cititorilor, rămase răspîndite prin periodice sau care aparţin traducătorilor din Moldova de peste Prut. Includerea în ediţia noastră a traducerilor făcute în Moldova Răsăriteană a fost determinată şi de principiul conform căruia nu vom putea avea niciodată o istorie completă a literaturii române, dacă nu vom privi creaţia literară românească de peste Prut, ca pe o componentă organică a culturii naţionale. Pînă în prezent, nu există un studiu care să analizeze într-o viziune integratoare fenomenul cultural moldovenesc, îndeosebi de la data ultimului rapt teritorial şi pînă astăzi.
Textele traducerilor din Esenin făcute de scriitorii din Moldova Răsăriteană au fost reproduse din ediţia: Serghei Esenin, Scrieri alese. Versuri, Editura "Hiperion", Chişinău, 1990, cu o prefaţă scrisă de Vasile Badiu.
"Addenda" ediţiei noastre a inclus texte de critică şi istorie literară, grupate în două secţiuni şi ordonate cronologic. Prima secţiune cuprinde cronicile literare scrise cu ocazia apariţiei, în anul 1934, a volumului Tălmăciri din Serghei Esenin. Următoarele reeditări au rămas, din păcate, fără nici un ecou în presa de specialitate. A doua secţiune cuprinde cele mai importante studii literare care au analizat atît influenţa creaţiei lui Esenin asupra unor scriitori români, cît şi calităţile artistice ale traducerilor.
Secţiunile sunt precedate de:"Autobiografia" scrisă de Esenin în anul 1922, "Tabel cronologic" şi studiul "Moscova cîrciumărească", din monografia: Ştefan Bitan, Serghei Esenin, Editura pentru Literatură Universală, Bucureşti 1969, p. 148-174. Am considerat utilă includerea acestui text, atît pentru valoarea sa literară, cît şi pentru a oferi cititorilor o imagine mai amplă asupra unuia dintre cele mai importante cicluri de poezie din creaţia lui Esenin.
Pentru alcătuirea capitolelor: "Note şi comentarii" şi "Tabel cronologic", în mod special, precum şi pentru formarea unei viziuni de ansamblu asupra ediţiei, au fost folosite studiile, amintirile şi comentariile publicate în următoarele reviste şi lucrări:
- Isadora Duncan, "Viaţa mea", Bucureşti 1946, traducerea Ben Corlaciu şi Geo Dumitrescu;
- Revista "Steaua", nr. 7/1957: "Esenin în lumina unor documente";
- Revista "Secolul XX", nr. 10/1965: "70 de ani de la naşterea lui Serghei Esenin";

- Ştefan Bitan, "Serghei Esenin", Editura pentru literatura universală, Bucureşti 1969;
- Mihai Novicov, "Scriitori ruşi. Serghei Esenin. Poetul şi revoluţia", Editura Univers, Bucureşti, 1972;
- Rita Dobroiu, "Esenin şi Revoluţia", Analele Universităţii Bucureşti. Seria ştiinţe sociale. Filologie, anul XV (1966);
- Serghei Esenin, "Ceaslovul satelor", ediţie îngrijită de Ioanichie Olteanu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981;
- Aneta Dobre, "Serghei Esenin. Textul lumii", Universitatea Bucureşti, Bucureşti 1984.

Ideea reeditării acestei cărţi, precum şi alegerea titlului, au aparţinut scriitorului Marin Sorescu, pe cînd era director al editurii "Literatorul". Proiectul a fost abandonat atunci cînd marele om de litere a devenit ministru culturii. Timorat fiind de primitivismul adversarilor, Marin Sorescu a desfiinţat editura unde fusese director pentru a nu fi acuzat de favoritism. Astfel, volumul a rămas nepublicat pînă în acest an. Un gînd pios de recunoştinţă se îndreaptă spre colegii noştri de la Biblioteca Academiei Române şi de la Biblioteca "Bogdan Petriceicu Haşdeu" din Chişinău, care ne-au oferit accesul la ediţiile ce ne lipseau, asigurându-i de întreaga noastră gratitudine.

Florin Rotaru

S E R G H E I
E S E N I N

AUTOBIOGRAFIE

Sînt fiu de ţăran. M-am născut la 21 septembrie 1895 în gubernia Reazansk, plasa Kuzminskaia.

La vîrsta de doi ani, din cauză că tatăl meu era lipsit de mijloace şi familia noastră numeroasă, am fost dat spre creştere bunicului meu dinspre mamă. Om destul de înstărit, bunicul avea trei feciori holtei alături de care mi-am petrecut aproape toată copilăria. Unchii mei erau nişte flăcăi zvăpăiaţi şi în stare de orice. Aveam trei ani şi jumătate cînd m-au suit pe un cal neînşeuat, după care i-au dat drumul în galop. îmi aduc aminte că mă pierdusem cu totul şi că mă ţineam foarte tare de coamă.

Apoi m-au învăţat să înot. Unul dintre unchii mei (Saşa) m-a luat cu el într-o luntre, s-a desprins de ţărm şi mi-a făcut vînt în apă ca unui căţel. Dădeam din mîini înspăimîntat şi bicisnic, în timp ce el îmi striga:"Hei, mortăciune! Acum să te văd ce mai faci. "Mortăciune" la el însemna un cuvînt de alintare. Mai tîrziu, pe la opt ani, altui unchi al meu îi ţineam loc de cîine de vînătoare: traversam bălţile înot după raţele împuşcate. Foarte bine învăţasem să mă urc în copaci. Nici unul din copii nu se putea lua la întrecere cu mine. Am scăpat destui gospodari de ciorile care nu-i lăsau să-şi doarmă somnul de amiază după ce se întorceau de la plug: le distrugeam cuiburile din mesteceni pentru o grivnă bucata. O dată am căzut, dar am avut mare noroc: m-am ales cu nişte zgîrieturi pe faţă şi pe burtă, şi cu o oală de lapte spartă, pe care o duceam bunicului la coasă.

Veşnic plin de vînătăi, eram mare bătăuş şi capul răutăţilor printre copii. Certat pentru posnele mele eram numai de bunica; bunicul mă încuraja el însuşi la bătaie uneori şi îi spunea adesea bunicii: "Nu te atinge de el, proastă! Aşa se face voinic." Bunica mă iubea din tot sufletul şi afecţiunea ei faţă de mine nu cunoştea margini. Sîmbăta mă spăla, îmi tăia unghiile şi mă dădea cu petrol pe cap, pentru că nu era pieptene să-mi biruie părul cîrlionţat. E drept că nici petrolul nu ajuta mare lucru. Zbieram ca din gură de şarpe de fiecare dată şi pînă astăzi ziua de sîmbătă îmi provoacă un soi de silă.

Duminica mă trimiteau la liturghie şi, ca să se încredinţeze că merg, îmi dădeau patru copeici: două pentru prescură şi două preotului pentru incizarea ei. Prescura o cumpăram, dar în locul preotului îi făceam cu trei semne cu briceagul, iar cele două copeici rămase le puneam la bătaie în cimitir, unde jucam arşice cu băieţii.

Aşa mi-am petrecut copilăria. Crescînd mare, ai mei ţineau mult să mă facă învăţător; de aceea m-au dat la o şcoală confesională cu internat, după absolvirea căreia, la vîrsta de şaisprezece ani, urma să intru la institutul pedagogic din Moscova. Din fericire, acest lucru nu s-a întîmplat. De metodică şi didactică nici nu voiam să aud, aşa de mult mi se urîse de ele.

Versuri am început să compun de timpuriu, de pe la nouă ani, dar exerciţiul conştient al scrisului îl leg de vîrsta anilor 16-17. Cîteva poezii din această perioadă au intrat în Raduniţa.

La vîrsta de optsprezece ani, mirat de faptul că nu mi se publicau versurile trimise la reviste, am picat pe nepusă masă la Petersburg. Am fost primit acolo cu mare amabilitate. L-am vizitat întîi pe Blok, apoi pe Gorodeţki. Mă uitam la Blok şi eram lac de transpiraţie: vedeam pentru prima oară un poet în viaţă.

Gorodeţki mi-a făcut cunoştinţă cu Kliuev, de existenţa căruia n-aveam habar pînă atunci. De Kliuev m-a legat, în ciuda unor radicale disensiuni, o mare prietenie care continuă să persiste şi acum, cu toate că nu ne-am văzut de şase ani.
El stă acum la Vitegra şi-mi scrie că trăieşte cu pîine amestecată cu pleavă şi bea zeamă goală rugîndu-se lui Dumnezeu să-i dea o moarte de care să nu-i fie ruşine.
în anii războiului şi ai revoluţiei soarta m-a azvîrlit dintr-o parte în alta. Am străbătut Rusia în cruciş şi-n curmeziş, de la Oceanul îngheţat de Nord la Marea Neagră şi la Caspica de Vest pînă spre China, Persia şi India.
Etapa cea mai prielnică a vieţii mele consider că a fost anul 1919. Temperatura locuinţelor noastre nu depăşea în iarna acelui an cinci grade sub zero. Nu era nici urmă de lemne de foc.
Din Partidul Comunist n-am făcut parte niciodată fiindcă mă consider a fi situat mult mai la stînga.
Autorul preferat: Gogol.
Am publicat următoarele volume de versuri: "Radunița", "Albastru", "Schimbarea la faţă", "Ceaslovul satelor", "Armonică-n trei rînduri de bumbi", "Spovedania unui huligan" şi "Pugaciov".
în prezent scriu o lucrare de mari proporţii intitulată "Ţara de canalii".
În Rusia, cînd lipsea hîrtia, îmi publicam versurile împreună cu Kusikov şi Mariengof pe zidurile mînăstirii Strastnaia sau le recitam pur şi simplu pe bulevarde. Cei mai fervenţi admiratori ai noştri erau prostituatele şi borfaşii. Cu ei păstrăm în continuare relaţii amicale. Comuniştii nu ne iubesc dintr-o neînţelegere.
În încheiere, o adîncă plecăciune tuturor cititorilor mei şi un apel: puţină atenţie la inscripţia "Rugăm nu trageţi".

Berlin, 14 mai 1922.

TABEL CRONOLOGIC

1895

3 octombrie (21 septembrie, stil vechi), s-a născut Serghei Alexandrovici Esenin, în ţinutul Riazan, satul Konstantinovo: "Satul (...) se înşiră în lungul unei uliţe largi, drepte, pe malul înalt şi abrupt al rîului Oka. Un sat tăcut, curat, plin de verdeaţă, un sat ca oricare altul (...). Altădată podoaba lui principală era biserica, aşezată în mijlocul satului.În faţă se zăreau o serie de căsuţe înconjurate de livezi şi grădini de zarzavaturi. Printre ele, drept în faţa bisericii, se afla şi casa noastră (...). Frumoase şi întinse sînt luncile din jurul satului nostru (...). Nemărginite şi bogate cîmpurile (...). Aici pe aceste întinderi şi-a petrecut copilăria Serghei. În aceste lunci, în păpurişul bălţilor, alerga el băieţandru cu picioarele goale şi prindea puii de raţă sălbatecă". Petrecîndu-şi în acest ţinut jumătate din viaţa sa de numai treizeci de ani şi totuşi suficientă pentru a deveni legendă, poetul spunea: "M-am născut cu cîntecul, pe înveliş de ierburi".

Serghei a fost primul născut în familie, părinţi fiindu-i Alexandr Nikitici Esenin - tată şi Tatiana Feodorovna Titova - mamă.

Tatăl poetului, căsătorit pe cînd avea 18 ani cu o fată de numai 16 ani, a muncit pentru traiul zilnic peste treizeci de ani, mai mult decît întreaga viaţă a fiului său: "Tata (ne spune Alexandra Esenina) a fost timp de 3o de ani, de la vîrsta de treisprezece ani şi pînă la Revoluţie, măcelar în prăvălia unui negustor bogat.În timpul Revoluţiei magazinul a fost naţionalizat şi tata a rămas să lucreze în continuare. Dar în timpul războiului civil, tata s-a întors acasă în sat. Încă din tinereţe suferea de astm, cînd s-a întors acasă era un om bolnav". Munca de la oraş îl obliga să vină rar pe acasă, iar venitul mic îi crea psihologia unui îngenunchiat al vieţii, veşnic stăpînit de sentimentul neîmplinirii. în viaţa sa de gospodar a reuşit, cu mari eforturi, să construiască o casă pentru familia sa: "În această casă (Alexandra Esenina) şi-a petrecut familia noastră anii cei mai buni şi mai fericiţi, de aceea aducîndu-ne aminte de trecut ne gîndim întotdeauna cu dragoste la ea. Era o casă ţărănească simplă, dar bine împărţită înăuntru şi foarte frumoasă ca înfăţişare. Casa aceasta o iubea foarte mult tata. O făcuse cu bani cîştigaţi din greu, era singura lui avere de om care toată viaţa şi-a petrecut-o muncind pe la stăpîni, de aceea fiecare copeică pe care o avea o băga în casă".

Mama poetului, dat fiind destinul soţului, a rămas singură să ducă greul muncii casnice, ajutată de copii: "La vîrsta de 11-12 ani sora mea (Kati) şi cu mine (Sura) o ajutam pe mama la treburile casei. Ne pricepeam la prăşit, la muls vacile, căram apă, spălam rufele la rîu (...). Singurul lucru la care se pricepea (Serghei - n. ed.) şi unde putea fi de ajutor era cositul ierbii în luncă. De altfel lui Serghei îi plăcea foarte mult această muncă. În fiecare an, cînd venea acasă în timpul cositului, petrecea zile întregi prin luncă". Viaţa nu i-a oferit acestei femei posibilitatea să meargă la şcoală: "Mama nu ştia carte. La bătrîneţe a început să înveţe să citească şi să scrie, dar mîinile obosite de muncă cu greu mai puteau ţine condeiul. Cu toată dorinţa ei fierbinte n-a reuşit decît să înveţe să iscălească şi să silabisească cîte puţin". Greutăţile casei i-au influenţat Tatianei Feodorovna firea, devenită mai reţinută şi uşor ursuză, exteriorizîndu-şi arareori sentimentele duioase: "Aproape niciodată nu ne-a mîngîiat ca alte mame, ... cînd mai tîrziu am avut şi eu copii

(Sura - n. ed.), mă povăţuia să nu-i sărut: (...) "dacă vrei să-i săruţi, fă-o cînd dorm". Neştiinţa de carte şi mediul natural ţărănesc i-au lăsat, în schimb, mamei viitorului poet, lumina culturii orale şi a cîntecului: "Am impresia că nu era cîntec popular rusesc pe care să nu-l fi ştiut mama. (...). Mama ne povestea adesea vieţile sfinţilor; la ea pînă şi sfinţii cîntau" (Sura - n. ed.). Poetul îşi va aminti de cîntecele mamei şi va căuta să le repete, fiindu-i tot timpul un talisman:

"Hai cîntă-mi soră, cîntecul pe care
Odinioară mama ni-l cînta.
Uitînd nădejdia prăpădită-n zare
Voi îngîna şi eu cîntarea ta"

Adeseori, mai ales în vremea dinaintea morţii, Esenin avea după clipele de bucurie exuberantă, cînd îi obliga pe toţi comesenii din restaurant să bea şi să danseze cu el, aşa-numitele "căderi", rămînînd ceasuri întregi nemişcat şi cu privirea în gol. Apoi, tot atît de brusc, dispărea fugind la sora lui, căreia îi cerea să-i repete cîntecele mamei. Dacă se nimereau amîndouă surorile acasă, cîntau toţi trei împreună de răsuna întreaga stradă. Din cînd în cînd, poetul se oprea; îl podideau lacrimile. Nimeni nu reuşea să afle ce doruri îi mistuiau sufletul.

Bunicul dinspre mamă, Feodor Andreevici Titov, se certase de multă vreme cu viitorul său cuscru: "Această ceartă a avut repercursiuni asupra vieţii mamei şi în special asupra copilăriei lui Serghei (...). Mama a trăit despărţită de tatăl nostru timp de cinci ani, vreme în care Serghei a fost crescut şi educat de bunici. Nevăzîndu-şi părinţii ani în şir "Serghei se considera orfan" (Sura - n. ed.). De la vîrsta de 2 şi pînă la 7 ani, viitorul poet a crescut în casa Titovilor. Din partea acestui bunic avea să primească copilul o puternică influenţă care l-a marcat pentru tot restul vieţii: "Trebuie să recunosc că nimeni n-a exercitat asupra mea o influenţă mai mare ca bunicul. Lui îi datorez cel mai mult ... Avea o memorie foarte bună, cunoscînd pe de rost o mulţime de cîntece, în special cîntece religioase". Acolo, în casa acestor bunici, avea să vadă copilul viaţa patriarhală a satului: "adeseori se adunau la noi orbi ce rătăceau prin sate şi cîntau cîntece despre rai sau cu subiecte din legendele populare". De la bunicul din partea mamei poetul a moştenit o memorie remarcabilă. Esenin declama, mai tîrziu, cu uşurinţă mii de versete din "Biblie" sau versuri din "Cîntecul lui Igor", din opera poeţilor Puşkin, Lermontov, Kolţov, Nekrasov, Nikitin, precum şi pagini întregi de proză, cu predilecţie din Gogol şi Dostoievski.

Bunica avea să-l iubească şi ea pe micul Serghei, îngrijindu-l cu toată dăruirea: "Sîmbătă mă spăla, îmi tăia unghiile şi mă dă:ea cu petrol pe cap, pentru că nu era pieptene să-mi biruie părul cîrlionţat".

În ciuda unui început viforos, căsnicia familiei Esenin a lăsat totuşi o imagine de familie unită, iar viitorul poet şi-a iubit mult părinţii, deşi şi-a păstrat, în general, toată viaţa anumite rezerve faţă de ţărani: "Familia lui Esenin era foarte unită ... Serghei Alexandrovici ţinea foarte mult la ai săi. Dacă îi jigneai pe părinţii sau pe surorile lui, deveneai duşmanul lui. Părinţii îl iubeau pe Esenin
şi-l stimau, dar priveau cu oarecare uimire situaţia pe care şi-o făcuse. Pentru ei, banii reprezentau o valoare absolută, stare de spirit care-l înfuria pe Esenin:

"Îi cunosc, îi ştiu. Numai bani şi bani. Pentru asta şi vin la Moscova. Sînt pentru ei o vacă bună de muls. Nu-mi pare rău, n-aş vrea să mă înţelegi greşit, nu-mi pare rău să le dau, dar îi ştiu cît sînt de lacomi. Sînt ca un sac fără fund, oricît ai băga tot nu ajunge. Toţi ţăranii sînt la fel. Eu personal nu-i iubesc pe ţărani. Lor le trebuie numai bani. De altceva nu le pasă. Crezi că iubesc satul? Sau pe ţărani? Îi cunosc foarte bine. Fiecare nu se gîndeşte decît la propriul său buzunar".

1905 - 1909

Este perioada în care elevul Esenin urmează cursurile şcolii primare din satul natal, Konstantinovo. Din autobiografiile poetului, ca şi din amintirile foştilor colegi de şcoală, rezultă că în această perioadă, la vîrsta de 8-9 ani, se pot situa începuturile creaţiei sale literare. Din nefericire, poeziile scrise atunci nu ni s-au păstrat, iar din mărturisirile existente reiese că acestea erau, în cea mai mare parte, pasteluri.

1909 -1912

Esenin urmează cursurile şcolii normale din Spas-Klepiki, un orăşel aflat la aproximativ treizeci de verste de Kostantinovo. Rolul acestei şcoli era: "să formeze învăţători capabili să educe copiii în spiritul credinţei pravoslavnice". Programa de învăţămînt cuprindea, printre altele, următoarele discipline: religia, istoria bisericii ruse şi universale, limba slavă veche, limba rusă, istoria patriei, geografia, matematica, geometria, desenul. Cursurile se desfăşurau dimineaţa, iar după-amiaza elevii pregăteau lecţiile sub supravegherea pedagogilor.

Sîmbăta şi duminca, ca şi în zilele de sărbătoare toţi cursanţii erau obligaţi să asiste la săvîrşirea serviciului divin. Visătorul Serghei a ajuns aici în urma stăruinţelor tatălui său, care dorea să-i asigure fiului un viitor mai bun printr-o profesie sigură şi uşoară.

Caracterul riguros al programei şcolare nu i-a împiedicat pe elevii pasionaţi de literatură să se întîlnească, mai ales după ora stingerii, în camera unuia dintre ei, pentru a citi versuri din marii poeţi ruşi sau din creaţiile lor şcolăreşti. Intre ei se adresau cu apelative. Lui Esenin îi spuneau: "Puşkin". Activitatea literară a tînărului Esenin, a fost încurajată şi veghează de un profesor al său: Evgheni Mihailovici Hitrov. Din această perioadă, mai exact din anul 1910, datează şi primele poezii ce ni s-au păstrat. O temă care l-a preocupat mult pe tînărul Esenin, a fost legată de rolul poetului în societate. Avea să scrie şi o poezie "Poetul", în anul 1912, pe o fotografie dăruită colegului său Grişa Panfilov. Acesta este cel mai vechi autograf rămas de la Esenin. Crezul său şi l-a mărturisit, în toamna anului 1912, într-o scrisoare adresată aceluiaşi coleg şi prieten: "De acum îţi jur că-mi voi urma "Poetul" meu. Chiar dacă ar fi să mă aştepte umiliri, dispreţ şi exiluri. Voi fi neclintit, după cum va fi şi proorocul meu, care a băut din cupă toată otrava pentru sfîntul adevăr, conştient de fapta-i generoasă".

Primul fior al dragostei l-a cuprins pe cînd era elev în clasa a doua. La Konstantinovo, într-o seară de vară, ţinîndu-se de mînă, s-a dus la casa preotului pentru a face legămînt de credinţă împreună cu Ana Alexeevna Sardanovskaia: "Noi ne iubim şi ne dăm cuvîntul de onoare că în viitor ne vom căsători. Dacă ne despărţim, fie ca primul care va trăda jurămîntul căsătorindu-se, să fie bătut cu vergeaua de celălalt". Jurămîntul a fost trădat de Ana, iar poetul va fi mult timp

urmărit de amintirea primei iubiri. Reverberaţiile ei le vom întîlni în mai multe poezii şi, chiar, în unul dintre ultimele poeme scrise: "Ana Sneghina".

1911 - 1912

La 7 iulie 1911, poetul consemna într-o scrisoare adresată prietenului său Grişa Panfilov, prima întîlnire a lui cu Moscova: "Am fost la Moscova pentru o săptămînă, apoi m-am întors. Eu aş fi vrut să rămîn mai mult, dar treburile de acasă nu mi-au permis. Mi-am cumpărat un pachet de cărţi: 25 de bucăţi".

In vara anului 1912, Esenin a absolvit şcoala secundară şi tot acum a revenit pentru a doua oară la Moscova. Preocupat de soarta fiului său, Alexandr Nikitici Esenin s-a grăbit să-i găsească o slujbă şi să-i asigure condiţii bune pentru pregătirea examenului din toamnă, de admitere la Institut. În general, tatăl era sceptic faţă de preocupările tînărului poet: "Tata nu credea (povesteşte aura) că se poate trăi din banii cîştigaţi din versuri. El era, dimpotrivă, convins că din aceasta nu poate ieşi nimic serios".

În schimb, tînărul adolescent era frămîntat de marile întrebări adresate unei vieţi revărsată peste ochii săi furioşi. Singurul confident al poetului rămăsese tot fostul său coleg de şcoală, Grişa Panfilov: "Ei, imaginează-ţi şi tu cum trăiesc eu, nici nu ştiu ce-i cu mine. Trăiesc oare sau am trăit? - asemenea întrebări mă răscolesc după scurtele clipe de trezire. Nu mă dumiresc de ce este viaţa aşa făcută, ca să trăieşti şi să nu ştii ce-i cu tine, adică să nu-ţi simţi sufletul şi puterile, ca un animal. Întrebuinţez toate mijloacele ca să mă trezesc. Să trăieşti aşa - să dormi şi apoi să te trezeşti la realitate pentru o clipă e prea scîrbos". Găsirea unor răspunsuri îl ridicau pentru moment la starea de linişte, pentru a-l coborî foarte repede din nou în lumea incertitudinilor: "Da, Grişa, e greu pe lumea asta. Aş fi vrut să vorbesc despre mine şi am ajuns la alţii. Lumina adevărului m-a ademenit la vatra sa. Acolo e mai bine, acolo poţi respira mai liber, mai în voie, acolo nu simţi chinurile şi mustrările de cuget care îi înconjoară pe toţi în întunericul răutăţii şi corupţiei. (...) Grişa, în momentul de faţă citesc Biblia şi găsesc în ea foarte multe lucruri noi pentru mine ... viaţa... Nu-i pot înţelege sensul şi nici Hristos n-a dezvăluit sensul vieţii. El a arătat numai cum trebuie să trăieşti, dar la ce-ţi foloseşte asta, nu ştie nimeni. Fără să vreau îmi vin în minte meditaţiile lui Kolţov: "Lumina este o taină a Domnului,/ Domnul este o taină a lumii/."

Intradevăr, deci, dacă-i taină, taină să fie. Dar noi totuşi vrem să ştim de ce trăim. Sînt convins că n-o să-mi spui: pentru ce să murim. Tu însuţi afirmai cîndva: "Totuşi eu cred că după moarte există o altă viaţă". ai eu cred la fel, totuşi de ce există viaţă ? Pentru ce trăim?".

Tînărul Esenin nu a reuşit să promoveze examenul de admitere la Institut şi după o scurtă trecere funcţionărească pe la birourile lui Krilov, patronul tatălui său, devine unul dintre cei 1500 de lucrători ai tipografiei Sîtin, mai întîi la secţia expediţie, pe urmă ca ajutor de corector.

1913 - 1914

Mediul tipografic l-a atras repede pe poetul adolescent: "Aici ai cu cine vorbi şi pe cine asculta". Suferinţele muncitorilor i-au trezit spiritul înăscut al răzvrătirii: "Recent am desfăşurat agitaţie printre muncitori ... eu am difuzat printre ei revista

lunară "Focuri" de nuanţă democratică. E o revistă foarte bună ... trebuie neapărat să te abonezi" . In acei ani, imperiul ţarist, ajuns în ultima fază a decăderii sale, a urmărit prin poliţia secretă "Ohrana" pe tînărul poet, devenit primejdios pentru regimul parlamentar cu rol de paravan al statului democratic. Peste ani, fişele secrete ale Ohranei au putut fi citite de Esenin, contribuind substanţial la întunericul ce va acoperi lumina poetului: "Nabor - (numele acordat de poliţie lui Esenin) locuieşte în Pasajul Strocenovski, la nr. 24. La orele 7,30, (12 noiembrie 1913 - n. ed.) a ieşit din casă şi s-a îndreptat spre locul de muncă, la Tipografia Sîtin de pe strada Valovaia. La orele 12,30 a ieşit de la lucru, s-a dus acasă să ia masa, a stat acasă 1 oră şi 10 minute, după care s-a întors la lucru. La orele 6 şi 10 minute a ieşit de la lucru din Tipografia Sîtin, s-a întors acasă. La ora 7 a ieşit din casă, a intrat în prăvălia de coloniale şi carne a lui Krîlov (patronul tatălui său - n. ed.), a stat 10 minute, a ieşit şi s-a întors acasă". Tînărul Esenin, de numai 19 ani, avea să-şi fi dat seama că este urmărit, atît el cît şi persoanele cu care lua contact, dar elanul adolescentin l-a ajutat să nu-şi părăsească crezul. În toamna anului 1913, Esenin s-a înscris la Universitatea populară "Saniavski", la secţia de istorie-filozofie, unde a urmat cursurile despre istoria Rusiei şi a Franţei, istoria filozofiei, economie politică, literatură rusă şi europeană, logică. Tot în această perioadă, Esenin s-a apropiat de "Cercul literar-muzical Surikov", aşa cum se numea organizaţia scriitorilor autodidacţi ridicaţi din popor, iniţiată în 1872 de poetul I.V.Surikov, el însuşi fost iobag, devenit apoi un poet rural destul de cunoscut. Cercul a devenit o asociaţie culturală statutară in anul 1905, iar după revoluţia din Octombrie s-a contopit cu "Organizaţia rusă a scriitorilor ţărani". Tînărul poet avea să se implice cu un elan plin de seriozitate în activităţile acestui cerc: "In decursul primilor doi ani, Esenin a dus o activitate neîntreruptă în cadrul cercului. Aveam impresia că din Esenin va ieşi nu numai un poet, ci şi un valoros militant pe tărîm social. În anii 1913-1914, el era foarte apropiat de activitatea obştească desfăşurată de cerc, ocupînd funcţia de secretar al acestuia. Adesori lua cuvîntul alături de noi, în faţa unui auditoriu format din muncitori, la diferite serate, îndeplinind în acelaşi timp, anumite sarcini ce comportau un destul de mare risc". Cercul "Surikov" avea să editeze şi o revistă. În funcţia de secretar de redacţie a fost ales Serghei Esenin, adept al programului revistei: "Scopul revistei era să fie prietena intelectualului, a omului din popor, a ţăranului conştient, a muncitorului din fabrică, a învăţătorului de la ţară". În tipografia lui Sîtin, Esenin a cunoscut, în cadrul secţiei de corectură, pe Ana Romanova Izriadnova cu care s-a căsătorit în anul 1914. Curînd, la 21 ianuarie 1915, s-a născut primul copil al poetului, Iuri. Căsătoria a fost scurtă, dar în amintirile sale, fosta soţie a vorbit mereu despre Esenin cu multă căldură : "L-am cunoscut imediat după venirea lui în tipografie. Era atît de curat şi de luminos, avea un suflet atît de neprihănit, încît aveai impresia că iradiază din toată fiinţa". Poetului nu i-a plăcut să vorbească despre această căsătorie şi trecea în rare vizite să-şi vadă băiatul. Dar, înaintea morţii, în noaptea plecării la Leningrad, Esenin a fost să-i vadă pe cei doi, cerîndu-i fostei soţii să-l îngrijească pe băiat fără a-l răsfăţa.

La începutul anului 1914, chiar în luna ianuarie, Esenin avea să-şi vadă primele

versuri tipărite, publicînd, cu pseudonimul "Ariston", poezia "Mcsteacănul" în revista pentru copii "Micul univers". în cursul aceluiași an, Esenin avea să mai publice versuri și în alte reviste pentru copii :"Bună dimineața", "Drumul adevărului", "Deștelenire", precum și în publicații de notorietate culturală :"Revista lunară", "Revista pentru toți", "Calea lactee". Acum scrie și poezia "Rusia", socotită printre cele mai de seamă creații ale lui Esenin din perioada premergătoare Revoluției, în care își exprimă crezul său poetic și dăruirea pînă la jertfă față de țara care l-a zămislit.

1915-1916

În pofida relativului succes obținut în Moscova, revistele din Petrograd refuzau să publice versurile lui Esenin. Rezerva publicațiilor, ca și chemarea interioară a debutantului spre întîlnirea cu cei mai cunoscuți scriitori ruși aflați în capitala țării, îl îndreptau pe poet pe drumul Petrogradului. Nimic nu-l mai poate opri din drumul său, nici cel puțin faptul că nu cunoștea pe nimeni în acel oraș. Cutezanța avea să-l răsplătească și, la 9 martie 1915, s-a întîlnit cu Blok, după ce îi lăsase un bilețel: "Alexandr Alexandrovici, aș vrea să vorbesc cu Dumneavoastră. Pentru mine este foarte important. Dumneavoastră nu mă cunoașteți sau poate că ați întîlnit undeva prin reviste numele meu. Aș vrea să vin la orele patru. Cu stimă. S.Esenin". Întîlnirea a avut loc. Blok i-a ascultat versurile și i-a dăruit un volum de-al său cu un autograf: "Lui Serghei Alexandrovici Esenin spre plăcută amintire. Alexandr Blok, 9 martie 1915", iar pe biletul lăsat de Esenin a făcut o însemnare: "Un țăran din gubernia Reazan, de nouăsprezece ani. Versuri proaspete, curate, pline de vioiciune, limbă bogată. A trecut pe la mine în 9 martie 1915". Despre această întîlnire, Esenin avea să mărturisească că i-a marcat destinul literar: "La despărțire, Alexandr Alexandrovici a scris un bilet și mi l-a dat spunîndu-mi : Iată, du-te cu el la redacție (mi-a spus și adresa). După părerea mea versurile dumitale trebuie să se tipărească...ai, în general, dacă vei avea vreodată nevoie de ceva vino la mine. Am plecat de la Blok parcă plutind. De la el și de la Serghei Mitrofanovici Gorodețki începe drumul meu în literatură. Așa am rămas eu în Petrograd, și nu mi-a părut rău". Cu recomandarea făcută de Block, tînărul poet a ajuns la Serghei Gorodețki care l-a primit cu toată căldura: "Versurile și le-a adus legate într-o bocceluță țărănească. Din primele rînduri mi-am dat seama cîtă bucurie aducea în poezia rusă...Esenin s-a instalat la mine și am locuit împreună cîteva luni, în care l-am ajutat să ia contact cu revistele mai cunoscute".

Deși trecuse numai o lună de la sosirea sa în capitală, în aprilie 1915, Esenin simte nevoia să se întîlnească cu un alt renumit poet, Kliuev, căruia îi trimite o scrisoare:"Scumpule Nicolai Alexevici, am citit versurile Dumneavoastră, am vorbit mult despre Dumneavoastră cu Gorodețki și nu pot să nu vă scriu. Mai ales că avem multe puncte comune. Sînt și eu țăran și scriu ca Dumneavoastră, numai că scriu în limba mea din Reazan. Versurile mele în Piter au trecut cu succes. Din 60 de poezii au fost acceptate 51. Mi-au primit versurile la "Însemnări nordice", "Gîndirea rusă" ș.a. Iar "Glasul vieții" publică despre mine un articol, scris de Hippins sub pseudonimul Roman Arenski, unde sînteți amintit și Dumneavoastră. Aș vrea să vorbesc cu Dumneavoastră despre multe, numai că, "peste rîulețul iute,

peste păduricea neagră glasul nu poate ajunge". Dacă veţi citi versurile mele scrieţi-mi despre ele. La toamnă Gorodeţki va scoate cartea mea "Raduniţa". Kliuev a reacţionat cu o deosebită bunăvoinţă, răspunzînd scrisorii trimisă de Esenin şi întîlnindu-se cu acesta. Cei doi poeţi
s-au împrietenit repede, Esenin ajunge, şi prin intermediul lui Kliuev, să stabilească legături cu cercul moderniştilor ruşi. Foarte curînd, se resimte influenţa acestora asupra lui, mai ales în privinţa elementelor exterioare ce răspundeau nevoii de epatare a poetului. Esenin, pentru a şoca saloanele înaltei societăţi din capitală, s-a îmbrăcat în costumul naţional rusesc, despre care nu se ştie să-l fi purtat în copilăria petrecută în ţinutul Reazanului. Maiakovski, ale cărui relaţii cu Esenin nu au fost niciodată cordiale, a privit cu reticenţă apariţia poetului într-o astfel de ţinută: "Cînd l-am întîlnit prima dată, era încălţat cu opinci şi purta o cămaşă cu nişte cusături în cruciuliţe. Scena s-a petrecut într-o confortabilă locuinţă din Leningrad. atiind că un ţăran - unul adevărat, nu decorativ, îşi schimbă cu plăcere vechiul port de ghete şi haină, n-am crezut în sinceritatea lui Esenin. îmi părea fals, ca un erou de operetă. Cu atît mai mult cu cît scria, de pe atunci încă, versuri care aveau succes şi avea probabil bani pentru o pereche de ghete(...). Versurile lui, pline de talent şi iz ţărănesc, erau pentru noi, futuriştii, cu totul potrivnice. Esenin căuta să se elibereze de atmosfera de ţărănie idealizată,dar se elibera, bineînţeles, dînd şi înapoi, şi alături de "Patria mi-e mamă/ Sînt bolşevic...", apăra apologia "vacii". În locul "monumentului lui Marx" se cerea un monument al vacii. ai nu o vacă producătoare de lapte, ci o vacă-simbol, o vacă ce-şi înfige coarnele în locomotivăş...ţ". În noiembrie 1915 i-a apărut primul volum de versuri intitulat "Raduniţa' (Ziua Pomenirii), dar popularitatea sa depăşise cu mult graniţele obişnuite ale unui debutant.
1916 toamna, Esenin a fost încorporat pentru a-şi satisface stagiul militar şi a fost repartizat la cancelaria spitalului de la ţarskoe Selo. Războiul intrase, în partea secundă a sa, devenind un război de tranşee destul de monoton. Rusia, greu lovită în război tresărea acum plină de speranţe, încurajată fiind, mai ales, de rezistenţa eroică a regimentelor siberiene în faţa teribilei ofensive a gărzii prusace îndreptată cu un an în urmă împotriva Varşoviei. La începutul iernii, Împărăteasa Alexandra a organizat pentru nevoile frontului un atelier de lucru. Cîteodată, un negru cu turban şi cu un costum împodobit cu fireturi de aur, care amintea de secolul al XVIII-lea, anunţa vizita, în acest lăcaş, a împărătesei îmbrăcată adeseori în costum de infirmieră şi însoţită de cele două fiice mai mari. Privirea sa era aproape întotdeauna îngrijorată, iar figura-i rămînea mereu îndurerată. Vorbea mai totdeauna în franceză, cu un ton scăzut, făcînd un mare efort pentru a lăsa impresia unei apropiate faţă de toţi oamenii din societatea petersburgheză, deşi între diferitele clase sociale nu exista nici o legătură. Nu avea o frumuseţe seducătoare, dar nu se putea spune că era lipsită de farmec. La ţarskoe Selo, împărăteasa avea, chiar în palatul propriu-zis, amenajat un spital ambulant, unde muncea în fiecare zi cu cele două fiice mai mari. În răstimpul acesta, creştea peste măsură influenţa unui personaj sumbru, Rasputin, în care Împărăteasa vedea un susţinător şi prieten. Din aceste motive, în Parlament, Împărăteasa era acuzată de înaltă trădare din cauza originii

sale germane, iar neoficial, uneltiri parlamentare lansau fără oprire calomnii monstruoase la adresa relaţiilor sale cu Rasputin.
Într-una din zile, Esenin a fost invitat la Curtea imperială. Despre această vizită avea să ne lase cîteva amintiri poetul însuşi :"După lectura poeziilor mele, ţarina a spus că versurile sînt frumoase, dar triste. Eu am răspuns că aşa este întreaga Rusie."
În faţa evenimentelor zguduitoare petrecute în acest an dramatic din istoria Rusiei, Esenin manifestă o pasivitate proteguitoare. Ameninţat să fie trimis pe front, poetul dezertează şi-şi găseşte refugiul în satul natal, Konstantinovo. Tot aici îl surprind şi cele două revoluţii din ianuarie şi octombrie. În acest răstimp se căsătoreşte cu Zinaida N. Reich. Căsnicia a durat cu puţin peste un an, dar a fost binecuvîntată cu doi copii: Constantin şi Tatiana. Revine curând în Capitală şi participă, în luna decembrie, la mitingul organizat de Maxim Gorki, "Intelectualitatea şi poporul".
1918 Esenin a cochetat cu majoritatea saloanelor literare, dar a rămas mereu acelaşi, în căutarea unui drum propriu şi în păstrarea unei oarecare independenţe. Pe de altă parte, aderenţa sa la dragostea faţă de satul rusesc îl apropie trecător de gruparea lui Ivanov-Razumnic şi de Almanahul "Sciţii", unde putea întîlni pe Blok, Kliuev, Belîi, Gorodeţki. Membrii acestui cerc literar, vedeau în acel an 1918, o Rusie ce va înfăptui o revoluţie specifică prin care se va asigura ţăranilor o viaţă lipsită de griji şi petrecută într-o simplitate sfîntă. După Revoluţia din Octombrie, grupul literar iniţiază o nouă revistă "Steagul muncii", săptămînal politic şi social al C.C. al eserilor de stînga, unde sînt publicate poeme bogate în rezonanţe religioase; Belîi: "Hristos a înviat"; Blok: "Cei 12"; Esenin: "Octoih"(1917); "Schimbarea la faţă"(1917); "Ceaslovul satelor"(1918); "Toboşarul ceresc"(1918); "Inonia"(1918); "Porumbiţa de la Iordan"(1918). Sculptorul S. Kamenkov îi face lui Esenin un bust în lemn.
Esenin pleacă din Petrograd şi se stabileşte la Moscova unde scrie scenariul pentru filmul "Zori care cheamă", în colaborare cu Nadejda Pavlovici, Serghei Klicicov şi Mihail Gherasimov. îi sînt publicate volumele de versuri:"Albastru" şi "Raduniţa", a III-a ediţie, la Petrograd, iar la Moscova apar "Ceaslovul satelor" şi "Schimbarea la faţă".

1919-1920

În luna ianuarie 1919, s-a îndepărtat de grupul literar "Sciţii", nu numai din motive ideologice, dar şi din orgoliu, fiind invidios pe Kliuev care era socotit un poet mai important decît el. A avut ideea formării unui cerc literar propriu, "Comuna scriitorilor" şi a fost urmat de mai mulţi poeţi, printre care şi Riurik Ivnev. Visul acesta a durat numai o lună pentru a se destrăma apoi, după ce încercaseră într-o casă, devenită sediu, "să lucreze în comun". Dar, timpul se risipea în discuţii sterile purtate îndeobşte în jurul sticlelor de vin, astfel încît unii nu mai plecau acasă nici noaptea, dormind la întîmplare. în luna februarie 1919, după nereuşita încercare de a înfiinţa "Comuna scriitorilor", Esenin, Serşenevici Mariengof, Ivnev, împreună cu pictorii Iakulov şi Erdman, au publicat "Manifestul imaginiştilor" în ziarul

"Patria Sovietică". V. Serşenevici a devenit teoreticianul grupului, exprimîndu-şi tezele în revista "Hotel pentru cei care călătoresc în frumos". În primul articol intitulat "Arta şi statul": "Noi cerem o diferenţiere totală a artei. De aceea noi eliminăm din poezie sonoritatea (muzica), descrierea (pictura), trăirile sufleteşti (psihologia)... singurul material pentru poezie rămîne imaginea.(...) Arta nu se poate dezvolta liber în limitele statului. Noi, imaginiştii, sîntem gruparea artei anarhice, trăiască despărţirea statului de artă, trăiască dictatura imaginiştilor". Locul de întîlnire al acestui grup era cafeneaua literară "Ieslea lui Pegas",un local de noapte din Moscova, singurul deschis pînă la orele 3 dimineaţa. Pe pereţii cafenelei erau scrijelite tot felul de versuri şi lozinci, picturi şi desene moderniste şi chiar un portret mare şi nereuşit al lui Esenin. În local se mai găsea o estradă pe care cînta o orchestră românească. Acolo se dădeau cu regularitate recitaluri de poezie. Predîndu-i lui Starţev conducerea localului, Esenin îl iniţia în detaliile afacerii: "să fie foarte atent cu oamenii suspecţi şi cu prosituatele, deoarece fuseseră ameninţaţi cu închiderea localului". La intrare era o casă, iar alături, pe "post" de controlori, stăteau Esenin şi Mariengof. Nu rareori, între publicul spectator şi Esenin se duceau discuţii aprinse. O dată, în loc de taxă de intrare, publicul a fost obligat să cumpere volumul proaspăt ieşit de sub tipar al lui Esenin: "Pugaciov". Odată, Esenin era cît pe-aci să ia la bătaie pe un spectator care n-a vrut să-l cumpere ai în acest mediu, poetul din Konstantinovo epata, dar spre deosebire de saloanele aristocratice din Petrograd unde purta ostentativ costumul naţional rusesc, acum îmbrăca fracul într-un mediu de cîrciumă plin de fum şi frecventat de beţivi şi prostituate. Pentru început, Esenin se lasă dominat de tezele imaginismului şi încearcă să creeze o maşină de imagini". În primul său studiu "Cheile Mariei" ("Maria "Însemnînd "suflet" în vocabularul unei ramuri a sectanţilor "hlîsti") poetul părea a fi întru totul adeptul ideilor noului curent, pentru ca în cele cîteva fragmente din cartea sa rămasă neterminată "Ornamente poetice", îndeosebi în capitolul "Obicei şi artă", să se detaşeze de aceste principii: "Confraţii mei cred că arta există numai ca artă. În afara oricărei influenţe din partea vieţii şi rînduirii...Dar să mă ierte confraţii dacă le voi spune că o asemenea apreciere a artei este mult prea neserioasă...Fiecare gen al artei, fie literatură, pictură, muzică sau sculptură, este doar o parte din imensa gîndire organică a omului, care poartă în sine aceste genuri ale artei doar ca o armă necesară ei". Cu toată această rezervă tranşantă faţă de imaginişti, Esenin ne vorbeşte, într-o scrisoare din 1920 către A.Sireaevet, despre ruptura categorică faţă de fostul său proteguitor Kluiev, rămas în cercul literar "Sciţii": "Cu tovarăşii mai vechi nu mai am aproape nimic, de Kliuev m-am despărţit. Kliuev, a plecat, iar Oreşin priveşte atît de încruntat de parcă ar vrea să te mănînce...iar Kliuev, dragul meu, e o canalie. Viclean ca o vulpe, şi ştii, bine ascuns.(...) Seamănă foarte mult cu versurile tale, e tot atît de noduros, de dezordonat, la vedere e simplu, dar în interior e diavol (...). ai-apoi, dă-o încolo de treabă, nu mai cînta această Rusie stilizată a lui Kliuev, cu oraşe gen Kitej şi cu bătrîne proaste, care nu există în realitate, noi nu sîntem aşa cum reiese din versurile tale (...). Toate astea au fost odată frate...acum au intrat în mormînt, aşa că pentru ce să miroşi aceste osemінte putrede? Lasă să le miroasă Kliuev, lui i se

potrivește, fiindcă chiar de la el miroase, ție nu ți se potrivește". În martie 1922, Esenin, purtat de spiritul său de independență, avea să declare "că s-a plictisit de confrați". Iar Mariengof, făcînd analiza anilor 1919-1920, aprecia: "Ne-am despărțit de Esenin cîțiva ani mai tîrziu, dar acum știu că aceasta s-a întîmplat nu în 1923, după întoarcerea lui din străinătate, ci mult mai devreme".

1921 Esenin pleacă în luna mai într-o călătorie în Asia Centrală. La Taşkent se întîlnește cu poetul A. Sireaceveț. Termină poemul "Pugaciov" și publică volumul de versuri "Spovedania unui huligan".

1922-1923

Isadora Duncan a primit, în primăvara anului 1921 din partea guvernului Sovietelor următoarea telegramă: "Numai guvernul rus poate să vă înțeleagă, veniți la noi, vă vom face școală". Celebra dansatoare americană a răspuns: "Da, voi veni în Rusia, voi învăța pe copiii voștri arta mea, cu singura condiție: să-mi dați un studio și banii necesari pentru a lucra". Despre acest proiect se discutase în prealabil, atunci cînd Duncan s-a întîlnit în străinătate cu ministrul sovietic al culturii, cunoscutul critic literar, Lunacearski, venit într-o vizită de lucru, după revoluția din Octombrie, în anul 1921. Pentru a se realiza acest proiect a fost nevoie de intervenția personală a lui Lenin. Nici în Occident situația nu era mai limpede. La Paris, doi emigranți ruși albi au încercat să o descurajeze pe Isadora Duncan: "La Paris au venit la mine fostul ambasador rus Maklakov și un oarecare Ceaikovski, purtînd același nume cu genialul dumneavoastră compozitor(...). ai așa, amîndoi, ba Ceaikovski implorîndu-mă în genunchi, m-au rugat să nu mă duc în Rusia, deoarece la graniță eu și Irma (eleva Isadorei) vom fi siluite, și chiar dacă vom reuși să ajungem la Petrograd, atunci vom fi obligate să mîncăm supă în care vor pluti zdrobite degete omenești (...)". În amintirile sale, scrise mai tîrziu, Isadora nota: "în drum spre Rusia simțeam ceea ce trebuie să simtă un suflet care după moarte trece într-o altă lume (...). Credeam sincer că statul ideal conceput de Platon, Marx și Lenin își găsise acum, printr-un miracol, întruchiparea pe pămînt". Drumul cunoașterii celor doi mari artiști, Duncan și Esenin, a fost scurtat de un prieten al poetului, pictorul Iakulov, ne spune Mariengof: "Stăteam în parcul Ermitajului cu Esenin și Iakulov. Acesta din urmă întrebă ca din senin: "vreți să v-o prezint pe Isadora Duncan? Unde-i, Unde-i ?, a strigat ca ars Esenin, sărind de pe bancă. ai acum mă miră ce fatalitate oarbă l-a împins pe Esenin spre femeia pe care n-o văzuse niciodată (...)". Atunci, nu s-au întîlnit. Aveau să mai treacă 3 luni pînă să se cunoască cei doi: "Peste trei luni, Iakulov a dat o serată la el în atelier. La ora unu noaptea sosi Duncan. Cu părul auriu, bine facută, păși ușor, parcă fără să atingă pămîntul. S-a oprit rotindu-și în jur ochii albaștrii ca de faianță și i-a fixat dintr-o dată asupra lui Esenin. I-a trimis un zîmbet cu gura ei gingașă și mică. Apoi Isadora s-a trîntit pe un divan. Esenin, fără să spună un cuvînt, s-a așezat în genunchi la picioarele ei. Isadora i-a trecut mîna prin părul cîrlionțat, spunînd: "Cap auriu!". Curios este faptul că, deși nu știa rusește mai mult de zece cuvinte, reușise să le învețe chiar pe acestea. Apoi, apropiindu-se de el, l-a sărutat pe buze. ai pentru a doua oară în această noapte, gura ei roșie, mică și fierbinte, a rupt saca

dat cuvîntul rusesc: înger!. L-a mai sărutat o dată şi, străfulgerîndu-l cu privire, a mai spus un cuvînt rusesc, epuizîndu-şi aproape tot bagajul de cunoştinţe din această limbă: diavol!".

1922, la începutul lunii februarie, Isadora Duncan a plecat la Petrograd. La gara Nicolaev, de unde urma să plece trenul, a venit şi Esenin. O defecţiune datorată căilor ferate modifică graficul plecărilor, astfel încît cei doi petrec cîteva ore împreună. La un moment dat, Isadora îi şopteşte directorului şcolii înfiinţată de ea, Ilia Sneider:

"-Convinge-l pe Esenin să vină cu noi la Petrograd (...).

-Cred că nici nu e nevoie de prea multe eforturi pentru aceasta. Serghei Alexandrovici, vii la Petrograd?

Esenin dădu bucuros din cap şi exclamă cu patos, adresîndu-se Isadorei într-un dialect din care lipseau verbele.

-Isadora ! Tu...Eu...Isadora-Esenin-Petrograd!

La Petrograd am tras la hotelul "Anglettere" care aparţinea de agenţia "Inturist". Obosiţi de drum ne-am culcat îndată (...). A doua zi de dimineaţă spre odaia ocupată de Isadora Duncan m-am întîlnit pe neaşteptate cu Esenin. Zîmbind stînjenit, mă luă de braţ şi se întoarse în odaie (...). în odaie, la masa ovală, o zării pe Isadora tăcută şi tristă. Lîngă masă, pe jos, sticle goale (...). în odaie era destul de frig şi în cele din urmă directorul hotelului ne făcu rost de altă cameră. Astfel, Isadora şi Serghei Alexandrovici au părăsit odaia nr.5, aceeaşi odaie în care peste patru ani mai tîrziu (...)".

La 10 mai 1922, tînăra familie, recent întemeiată, a decolat cu destinaţia Germania. Pentru Esenin călătoria a însemnat prima ieşire în străinătate şi primul zbor cu avionul.

O dată ce s-a aflat în Occident, Esenin a simţit imperios nevoia să epateze pe cei din jurul său, acum avînd lîngă sine societatea burgheză apuseană. Imaginea care l-a cucerit pe poet, are produsul propriei sale proiecţii şi convins că este şocantă, a fost aceea a travestirii sale într-un adept înflăcărat al ideilor Revoluţiei şi al Rusiei comuniste. Prilejul s-a ivit imediat, la cîteva zile după sosire, în data de 13 mai, cînd Esenin a fost invitat să citească versuri la "Casa artelor" din Berlin. Pentru început, poetul a cerut cu voce tare întregii adunări, compusă şi din mulţi emigranţi ruşi albi, să se cînte "Internaţionala". Deşi au fost proteste vehemente, însoţite de fluierături şi ţipete, poetul a început să cînte singur, mai apoi fiind secondat şi de "unii participanţi din sală". Cînd a terminat de cîntat, Esenin şi-a vîrît doua degete în gură şi a început să fluiere asurzitor, după care s-a adresat invitaţilor: "Nimeni nu ştie să fluiere mai bine decît noi".

La Paris, Esenin s-a gîndit la alt gest protestatar, mai potrivit locului: "Cînd am ajuns la Paris, am rugat-o pe Isadora să-mi cumpere o vacă. Grozav ce mă tenta să umblu prin Paris călare pe o vacă. Ce rîs s-ar mai fi stîrnit! Ce public aş fi avut! Dar tocmai în timpul cînd voiam să-mi duc planul la îndeplinire mi-a luat-o înainte un negru oarecare. I-a uimit pe toţi. Păcat!"

În America, spiritul de revoltă al lui Esenin a fost incitat din nou: "Cînd am ajuns noi în America, ni s-a aşternut o masă grozavă! Faţa de masă strălucea şi

era plină de bunătăţi. Se rupea masa, nu altceva. În jur stăteau fel de fel de burghezi obezi. Mă plictiseam de moarte. Mă tot gîndeam ce să fac? Să cînt "Internaţionala?" ai aşa ăia nu pricepeau nimic. Atunci am tras faţa de masă jos, cu toate bunătăţile, şi-mi venea să mor de rîs de mutrele lor." De altfel, lipsa de spirit al americanilor avea să se confirme curînd, familia Esenin fiind expulzată de pe teritoriul Americii.

În Germania, Esenin s-a întîlnit cu Gorki. Mult mai ataşat de Maiakovski, aşa cum nici Esenin nu-l considera pe Gorki printre scriitorii săi preferaţi, totuşi prozatorul s-a exprimat odată: "Mă interesează omul acesta". Atunci, i-a cerut unei cunoştinţe comune, N.V.Tolstoia-Krandievskaia, să stabilească o întîlnire.

Curînd, în pensiunea "Fischer", Tolstoia Krandievskaia în rol de gazdă a organizat o cină unde au fost invitaţi Isadora Duncan, Esenin şi Gorki. Celebra dansatoare, îmbrăcată într-o rochie cărămizie şi purtînd pe umeri eşarfe roşii, a lăsat o imagine bună gazdei: "De data aceasta ea era liniştită, părea puţin obosită, era mai puţin fardată decît altădată şi faţa descoperită, plină de feminitate, o amintea pe Isadora de demult." Despre întîlnirea de la Berlin, Gorki avea să-şi amintească după cîţiva ani: "aase-şapte ani mai tîrziu, l-am întîlnit la Berlin, acasă la A.N.Tolstoi. Din băieţelul cîrlionţat ca o păpuşă nu mai rămăseseră decît ochii limpezi de tot, dar şi ei parcă spălăciţi, decoloraţi de soare. Privirea neliniştită luneca pe feţele oamenilor schimbîndu-şi mereu expresia, cînd sfidătoare şi obraznică, cînd, dintr-o dată, sovăielnică, timidă, neîncrezătoare. Mi s-a părut că, în general, nu prea avea simpatie pentru oameni. ai se vedea că suferă de patima beţiei. Avea ochii puhavi, injectaţi, pielea feţei şi a gîtului pămîntie, veştedă, de om care iese rar la aer şi doarme prost. Iar mîinile nervoase, cu încheieturile moi, ca de toboşar. În totul, părea muncit de ceva, cu gîndul aiurea, ca un om care a uitat un lucru important şi nu poate să-şi aducă aminte ce anume.

Venise împreună cu Isadora Duncan şi Kusikov.

"E şi el poet", spuse despre acesta din urmă Esenin, cu vocea înceată, răguşită. Alături de Esenin, Kusikov un tînăr destul de arogant, mi s-a părut inutil. Era înarmat cu o chitară, instrumentul favorit al frizerilor, deşi pare-se că nu ştia să cînte la ea. Pe Duncan o văzusem pe scenă cu cîţiva ani, mai înainte, pe vremea cînd se scria despre ea ca despre un miracol, iar un ziarist spusese un lucru uimitor: "Corpul ei genial ne arde cu flacăra gloriei".

Eu unul nu gust, nu înţeleg dansul cerebral şi nu simţeam nici o plăcere văzînd cum se zbătea femeia asta pe scenă (...). Dimpotrivă, îmi aduc aminte că am avut un sentiment penibil: aveam impresia că este rebegită de frig, aşa cum era, pe jumătate goală, şi că aleargă să se încălzească, să scape de încleştarea frigului. A dansat şi la Tolstoia (...)".

Seara a fost împlinită şi cu recitările lui Esenin "extraordinarul poet din Reazan, mărunţel la trup ca un copilandru": "Eram atît de emoţionat, încît mi se pusese un nod în gît şi mă îneca plînsul. Îmi amintesc că n-am fost în stare să-i spun nici un cuvînt de laudă, cred, de altfel, că nici nu avea nevoie de aşa ceva. L-am rugat să ne spună poezia cu căţeaua prădată de cei şapte căţei ai ei care au fost

înecați:

-Dacă n-ai obosit...

-Versurile nu mă obosesc niciodată, răspunse el și întrebă neîncrezător: Vă place poezia cu cățeaua? I-am răspuns că, după părerea mea ,este pentru prima oară în literatura rusă că se scrie cu atîta pricepere și cu o dragoste atît de sinceră despre animale.

-Da, îmi sînt tare dragi lighioanele, murmură Esenin, dus pe gînduri, iar cînd îl întrebai apoi dacă cunoaște cumva "Raiul animalelor" de Claudel, nu-mi răspunse, își prinse capul în mîini și începu să recite "Cîntecul cățelei". Iar cînd rosti ultimele versuri:

"Ca stele mari de aur în zăpadă,
Cățeaua ochii triști și i-a prelins."

străluceau și în ochii lui lacrimi. Ascultînd aceste versuri, mi-a venit deodată în minte ideea că Serghei Esenin nu e o ființă omenească, ci, mai degrabă, un instrument al poeziei anume creat de natură spre a da glas infinitei "tristeți a cîmpiei", dragostei pentru tot ce viețuiește pe lume și milei, pe care mai mult ca orice o merită omul. ai în clipa aceea mi s-a părut și mai izbitoare inutilitatea lui Kusikov cu chitara lui și a Isadorei Duncan cu dansul ei, inutilitatea acestui plicticos oraș brandeburghez care e Berlinul (...)".

Pe măsură ce timpul se îndepărta de Revoluția din Octombrie, iar statul sovietic începea să se consolideze,Occidentul devenea tot mai ostil față de regimul sovietelor. Atitudinea acestuia, dar îdeosebi aceea a Statelor Unite ale Americii, deveniseră puerile, adoptînd cele mai ridicule mijloace de dezinformare a opiniei publice: toate greșelile săvîrșite de regimul sovietic erau monstruos deformate, iar absolut toate valorile, chiar și cele culturale, erau total negate, lăsînd imaginea sosirii Apocalipsei. Nu erau iertați de această cenzură nici propriile lor valori. Isadora Duncan s-a născut în America și este prima țară care i-a recunoscut valoarea, pentru ca Europa Occidentală să-i confirme geniul artistic. Cu toate acestea, celebra dansatoare a fost expulzată din Statele Unite ale Americii pentru vina „abominabilă" de a descrie în prologul spectacolelor ei realizările din Rusia Sovietică: "Dacă aș fi venit în această țară ca un mare financiar pentru dobînzi, mi s-ar fi făcut o primire triumfală, dar cum eu veneam ca artistă, m-au trimis în "Insula Lacrimilor", ca element periculos, ca un revoluționar primejdios. Nu sînt nici anarhistă și nici bolșevică; soțul meu și cu mine sîntem revoluționari cum sînt toți oamenii de artă. Orice om de artă trebuie să fie revoluționar dacă vrea să lase o urmă prin ziua de azi". Puternica Americă era intimidată de doi artiști.

1923

Vaporul "George Washington" în data de 23 februarie se apropia de țărmul european al exilului sortit celebrei dansatoare, persoana devenită paria în propria țară, a mai făcut o declarație ziariștilor: "M-au expulzat din America. Statele Unite au înebunit de atîtea întrebări despre bolșevism. În această "țară a libertății"nu mai există nici o libertate. Ziarele Americii mi-au descris viața intimă pînă în cele mai mici amănunte; știau ce mănînc, ce beau, cu cine umblu, dar despre arta mea n-au suflat nici un cuvînt. Interesul pentru bunăstarea materială a devenit blestemul

Americii". Din vara anului 1922, Esenin a început să-şi formeze propriile impresii despre şederea sa în străinătate: "În urma călătoriilor peste graniţă eu mi-am privit ţara şi evenimentele de aici cu alţi ochi". De acum înainte, poetul avea să judece cu alte repere efortul Rusiei făcut pentru transformarea ei. În aceeaşi măsură, experienţa cîştigată în Rusia l-a ajutat pe Esenin să înţeleagă Occidentul. Bunăoară, impresiile poetului despre Germania sînt destul de clare şi de tranşante: "Într-adevăr, aici există acel trist şi lent apus despre care vorbeşte Spengler. Om fi noi asiatici, om mirosi noi urît, dar nu duhnim a cadavru, cum duhnesc ei pe dinăuntru. Nici un fel de revoluţie nu poate avea loc aici. Totul a ajuns în impas. Nu-i poate salva şi restructura decît invazia unor barbari ca noi".

O analiză asemănătoare avea să facă poetul şi asupra stărilor din Statele Unite ale Americii: "America nu mi-e dragă de loc. America este acea cloacă, în care pier nu numai artele, ci şi în general toate avînturile nobile ale omului. Cînd este vorba despre America, sînt gata să prefer cerul nostru cenuşiu şi peisajul nostru: o izbă puţin intrată în pămînt, un şopron, iar din şopron iese o prăjină şi în depărtare îşi flutură coada în vînt un cal prăpădit. Asta nu e acelaşi lucru cu zgîrienorii, care n-au dat pînă acum decît Rockefelleri şi Mc.Cormiki, în timp ce la noi au crescut Tolstoi, Puşkin, Lermontov, Dostoievski şi alţii."

Din Belgia, poetul avea să ne prezinte o imagine globală despre Occident: "Ce să vă spun despre această îngrozitoare domnie a ipocriziei care se învecinează cu idioţenia? În afară de foxtrot, aici aproape că nu mai există altceva; aici se cîntă, se bea şi iar se dansează foxtrot. N-am întîlnit încă omul şi n-am idee unde respiră. La modă este Domnul Dolar şi deasupra artei tronează music-hallul; nici cărţi nu-mi vine să tipăresc aici, în ciuda faptului că-s ieftine şi hîrtia şi traducerea. Faptul acesta aici nu foloseşte nimănui (...). Lasă să fim noi săraci, lasă să fie la noi foamete şi frig...dar în schimb noi avem suflete, care aici au fost arendate pe nimic".

În august 1923, soţii Esenin revin în Rusia. în curînd disensiunile dintre ei se adîncesc şi se ajunge la o ruptură inevitabilă a legăturii lor. Despre această căsătorie creată de iubire s-a scris mult şi divers. Ne-au rămas, din fericire, şi mărturiile unora dintre prietenii devotaţi ai lui Esenin, a acelor oameni care l-au cunoscut cel mai bine pe poet. Gorodeţki ne spune că:"În urma tuturor impresiilor lui de mai tîrziu, ajunsese la concluzia unei dragoste adînci, reciproce, între cei doi", iar Babencicov ne completează imaginea: "În 1922 am discutat mult cu el (cu Esenin) despre Duncan. După mine, Duncan l-a înţeles pe poet; au avut trăsături comune: dragostea faţă de pămînt, pe care o cînta Esenin şi o propovăduia Duncan(...) n-a fost un roman oarecare, ea a lăsat urme adînci în viaţa poetului (...).Din cîte mi-a vorbit am înţeles că, în momentul întîlnirii lor, Esenin era dominat de sentimentul singurătăţii, rupsese cu mulţi prieteni. Despre imaginişti spunea că nu mai are nimic comun cu ei. Esenin îmi spunea textual: "totul mă plictiseşte, aş vrea să fug, dar unde?" Altădată îşi regăsea liniştea după vreo plecare acasă. Acum, în iarna anului 1922, îmi spunea: Am fost la ţară... Totul se dărîmă... Trebuie să fii tu în persoană acolo ca să înţelegi...sfîrşitul a toate".

1924 Esenin a plecat primăvara, în Ucraina, apoi în Crimeea şi s-a întors în Moscova la mijlocul lunii mai, fiind anunţat că a murit bunul său prieten, poetul A.Sireaeveţ. Odată sosit, s-a îngrijit cu febrilitate de înmormîntare şi a rostit cuvîntul de adio. În după-amiaza acelei zile triste, îndurerat şi însingurat, Esenin s-a întrebat: "Oare căruia dintre noi îi vine rîndul? De bună seamă că trebuie să mă pregătesc şi eu de plecare".

După acest eveniment tulburător, poetul a mers în satul natal, dar nu a stat mult timp, întorcîndu-se dezamăgit: "Satul meu nu mai este cum l-am lăsat".

În ziua de 26 mai a participat la manifestarea de comemorare a lui Puşkin şi citeşte poezia "Lui Puşkin".

Spre sfîrşitul lunii, Esenin a plecat pe drumurile Caucazului, asemeni lui Lermontov şi Puşkin. La Baku l-a cunoscut pe Vaska, un hoinar al nestatorniciilor, fără casă şi fără un drum prestabilit. Avea să-l urmeze pe Serghei, întotdeauna cu supunerea unui "cîine credincios". Îl aducea acasă de prin crîşmele preumblate, îl dezbrăca, îl culca şi-i veghea somnul poetului. Sufletul acesta luminos în simplitatea şi credinţa sa, avea să-i aducă o linişte protectoare gîndului hăituit de însingurare al poetului. Cei doi "prieteni", Serghei şi Vaska, au fost împreună şi la Tiflis, de unde ar fi vrut să meargă mai departe, în legendara Persie. De ziua lui, în anul 1924, Esenin aflat tot la Baku a făcut o beţie strașnică. În cîrciumă, poetul a fost observat de Vladimir Holţşmidt, fostul director al "Cafenelei poeţilor" din Moscova: "era narcoman, hipnotizor şi tot ce voiai", care a strigat spre a fi ascultat: "Printre noi se găseşte renumitul poet rus Esenin". Anunţul a surprins publicul şi a fost întîmpinat cu aplauze. Cu sufletul său darnic, Esenin s-a îndreptat spre estrada cabaretului, împletîcindu-se foarte mult, de unde a recitat poemul "Moscova cîrciumărească". Din periplul său oriental, Esenin s-a întors cu multe opere: "Ana Sneghina", "Drumul meu", ciclul "Motive persane" şi unele poezii mai scurte. Hăituielile duşmanilor şi pseudo-literaţilor vremii asupra poetului continuau cu cerbicie ucigaşă. Atunci cînd a citit, pentru prima dată, la Uniunea Scriitorilor poemul "Ana Sneghina", în sală au fost foarte multe voci contestatare, cerînd chiar discutarea versurilor. Dar, Esenin se simţea încă puternic ca să le răspundă: "N-aveţi ce mă învăţa, toţi trebuie să-nvăţaţi de la mine". Poetul le-a aruncat în faţă un mare adevăr şi pentru moment s-a liniştit, dar în singurătatea lui, această submediocritate dezlănţuită îi copleşea gîndurile, răpunîndu-i ameninţător dorinţa de a trăi.

În această perioadă, ca o compensare divină, a revenit în peajma poetului, Galina Arturovna Benislavskaia, o fiinţă care-l va ocroti vizibil sau din umbră, împletindu-şi destinul său cu cel al poetului.

Apare volumul de poezii intitulat "Moscova cîrciumărească", urmat în luna decembrie de volumul "Versuri".

La începutul lunii septembrie, Esenin porneşte din nou pe drumurile Orientului, poposind la Tiflis şi spre sfîrşitul anului la Batumi.

1925

Serghei Esenin s-a întors la Moscova, în luna martie, venind din Caucaz. Văzînd

că sora lui, Katia, învaţă prost, s-a speriat că n-are să facă nimic în viaţă şi i-a spus brutal: "Cred că este cazul să trăieşti din banii tăi. Eu nu te mai întreţin. Pînă în toamnă poftim, iar după aceea n-ai decît să te îngrijeşti singură de tine. Pe aura am s-o întreţin şase ani la şcoală, dar în ce te priveşte e cazul să te gîndeşti singură cum să te descurci". Serghei Alexandrovici avea pentru Katia o dragoste bolnăvicioasă şi plină de anxietăţi. atia că ei doi seamănă bine unul cu celălalt şi că multe lucruri le înţeleg şi le simt la fel. Îşi cunoştea propriile lui greşeli şi se temea cumplit să nu le repete Katia.

"La mijlocul lui iunie (...), Serghei s-a însurat cu Sofia Andreevna Tolstoia-Suhotiva, nepoata lui Lev Nicolaevici Tolstoi şi s-a mutat în casa ei". Poetul simţea, poate mai mult ca oricînd, nevoia unui ajutor: "Simt, după toate cîte au fost, nevoia unei aşczări, sînt prea obosit pentru ca să nu-mi doresc un cămin şi liniştea pe care n-am avut-o niciodată". ai totuşi, un destin crud a făcut ca nici această ultimă căsătorie să nu fie fericită: "Aşa mi-a fost dat (...). Eram trist şi mi-a ieşit în cale o flaşnetă, învîrtită de o ţigancă. Pe flaşnetă trona un papagal. M-am apropiat să-mi ghicească. Papagalul mi-a scos un inel. ai atunci mi-am zis: Inelul înseamnă că trebuie să mă însor. ai-am plecat, i-am dat un inel şi m-am însurat!...ai inelul s-a înegrit...". Chiar şi atmosfera casei de la Iasnaia Poliana devenise apăsătoare pentru poet: "Viaţa de familie nu se lipeşte de mine, îmi vine să fug. încotro?...Cu noua mea familie nu prea fac mare treabă, prea e aici plin totul de "marele bătrîn"(L.N.Tolstoi); el se află atît de mult pretutindeni, şi pe mese, şi în sertarul mesclor, şi pe pereţi, am impresia şi pe tavane, că pentru oamenii vii nu ar rămîne loc. ai asta mă înăbuşă". În pofida acestor tribulaţii, Esenin publică mai multe volume: "ţara sovietică", la Tiflis; "Rusia sovietică", la Baku; "Despre Rusia şi Revoluţie", "Motivc Persane", la Moscova, desăvîrşeşte poemclc: "Ana Sneghina", "Omul negru", "Drumul meu" şi lucrează la "Căpitanul Pămîntului", poem închinat memoriei lui Lenin.

Vara, Esenin a petrecut-o din nou în Caucaz.

Toamna tîrziu, poetul s-a întors la Moscova, dar dc data aceasta spunea tuturor apropiaţilor că se simte bolnav; totdeauna refuza cu vehemenţă oricc propunere făcută în legătură cu o necesară internare într-un sanatoriu. În schimb, starea sănătăţii i se agrava continuu. Deseori era extrem dc irascibil sau era stăpînit de halucinaţii şi toate acestea se manifestau concomitent cu o progresivă agravare a maniei persecuţiei: "Dacă îmi eşti pricten cu adevărat (se adresa lui Volf Erlich), te rog să dormi în noaptea asta cu mine, cu simt ca fiara că vor să mă omoare". Evenimentele neplăcute prin carc a trecut dc-a lungul vieţii, căpătau acum dimensiuni paroxistice; considera că este urmărit dc propria lui soţie, Sofia Tolstoia, într-un mod asemănător cu al agentului dc la "Ohrana". Altădată îi reveneau în minte desele scene scandaloase, cum a fost aceea petrecută prin anul 1923, la cafencaua "Domino", cînd poetul simţind că publicul îi este ostil s-a urcat pe estradă şi a strigat: "Ce credeţi că am venit să vă citesc versuri? Am venit să vă ...(o înjurătură) speculanţilor!, după care: "a început inevitabilul scandal, s-a telefonat după Ceka, s-au făcut percheziţii. (...) De cîte două ori pe săptămînă îl arestau pentru huliganism, dc ccle mai multe ori pentru nonconformismul său". Uneori trăia cu impresia

că propriile lui simţiri interioare sînt de fapt realităţi, iar unii oameni îşi permit să se comporte împotriva acestor legi ale firii: "odată, a fost întîlnit pe o stradă înjurînd de mama focului pe un birjar care-şi lovea"nepermis" calul peste bot:- înţelegeţi, striga Esenin, cît putea de tare, nu pot răbda, nu pot!". În plus, încă, se mai amăgea cu ideea că băutura şi scandalurile sînt necesare: "Scandalul este necesar. Tu ştii ce scandaluri trăgea Shakespeare în tinereţe? repeta cîteodată poetul care, sprijinindu-se pe experienţa lui Dostoievski, considerat de el cel mai mare scriitor al ruşilor: "Ori Dostoievski, ori Gogol, nici într-un caz Turgheniev sau Tolstoi", credea că numai alcoolul îl poate ajuta să cunoască direct toată bezna sufletului omenesc.

În tot acest răstimp, maşina ucigaşă funcţiona perfect acţionată de singurii criminali ce nu vor fi condamnaţi niciodată: non-talentele, veleitarii, oportuniştii, carieriştii. După ce în America şi Europa Occidentală fusese tratat drept bolşevic, reprezentant al unui regim barbar, acum alţi carieristi, dar alcătuiţi din aceeaşi substanţă umană ca cei din Occident, foloseau alte lozinci împotriva lui Esenin, unele dintre acestea făcute în numele partidului bolşevic, prin care era socotit un poet contrarevoluţionar, un element oscilant şi decăzut sau chiar, pur şi simplu, duşman al poporului. Adeseori îi era atacată opera direct, spunîndu-i-se, ba şoptit la ureche, ba cu glas tare: "Versurile tale sînt inutile, nu folosesc nimănui". Talentul excepţional al poetului deranja pe majoritate şi nu erau puţini aceea care se temeau de geniul său poetic. Din nefericire pentru cultura omenirii, fiinţa poetului începea să nu-şi mai găsească rădăcini în pămînt şi căuta aprig lumea nevăzutului. "în septembrie 1925 Esenin a venit la mine (Ana Romanovna Izriadnova) într-o dimineaţă de vreme, pe la ora 8. Avea un pachet, mare sub braţ. Aproape fără să mă salute, mi se adresă cu întrebarea: "Arde soba?" Eu drept răspuns îi spun: "Nu cumva vrei să coci ceva?" "Nu, vreau să ard ceva". Am încercat să-l conving să nu ardă nimic, căci ştiam că după aceea are să-i pară rău. Mai fuseseră şi alte cazuri cînd îşi rupsese manuscrisele, fotografiile şi apoi mă certase că l-am lăsat s-o facă. De astă dată nici un fel de sfaturi nu şi-au făcut efectul. Era nervos, repeta într-una: "Doamne, nici tu nu eşti în stare să faci pentru mine ceea ce doresc". Atunci l-am dus la bucătărie, am aprins focul în plită. îl văd ca acum, în haine gri, cu pălăria pe cap, cu vătraiul în mînă stînd lîngă plită şi păzind cu îndîrjire să nu scape ceva focului. După ce totul a fost mistuit de flăcări s-a liniştit, a băut un ceai şi a discutat domol. La întrebarea de ce a venit atît de devreme, mi-a răspuns că s-a sculat dis-de-dimineaţă şi a lucrat tot timpul".

Curînd, chemarea celuilalt tărîm devine aproape obsesivă pentru poet: "în toamna lui 1925 era la Leningrad. S-a oprit la Uvarov, care locuia într-o casă cu Saharov. Într-o noapte, după o beţie cruntă, a dispărut. Căutîndu-l, după cîteva ore l-au găsit pe malul apei, îmbrăcat în talie, dîrdîind de frig:

-"Ce-i cu tine, Serghei?" Am vrut să mă înec! Ce frig e!". Altădată, lui Nasedkin, pe cînd a stat vremelnic la el, cînd acesta i-a spus: "Serghei, nu eşti departe de sfîrşit!", Esenin i-a răspuns: "Eu caut sfîrşitul...Totul mă plictiseşte". Iar lui Kirillov, într-un restaurant din Moscova avea să-i spună: "Mă urmăreşte sentimentul morţii. Adeseori, noaptea, în ceasuri de nesomn, îi simt apropierea. E ceva

îngrozitor. Atunci mă ridic din pat, mă plimb prin cameră, citesc şi... împărţim tristeţea pe din două." Totuşi, cîţiva prieteni au reuşit să-l interneze: "În noiembrie 1925
Esenin a fost internat pentru două luni la o policlinică a universităţii din Moscova. Dar, după douăzeci şi şase de zile a părăsit policlinica (...). Doctorul său curant (Aronson), mi-a povestit (ne spune Ilia Sneider) că în ziua în care Esenin a plecat din policlinică, la Kremlin s-a hotărît să se dea o dispoziţie oficială ca poetul să fie supus unui tratament medical riguros. Dacă această hotărîre ar fi fost transmisă mai devreme, Esenin n-ar fi putut părăsi policlinica...dar Esenin nu mai putea fi salvat".

În ziua de 20 decembrie, Esenin a evadat din spital. În acea zi s-a întîlnit cu Nasedkin şi i-a vorbit despre intenţia lui de a pleca la Leningrad unde ar dori să se căsătorească cu o fată simplă şi cinstită şi să editeze o revistă bilunară, iar în primăvară ar fi vrut să meargă la Gorki, în Italia: "Voi pleca la Leningrad să întîmpin o viaţă nouă". În aceste ultime 3 zile de viaţă moscovită, poetul a trecut pe rînd prin toate locurile cunoscute. Apoi, a reuşit să-şi viziteze toate rudele: "înainte de a pleca la Leningrad, Esenin şi-a vizitat toate rudele, şi-a văzut copiii, Konstantin şi Tatiana din căsătoria cu Zenaida Reich şi şi-a luat rămas bun de la ei. În ajunul plecării a venit s-o vadă şi pe Ana Romanovna Izriadnova cu care lucrase cîndva în tipografia lui Sîtin, unde amîndoi fuseseră corectori. Esenin avea cu Ana Romanovna un fiu, Iuri(...)". Era băiatul cel mai mare, avea acum unsprezece ani, iar mama lui, fostă lucrătoare în tipografie, avea să-şi amintească ultima lor întîlnire: "Venise, spunea el, să-şi ia rămas bun. La întrebarea mea de ce şi unde pleacă, mi-a răspuns: "O şterg, dispar. Mă simt prost. Probabil c-am să mor". M-a rugat să am grijă de băiat, "să nu-l răsfăţ".

În ziua de 23 decembrie, poetul a trecut, înaintea plecării sale la Leningrad, pe acasă: "în seara zilei de 23 decembrie mă găseam la Sonia (îşi aminteşte sora cea mai mică a poetului, aura Esenin). Pe la 7 seara a sosit Serghei cu Ilia. A trecut în camera unde se aflau lucrurile sale şi a început în grabă să le arunce la întîmplare în geamantan. Apoi, Ilia ajutat de birjar a scos geamantanele din casă. Sonia şi cu mine ieşirăm în balcon. Era o seară liniştită şi caldă, ningea încet, cu fulgi mari, care se roteau leneşi în văzduh. Jos, la intrare, Ilia şi birjarul aşezau geamantanele în sanie. L-am văzut pe Serghei urcînd în sanie. Pe neaşteptate am simţit că mă podidesc lacrimile. Nu înţeleg şi nu-mi explic starea mea sufletească de atunci. Fără să-mi dau seama, de ce, i-am strigat deodată:

-Adio, Serghei!

El a ridicat capul şi mi-a zîmbit cu zîmbetul lui luminos, drag, făcîndu-mi semn cu mîna.

Fulgii cădeau alene, liniştiţi, aşezîndu-se pe căciula şi gulerul de blană al hainei pe care Serghei uitase s-o încheie. Aşa l-am văzut pentru ultima oară pe Serghei în viaţă".

Din data de 23 decembrie, datează şi o ultimă poezie scrisă pe un portret dăruit de Esenin lui S.A.Obolenski (traducere de Madeleine Fortunescu):
"ţi-aminteşti tu, oare, visele de-atunci/

Tinereţea noastră, certurile lungi?
Viaţa era clară, fericirea-aproape,
Toamna, primăvara ne-nflorea sub pleoape.
Obosit-am astăzi. Parcă, a venit
Timpul să ne-alegem drum mai liniştit.
Cerul să-l închidem cît mai iute,frate...
Iscodeşte-n tine: am sau nu dreptate."
Esenin a sosit la Leningrad, în data de 24 decembrie aducîndu-şi cu el, pe lîngă micile bagaje, manuscrisele. De la gară a pornit în căutarea mai multor prieteni, dar nu a găsit pe niciunul acasă. Aşa a ajuns la hotelul "Angleterre", a ocupat camera nr.5, aceeaşi unde cîndva a locuit împreună cu Isadora. Totodată, a aflat că în acelaşi hotel locuiau prietenii lui, soţii Ustinov. A mers la ei şi a întîlnit-o pe E. Ustinova, căreia i-a spus că :"se mută definitiv la Leningrad, nu va mai bea, nu va mai scrie versuri, ci proză şi că lucrează la un roman sau o povestire mai mare".
După două zile, în 26 decembrie, Esenin i-a sculat, de la orele 6 dimineaţa, pe soţii Ustinov, venind în apartamentul lor îmbrăcat într-un halat de culoarea purpurie. În aceste ultime patru zile din viaţa sa, poetul a evitat să se întîlnească sau să vorbească cu cineva. L-a văzut foarte puţin pe Kliuev, fostul său maestru.
În ziua de 27 decembrie, negăsind cerneală şi dorind imperios să-şi scrie cele ce vor fi ultimele sale versuri, poetul s-a tăiat cu un cuţit în palma stîngă de cîteva ori şi cu propriul său sînge a însemnat poezia "Adio"(traducerea Al. Pintescu):
"La revedere, prietene, rămîi cu bine
Dragul meu te ţin aproape de piept
Va urma despărţirea ca mîine
Reîntîlnirea pe care-o aştept.

La revedere, prietene, fără-mbrăţişări, ori cuvînt
Nu coborî sprîncenele a-ntristare
Nu-i lucru nou să mori pe pămînt
Dar nici să trăieşti nu-i scofală mai mare".

Ustinov s-a arătat îngrijorat de gestul lui Esenin şi i-a cerut poetului să nu mai repete asemenea gesturi. Puţin intimidat, Esenin a împăturit hîrtia pe care scrisese poezia şi a strecurat-o într-unul din buzunarele prietenului său mai tînăr Volf Erlich. Seara tîrziu, între orele 22-23, Erlich a trecut din nou pe la Esenin. Acesta, aflat într-o ţinută puţin mai curioasă, cu paltonul luat în grabă peste pijama , părea foarte agitat şi, sub pretextul că este obosit, i-a lăsat împresia lui Erlich că nu mai poate rămîne prea mult timp. Pe urmă, atunci cînd era prea tîrziu, Erlich a conştietizat situaţia în care s-a aflat: "Cu siguranţă, Esenin încercase să se sinucidă tăindu-şi venele şi, la venirea mea, şi-a luat repede paltonul ca să nu se observe."
În dimineaţa zilei de 28 decembrie, E.S.Ustinov, contrariat că nu a apărut matinalul Esenin, a bătut la uşa camerei nr.5. Nerăspunzîndu-i-se semnalelor sale insistente, Ustinov a fost obligat să cheme urgent pe directorul hotelului, pentru că portarul fusese rugat de Esenin să nu permită nimănui intrarea în camera sa, deoarece

"era bolnav şi vrea să se odihnească".
Uşa a fost forţată la orele 10,30. Într-un colţ al camerei stătea spînzurat Esenin. Legase o frînghie de acelaşi burlan al godinului care în februarie 1922, atunci cînd fusese cu Isadora Duncan, nu se încălzise de loc, iar acum era încins pînă la roşu, provocînd arsuri pe cadavrul ce se balansase. În palma stîngă se vedeau crestăturile făcute în ziua precedentă, iar sub cotul braţului drept era o tăietură adîncă de brici. Era semnul primei tentative de sinucidere şi, nereuşind, a ales spînzurătoarea: "În cameră (îşi aminteşte Vsevolod Rojdenstvenski), era foarte mare dezordine, pe jos zăceau împrăştiate manuscrise rupte şi mototolite".
Medicul legist a confirmat moartea prin strangulare şi a stabilit că se produsese cu aproximativ şase-şapte ore în urmă.
În numărul din 28 decembrie, "Gazeta roşie" din Leningrad anunţa , încadrată într-un chenar simplu, o ştire zguduitor de laconică: "Azi, la Leningrad, a murit Serghei Esenin".
Moscova a dorit să fie ea aceea care să vegheze somnul veşnic al poetului. Îndoliată, Capitala a aşteptat trenul ultimului drum al celui ce fusese Serghei Esenin. Funeraliile au căpătat, prin voinţa participării unui număr impresionant de oameni, dimensiunile unui doliu naţional. Cortegiul funerar a trecut prin faţa monumentului lui Puşkin. Acolo avea să se oprească pentru ca Esenin să-l mai salute o dată de pe pămînt pe cel ce fusese privit ca un idol de poetul din Reazani. Piaţa din jurul statuii devenise un ocean de oameni. Fetiţa lui Esenin a recitat versuri în faţa acelei mulţimi înecată în lacrimile podidite. Tot timpul, în tot împrejurul, o zi liniştită de iarnă rusească, nu prea geroasă şi cu mestecenii îmbrăcaţi în doliu alb sau oriental, al credinţei lui Esenin, lăsa să se audă paşii domoli ai celuilalt tărîm. Aşa s-a înstăpînit tăcerea unei întruchipări a poeziei.
Cîndva, Esenin i-a transmis o rugăminte cu sonorităţi de epitaf prietenului său, Volf Erlich: "Dacă vreodată vei scrie despre mine, să scrii aşa: A trăit toată viaţa numai cu arta sa şi numai cu ea a trecut prin viaţă."
În ziua de 3 decembrie 1926, la aproape un an de zile de la moartea poetului, s-a sinucis pe mormîntul acestuia din cimitirul Vagankovskoie, Galina Benislavskaia: "Ultima ei dorinţă a fost să fie înmormîntată alături de el. Ea a lăsat pe mormîntul lui Esenin două bilete. Unul, o carte poştală pe care scrisese: "3/12, 1926. M-am sinucis aici deşi ştiu că, după aceasta, Esenin va fi şi mai tare bîrfit. Dar şi lui şi mie acest lucru ne este complet indiferent. În acest mormînt se află tot ce mi-e mai scump pe lume (...)". Probabil era încă lumină afară cînd Galina a venit la mormînt. Avea cu ea un revolver, un briceag şi o cutie de ţigări "Mozaic" (...). După ce a fumat toate ţigările, a aşteptat să se întunece, apoi a rupt capacul cutiei de ţigări şi a scris pe el: "Dacă după împuşcătură am să înfig briceagul în mormînt înseamnă că nici atunci nu mi-a părut rău. Dacă o să-mi pară rău, am să-l arunc departe".
Galina Arturovna Benislavskaia, s-a născut în anul 1897, a absolvit liceul din Petersburg, după care s-a înscris la Universitatea din Harkov. Cînd oraşul a fost încercuit de armatele albe, a trecut linia frontului ca soră de caritate. În 1920, face cunoştinţă cu Serghei Esenin: "Toamna. (...). Sala mare a Conservatorului. Rece şi

neîncălzită. Sala este plină de tinerețe, volubilă. Se rîde, se discută, se aruncă replici dintr-un colț în altul. (...) Pe neașteptate, apare un băiețandru, într-o jachetă scurtă de antilopă, descheiată, cu mîinile în buzunar, cu părul ca de aur. Cu capul dat pe spate, începe să recite:
„N-ai decît, vîntule, să scuipi grămezi de frunze
Sînt ca și tine un huligan."
E imposibil să faci o diferență între el și versurile lui, între avîntul lui și al vremurilor. Totul s-a contopit într-o năvală nestăvilită și poate că nu atît versurile ne emoționează, cît mai ales această impetuozitate. (...)
Apoi Esenin a declamat și alte versuri "Răsună codrul".
E greu să povestesc ce s-a întîmplat după ce-a isprăvit să recite. Toată sala s-a sculat în picioare și s-a năpustit spre estradă, spre poet. Sala urla și-l implora să mai declame. Peste cîteva clipe, Esenin a apărut din nou pe scenă, de astă dată cu o căciuliță de blană de sobol și a recitat aceeași poezie "N-ai decît, vîntule", de astă dată imitînd un copil.
Cînd m-am trezit l-a realitate mi-am dat seama că și eu mă aflu lîngă estradă. Nu știu și nu-mi amintesc cum de-am ajuns acolo. Probabil torentul m-a tîrît și pe mine".
De atunci, între cei doi s-a coborît infinitul iubirii. întors din străinătate, Esenin locuiește împreună cu surorile sale Katia și aura, la Galina Benislavskaia, pînă cînd poetul s-a recăsătorit cu Sofia Tolstoi, în iunie 1925. Galina a aflat mai tîrziu despre moartea lui Esenin, fiind plecată din Moscova într-un sat din regiunea Tver. Revenită în capitală, își reia serviciul de la Ministerul învățămîntului și începe să-și scrie amintirile despre Esenin, pînă cînd lumea amintirilor a doborît-o.

Florin Rotaru

NOTE SI COMENTARII

(p.5)

DRUMUL MEU

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri..."(1934), p.11. Republicat în ediţiile ulterioare "Tălmăciri..."din anii 1957 şi 1971.
Tipărit în limba rusă în anul 1925.
Poemul "Drumul meu" are un puternic accent autobiografic şi a fost scris de Esenin în perioada şederilor sale în Caucaz.
Concomitent poetul lucra la poemele"Omul negru" şi "Ana Sneghina" precum şi la ciclul de poezii "Motive persane". Amintind, în trecere, despre acest poem, Mihai Novicov spune că a fost scris "ca o replică la mormăiala morocănoasă a bunicului care nu pricepe ce foloase pot fi extrase din născocirea versurilor". (Scriitori ruşi, Editura Univers, Bucureşti, 1972, capitolul "Serghei Esenin. Poetul şi revoluţia", p.346-399). Comentînd acest poem, Ştefan Bitan afirmă :"Drumul meu este schiţarea aproape cronologică a celor mai importante evenimente din viaţa sa; un fel de biografie a spiritului, cu ajutorul căreia putem urmări cele mai nevralgice şi mai importante momente din viaţa poetului şi din opera sa. Rememorăm parcă aceleaşi pagini de viaţă pe care le-am notat bazîndu-ne pe documente, cercetînd arhive, numai că acum totul apare- ca de obicei la Esenin- condensat, accentuînd ceea ce biografului i-ar putea scăpa, nefiind totodeauna avertizat de greutatea ce înclină balanţa. Poetul îşi defineşte mai bine ca oricine lumea şi elementele ce şi-au lăsat de la început amprenta asupra creaţiei sale".(Ştefan Bitan, Serghei Esenin,Editura pentru literatură universală, Bucureşti,1969, p. 135). La rîndul său, criticul literar Şerban Cioculescu, avea să noteze:"Poet al gliei ca mulţi dinte liricii noştrii, dar şi al extremelor, ca un romantic, Esenin cîntă cu asprime şi tandreţe cu totul noi pînă la el. La oraş el păstrează întipăririle copilăriei, ca pe un talisman, care însă, din păcate, nu l-a ferit de relele civilizaţiei citadine (...) Notaţii scurte abia indicative, fără sensiblerie, cu autentică încărcătură emotivă, punctează creşterea poemei, de mare însemnătate în biografia spirituală a poetului, în acel moment răsfăţatul"cercurilor" înalte pe care le sfidează(...). Ca să marchez specificul de atitudine şi de stil al personalităţii cu o voită notă de "huliganism" în raport cu "distincţia" lumii vechi, voi observa că ruralitatea eseniniană îşi găseşte un corolar în gingăşia compensatoare a sentimentului, care nu se risipeşte însă erotic, ci se concentrează asupra dobitoacelor şi jivinelor care i-au ţinut de urît în copilărie. întors acasă, după lungi peregrinări în lume, poetul găseşte la ţară izba şi mesteacănul, ca o tutelară divinitate (...). Nimeni nu-l recunoaşte, nici fata dintîi iubită, ajunsă acum "o veştedă femeie", nimeni nu ştie că, în capitală, a "devenit poet de mîna întîi" şi mai ales nu bănuieşte că l-a "dus la renume" "draga iapă rusească".Iapa este aşadar la Esenin, în figuraţia sa totemică, idolul cîmpului, al gospodărici, al clanului ţărănesc, precum şi al poeziei sale realiste, nutrită cu toate sevele pămîntului şi ale îngrăşămintelor lui naturale. În jurul anilor 1920-1925 a bîntuit în lirica noastră un fenomen literar de excesivă figuraţie, pe care E. Lovinescu l-a numit "imagism" fără a şti că fusese precedat în Rusia de "imaginismul" căruia i s-a încadrat un moment şi Esenin".

(Şerban Cioculescu, în memoria lui Serghei Esenin, în revista "Secolul XX", nr.10/1965, p.24-25).

(p.12) MI S-A URÎT TRĂIND

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri..." (1934), p.18, Republicată în ediţiile ulterioare "Tălmăciri...",din anii 1957 şi 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1916.
Notîndu-şi o impresie fugară, Şerban Cioculescu ne spune: "într-un poem al disperării, compus cu luciditate şi cu un plin de seducţie scenariu al sinuciderii, în cadrul fermecat al locurilor natale, însăşi patria, sortită eternităţii, apare ca o fată tînără, dănţuind primitiv, ţărăneşte". (Ibidem,p.25)

Alte traduceri

George Lesnea, Sînt obosit de traiul meu statornic, în volumul: Serghei Esenin. Poezii şi poeme, traducerea de George Lesnea, Editura Minerva, Bucureşti,1976, p.13, ediţie prefaţată de Lucian Raicu şi tabel cronologic de Mihai Dascăl; Ioanichie Olteanu,Mi s-a urît la vatra mea, în volumul: "Serghei Esenin, Ceaslovul satelor,, traducerea de Ioanichie Olteanu, Editura Dacia,Cluj-Napoca, 1981, p.103.

(p.14) ÎN CEAS STRĂVEZIU

Publicată pentru prima dată în revista "Azi", anul I, nr.5/noiembrie 1932, p.399, într-un grupaj de poezii sub genericul:"Serghei Esenin-Poezii". Republicată în ediţiile "Tălmăciri..." apărute în 1934, 1957 şi 1971
Tipărită în limba rusă în anul 1922.
Această poezie, împreună cu altele, dintre care amintim pe "Sînt ultimul poet", "Nu-mi pare rău" şi "Spovedania unui huligan" alcătuiesc un spaţiu poetic comun, cel al descurajării şi al lipsei de entuziasm, generat de mersul revoluţiei într-un sens de neînţeles pentru poet. La început, Esenin a crezut că revoluţia va înfăptui un fel de "rai ţărănesc", în care aceşti îngenunchiaţi ai vieţii să trăiască pentru prima dată în istorie fără griji şi fără a mai fi mereu apăsaţi de nevoile zilnice.

(p.15) TOAMNA

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului", anul I, nr.12/22 martie 1931, p.178. Republicată în revista "Azi", anul I, nr. 5/noiembrie 1932, p.399, precum şi în ediţiile"Tălmăciri..." din anii 1934, 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1916, purtînd dedicaţia "R.V.Ivanov". întro notă a sa, Ioanichie Olteanu ne precizează: "R.V.Ivanov nu este altcineva decît Ivanov-Razumnik (1878-1946), critic literar şi publicist de orientare narodnicistă (...), autor al unei "Istorii a gîndirii sociale în Rusia" şi al unei panorame a literaturii ruse între anii 1870-1923, ideolog în perioada revoluţiei al aripii stîngi, apoi al

partidului socialist revoluţionar de stînga. Sprijinitor şi mentor al lui Esenin ("în anii războiului Ivanov-Razumnik a încurajat starea mea de spirit revoluţionară)... de numele lui Ivanov-Razumnik se leagă promovarea "scitismului", un complex de idei, tendinţe şi orientări de nuanţă slavofil-revoluţionară, prezente în poezia lui Esenin, a lui Klinev şi Blok. Emigrant în împrejurările create de cel de-al doilea război mondial, Ivanov-Razumnik este şi autorul unor lucrări cu caracter memorialistic, apărute postum la New York. (Destine literare, 1951; închisori şi exiluri, 1953). Ibidem, p.288.
În comentariul său, Şerban Cioculescu observă din nou apariţia"iepii ruseşti", de data aceasta personificînd toamna: "Dar şi iapa s-a bucurat, ca semn totemic, cum spuneam de atenţia imagistului intemperant: "Toamna, iapă roşie, îşi scarpină coama în foi". (Ibidem, p.25).

Alte traduceri

George Lesnea, Toamnă, op.cit., p.11; Ioanichie Olteanu, Toamna, op.cit., p.121.
Colo prin mărăcinişul dintre rîpi şi ulmul ciung,
Toamna, iapă roaibă, paşte scărpinîndu-şi coama, lungă.

Lîngă malurile apei, pe tăpşanul gol şi ud,
Azi potcoavele-i albastre zăngănind încet s-aud,

Vîntul schivnic, furişîndu-şi rece vraişte de fum,
Macină frunzişul galben de pe coşcovitul drum,

Şi sărută blînd pe creanga măcieşului spinos,
Rănile roşcate ale nevăzutului Hristos.

Traducere de George Lesnea

Iapă murgă, toamna-şi ţesală-ntr-o doară
Pe un dîmb cu jnepeni coama ei uşoară.

Şi din mers potcoavele-şi aruncă
Sunetul albastru peste rîu şi luncă.

A pornit şi vîntul nevăzut acum,
Frunza o striveşte-n zbruşii de pe drum

Şi-n scoruş sărută, schimnic cuvios,
Roşii stropi de sînge-ai Domnului Cristos.

Traducere de Ioanichie Olteanu

(p.16) DOAMNE, TU OARE

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului" anul I, nr. 19/10 mai 1931, p.296. Republicată în revista "Azi", anul I, nr.5/noiembrie 1932, p.402, şi în ediţiile "Tălmăciri..."din anii 1934,1957,1971. Poezia, deşi este prezentată de sine stătătoare, reprezintă capitolul al III-lea din cele 4 ale poemului "Octoih", fiind în fond o traducere fragmentară.
Tipărită în limba rusă în luna august 1917, cu următorul motto:"Cu glasul meu/ Preamări-te-voi pe tine, Doamne. (Din Octoih).

Variante

"Duminica Universului"-A; "Azi"-B; "Tălmăciri" (1934)-C; "Tălmăciri"(1971)-D
V.14-"Sar, veverițe, iepuri şi grauri".
A:"Sar veverițe, piruie grauri". B,C,D.

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, Octoih, op.cit., p.173-176

(p.17) TOT CE E VIU

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului, anul I, nr. 26/28 iunie 1931, p.402. Republicată în revista "Azi" anul I, nr: 5/noiembrie 1932, p.401-402 şi în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1934,1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în luna februarie 1922.
Ilustrîndu-şi micul comentariu cu această poezie, Şerban Cioculescu afirmă:"Serghei Esenin e un poet foarte personal în amîndouă accepţiile cuvîntului. Întîi vorbeşte tot timpul de el însuşi, centrează universul în jurul persoanei sale. Apoi, deşi nu vorbeşte decît de el însuşi, nu încetează niciodată de a fi foarte interesant.Într-adevăr, îndeobşte, secretul de a fi însignifiant şi plicticos, stă în a vorbi numai de sine. Excepţiile cele mai rare reuşesc să intereseze prin confesionalismul permanent. Esenin e una din aceste excepţii: orice amănunt asupra originii sale, asupra mediului său familiar, despre preferinţele sale, oricît de întins sau de restrîns, e pasionant". (Idem Zaharia Stancu. Tălmăciri din Esenin, revista "Azi", anul III, nr.4/octombrie 1934 p.1271).

Variante

"Duminica Universului"-A; "Azi"- B; "Tălmăciri"(1934) -C; "Scrieri"(1971) -D.

V. 17-"Cuvintele vin rîuri de aur,
V.18-"Şi peste fiecare rînd se revarsă
V.19-"îndrăzneala copilului zburdalnic
V.20-"Cu vestmînt sfîşiat, faţă arsă."

A: V.17; V.18; V.19; V.20-lipsesc. Acestea au fost intercalate în structura poeziei între versurile 16-21, în variantele ulterioare: B, C, D.

V.20-"Cu vestmînt sfîşiat, faţă arsă."

B: "Cu vestmînt sfîşiat şi faţa arsă."; C, D.

V.24-"Acum sufletu-mi înoată în sînge."

A: V.20: "Acum sufletul mi-noată în sînge";

B:"Acum sufletul mi-noată în sînge".; C, D.

Alte traduceri

Lucian Blaga, Tot ce trăieşte poartă semn, în revista "Gîndirea", anul VIII, nr.11/noiembrie 1928, p.431: George Lesnea, Tot ce scoate viaţa la iveală, op.cit.p.34; George Popov, Tot ce-i viu, cînd se iscă pe lume, op.cit., p.267.

TOT CE TRĂIEŞTE POARTĂ SEMN

Tot ce trăieşte poartă semn
de timpuriu, ca un dar.
Dacă n-aş fi poet
aş fi hoţ sau tîlhar.

Slab şi mic, totdeauna erou
printre ştrengari, pe subt gard
adesea, foarte adesea, mă întorceam
acasă cu nasul spart.

Cînd vedeam pe mama speriată,
cu gura în sînge îngînam pitic:
"Nu e nimic, m-am lovit de-o piatră,
Mîine nu se mai vede nimic."

Şi acum că s-a stins
clocotul din zilele acele,
o putere neliniştită
s-a răspîndit în poemele mele.

Cuvintele se-mpreună în stropi de aur
şi-n fiecare vers, fără sfîrşit,
se răsfrînge îndrăzneala vechiului
rupe-coate şi frînge-ceafă,-ndărăt.

Ca şi-atunci sînt îndrăzneţ şi mîndru,
doar altfel m-arăt cînd felul mă-mpinge;
altădată mi se zdrobeau gîtlejul şi gura,
azi am sufletul întreg în sînge.

Astăzi nu către mama, ci spre mulţimea
Ce rîde străină, zic:
"Nu e nimic, m-am lovit de-o piatră
Mîine nu se mai vede nimic."

Traducere de Lucian Blaga

Foarte curînd după apariţia lor în Rusia, încă din anul 1921, cîteva dintre poeziile lui Esenin au fost traduse în limba franceză, o astfel de ediţie a circulat şi în România interbelică, putînd fi consultată de către cei interesaţi: "Serghei Esenine, Confession dîun voyou, préface de Franz Hellens, traduit du russe par Marie Miloslawski et Franz Hellens, Paris, 1921, unde a fost publicată şi această poezie:
Tout ce qui vit avec un signe particulier
Est marqué tres tôt.
Si je nîétais poete
je serais bandi ou volcur...

Maigre et petit,
Toujours héros parmi les gamins,
Souvent, souent, je revenais
A la maison, le nez cassé.

A la rencontre de ma mere effrayée
Je marmonnais, le bouche ensaglantée;
"Ce nîest rien, je me suis heurté a une pierre,
Il nîy paraitra plus demain,,.

Et maintenant que sîest refroidi
Le bouillonnement de ce jour,
Une force inquiete et hardie
Sîest répardue dans mes poemes.

Le mots se groupent en monceaux dîor,
Et sans fin, dans chaque vers.
Se reflete liancienne audace
Du casse-cou et du polisson.

Comme alors, je suis hardi et fier,

Seule ma demarche est nouvelle;
Si autrefois on me cassait la queule,
Aujourdîhui jîai lîâme tout en sang.

Maintenant je ne dis plus a ma mere,
Mais a la foule etrangere et railleuse:
"Ce nîest rien, je ne suis heurte a une pierre,
Il nîy paràtra plus demain".

Traducere de Marie Miloslawski şi Franz Hellens.

x x x

Tot ce-i viu, cînd se iscă pe lume
De cu vreme dotat e cu-n dar:
Eu, să nu fi fost bard cu renume,
Deveneam poate hoţ şi coţcar.

Cam slăbuţ printre leaţii de-o teapă,
Mărunţel, dar şoltîc şi vioi,
Deseori, cu un nas cît o ceapă,
Mă-ntorceam acasă vîlvoi.

Şi spre mama spăimoasă, cu teamă,
Strecuram plin de sînge pe bot:
"Nu-i nimic! Nu băgasem de seamă,
Pînă mîine-mi va trece de tot!"

Dar acuma, cînd văd potolită
Fierbinţeala restriştei de azi,
Cu nelinişte-o forţă-ndîrjită
Pe-al meu stih se revarsă talaz.

Aurit vraf de slove ce-nvîrte,
Şi din fiece vers, an de an,
Se reflectă aceeaşi mîndrie
De ştrengar şi de bun hoţoman.

Ca pe-atunci, dîrz şi mîndu-n alură,
Marşu-mi nou va ţîşni-nflăcărat...
Dacă ieri mă băteau peste gură,

Azi mi-i sufletul însîngerat.

însă astăzi vorbesc nu cu mama,
Ci cu hohotul gloatei netot:
"Nu-i nimic! N-am luat bine seama,
Pînă mîine-mi va trece de tot".

Traducere de George Popov

PRIN SEARA ROŞCOVANÀ

(p)
Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1934). Republicată în ediţiile ulterioare "Tălmăciri" din anii 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1916.
Comentînd foarte sumar poezia naturii din opera lui Esenin, Şerban Cioculescu ne spune: "Sălciile care-i vor întinde "crengi mlădii", într-o supremă mişcare afectivă, figurează alături de plopii, de ulmii şi de mesteceni orizontului familial, al altui orizont în centrul căruia stă de veghe izba. Ca şi marii pictori din trecut, anteriori plenerismului şi obişnuiţi de a zugrăvi natura,, după natură", adică cu şevaletul scos din atelier şi dus pe teren, Esenin în mijlocul marilor aglomerări urbane pe unde şi-a purtat paşii tinereţii glorioase, dar nefericite, îşi reconstituie neîncetat imaginea raiului pămîntesc al copilăriei, populîndu-l cu mereu aceleaşi zeităţi vegetale şi animale" (în memoria lui Serghei Esenin, revista "Secolul XX" nr.10/1965).

Alte traduceri

George Lesnea, Drumul fură gîndul serii pe meleaguri, op.cit., p.16; Ioanichie Olteanu, Drumul e pus pe gînduri de roşia-nserare, op.cit., p.138; Igor Creţu, La sara roşie cu gîndul e drumeagul, Serghei Esenin, Scrieri alese. Versuri, Chişinău, 1990, p.124, şi în revista "Kultura", anul XIV nr.16 (1136), Chişinău, 5 aprilie 1967, p.8-9.

LA SARA ROSIE CU GINDUL E DRUMEAGUL

La sara roşie cu gîndul e drumeagul,

Sporesc în umbră tufe de scoruşi.
Bătrîna izbă molfăie de-a pragul
Un miez de tihnă înflorit la uşi.

Tomnatec frigul intră în coşare,
Pe sub ovăz se stecură tiptil.

Cu păr bălai se uită după cioare
Prin geamuri de sineală un copil.

Din vatra rozovă pe streşini zgura verde
în jurul hornului luceşte subţirel.
Sub geana nopţii cineva se pierde
Şi-n buză vîntul zice despre el

Şi nu-i vor mai foşni pe sub călcîie
De aur pline ierbile din văi.
Prelung o undă de suspin mîngîie
în vîrf de plisc moţate cucuvăi.

Molatec pîcla deasă se înfoaie,
Stă drumul alb pe muchii de ponor...
în buza vacii un mănunchi de paie
Se clatină oftînd încetişor.

Traducere de Igor Creţu

(p.20) MAGDALENA

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului", anul I, nr.20/17 mai 1931, p.310. Republicată în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1934,1957,1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1915.

Alte traduceri

Galina Maievski şi Elena Dragoş, Peste vale furişată, în revista "România literară", nr. 52/1980, p.23; Ioanichie Olteanu, De vedenii prin poiană, op.cit., p.110.

PESTE VALE FURIŞATĂ

Peste vale furişată
Luna-şi dantelează trena.
După candela-nstelată
Blînd surîde Magdalena.

Cineva, nu ştiu de unde,
Zîmbetul i-l jinduieşte,
Luna-n ceţuri se ascunde
Şi-ntunericul smoleşte.

Troica viscolului trece,
Curg sudori şi abur urcă,
Vîntului, prin noaptea rece,
Un alun îi sare-n cîrcă.

Briciul moartea şi-l ascute...
Magdalena lăcrimează.
Pe cărările-mi pierdute
Lacrima-i să-mi fie pază.
Traducere de Galina Maievski şi Elena Dragoş

(p.21) DUPĂ ŞUVIŢA ÎNTUNECATĂ

Publicată pentru prima dată, cu titlul "Paşii cei dintîiu", în revista "Buletinul cultural al Sociaţiei Universitare-Frăţia Studenţească", anul I, nr.1/1 martie 1932, p.2. Republicată în ediţiile "Tălmăciri.." din anii 1934,1957, şi1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1916.

Variante

"Buletinul cultural"-A; "Tălmăciri..."(1934)-B; "Tălmăciri..."(1971)-C.
V.9-"Stepa învestmîntată în şal verde"
A:"Stepa învestmîntată în şal verde"; B, C.
V.15-"în adîncul tău s-au pitit"
A, B: "în adîncul tău s- a pitit"; C.
V.16-"Tristeţea şi galbena-mi stea"
A:"Tristeţea din galbena-mi stea"; B, C.

Alte traduceri

George Lesnea, Peste lunca mea sihastră, op-cit., p.11-12; Ioanichie Olteanu, Deasupra unei sihle dese, op.cit., p.105; Igor Creţu, Pe după coama zării, op.cit., p.112 şi Idem, în revista "Kultura", loc.cit.

Pe după coama zării dese,
în crîngul cerului tăcut,
Mioară creaţă-luna iese
Prin ierburi albastre la păscut.

în iaz corniţele-şi afundă
Printre rogozul foşnitor,
Şi pare malul că pe undă
Acum se clatină uşor.

Iar stepa pe sub verzi poloage
Cădeşte fum printre mălini
Şi sus, pe deal, peste văioage,
împlîntă jarişti de lumini.

O, tu, cîmpie de negară,
întinsul tău îmi place mult,
Dar glia ta e şi amară,
Cînd pun urechea să ascult.

Şi tu visezi, tînjind ca mine,
Uitînd prieteni şi vrăjmaşi,
înalturi rozove şi pline
Cu freamăt alb de nouraşi.

Dar crunt şi tu pe înnoptate
în zarea sinilită vezi
Uralul tău cu gheb în spate
Şi-ale Siberici obezi.

(p.23 LUCEAFĂRUL ROŞU

Publicată pentru prima dată în revista "Gîndirea", anul X, nr. 5-6/iunie-iulie 1930, p.213, Reprezintă începutul seriei de traduceri făcute de Zaharia Stancu din opera lui Serghei Esenin. Republicată în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1934,1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Variante

"Gîndirea"-A: "Tălmăciri..."(1934)-B; "Tălmăciri..."(1971)-C.
V.4-"Soarele scamă"
A:"Soarele-n ceaţă e scamă"; B, C.
V.6-"Urmele dragii au să se-ascunză"
A,B:"Urmele dragi au să se-ascunză"; C.
V.11-"Şi ca un mînz sălbatic se-nhăma"
A,B:"Şi ca un mînz sălbatic se-nhămă"; C.

Alte traduceri

George Lesnea, Pădurile-s goale, ogoarele seci, op.cit., p.21; Ioanichie Olteanu, Codrii-s pustii, cîmpu-i secerat şi golit, op.cit., p.204; Igor Creţu, Mirişti ude,

crînguri goale,, op.cit., p.143 şi Ibidem, revista "Kultura"; George Popov, Mirişti sihle dcspuiate, Serghci Esenin. Scrieri alesc. Versuri, editura Hyperion, Chişinău,1990, p.144.

Mirişti, sihle despuiate,
Negură şi vreme slută.
Peste-albaştrii munţi s-abate
Roata soarelui tăcută.

Doarme calea desfundată
Şi prin vis uşor se-ncruntă,
C-a rămas puţin şi iată
Vine iarna cea căruntă.

Ah, şi eu pe-a sihlei pleată
Am văzut prin pîcle aseară:
Luna ca un mînz, roşcată,
Se-nhăma la sănioară.

traducere de George Popov

(p.24) DOAMNE, AZURUL

Publicată pcntru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1934),p.32. Republicată în cdiţiile "Tălmăciri..." din anii 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1919.

Alte traducceri

Ioanichie Olteanu, O, Doamne-acest imcns nimic, op.cit., p.247.

O, Doamne-accst imens nimic
E pîntecele tău.
Şi ce e soarele? Buric
Pc caspicul hîrdău.

C-o rază şi-un cîrlig stclar
Vrei să ne vîri în sac
Şi-agiţi cu mrejclc-n zadar
Pupila unui lac.

Căci vîrşci mici vcnind dc sus
Somnul îi dă ocol
Şi nu mă văd pe mine dus
La ccr c-un prostovol.

Desculţ, hai şi tu pe pământ,
Să l baţi cu cracii goi
Şi toarnă-a zorilor fierbînd
Răşină peste noi.

Să ardă tot ce-n lume-i chin
Şi scîrbă, şi urît,
Şi-apoi în schitul tău senin,
Tu du-mă, n-ai decît.

(p.26) CÎMP LEŞINAT

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri..." (1934), p.34. Republicată în ediţiile "Tălmăciri" din anii 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în luna septembrie 1919.
Prezentată de traducător ca poezie de sine stătătoare, ea reprezintă capitolul al doilea din poemul "Iepe Corăbii". Din acelaşi poem, Zaharia Stancu a mai tradus capitotul al-III-lea prezentat tot ca o poezie separată, avînd titlul "Pe cine să cînt" şi capitolul al IV-lea, prezentat în acelaşi fel, poezia avînd titlul "Cîinilor". Întregul poem "Iepe Corăbii" are cinci capitole.

Alte traduceri

George Lesnea, Din ciclul Corăbiile Iepei: 1) La stea lupul ca să urle-ncepe; 2) Ce tot chemi, cîmpia mea sihastră?;
4.Fiarelor, veniţi la mine-ntr-una; 5. Voi cînta cu toată-nsufleţirea,op. cit., p.29-32; (este tot o traducere fragmentară reprezentînd capitolele:1, 2, 4, şi 5); Ioanichie Olteanu, Iepe corăbii, op. cit., p.252-255.

Dacă lupii urlă la stele, pricepe:
A fost ros cerul de nori.
Burţi rupte de iepe.
Negre pînze de ciori.

Azurul nu-şi va scoate ghearele peste
Duhoarea unui viscol tuşind gros.
În neclezatul furtunu o grămadă de feste
Îşi p erde cetina aurie pe jos

Auziţi? Auziţi ce sunete scoate
Grebla zorilor prin păduri?
Voi vis ţi cu braţele retezate
Spre un ţărm promis în scripturi

Navigaţi, navigaţi pe cereştile ape!
Vărsaţi croncănitul de ciori de pe curcubeu!
De pe un ram luminos în curînd o să scape
Frunza veştedă a capului meu.

II

La cine strigi, ţarină, să te vadă?
Ori e-un vis-şi zadarnic mă-mbăt:
Secarea-n vînăta ei galopadă,
Crînguri lăsînd şi sate-ndărăt.

Nu, nu-i decît geru-n goană buimacă.
Ferestre sparte, uşi deschise brutal.
Chiar soarele-ngheaţă, ca o băltoacă
De pişălău de cal.

Cine eşti tu, Rusia mea? Şi cine-ţi înghite
Lamura omătului tău pur?
Ciinii pe drumuri sug cu guri hămesite
Marginea zării de jur-împrejur.

Ei n-au nevoie să vadă dincolo cum e.
Pe ei cu oamenii la căldură să-i pui.
Dumnezeu i-a dat lupoaicei un pui să-l aducă pe lume
Omul a mîncat pe acel pui.

III

Şi-atunci pe cine să cînţi, ce-i de cîntat
În furibunda văpaie de leşuri dese?
Priviţi: femeilor, holbat,
Un al treilea ochi din buric le iese.

Iată-l! Nu vede-n jur deloc
Şi răsare ca luna plină.
De mine însumi, cred, mi-am bătut joc,
Cîntînd pe musafirul ce avea să vină.

Dar unde sînt ceilalţi unsprezece fîrtaţi.
Arşi de opaiţele goalelor sfîrcuri?
Poete, dacă vrei să te-nsori, ia-ţi
De nevastă o oaie din smîrcuri.

Mergi la mpărtășania de lînă și de ogrinji,
Topește-n cîntec vorbele ca pe o ceară.
Hainul octombrie, de pe mesteceanii stinși
Smulge cea din umbră brățară.

IV

Veniți la mine jivinelor, hei,
Vărsați în căușul mîinilor mele venin și revoltă.
Nu e timpul ca luna să-și vadă și ea de-ale ei,
Să nu mai liorpăie norii pe boltă?

Frați dulăi și cățele surori,
Hărțuit sînt și eu de oameni prin stepe.
N-am nevoie de pînze de ciori.
Nu vreau corăbii de iepe.

Dacă foamea surpată din pod
O să mă-nhațe de păr pe neașteptate,
Din propriul meu picior jumătate-am să rod,
Lăsîndu-vă vouă de supt jumătate.

Nu mai merg nicăieri, cu nici un
Om, mai bine crăp cu voi laolaltă
Decît să scot pentru aproapele meu nebun
Cu fierul plugului piatra din baltă.

V

Voi cînta, voi cînta , voi cînta!
Pentru capre și iepuri nu va fi supărare.
Dacă pricini de plîns pot exista,
Să nu fie și de zîmbet oare?

Toți purtăm cu noi mărul bucuriei mereu
Și-n șuier tîlhăresc inima tresaltă vioaie.
Frunza galbenă a capului meu
Toamna, grădinar priceput, o să-o taie.

Pădurile de vîntul lui octombrie vor fi roase
Și-un singur drum duce-n livezile aurorale.
Poetul a venit pe acest pămînt
Ca să cunoască totul și să plece cu mîinile goale.

El a venit să sărute vacile-n trecere,
Să-asculte cu inima ovesele din hotar.
Mai adînc, mai jos, vers al meu, secere!
Ca mălinul te spulberă, copac solar!

(p.27) ACUM, DRAGOSTE

Publicată pentru prima dată, cu titlul "Acum, iubito", în "Duminica Universului", anul I, nr.2/11. ianuarie 1932, p.18. Republicată în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1934,1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1918, purtînd dedicaţia: "Lui Klinev".

Variante

"Duminica Universului"-A;"Tălmăciri..."(1934)-B; "Tălmăciri..."(1971)-C.
V.1-"Acum, dragoste, dragostea mea"
A:"Acum, iubito, dragostea mea";B, C.
V.3-"Tu eşti mîhnită că mătura lunii.
A:"Tu eşti mîhnită că razele lunii";B,C.
V.4-"Îmi scutură peste poeme rouă."
A:"Îmi scutură poemele de rouă"; B, C.
V.7-"Ţi-ai dăruit inima izbei"
A:"Ţi-ai dăruit inima, casei"; B,C
V.14-"Şi n-o să cînţi mereu despre soare"
A:Şi n-ai să cînţi mereu despre soare"; B,C.

Alte traduceri

George Lesnea, Dragostea mea astăzi este alta, op.cit.,p.24; Ioanichie Olteanu, Azi nu mai ţin la ce-am iubit, op.cit.p.244.

(p.28) NU RÀTÀCESC

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului",anul I, nr.26/28 iunie, p.402, într-un grupaj de poezii cu titlu generic "Poeme". Republicată în ediţiile "Tălmăciri..."din anii 1934, 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1916.

Variante

"Duminica Universului"- A; "Tălmăciri...„(1934)-B; "Tălmăciri..." (1971)-C.
V.24-"Mi-ai ieşit din gînd şi din vis"
A:"Mi-ai ieşit pentru totdeauna din vis"; B,C.

Alte traduceri

George Lesnea, Printre crengi cu n-am să-mi lunec văzul, op. cit., p12; Ioanichie Olteanu, Nu mai dau prin lobodă tîrcoale, op. cit., p.107-108.

(p.30) SÌNT ULTIMUL POET

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului",anul I, nr. 16/19 aprilie 1931, p.242, Republicată în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1934, 1957 şi 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1920, purtînd dedicaţia "Lui Mariengof".

Variante

"Duminica Universului,,-A; "Tălmăciri..." (1934)-B; "Tălmăciri..." (1971)- C.
V.16-"O să le pară rău după mine"
A:"Le vor părea rău după mine"; B,C.

Alte traduceri

George Lesnea, Sînt ultimul poet cu satu-n glas, op.cit., p.27; Ioanichie Olteanu, Sînt ultimul poet al satului, op.cit., p.264.

Sînt ultimul poet cu satu-n glas,
Podeţ umil de scînduri în cîntare.
Fac liturghia mea de bun rămas
Mestecenii cădelniţînd frunzare.

Cu flacăra de aur, ca un semn,
Îmi ard făclia din trupeasca-mi ceară,
Şi, răguşit, al lunii ceas de lemn
Mi-o bate pentru cea din urmă oară.

Curînd veni-va oaspete de fier,
Pe-albastul cîmp, poteca o va-nfrînge.
El lanul de ovăz, muiat în cer,
Cu mîinile lui negre îl va strînge.

Cîntările-mi nu pot trăi cu voi,
Ne-nsufleţite palme, reci, străine!
Doar spicele şi caii din zăvoi
Or să tînjească veşnic după mine.

Nechezul lor l-o suge un vînt, solemn
Jucîndu şi parastasul într-o seară,

Curînd, ah, răguşitul ceas de lemn,
Mi-o bate pentru cea din urmă oară.

Traducere de George Lesnea

(p.32) VULPEA

Publicată pentru prima dată în 'Duminica Universului", anul I, nr.19/10 mai 1931, p.296. Republicată în revista "Azi,,, anul I, nr 5/noiembrie 1932, p.400, într-un grupaj de poezii cu titlul generic "Poeme" după Serghi Esenin, şi în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1934,1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1916,purtînd dedicaţia "Lui A.M.Remizov".
Comentînd această poezie în monografia sa, Ştefan Bitan subliniază particularităţile temei animaliere din opera lui Esenin:"Buzele de morcov putred ale vulpii rănite tremură ca buzele oricărei fiinţe omeneşti ajunsă în pragul deznădejdii şi al morţii.(...) Mirosea a reîntoarcere la neființă, la lumea primară, la elementele dintru început ale materiei (...) şi în acelaşi timp la lumea dintîi a poeziei lui Esenin: pămîntul şi toate elementele naturii, frunzişul şi lutul. Vulpea în poezia sa e pur şi simplu unul dintre multele elemente ale lumii care ştie să sufere asemeni oamenilor, care înţelege tot atît de mult ca ei, fiind dotată cu sensibilitate şi plămădită pentru suferinţă. omul poate fi prietenul sau duşmanul ei. Şi dacă, din prea mare obişnuinţă, vrem să folosim cu orice preţ vulpea ca simbol, la Esenin simbolul apare răsturnat şi în aparenţă altfel decît l-am cunoscut pînă acum. Dacă nu i-am înţelege durerea şi copleşitoarea ei resemnare în faţa morţii, am putea lua vulpea ca simbol al omului socotit veşnic dăunător şi viclean, care ştie să se descurce în toate situaţiile, cu o singură excepţie- în faţa morţii, cînd este nevoit să se supună aceloraşi legi intransigente ale naturii şi vieţii. Aici toate calculele se destramă, devenind jocul hazardului, toate luminile se întunecă, licărul ochilor şi al conştiinţei se împăienjeneşte. în faţa morţii argumentele cad ca-n faţa oricărui lucru necunoscut şi de nepătruns". (op.cit. p.126)

Alte traduceri

George Lesnea, Vulpea, op.cit, p.14; Ioanichie Olteanu, Vulpea, op.cit, 1.102; Igor Creţu, Vulpea, op.cit., p.129 şi ibidem, în revista "Kultura"; Nicolae Costenco, Vulpea, Serghei Esenin. Scrieri alese. Versuri, Editura Hyperion, Chişinău, 1990, p.128.

VULPEA

Şchiopătase pîn-la vizuină,
C-un picior zdrobit,
Lîngă gura ei s-a-ncolăcit
Şi-n omăt, c-o horbotă de sînge, fină
Chipul prins de somn şi-a zugrăvit

Larma-mpuşcăturii roşii stăruise,
Codrul i se legăna-n priviri,
Pletos, vîntul printre ramuri se iuţise.
Risipind grăunţele-n sonore şi subţiri.

Negura creştea de-asupra-i, moale,
Rumenă-nserarea jilavă sporea,
Capul tresălta tot mai agale
Şi pe rană limba se răcea.

Căzu-n viscol coada de jăratec.
Buzele de morcov putred s-au umplut.
Era miros de frunziş şi lut.
Şi în hrubă, răsfirîndu-se molatec,
Sîngele se prelingea tăcut...

traducere de George Lesnea.

VULPEA

Şchiopătînd pe laba ruptă în neştire
Lîngă bortă s-a încovrigit.
Sîngele-nsăila cu fir subţire
Botul lung pe-omătul nemînjit.

Tot vedea prin fum împuşcătura
Sihla-n ochi părea un joc de spănji.
Mătăhala vîntului s-a dat de-adura
Risipind alicele din crengi.

Ca o coţofană-i da tîrcoale
Seara umedă cu sîngerări prin ea.
Capul greu tot încerca să-l scoale
Şi pe rană limba se răcea.

Cu codoiul viscolul se joacă,
Morcov putred par-avea pe bot.
Mirosea a fum şi promoroacă,
Sîngele pica încet, încet de tot...

Traducere de Nicolai Costenco

VULPEA

Şchiopăta, ferindu-şi laba ruptă,
Pînă lîngă covru îndărăt.
Se încolăci şi faţa suptă
înflori cu sînge pe omăt.

Trosnetul de puşcă, fumul iute,
Clocoteau în ochii ei buimaci.
Vîntul se zbîrli pe neştiute,
Răpăind cu zvoana prin copaci.

Bezna se zbătea ca o prigoare,
Roş amurgul jilav se lăţea.
Capul tresărea în aiurare
Şi pe rană limba amorţea.

Jarul cozii îi căzu ca-n spuză,
Mirosea a lut şi a polei
Cu un iz de morcov copt pe buză
Sîngele mustea prin colţii ei.

Traducere de Igor Creţu

(p.33) VACA

Publicată pentru prima dată în revista "Azi", anul I, nr.5/noiembrie 1932, p.400-401, într-un grupaj de poezii cu titlul generic "Poeme". Republicată în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1934, 1957, şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1915.
Lumea animalelor din poezia lui Esenin cuprinde deopotrivă atît pe cele sălbatice, cît şi pe cele domesticite spre a împrejmui pe om cu credinţa lor. Poezia aceasta, ca şi "Vulpea", a fost scrisă tot în timpul războiului, atunci: "cînd destui poeţi îşi ascuţeau condeiele unii împotriva altora; Esenin, aproape singurul, rămînea în lumea lui. În vreme ce oamenii se măcelăreau între ei, fiind, de la caz la caz, ba unii ba alţii eroi, vaca din poezia lui Esenin, "rămasă fără dinţi, flămîndă şi slăbănoagă", îşi ducea traiul, mînată din spate, "suduită" şi şfichiuită de biciul necruţător. Dar nu soarta ei o durea, cît cea a viţelului "mic şi pintenog", pe care:"Oamenii răi i l-au răpit îndată". Poetul se apropie cu înţelegere de durerile aproape omeneşti ale animalului, gîndindu-se trist la zilele ce vor urma, aducînd şi "mamei" acelaşi sfîrşit: "Coamele-n ţărînă or să-i cadă." Aceeaşi moarte ameninţătoare, aceleaşi iluzii destrămate şi frînte de legile aspre ale vieţii. Tristeţea vacii nu e cu nimic mai prejos decît cea a omului; nerecunoştinţa este aceeaşi şi pentru animale, ca şi pentru oameni".(Ştefan Bitan, op.cit., p.127).

Alte traduceri

George Lesnea, Vaca, op.cit., p.7; Ioanichie Olteanu, Vaca, op.cit., p.85, Igor Creţu, Vaca, op.cit., p.94

VACA

Ani vălătuci în coarne,
Ştirbă şi suptă-n grumaz,
Zilnic ciurdarul amarnic
O ciomăgea pe islaz.

Şoarecii liniştea scurmă,
Inima nu-şi află loc.
Dorul o mînă pe urma
Fătului ei pintenog.

Nu i-au dat mamei întîia
Ei bucurie şi doar
Vîntul sub plopi mîngîie
Pielea uitată în par.

Din covrul de hrişcă muced,
Mîine cu streangul de gît
Tot un destin o va duce
La căsăpic-şi-atît.

Coarnele grele cu tîngă
S or implînta în lut.
Albe viscază ea crînguri,
Pajişti pe unde a păscut.

Traducere de Igor Creţu

(p.35) PISICA

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri..." (1934), p.48. Republicată în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în data de 13 septembrie 1925, avînd următoarea dedicaţie: "Surorii mele, Şura".
În amintirile sale, Alexandra Esenina, ne mărturiseşte împrejurările în care a fost scrisă această poezie:"Într-o dimineaţă de septembrie (anul 1925-n.ed.), Serghei i-a propus Soniei (Andreevna Tolstoia- soţia poetului-n.ed.) şi mie să facem o plimbare cu trăsura. Era o zi caldă, liniştită. Eram cu toţii bine dispuşi şi bucuroşi de

plimbare (...).La un moment dat după ce pornirăm, privirea îmi căzu asupra unor pisici. Mereu mi-apăreau în faţă pisici. Parcă nu mi se mai întîmplase pînă atunci să văd atîtea pisici şi i-am atras atenţia şi lui Serghei. La început a zîmbit cufundat în nişte gînduri, dar peste cîteva clipe a izbucnit în rîs. Şi lui i se păru că-s cam multe pisici pe drum. Descoperirea mea îl amuză şi ne propuse un "joc": să numărăm pisicile care ne ies în cale. Drumul de la Ostojenka la Teatralnaia Ploşciadi e destul de lung, mai ales cînd mergi cu trăsura. Ne-am apucat să numărăm pisicile. Îndeletnicirea asta ne amuză foarte mult, iar Serghei era cel mai entuziasmat dintre noi. Cum zărea o pisică, sărea de pe banchetă şi exclama, arătînd-o cu mîna:"Uite, uite încă una". Atunci ne porneam cu toţii pe rîs din toată inima, încît şi vizitiul morocănos începea să zîmbească. (...) A doua zi, Serghei a scris două poezii pe care mi le-a închinat: "Ce multe pisici sînt pe lume", "Frumoase ca tine n-am văzut".

Alte traduceri

George Lesnea, Ah, cît de multe pisici, op.cit., p.70-71; Igor Creţu, Ah, pisicile lumii oare, op.cit., p.427 şi Ibidem, în revista "Kultura".

Surorii mele, Şura

Ah, pisicile lumii oare
Să le numere cine-ar putea?
Tot visez măzărichea în floare
Şi albastră tot sună o stea.

Nu ştiu, dorul prin ani mă întoarce,
Văd aievea sau doar năluciri-
Stă pisicul pe vatră şi toarce,
Tot mijind fără păs în priviri.

Eu, un puşti, bunicuţa cîntă
Şi de-i scapă un ghem pe jos,
Mîţul-zdup!-peste el se avîntă
Ca un tigru micuţ şi hăzos.

Bunicuţa s-a stins, sărmana,
Apoi moşul din mîţul acel
Şi-a tocmit o căciulă de blană
Şi i-a fost, pîn-a rupt-o el.

Traducere de Igor Creţu

Am văzut cum Zaharia Stancu şi-a gîndit singur cuprinsul volumului şi succesiunea poeziilor. Scriitorul avea să nu respecte nici ordinea cronologică a apariţiei poeziilor în volumele ruseşti şi nici succesiunea în timp a tipăririi propriilor sale traduceri. Aşa cum sînt orînduite poeziile, observăm că Zaharia Stancu a încercat, numai prin simpla succesiune a lor în cadrul volumului, să scrie o monografie despre Esenin, cu propriile versuri ale acestuia. Temele majore ale creaţiei poetului rus: poezia naturii, poezia animalieră sau poezia irizată de reflexele autobiografice sau ale faptelor istorice, au putut fi sugerate de traducător prin alcătuirea unor grupe de poezii cu temă comună. Astfel, succesiunea poeziilor Vulpea, Vaca şi Pisica, scrise în ani diferiţi 1915, 1916 şi respectiv 1925, denotă intenţia traducătorului de a ilustra motivul animalier din opera eseniniană. în spaţiul acestei teme poetice, Esenin a rupt o tradiţie literară legată de alegorie, venită din antichitate de la Esop şi Fedru, continuînd cu La Fontaine şi Krilov, gen literar ce ne obişnuise să vedem în animale numai personaje ale fabulelor. Poetul rus a văzut pentru prima dată în animale un egal al omului, un frate mai mic, poate şi sub influenţa vechilor credinţe totemice păstrate în folclorul rusesc:

"Iar fiarelor, ca unor fraţi ai mei,
Eu nu le-am zdrobit capul niciodată".

La Esenin, de multe ori, în raporturile dintre animale şi om, asistăm la un aparent paradox, omul fiind cel stăpînit de-o brutalitate primitivă. în neputinţa sa, el răpeşte darul vieţii pentru a se hrăni şi a se îmbrăca sau, dintr-o abrutizare adusă de sărăcie, omul poate omorî în prag de noapte puii unei căţeluşe.

Analizînd opera lui Esenin, întîlnim la Aneta Dobre şi referinţe la tema animalieră:"animalul este şi în concepţia lui Esenin purtătorul naivităţii şi al purităţii relaţiei nealterate, directe cu natura.(...) Sînt văzute mutaţii permanente în viaţa naturii-lumea vegetală poartă în sine consecinţele reîncarnării dintr-un trecut animalic; în universul cosmic regăsim comportamente şi chipuri animalice-luna pare a fi un cal, carul poate să fete zare ca un viţel roşu". (Aneta Dobre, Serghei Esenin. Textul lumii. Universitatea Bucureşti, Bucureşti, 1984, p.144)

Continuînd comentariul, ne este sugerat şi un alt izvor posibil al poeziei animaliere eseniene :"Pe de altă parte, sentimentul că animalele sînt "fraţii noştri mai mici" se exprimă şi prin zugrăvirea lor ca fiinţe care gîndesc şi sînt la fel ca noi.(...).Poetul alege în poezii ca "Vaca", "Cîntecul cîinelui" etc. momente dramatice din viaţa animalelor, iar dramele lor sînt aidoma dramelor umane-drama maternă a animalului răzbate pînă la noi cu intensitatea omenească, animalele suportă cu aceeaşi intensitate umană consecinţele oprimării şi nedreptăţii.(...) Nu este greu de sesizat aici influenţa omului arhaic, care opera mai ales cu asemenea reprezentări zoomorfe... norul... apărea minţii şi fanteziei omului primitiv ca o fugă neobosită a unui uriaş cal sau zborul unei păsări gigantice; vîntul se contura...sub forma unui cîine care latră sau a unui lup care urlă (...). (Aneta Dobre, op., p.145).

Prima traducere în limba română a unei poezii scrise de Esenin aparţine acestei teme animaliere şi a fost făcută de Ion Buzdugan în ultimul an al vieţii poetului rus, în 1925. Poezia se intitulează "Herghelii" şi nu se ştie dacă această versiune românească a fost cunoscută de Esenin:

HERGHELII

Pe cîmpurile verzi caii volnicelor herghelii
Cu nările spulberă praful zilelor aurii.

De pe-un grind înalt, în lacuri, încadrate-n rame.
Le curge smoala învălmăşitelor coame.

Tremură capetele lor în apele tăcutului rîu,
Iar luna năzuie să-i prindă-n argintatu-i frîu.

Dar sforăind, speriaţi de propriile umbre,
Spre noua zi s-avîntă s-o strîngă-n coame sumbre.

Primăvăratica zi a prins să le sune cailor în urechi,
Cu zumzetul muştelor verzi, cuprinse de strechi.

Iar mai spre seară caii prind din urechi să toarcă
Şi pe cîmpia-ntinsă, la fugă mînji se-ncearcă...

Dar tot mai rar răsună ecoul sub copite
Aici se-neacă-n valuri, se-agaţă de răchite.

Iar unda se înalţă spre stele, crezîndu-le aproape,
Şi spuze verzi de stele cad licurice pe apă.

Dar soarele s-a stins, tăcere-i pe cîmpie.
Păstorul doar din fluier un cîntec mai adie.

Şi caii herghcliei, cu frunţile-aplecate,
Ascultă cum suspină o inimă de frate,

Ecoul îi sărută pe bot şi-i mîngîie pe spate
Şi gîndul lor îi poartă spre cîmpuri neumblate...

Iubind lumina zilei şi-al nopţii întuneric
O, Patrie, cu ţie, cîntarea mea ţi-o fericl!...

Traducerea de Ion Buzdugan

Apud, Ion Pillat şi Perpessicius, Antologia poeţilor de azi, vol.I, Editura "Cartea Românească", Bucureşti, 1925, p.81.

Zaharia Stancu nu a tradus poezia"cîntecul căţelei", poate şi pentru motivul că fusese

tradusă anterior de Lucian Blaga, deşi în cazul poeziei "Tot ce e viu", nu s-a sfiit să meargă pe urmele poetului-filozof.
Esenin a scris această poezie în anul 1915 şi avea douzeci de ani. în jurul său era numai război şi numai moarte. Cu astfel de versuri înţelegea poetul să răspundă monstruozităţii dezlănţuite. Omul este hidos, poate înfăptui orice crimă: cel ce poate omorî puii unei căţici, poate trimite şi milioane de oameni să se omoare între ei. în toată istoria sa, omul n-a putut învăţa nimic de la animale, n-a înţeles, cel puţin, nici glasul privirii celor mai frumoşi ochi lăsaţi de natură pe pămînt numai animalelor. Arareori, atunci cînd este apăsat de suferinţă, omul încearcă să înţeleagă cîte ceva, din atît de multe lucruri rămase tainice numai din ignoranţă, cum este şi dialogul viu al ochilor:

"Stînd astăzi cu zaraful l-am întrebat în şoapte,
Mai blînd ca unda apei, ca vîntul de tăcut:
în limba ei, cum oare să-i spun încet, la noapte,
Frumoasei mele Lala-duiosul"un sărut"?

L-am mai rugat sfielnic, pătruns de nerăbdare,
Pe cînd zaraful barba domol şi-o netezea:
Cum oare, persana cea mai dezmierdătoare,
Frumoasei mele Lala să-i spun "tu eşti a mea"?

Şi mi-a răspuns zaraful prinzîndu-mă de haină:
în dragoste cuvîntul e de prisos oricînd,
în dragoste se tace sau se suspină-n taină,
Vorbesc doar ochii umezi mistuitor arzînd.

Traducere de George Lesnea.
(Din ciclul"Motive persane, op. cit., p.59).

Pentru a întregii imaginea temei animaliere din opera esenină, merită a fi reprodusă şi poezia"Cîntecul căţelei", tradusă pentru prima dată în limba română de Lucian Blaga cu titlul:"Cîntecul cîinelui", în revista "Gîndirea", anul VIII nr.11/noiembrie 1928, p.430, purtînd dedicaţia "Lui Nini Crainic":

"Într-o dimineaţă, lîng-un pătul
de ierburi aurii,
o căţea puse şapte
mici pui ruginii.

Pînă spre seară i-a îngrijit,
i a pieptănat cu limba ei, goi.
Zăpada topită
curgea subt ţîţele moi.

Şi seara, cînd găinile urcă
pe crengi să se culce, în ţarc,
veni stăpînul întunecat
şi-i puse pe toţi şapte-ntr-un sac.

Mama alerga prin zăpadă,
nu voia de ei să se despartă.
Mult timp, mult timp mai tremură apa
subt gheaţa spartă.

Şi cînd ea se întoarse după paşii grei
lingîndu-şi sudoarea de pe coapse,
luna sus, deasupra izbei
i se păru unul din puii ei.

Şi-n înălţimea albastră ea privea,
cu urlet lung peste grădină.
Craiu nou aluneca, ascunzîndu-se
subţire după colină.

Surd, ca şi cînd i-ar fi aruncat
o piatră pentru a rîde de ea,
ochii căţelei se învîrteau:
două stele de aur în nea.

Francezii l-au tradus foarte repede pe Esenin, încă din anul 1921, de altfel acest fapt era un titlu de mîndrie pentru poetul rus. Am amintit o ediţie franceză care a circulat şi în România interbelică, în cuprinsul căreia a fost inclusă şi poezia "Cîntecul căţelei":Serge Essenin, Confession dîun voyou, Paris, 1922, (ediţia a - II-a).

CHANSON DU CHIEN

Un matin, dans une grange
Ou les herbes sont dorées,
Une chienne a mis bas
Sept petits chiens roux.

Jusqu'au soir elle les a caressé,
Les a coiffés avec sa langue.
Et la neige fordue
Ruisselait sous son ventre tiede.

Et le soir, quand les poules
Montent coucher sur les perches,
Est venu le sombre maître
Qui les a mis tous les sept dans un sac.

La mere courait sur la neige,
Elle tâchait de courir apres lui.
Et longtemps, longemps, trembla l'eau
Sous la glace brisée.

Et quand, au retour, elle se traina,
Léchant la sueur de ses cotes,
La lune au- dessus de l'isba
Lui sembla l'un de ses petits.

Et dans la hauteur bleue elle regardait,
Avec des hurlements sonores.
Le croissant glissa, mince,
Et se cacha derriere la colline.

Et sourdement, comme quand
On lui jetait une pierre pour rire,
Les yeus de la chienne roulaient
Deux étoiles d'or sur la neige.

XXX

CÎNTECUL CĂȚELEI

Spre ziuă, sub căpița de secară,
Pe auriul snopilor plecați,
Cățeaua, în vifornița de-afară,
Fătase șapte cățeluși roșcați.

Pînă-n amurg, veghind încovoiată,
I-a răsfățat, lingîndu-i neîntrerupt.
Și se topea ninsoarea spulberată,
Pe fierbințeala pîntecului supt.

Iar seara, cînd găinile s-așcază
Stăpînul casei a ieșit posac
Și unde mama pîlpîia de groază
El pe toți șapte i-a băgat în sac.

Pe fierbinţeala pîntecului supt.

Iar seara, cînd găinile s-aşează
Stăpînul casei a ieşit posac
Şi unde mama pîlpîia de groază
El pe toţi şapte i-a băgat în sac.

În urma lui, fugind după desagă,
Căţeaua da-n nămeţii de pe drum...
Răpindu-i puii, apa din viroagă
Scîncea curgînd sub botul ei, acum.

Apoi cînd se-nturna şovăitoare
Şi singură înspre culcuşul ei,
Deasupra casei i-apăru pe zare,
în locul lunii, unul din căţei.

Străină, zgribulită şi-n neştire
Priviea la chipu-i nalt şi depărat,
Iar luna plină, lunecînd subţire,
După colini a dispărut treptat.

Şi cum atunci, cînd cineva-n ogradă,
Drept pîine-i zvîrle-o piatră dinadins,
Ca stele mari de aur în zăpadă,
Căţeaua ochii trişti şi i-a prelins.

Traducere de George Lesnea, op.cit.,p.8

CÎNTECUL CĂŢELEI

Sub rogojini bălaie,
în zorii abia îngînaţi,
Căţeaua fată în paie
Şapte căţei roşcaţi.

Ea nu contenea să-i alinte,
îi tot neteze duios,
Şi sub pîntecul ei fierbinte
Omătul mustea pe jos.
Iar cînd găinile sara

Se strîng în pătul, posac
Iese stăpînul afară
Şi i bagă pe toţi în sac.

Şi prin nămeţi, tăcută,
Ea fugea după sacul plin-
Şi mult încă unda zbătută
Nu-şi mai găsea alin.

Tîrziu, cum venea ca una,
Lingînd de pe blană sudori,
îi păru de odată luna
Că i unul din puişori.

Ea sta aşa în neştire,
Cu ochii în cer scîncea,
Iar luna scădea subţire
Şi se topi în vîlcea.

Şi surd, ca pietrele grele,
Zvîrlite de haz în ea,
S-au prelins din ochii căţelei
Stele de aur pe nea.

Traducere de igor Creţu, op.cit.,p.101.

(p.36) AM PĂRĂSIT CASA PĂRINTEASCĂ

Publicată pentru prima dată în revista "Duminica Universului", anul I, nr. 20/17 mai 1931, p.310, într-un grupaj, alcătuit din două poezii, purtînd titlul generic "Poeme".Republicată în ediţiile "Tălmăciri...", din anii 1934,1957 şi 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1918.

George Lesnea," Părăsit-am casa părintească", op.cit.,p.24, Ioanichie Olteanui, "Am părăsit micul sălaş părintesc", op. cit.,p.243, Igor Creţu, De acasă pribeg sînt azi, op.cit., p 233 şi Ibidem, în revista "Kultura".

De acasă pribeag sînt azi,
Din albastrul Rusiei răzor,
în trei stele mesteceni la iaz
îi descîntă măicuţei de dor.

Ca o broască de aur din cer
I una moale pe val s a întins.
Precum floarea albă pe meri
Şi în barba lui tata a nins

.Vor suna încă mult vijelii,
Voi mai fi încă tot hoinar!
Stă la straja albastrei Rusii
Pe-un picior un bătrîn arţar.

Ştiu, el mult îi alină pe cei
Ploaia frunzei ce-o strîng la sîn,
Căci la plecată mă semuie ei
Cu arţarul acel bătrîn.

Traducere de Igor Creţu.

(p.37) PE CINE SĂ CÎNT

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri..." (1934). Republicată în ediţiile "Tălmăciri...", din anii 1957 şi 1971.
Poezia, deşi prezentată independent, reprezintă capitolul al-III-lea din poemul "Iepe corăbii".

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, "Şi-atunci pe cine să cînţi", ce-i de cîntat, op.cit., p.253

(p.38) CÎINILOR

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri..."(1934). Republicată în ediţiile "Tălmăciri...", din anii 1957 şi 1971.
Poezia, deşi prezentată independent, reprezintă capitolul al IV-lea al poemului "Iepe corăbii".

Alte traduceri

George Lesnea, Fiarelor, veniţi la mine-ntr-una, op.cit., p.30; Ioanichie Olteanu, Veniţi la mine jivinelor, hei, op.cit.p.254.

(p.39) RĂTĂCESC PE ÎNTÎIA ZĂPADĂ

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri..." (1934). Republicată în ediţiile "Tălmăciri...", din anii 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Alte traduceri

George Lesnea, Pe-ntîia zăpadă păşesc în neştire, op. cit. p.22; Ioanichie Olteanu, "Ies pe-ntîia zăpadă", op.cit., p.205.

(p.40) SPOVEDANIA UNUI HULIGAN

Publicată pentru prima dată în revista „Azi", anul I, nr.2/aprilie 1932, p.151-152. republicată în ediţiile „Tălmăciri...", din anii 1934, 1957, 1971.
Tipărită în limba rusă în luna noiembrie 1920.
Poemul "Spovedania unui huligan" a fost inclus în volumul de versuri "Moscova cîrciumărească" şi se înscrie neîndoelnic în atmosfera acestui ciclu. Ca şi în cazul poemelor "Drumul meu" sau "Ana Sneghina", întîlnim şi de această dată reflectate multe momente concrete din viaţa autorului. Cum era şi normal, o puternică influenţă asupra stării de spirit a poetului a avut revoluţia. Esenin nu a putut să privească acest eveniment crucial din istoria omenirii ca pe un fenomen unitar, motiv pentru care multiplele etape revoluţionare i-au creat poetului diferite stări sufleteşti, descrise de altfel în opera sa. La început, poetul a privit într-un anumit fel Revoluţia , iar mărturisirea sa este făcută cu acea sinceritate nepământeană, proprie numai olimpienilor:"în anii Revoluţiei am fost în întregime de partea lui Octombrie, dar am primit totul în felul meu, de pe poziţia de ţăran". Analizînd raporturile lui Esenin cu revoluţia, Rita Dobroiu ne spune:"Mulţi poeţi, ca atîţia alţi intelectuali, neînţelegînd esenţa Revoluţiei, au crezut că ea se va opri la înlăturarea ţarismului. De aceea, cînd ea, în înaintarea ei, a pus sarcini noi, unii, chiar din cei care au salutat-o în februarie, în octombrie, i se arată ostili.(...) Realitatea aspră, sîngeroasă, este departe de raiul ţărănesc mult aşteptat. Revoluţia nu a putut salva dintr o dată Rusia de dureri, cum credea Esenin.(...) Neîmplinirea visului îl duce pe poet la o criză sufletească: de la entuziasm trece la dezamăgire, de la bucurie la disperare, de la salut la învinuire. E tributul pe care-l plăteşte vederilor sale patriarhale utopice. ("Sînt cel din urmă poet al satului" şi Spovedania unui huligan")". (Rita Dobroiu, Esenin şi revoluţia, Analele Universităţii Bucureşti. Seria Ştiinţe sociale. filologie, anul XV (1966), p.203-220.).Prezente şi în acest poem, dureroasele amintiri despre copilărie i-au determinat pe unii critici literari sa-l definească pe Esenin ca pe un "dezrădăcinat", un ţăran sugrumat de civilizaţia citadină. La consolidarea acestei imagini au contribuit şi elementele ce alcătuiesc universul copilăriei la Esenin:"foşnetul plopului", "verdele lacului", "ouăle de corbi din cuiburi", "mirosul de grajd", care sînt mult mai robuste, puternice ca şi natura însăşi în comparaţie cu amintirile legate de prăjiturile ce aveau un gust ciudat sau de servitul ceaiului în anumite ceşti de porţelan chinezesc din lumea copilăriei lui Proust. În observaţiile sale, Şerban Cioculescu se opreşte mai mult asupra acestui sentiment al dezrădăcinării:"Serghei Esenin are conştiinţa că e ultimul poet al satului, În care industria maşinistă înlocuieşte gloaba. în poema sa răzbeşte mila cea mare pentru hergheliile alungate de „uriaşa maşină de fier", pentru o vacă ştirbă, pentru pisoiul din care bunicul şi-a făcut căciulă, pentru cîinele

înfometat, cu care-şi va împărţi trupul spre hrană, ca în copilărie, cînd fără silă îşi trecea îmbucătura de la gura lui la botul celuilalt. Ajuns, "În Rusia cel mai de seamă poet ", deşi poartă "cilindru şi pantofi de lac", "a rămas cu sufletul acelaşi, "bolnav de amintirea copilăriei", cu nostalgia ulmului şi a plopului din preajma izbei, a cuiburilor de corbi jefuite de ouă, şi manifestă în oraşul pe care-l străbate, aceleaşi instincte rurale(...). Cinism? Nu, în măsura în care cinismul, e o afectaţie violentă de sinceritate, ci simplă, autentică sinceritate. întoarcerea la natura ţărănească din care a purces implică trepte mijlocii, animale şi vegetale, atingeri sănătoase ca ale mitologicului Anteu, cu ţărîna, spre a se libera apoi în vis şi a se răspîndi în Cosmos. Poate tocmai această înrădăcinare cu satul şi cu vietăţile familiare care fac pentru el un mare tot, indivizibil, îi creează o tulburată conştiinţă în realităţile sociale ale revoluţiei" (Zaharia Stancu :Tălmăciri din Esenin, p.1272). Mai tîrziu, peste cîteva decenii, reputatul critic literar, Şerban Cioculescu, avea să amplifice observaţiile sale:"Şi totuşi aceste poeme ale vieţii de la ţară nu sufăr de monotonie, nici nu se lasă invadate de manierism. În măsura în care-mi este permis să judec un poet care mi se pare foarte mare, unic în felul său, aş spune că singurul lucru ce mi se pare afectat la Esenin este teribilismul de "derbedeu" sau de "huligan„ ţărănia brutală, ostentativ proclamată urbi et orbi, cînd în realitate această ţărănie, integrată universului său poetic, este nota lui morală fundamentală şi profund autentică. A treia lui culegere antumă de poeme s-a şi intitulat ostentativ: Spovedania unui huligan (la George Lesnea, derbedeu). Aşa-zisul "huliganism"eseninian este panaşul provocator al unui genial neadaptat căruia îi place să-şi bruscheze publicul conformist. Pudoarea care comprimă limbajul direct al inimii, îi comandă paradoxal violenţele, invectiva, vulgaritate". (în memoria lui Serghei Esenin, p.25).

Alte traduceri

George Lesnea, Spovedania unui derbedeu, op.cit., p.95-98; Ioanichie Olteanu, Spovedania unui huligan, op.cit., p.265-267.

(p.44) NOI, GENERAŢIA

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri...", (1934). Republicată în ediţiile "Tălmăciri...", din anii 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1924.
Amintindu-l numai în studiul său, Şerban Cioculescu ne spune:"În poemul "Noi, generaţia leninistă..." poetul îşi exprimase emoţionant căderea în gol, la răscruce de istorie, cînd aderase ideologiceşte fără rezerve, dar se simţise "rămas cu un picior în trecut"; la sfîrşit, răsună un ţipăt al inimii:"...îmi vine/Sufiecînd pantalonii/Să alerg după comsomoli/"

(p.48) OMUL NEGRU

Publicată pentru prima dată în revista "Azi", anul I, nr.3-4/mai-iunie 1932. Republicată în ediţiile "Tălmăciri...", din anii 1934, 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în luna noiembrie 1925.
Esenin a lucrat la poemul "Omul negru" aproximativ doi ani, timp în care a vrut "să se vadă", ne spune Nasedkin:"L-am găsit în faţa oglinzii, îmbrăcat în frac şi purtînd ţilindru, vorbind cu sine însuşi, cu celălalt Esenin, cu omul din oglindă...studiindu-i fiecare fibră a feţei, fiecare trăsătură a conştiinţei".
În amintirile surorii mai mici a poetului, Alexandra Esenina, regăsim ca un ecou al poemului propriile temeri ale lui Esenin:"în 1925, împlinisem paisprezece ani, dar în familie toţi mă considerau copil. La fel mă trata şi Serghei. Mi-amintesc că după ce a scris poemul "Omul negru", i-a dat Katiei (sora mai mare-n-ed.) manuscrisul, spunîndu-i: Şura n-are voie să-l citească". Citind acest poem cu ochiul unui cartezian, Şerban Cioculescu conchide: "Alcoolismul şi desfrîul la Esenin, ca la Musset, sînt protestul exasperat al unui nesaţ de puritate morală, nerealizabilă pămînteşte. Nu este de mirare că în luciditatea lor iperestezică, unul în Noapte de decembrie, celălalt în Omul negru, ei se dedublează halucinant, liminar demenţei. "Omul negru" este de fapt conştiinţa cea rea a poetului care nu şi-a făurit acel ideal echilibru sufletesc, condiţie primordială a realizării unei opere armonioase"(Ibidem, p.25).

Variante

"Azi"-A; "Tălmăciri" (1934)-B; Tălmăciri" (1971)-C.
V.27-"în cartea asta sînt noian de planuri"
A:"în cartea asta sînt multe planuri"; B, C.

Alte traduceri

George Lesnea, Omul negru, op.cit., p.156-162; A.E. Baconski, Omul negru, în volumul "Panorama poeziei universale contemporane", Editura Albastros, Bucureşti, 1972,P.254-259.

OMUL NEGRU

Prietene, prietene,
Sînt tare bolnav
Singur nu ştiu din ce mi se trage boala.
Poate şuieră vîntul
Prin cîmpul mare şi gol
Sau poate-asemenea unui crîng în septembrie
Mi-e creierul iar răvăşit de-alcool.

Capul meu dă din urechi
ca din aripi o pasăre.

Îi e peste puteri
acest mers aiurit şi diform.
Omul negru,
Omul negru,
Omul negru,
Pe pat lîngă mine se-aşază,
Omul negru,
Toată noaptea nu-mi dă pace să dorm.

Omul negru
Se-apleacă spre mine
Ca un călugăr cu degetul într-o carte abjectă
Şi nu ştiu ce-mi tot îngaimă,
Îmi citeşte viaţa
Unui beţiv nemernic
Strecurîndu-mi în suflet mîhnire şi spaimă

Omul negru,
negru, negru!
"Ascultă, ascultă-
Bînguie el-"
În cartea asta sînt multe
Gînduri şi planuri mari.
Omul acesta
A trăit în ţara
Celor mai odioşi
Şarlatani şi tîlhari.

În decembrie-n ţara aceea
Zăpada e albă cît vezi-
Şi viscolul vesel toarce
Subt zarea joasă.
A fost omul acesta aventurier
De cea mai înaltă
Şi nobilă clasă.

A fost elegant
Şi poet pe deasupra
Cu puteri nu prea mari
Dar cu inimă falnică
Şi pe-o oarecare femeie
De peste patruzeci de ani
O numea iubită
Şi fetiţă zburdalnică.

Fericirea-spunea
E n dibăcia mîinilor şi-a minţii,
Toate sufletele stîngace
Nefericite se ştiu,
Şi nu-i nimic
Dacă gesturile
Discordante şi false
Aduc în inimă chin şi pustiu.

Cînd eşti prins de furtuni
Sau îi pierzi pe cei dragi
Sau te-apără urîtul
Sau ţi-e inima moartă,
Să pari tuturor un om vesel şi simplu,
E cea mai înaltă artă.

"Omule negru!
Asta n ai s-o-ndrăzneşti!
Nu eşti scafandru,
Du-te şi lasă-mă-n pace.
Ce-mi pasă de viaţa
Unui poet de scandal
N ai deeît s o citeşti
Şi s o spui cui îi place."

Omul negru
Se uita ţintă la mine.
Vomitări albastre
Ochii i-au inundat
Parc-ar vrea să-mi spună
Că sînt tîlhar şi nemernic
Şi că fără ruşine
Pe cineva l am prădat.

Prietene, prietene,
Sînt tare bolnav.
Singur nu ştiu din ce mi se trage boala,
Poate şuieră vîntul
Prin cîmpul mare şi gol
Sau poate-asemenea unui crîng în septembrie,
Mi e creierul iar răvăşit de-alcool.

Noaptea-i geroasă,
Liniştită-i răspîntia,

Stau singur la geam,
N-aştept pe nimeni să vină.
Acoperită e stepa
Cu pulbere moale de var-
Ca nişte călăreţi, copacii
S-au adunat în grădină.

Plînge funest undeva
O pasăre de noapte-
Călăreţii de lemn
Risipesc lovituri de copite-
Şi iată din nou Omul negru
Pe jilţ mi se-aşează
Dîndu-şi jobenul pe ceafă
Şi-aruncîndu-şi vestonul cu mişcări liniştite.

"Ascultă, ascultă!-
îmi horcăie-ntr-una
Apropiindu-şi de mine
Faţa-i lividă-
N-am mai văzut ticălos
Suferind inutil
De-o insomnie
Atît de stupidă.

Fie, să zicem că m-aş fi-nşelat!
Doar e lună afară,
Ce mai vrea şi-acest nufăr
Toropit în smîrcuri cereşti!
Poate cu pulpele-i groase
Va veni tainic "ea".
Şi tu din morbida, languroasa ta lirică
Vei începe iar să citeşti.

Ah! îmi plac poeţii!
Caraghioasă tagmă!
în ei regăsesc totdeauna
Povestea ştiută, banală,
A monstului pletos,
Ce tot perorîndu-i studentei
Cu coşuri pe faţă, despre univers,
Abia-şi stăpîneşte dorinţa sexuală.

Undeva într-un sat
Poate-n Kaluga
Poate n Riazan
Nu-mi amintesc, nu mai ştiu,
într-o casă umilă
Trăia un băieţandru
Cu ochi albaştri
Şi păr auriu.

Şi iată-a crescut
A devenit poet.
Cu puteri nu prea mari
Dar cu inimă falnică-
Şi pe-o oarecare femeie
De peste patruzeci de ani
O numea iubită
Şi fetiţă zburdanică

"Omule negru!
Eşti musafir nedorit
Aceasta e faima
Ce mult te-nconjoară."
Sînt turbat de furie
Şi spre mutra lui
Drept în ochi
Bastonul meu zboară.
.....
...Luna a murit
Zorii la geam albăstresc-
Ah, noapte, de ce-mi născocişi
Toată-această poveste deşartă!
Stau cu jobenul pe cap,
Nu-i nimeni cu mine,
Sînt singur...
Oglinda e spartă.

(p.54) O, ŢINUT AL PLOILOR

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri..." (1971), p.338.
Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Alte traduceri

George Lesnea, "Tu, ţara mea, de ploi neocolită", op.cit., p.20; Ioanichie Olteanu, Tărîm al ploii şi-al furtunii, op.cit.,
(p.55)

NU-MI PARE RÀU

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), (p.341).
Tipărită în limba rusă în anul 1922.
Comentînd această poezie, Rita Dobroiu observă starea de abandon care-l domină pe poet: "Retras tot mai mult în sine, Esenin nu mai crede în bucuriile vieţii, bucurii legate de mersul înainte al revoluţiei. Lipsit de suport moral, ajunge la concluzii pesimiste, dezarmante, privind posibilităţile sale.
(Ibidem, p.209).

Alte traduceri

George Lesnea, "Nu regret, nu mă jelesc, nu strig", op. cit., p.35-36; Nicolai Costenco, Nu jelesc, nu chem-va trece totul, op.cit., p.273; Igor Creţu, Nu regret, nu chem
şi nu mă zbucium," op. cit., p.274; George Popov", Nu mai plîng, nu chem şi nici nu-mi pasă, op. cit., p.275.

Nu jelesc, nu chem-va trece totul
Ca şi-al merilor în floare fum!
Veştezirea dacă-mi dă cu cotul-
Tînăr nu-s, nici n-oi mai fi de-acum.

În beţie n-ai să te mai legeni,
Inimă, de gheaţă bulgăraş.
Drag pămînt cu cituri de mesteceni
Nu mă chemi, desculţul şi golaş!

Dor de ducă-n lume, prin mulţime,
N-aţîţi jarul buzelor subţiri.
O, pierduta vieţii prospeţime,
Foc din ochi, năvală de simţiri!

Unde e dorinţa mea avană?
Viaţa-ai fost-ori visul meu pustiu?
Parcă-n zori de primăvară-n goană
Am zburat pe-un cal trandafiriu.

Toţi, dar toţi sîntem supuşi pieirii,
Toamnă în veşmînt multicolor!
Fii blagoslovită-n nesfîrşire,
Viaţă cu destinu ţi muritor!

Traducere de Nicolai Costenco

x x x

Nu mai plîng, nu chem şi nici nu-mi pasă
Toate pier ca fumul alb de meri.
Aurul tomnatic mă apasă
Nu mai pot fi tînărul de ieri.

Nu vei mai zvîcni ca altădată,
Inimă, cînd bruma te-a-nvelit:
Lumea ta-n mesteceni răsfăţată
Nu-ţi mai dă imbold la hoinărit.

Duh pribeag! Văpaia domolită
Rar ţi-aprinde graiul zbuciumat.
O tu, prospeţime ofilită,
Ochi aprinşi şi suflet revărsat!

Sînt zgîrcit acuma n bucurie.
Viaţa mea? Ori tu în vis mi-ai fost?
Ca ntr-o primăvară viorie
Am zburat lăstun să-mi caut rost.

Toţi ne vom topi ca floarea spumei.
Foi de tei cad pline de fiori...
Fii slăvit că ţi-a fost dat pe lume,
Să-floreşti şi-n liniştc să mori.

Traducer de George Popov

x x x

Nu regret, nu chem şi nu mă zbucium
Trece tot ca fumul alb din meri.
Podidit de toamne n aud buciumul!
Tinereţii mele de mai ieri.

Tot mai stins zvîcneşte şi tot mai rece,
Inimă, cînd stau să te ascult,
Şi-n tărîmul stambei de mesteceni
Nu-mi mai şade să colind desculţ.

Jarul buzelor mai rar mi-l zgîndări,
Lainic duhul meu. O, unde-mi sînt
Freamătul, privirile arzînde
Şi simţiri în voie buciumînd.

Doruri mai zgîrcite mă încearcă.
Viaţa mea! Sau vis e - nu mai ştiu!
într-un zvon de primăvară parcă
Nălucesc pe-un cal trandafiriu.

Toate-n lumea asta-s trecătoare...
Paltinii arama şi-o preling.
Te binecuvîntez răgaz în care
Să-nfloresc mi-a fost şi să mă sting!

Traducere de Igor Creţu

(p.56) CRÎNGUL DE AUR

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.341.
Tipărită în limba rusă în anul 1922.

(p.57) MÀ ÎNTRISTEZ CÎND MÀ UIT LA TINE

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri"(1971), p.343.
Tipărită în limba rusă în anul 1923.

(p.58) ULIŢA ASTA EU O CUNOSC

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.345-346.
Tipărită în limba rusă în anul 1923.

(p.60) LENIN
(fragment)

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.347-351.
Tipărită în limba rusă în anul 1924.
Din amintirile Sofiei Tolstoia, soţia poetului, rezultă că Esenin a fost întotdeauna impresionat de personalitatea lui Lenin: "Esenin se referea la Lenin cu un adînc

interes şi emoţie. Adeseori, întreba amănunţit pe toată lumea despre el, pe toţi cunoscuţii, şi în cuvintele sale Esenin îşi manifesta nu numai admiraţia, ci şi o mare gingăşie. Moartea lui Lenin a produs asupra poetului o impresie imensă. El a cerut unui prieten, corespondent al "Pravdei", o legitimaţie specială şi a petrecut cîteva ceasuri lîngă sicriul conducătorului". Modul de prezentare a lui Lenin, ales de Esenin, a dezorientat pe mulţi contemporani obişnuiţi cu grandiloevente evocări din epocă. Cînd poetul a citit poemul pentru prima dată în faţa muncitorilor, majoritatea au rămas nedumeriţi, Istoricul literar S. Koşecikin a remarcat că:"Lenin în viziunea lui Esenin este una dintre primele încercări din poezia sovietică de a crea imaginea unui geniu al omenirii. Particularităţile caracteristice ale unui şir întreg de versuri despre Lenin, scrise în anii douăzeci ai secolului nostru, constau în faptul că figura conducătorului era relizată pe plan abstract, romantic-simbolistă. Reprezentîndu-l pe Lenin ca o gigantică figură de conducător al poporului, unii poeţi pierdeau din vedere că la Vladimir Ilici sentimentul colectivităţii se contopea cu omul.(...). Lenin din poemul lui Esenin este un om, căruia i-a fost străină poza, care n-are în el nimic convenţional şi fals(...). în el eroicul este contopit cu obişnuitul de ficcare zi". (apud, Ştefan Bitan, op.cit., p.203)

Alte traduceri

Victor Tulburc. "Lenin" (fragment), în volumul "Antologia poeziei sovietice", Editura "Cartea Rusă, Bucureşti, 1955, p.143-154; George Lesnea, Lenin (fragmente din poemul "Gulcai pole"), op.cit., p.110-113; Igor Creţu, Lenin (fragmente din poemul "Gulcai pole"), op. cit., p.470-472.

(p.64) SCRISOARE MAMEI

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.352.
Tipărită în limba rusă în anul 1924.
Comentînd această poezie, Rita Dobroiu, remarcă cum poetului îi revine starea de optimism după clipele grele ale desnădejdii care l-au dominat: "Călătoria pe care a făcut-o în străinătate din mai 1922 pînă în august 1923, l-a ajutat pe Esenin să înţeleagă şi să aprecieze construcţia socialistă, să-şi iubească mai mult patria, ţara unor noi relaţii sociale. (...) Ajuns la convingerea că nu-i cu putinţă-ntoarcerea-n trecut, el încearcă cu toate puterile să se ancoreze în prezent, care-i oferă perspectiva viitorului îi dă optimism". (Ibidem p.210-211).

Alte traduceri

George Lesnea, "Scrisoare mamei",op.cit., 45-47; Petre Zadnipru, Scrisoare pentru mama , op.cit., p.303; George Popov "Scrisoare mamei", op.cit., 305.

SCRISOARE PENTRU MAMA

Te mai ţii, mămucă, pe picioare?
îţi trimit din partea mea salut!
Fie amurgul vraja să-mpresoare
în căsuţa gîrbovă de lut.

Mie-mi scriu că-i grea a ta ursită,
C-ai slăbit de dorul meu acum
Şi-n scurteică veche, ponosită
Ieşi întruna şi aştepţi la drum.

Şi că-adeseori ţi se năzare,
Cînd se lasă noaptea peste deal,
Că-ntr-o crîşmă, la încăierare
Mi-au înfipt în coastă un pumnal.

Fii pe pace, că nu-mi fac de ducă,
Nu-mi pierd chiar şi mintea cînd mă-mbăt,
Nu te teme, n-am să mor, mămucă,
Pîn nu vin acasă să te văd.

Sînt acelaşi, ca-n copilărie.
Gingaş, firav; şi visez demult
Să mă-ntorc, cuprins de nostalgie,
La căsuţa noastră cea de lut.

Am să vin cînd pomii din livadă
îşi vor cerne albul în fereşti,
însă n-aş voi ca altădată
Chiar în zori de zi să mă trezeşti.

Nu trezi în mine amintirea
Spulberate viselor de ieri.
Prea devreme mi-au umbrit privirea
Ale soartei crîncene poveri.

Nu mă pune şi acum, mămucă,
Să mă-nchin smerit lui Dumnezeu.
Tu eşti astăzi unica mea rugă
Şi alinul sufletului meu.

Deci, mai las-o naibii de ursită,
Potoleşte-ţi dorul oarecum

Şi-n scurteica veche, ponosită
Nu ieşi adeseori la drum.
Traducere de Petru Zadnipru

x x x

SCRISOARE MAMEI

Mai trăieşti, bătrîna mea măicuţă?
îţi trimit pocloane fecioreşti.
Să-ţi presare seara pe căsuţă
Farmec şi-o lumină din poveşti.

Ştire am că-n grija-ţi tăinuită
Doru-mi duci atît de-nvăpăiat.
Că la drum adesea ieşi mîhnită
în burnuzu-ţi vechi şi demodat.

Şi-n albastre bezne de văpaie
Parcă ţi se-arată nesfîrşit:
Cineva-ntr-o crîşmă la bătaie
Mi-a-mplîntat sub coaste un cuţit.

Nu-i nimica! Fii pe pace, mamă!
Asta-i doar un vis apăsător.
Nu sînt chiar beţiv aşa de seamă,
Ca să nu te văd pîn-o să mor.

Gingaş am rămas ca altădată
Şi visez atîta lucru doar,
în speranţa mea nestrămutată
Să-mi revăd căsuţa noastră iar.

Voi veni cînd ramul se destramă
Primăvara-n crîngul meu bălai.
Doar în zori să nu mă scoli o mamă,
Cum opt ani în urmă o făceai.

Nu-mi trezi ce s-a topit ca-n ceaţă,
Şi nici visul meu neîmplinit-
Istoviri şi pierderi grele-n viaţă-
Prea de timpuriu le-am pătimit.

Rugăciuni să-nvăţ mai mult nu-mi cere!

Spre trecut cărări nu mai găseşti...
Tu-mi eşti unic stîlp de mîngîiere,
Eşti acea lumină din poveşti.

Şi mai lasă-ţi grija tăinuită.
Nu-mi tot duce doru-nvăpăiat,
Nu ieşi la drum aşa mîhnită
în burnuzu-ţi vechi şi demodat.

Traducere de George Popov

(p.66) LUMINA DE ŞOFRAN

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971) p.354.
Tipărită în limba rusă în anul 1925.
Această poezie alcătuieşte împreună cu alte patrusprezece ciclul "Motive persane", fiind scrise de Esenin în timpul şederilor sale caucaziene:"primele unsprezece au fost scrise în timpul şederilor poetului în Tiflis şi Batumi, la sfîrşitul anului 1924 şi începutul lui 1925, precum şi în Baku, în primăvara anului 1925; celelalte patru au fost scrise în august 1925, în Mardakianî, nu departe de Baku, la vila lui P.I. Ceaghin, pricten al poetului, care l-a ajutat în multe privinţe, fiindu-i extrem de folositor cu sfaturile sale ce intenţionau"temperarea poetului", şi care era redactor la ziarul "Muncitorul din Baku", unde i-a şi publicat, ocrotindu-l adeseori şi împotriva criticilor prea aspri". (apud, Ştefan Bitan, op.cit., p.207).
Poezia de dragoste escnniană cuprinde numai două cicluri de poezii:"Dragostea unui derbedeu" din ciclul "Moscova cîrciumărească" şi "Motive persane". Din toate aceste tulburătoare versuri, Zaharia Stancu nu a tradus nimic pentru primele două ediţii ale tălmăcirilor, abia în ediţia din 1971 a inclus această poezie. Cunoscîndu-i marea sensibilitate poetică, ne explicăm atitudinea traducătorului prin faptul că era foarte posibil ca aceste volume de versuri să-i fi fost cunoscute mai tîrziu, atunci cînd lucra ediţia a treia a tălmăcirilor. Considerăm că prezentarea mai multor poezii din acest ciclu, chiar într-o altă traducere, împlineşte dorinţa lui Zaharia Stancu de-a lăsa cititorului o imagine cît mai completă despre opera lui Esenin.

Alte traduceri

George Lesnea, "Lumina şofranic se cerne liniştită", op.cit.p.61.

Din ciclul Motive persane

Molcom zace-n suflet vechea rană
Nu mă poate nimeni alina.

Doar cu flori albastre Teheranul
Mă tămăduieşte-n ceaihana.

Iar ceaihanul durduliu zîmbeşte,
Marfa lăudîndu-şi unui rus.
Ceaiul roşietic îmi serveşte,
Dacă n ceahana vinaţuri nu-s.

Toarnă, însă nu prea mult, ceaihane,
Roze multe-aprind grădina ta...
Nu-mi clipi n zadar o fetişcană,
Ascunzîndu-şi ochii sub ceadra.

Noi, primăvaratice-n Rusia
Strîns codane-n lanţuri n-am ţinut,
Fără bani sărutul dulce-nvie,
Fără-nşelăciuni, pumnal şi scut.

Dar acestei cu priviri blajine,
Ce cu zorii seamănă-n obraz,
Şal de Horossan, să-i şadă bine
Şi-un covor i-oi da de la Şiraz.

Ceai să-mi torni, ceaihane, cît mai tare,
N-o să te-amăgesc în veci, n-ascund.
Azi răspund de sine cu ardoare,
însă pentru tine nu răspund

Nu privi spre uşa cu prihană,
Doar prea bine ştiu portiţa ta...
Nu-mi clipi-n zadar o fetişcană
Ascunzîndu-şi ochii sub ceadra

Traducere de George Popov

x x x

Astăzi întrebai zaraful, care
Dă la două ruble un tuman-
Cum să i spun eu Lalei cu ardoare-
"Te iubesc" în graiul ei persan?

Întrebai zaraful cu sfiala
Unui şipot dulce şi tăcut,

Cum să-i spun eu preafrumoasei Lala
Şoapta asta scumpă:"Un sărut"?

Vrui să-ntreb zaraful pe-ndelete
Ce văpaie-n suflet mă ardea:
Cum să-i spun duioasei mele fete,
Plin de dor, "iubito, eşti a mea"?

Şi zarafu-mi spuse-atunci cuminte:
Nu se-azvîrl cuvinte de amor,
Cînd suspini de dragoste fierbinte
Şi-n priviri rubine-ţi ard de dor.

Denumiri sărutul nici că ştie.
Un sărut nu-i scriptă pe mormînt.
Trandafir pe buze el adie
Prin petale dulci topite-n vînt.

Dragostei nu-i cere chezăşie!
Ea ţi-e bucurie şi necaz
"Eşti a mea"-să spună mîna ştie,
Ce-a smuls ceadraua de pe-obraz.

Traducere de George Popov

x x x

La Bosfor eu n-am fost niciodată,
Nici nu mă-ntreba de el, să ştii.
Marea-n ochii tăi văd prima dată
Cum se-aprinde-n flăcări albăstrii

La Bagdad n-am fost în caravană
Ca să vînd mătasă-n arabesc
Lasă-mă, frumoasa mea codană,
Pe genunchii tăi să aţipesc.

Orice nu ţi-aş cere-n poezie,
Veşnic tu de mine n-ai habar,
Că-n îndepărtatea mea Rusie
Mă socot poet cu mare har.

Mă-nfioară dorul de taliancă,
De aud spre lună vreun lătrat.

N-ai dori, frumoasă persiancă,
Să mi vezi plaiu-albastru-ndepărtat?

N-am venit că-s plictisit de sine,
Diafană, tu doar m-ai chemat.
Brațele-ți de lebădă feline
M-au cuprins din zboru-naripat.

Caut cu demult alinu-n viață
Dar, lăsînd trecutu-n seama lui,
Vreau să-mi povestești mai cu dulceață,
Despre glia-ți veselă să-mi spui.

Dorul de taliancă mi-l alină,
Ca-nsetat, sorbind amorul tău,
Pentru nord și fața ce suspină,
Cu alean să nu oftez mereu.

Și de n-am fost la Bosforu-n soare,
Eu ți-l născocesc, de-ai vrea să-l știi.
Una știu-privirea ta-i o mare
Pîlpîind în flăcări albăstrii.

Traducere de George Popov

Luna cerne aur răcoros,
Leandru și mixandra se răsfață,
E plăcut să hoinărești în ceață
Prin mireasma plaiului mănos.

Undeva-n Bagdadu-ndepărtat
A cîntat și-a rîs Șeherezada,
Dar acum pustie stă livada,
Trilu-i plin de farmec a-ncetat.

Năluciri, departe, pe-un mormînt
Ca negara cresc pe oseminte,
N-asculta, drumețe-al morții cînt,
Fruntea nu-ți pleca pe luturi sfinte.

Iată ce frumos e-n jurul tău:
Gura bea din trandafiri ca focul,
Ne-mpăcat să fii doar cu cel rău,
Și-n șofrani te va-mbrăca norocul.

Cît eşti viu-trăieşte şi iubeşte-
Şi sărută-n nopţile aurii.
Doar cînd la mormînt te-nchini orbeşte,
N-amărî plăcerea celor vii.

Astfel a cîntat Şeherezada,
Vor cînta aramele-n răchiţi.
Cei ce-n viaţă n-au ce să mai vadă,
Pot să fie doar compătimiţi.

Traducerea de George Popov

Este-n Horossan o uşă tare.
Pragul ei cu roze-i presărat.
Stă acolo peril-visătoare,
Doar că uşa ceea grea şi tare
N-o puteam deschide pe-nserat.

Port văpaie-n braţele-mi vînjoase,
Aur port în părul meu gălbui,
Peri-mi cîntă cîntece duioase,
Port văpaie-n braţele-mi vînjoase,
N-am putut doar uşa s-o descui.

A iubi nu-i faptă curajoasă.
Şi la ce? Deci cui să-i cînt prin vis?
Dacă Saga nu-i de fel geloasă,
Dacă uşa nu mi s-a deschis,
A iubi nu-i faptă curajoasă.

Iar mă-ntorc la scumpa mea Rusie,
Persie, de-acu te părăsesc?
Ne-ncetat de tine dor să-mi fie,
Că mă cheamă plaiu-mi strămoşesc?
Iar mă-ntorc la scumpa mea Rusie.

Peri , draga mea, la revedere,
Chiar dac-am rămas la uşă-nfrînt,
Tu mi-ai dat frumoasa ta durere,
Pentru tine-n ţara mea să cînt.
Peri, draga mea, la revedere.

Traducere de George Popov

X X X

1. peri-zîna (persana)
ţara lui Firdusi azurie,
Nu poţi tu, răcită de fiori,
Dor de rusu-acela să nu-ţi fie,
De-ai lui ochi albaştri-gînditori,
ţara lui Firduşi azurie.

Persie, doar ştiu că eşti frumoasă,
Rozele-n văpaie-ţi licăresc
Dar de glia-n urma mea rămasă
Veşnic prospeţimile-mi vorbesc
Persie, doar ştiu că eşti frumoasă.

Pentru tine sorb la urmă zi
Aromatu-mbătător ca braga,
Căci duiosu-ţi glas, iubită Şaga,
întru tristul despărţirii ceas,
Dulce la plecare-mi sună azi.

Aş putea să uit de tine oare?
Vreau, în rătăcitul meu destin,
Celor ce mi-s dragi din depărtare
Despre tine versuri să le-nchin,
Ca să nu te uit, o dulce floare!

Nu mă tem de-al sorţii tale vînt.
Dar ca-n clipe grele să te-aline,
Eu despre Rusia-ţi-las un cînt:
Fredonîndu-l, să visezi la mine,
Ca spre tine-n cîntec să m-avînt.

Traducere de George Popov

(p.68) MOSCOVA CÎRCIUMĂRESCĂ

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1934). Republicată în ediţiile "Tălmăciri", din anii 1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1924, purtînd dedicaţia: Lui Kusikov".
Denumirea de "Moscova cîrciumărească" (Moskva kabaţkaia) a apărut prima oară ca titlu al unui grupaj de patru poezii din volumul "Versurile unui scandalagiu", editat în anul 1924 şi prefaţat de autor cu următoarea precizare:"Ultimele patru poezii- Moscova circiumărească-apar pentru prima dată". Aceasta a fost ciclul de poezii tradus de Zaharia Stancu, care l-a tratat ca pe un poem unitar compus din patru capitole:"S-a hotărît! Pentru totdeauna"; "Oamenii beau, se bat şi plîng"; "Zi

armonică! Plictiseala nu se ascunde"; "Zi, măi, zi! Fi-ţi-ar chitara a dracului".
Tot în anul 1924, Esenin avea să publice un volum intitulat "Moscova cîrciumărească" alcătuit din 16 poezii, printre care se găseşte şi ciclul "Dragostea unui derbedeu". Sînt versuri, scrise de poet pentru actriţa Avgusta Miklaşevskaia, stîrnind gelozia mînioasă a Isadorei Duncan, care i-ar fi spuns actriţei ruse: Toată Europa ştie că Esenin a fost soţul meu, iar cuvintele "prima dată cînt despre iubire" nu sînt pentru dumneata, ci pentru mine". Acolo există versurile: "Tot aşa de simplă eşti ca toate/Cum sînt milioane în Rusia"; acestea sînt pentru dumneata!" Indiferent cui i-ar fi fost dedicate aceste versuri, pentru că numai despre o simplă dedicaţie poate fi vorba, un lucru este sigur, numai acum, după zece ani de la debut, Esenin a scris pentru prima oară stihuri închinate dragostei. Din păcate, Zaharia Stancu nu a tradus aceste poezii şi este foarte posibil, ca atunci în anul 1934, să-i fi rămas şi lui necunoscute. În lipsa unor mărturii cît de lacunare ar fi, este foarte greu de stabilit ediţiile ruseşti care au stat la baza tălmăcirilor făcute de Zaharia Stancu. Putem, în schimb, să reconstituim situaţia cărţilor lui Esenin din acea vreme: în Rusia ele deveniseră o mare raritate, mai ales în perioada primelor traduceri româneşti cuprinsă între anii 1928-1934, cînd operele poetului rus erau interzise în propria lor ţară fiind socotite "decadente" şi incompatibile cu morala sovietică, iar în România, volumele lui Esenin erau şi mai rare, aproape imposibil de-a putea fi consultate, deoarece nu existau legături comerciale între cele două state şi deci nu se importa nimic. în subsidiar, exista şi reacţia de respingere din partea democraţiei române faţă de tot ce venea din Rusia, socotindu-se că şi poezia eseniniană poate deveni un ferment bolşevic primejdios pentru stabilitatea statului. Astfel, ediţiile ruseşti ale poeziilor lui Esenin puteau pătrunde în ţara noastră numai pe căi strict individuale, majoritatea fiind aduse în bagajele de pribegie ale emigranţilor ruşi. Într-o asemenea situaţie ar fi fost posibil ca lui Zaharia Stancu să-i rămînă multe ediţii necunoscute şi să fi avut la dispoziţie numai volumul "Versurile unui scandalagiu" din care avea să traducă integral ciclul "Moscova cîrciumărească".

Alte traduceri

Ion Caraion şi Victor Kernbach, Cîntă armonică, în revista "Agora", anul I, nr. 1/1947, Bucureşti, p.63. Este o traducere fragmentară şi reprezintă capitolul al-III-lea din cele patru ale ciclului"Moscova cîrciumărească".

CÎNTĂ ARMONICĂ

Cîntă armonică. Urît...Urît...
Degetele cîntăreţului curg în dulbine.
Bea cu mine, căţea afurisită, de gît,
Bea cu mine.
Te-au iubit toţi, te-au spurcat,

Eu nu mai pot...
De ce mă priveşti cu stropii ăştia albaştri aşa?
Vrei să-ţi reped un pumn peste bot?

Sperietoare de ciori să te fi pus,
într-o vie, argaţii;
Pe toate feţele m-ai stors şi răpus,
De-mi ustur ficaţii.

Cîntă armonică într-una şi lasă
Bea, vidră, bea!
Îmi place mai mult aia ţîţoasă,
Că mai bleagă e ea.

Nu eşti prima femeie pentru mine
Sînteţi o ceată
Dar, uite, cu o tîrfă ca tine
Am de-afacc acu întîia dată.

Cu cît e mai mare, durerea te-nchide
Aici sau dincolo, pe fundul veacului;
Să nu crezi că mă voiu sinucide,
Du-te dracului.

E timpul să mă desfac
Din banda voastră...
Plîng, draga mea, zac
Iartă-mă...iartă.

Traducere de Ion Caraion şi Victor Kernbach

(p.73) INONIA

Publicată pentru prima dată în revista "Azi", anul I, nr.1/martie,1932, p.32-40.
Republicată în ediţiile "Tălmăciri" din anii 1934,1957 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1918.
Poemul a fost scris în anii Revoluţiei, atunci cînd Esenin era puternic influenţat de evenimentele din jurul său.
Stările de spirit ale poetului au fost surprinse de Ştefan Bitan în monografia sa:"Asemeni marilor credincioşi, care sfîrşesc prin a deveni atei, Esenin, înarmat cu serioase cunoştinţe religioase din "Biblie", începe să le folosească împotriva ei, preluînd tonul "dumnezeiesc" pentru a-l aplica contemporaneităţii.
Nu credem că se poate atribui acestui ton o altă nuanţă decît cea metaforică, de simbol, deci ca o funcţie stilistică pentru realizarea ideii generale. (...) După

mărturisirile contemporanilor, "Biblia" şi "Cîntec despre oastea lui Igor" erau cărţile lui preferate în acea perioadă; e drept însă că devenea tot mai mult un interpret al lor, decît un adept, iar interpretările, cu cît înaintau în timp cu atît erau mai personale, mai îndrăzneţe, ajungînd pînă la cele formulate artistic în "Inonia". (Ibidem, p.174).

Noile viziuni poetice erau atît de neobişnuite, încît atunci cînd a citit pentru prima oară în public acest poem, în anul 1920, Esenin a fost fluierat şi a fost necesară intervenţia unor matrozi pentru a linişti pe cei revoltaţi.

"Inonia" era o nouă ţară, imaginată de poet ca şi cînd ar fi fost începuturile facerii tuturor văzutelor şi nevăzutelor.

Implicaţiile construcţiei, ce ar trebui să se împlinească, au fost surprinse în comentariul său de Ştefan Bitan: "Sînt în aceste versuri urme puternice de titanism, amintind de Prometeu care, în alte condiţii dar pentru motive asemănătoare, a înfruntat tiranul ceresc.(...) Nu încape îndoială că poemul este de o simbolistică rar întîlnită, vizînd transformări structurale nu numai în viaţa omenirii, ci şi în viaţa omului.(...) Este primăvara omenirii, conchide poetul, şi în aceasta constă deosebirea fundamentală dintre el şi alţi poeţi moderni, dintre cei care vedeau la începutul veacului nostru sfîrşitul civilizaţiei. (...) Nimic neomenesc nu putem observa în această operă, în ciuda faptului că poetul operează cu termeni în aparenţă destul de departe de oameni; nimic departe de omul, pe care nici o clipă nu l- a pierdut din vedere, nici chiar în peregrinările sale prin spaţiile extraterestre; totul este făcut în numele nostru, pentru noi, şi deci ne dă impresia că noi înşine luăm parte la acest drum spre înalturi, drum ce nu înseamnă numai revoluţie materială, ci şi revoluţie a spiritului însetat de dreptate şi libertate, răsturnarea lumii vechi şi zidirea unei lumi noi". (Ibidem, p.176).

Versiuni

"Azi"-A; "Tălmăciri" (1934--B; "Tălmăciri" (1971)-C.

V.39-"Şi înfigîndu-i mîna-n coama-i albă"
A, B:"Şi înfigîndu-i mîna-n coama albă"; C

V.54-"Din zori voi duce dîrz poporul meu"
A:"Voi duce din zori poporul meu"; B,C.

V.92-"Voi scoate capul"
A:"Îmi voi scoate capul"; B,C.

V.136-"Şi-ţi voi mătura toate nuielele"
A:"Şi-ţi voi mătura toate pădurile"; B, C.

V.181-"A sfîşiat norii"
A:"A străpuns norii"; B, C.

Alte traduceri

George Lesnea, "Inonia", op.cit., p.85-92; Ioanichie Olteanu, "Inonia", op. cit., p.211-213.

(p.80) CHEMARE CÎNTATĂ

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.368-270.
Tipărită în limba rusă în anul 1917.
Analizînd această poezie, criticii şi istoricii literari ruşi au emis mai multe interpretări, unele dintre ele fiind contradictorii. Astfel, pentru Alla Marcenko poemul este expresia unei "totale deziluzii", iar V.A. Velovin vede aceste versuri în legătură directă cu unele evenimente istorice concrete:
"...la 1 aprilie 1917 a fost dată publicităţii nota ministerului de externe Miliukov, în care era formulată hotărîrea continuării războiului pînă la victoria finală şi se recunoaşte necesitatea anexiunilor şi despăgubirilor. La Petrograd şi în alte oraşe din ţară au avut loc demonstraţii populare de protest împotriva acestei hotărîri a guvernului. Tocmai această stare de spirit a maselor populare protestînd împotriva continuării războiului se face auzită în cuvintele lui Esenin, care dezaprobă pe viteazul însetat de sînge, rîvnind victoria asupra altor popoare ("Nu-ţi doresc îzbînda-n luptă") şi care doreşte despăgubiri de război ("Nu vreau bir şi pradă"). O interpretare asemănătoare avea să facă şi Ivanov-Razumnik(...). (Apud, Ioanichie Olteanu, op.cit., p.289).

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, "Apel melodios", op.cit., p.162-164.

(p.83) UNDE EŞTI CASĂ PĂRINTEASCĂ

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri"(1971) p.371-372.
Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, Unde eşti tu, prag natal, op. cit., - p.373-374.
Tipărită în limba rusă în anul 1917.
Menţionînd această poezie, Rita Dobroiu avea să remarce: "Dar, în timp ce unii din membrii cercurilor literare frecventate de Esenin încearcă să lovească în cuceririle lui Octombrie, din străinătate unde au emigrat, sau din interior, Esenin se află printre primii poeţi care, cu sincer entuziasm, cîntă lumea nouă" (Ibidem, p.203).

Alte traduceri

George Lesnea, "Scoală-mă în zori de dimineaţă", op.cit., p.20; Ioanichie Olteanu, "Trezeşte-mă-n zorii zilei", op.cit., p.185, Igor Creţu, Mă trezeşte mîine devreme, op.cit., p.153, ; şi Ibidem, revista "Kultura".

Mă trezeşte mîine devreme,
Mamă bună, să ies în prag,
Coama drumului să mă cheme,
Să întîmpin un oaspe drag.

Am văzut azi făgaş de roate
În poiana pădurii răsfrînt.
Sub colibă de nori se zbate
Cercul lui de aur în vînt.

Va ieşi el cu zorii în cale,
Cuşma lunii trîntind sub răzor,
Roaiba lui va zburda pe vale,
Fluturîndu-şi coada fuior.

Mă trezeşte devreme, mamă,
Fă lumină la geamul meu.
Voi ajunge poet de seamă
În Rusia, zice-se, eu.

Voi cînta despre tine şi oaspe,
Despre vatră, cocoş, pămînt...
Al rujanelor lapte proaspăt
Se va cerne pe-un fir de cînt.

Traducere de Igor Creţu

(p.85) ARŢARUL

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri"(1971),
(p.375)
Tipărită în limba rusă în anul 1923.

(p.86) MĂLINUL

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.377.
Tipărită în limba rusă în anul 1915.

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, Mălinul, op.cit. p.61; Igor Creţu, Mălinii, op.cit., p.88 şi Ibidem, în revista "Kultura".

MĂLINUL

Miresme albe scutură
Mălinii înfloriţi
Şi crengile îşi flutură
Cîrlionţii auriţi.
Pe trunchiuri roua scapătă
Cu stropi de mărgărint,
Verdeaţa frunzei capătă
Un sclipăt de argint.
Şi din tăceri iernatice,
Prin ierbi şi rădăcini,
Pîraie nebunatice
Alcargă sub mălini.
Pletoşi mălinii scutură
Miresme dulci, şi viu,
Şi cald în soare flutură
Frunzişul auriu.

Alcargă unda tainică
Bătînd în frunza lor
Şi le îngînă tainică
În cale viers de dor.

Traducere de Igor Creţu

(p.87) VISCOL

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.379.
Tipărită în limba rusă în anul 1925.
Poezia este intitulată impropriu "Viscol". Esenin obişnuia în majoritatea cazurilor să nu-şi intituleze poeziile şi în aceste situaţii, traducătorii români stabileau titlul după primul vers. De altfel, în acest mod a procedat de multe ori şi Zaharia Stancu. Primul vers al poeziei în limba rusă este:"Snejnaia zamiatî drobitsia i coletsia" şi a fost tradus de George Lesnea "Nămeţii de zăpadă se spulberă pe vale". întîmplător, de această dată, titlul impropriu stabilit poate crea o mare confuzie pentru că există o altă poezie, scrisă în anul 1924,pe care contrar propriului obicei, Esenin a intitulat-o "Viscol". Aceasta a fost tradusă în limba română de George Popov, pentru a se putea face o comparaţie, între cele două poezii reproducem şi versiunea traducătorului din Moldova Răsăriteană.

Alte traduceri

George Lesnea, Nămeţii de zăpadă se spulberă pe vale, op. cit., p.74.

Viscol(Mcteli)

Mai ţeseţi, zile,
Pînza de-altădată
În veci nu poţi schimba
Un suflet viu.
Nu!-nu mă-mpac
Cu sine niciodată,
De sine-ndrăgostit,
Străin mă ştiu.

Citesc, dar cartea-mi
Cade pe perină.
Furat de somn,
Treptat mă simt înfrînt...
De după geam
Viforniţa suspină,
De parcă duce morţii
La mormînt.

Jupuit arţaru-n
Chica-i cenuşie
Despre trecut mai fornăie pe vînt
Ce fel de-arţar?
E stîlpul infamiei
Bun de spînzurătoare
Ori-de frînt.
Mă spînzure de el
Întîi pe mine,
Cu mîinile la spate
Strîns legat:
Căci de-am cîntat,
Păstrînd durerea-n sine,
Să doarmă
Ţării pace nu i-am dat.

Nici cîntecul cocoşilor
Nu-mi place
Şi spun, că dac-aş fi
În stare eu,
Pe toţi lăsa-i-aş
Fără de potroace,
Să nu mai cînte

Nopţile mereu.

Dar am uitat
Că tot ca şi cocoşii
Pe plai urlam în zori
Din răsputeri,
Strivind tot
Ce-mi lăsaseră strămoşii,
Mişcat de lîră-n suflet
Pînă ieri.

Viforniţa,
Ca porcu-n coştireaţă,
Guiţă parc-o taie chiar acu
Şi negura e rece
Ca de gheaţă,
De nu-nţelegi,
Departe eşti, ori nu.

Şi luna parc-ar fi
De cîini muşcată-
Demult nu se mai vede-n ceruri sus.
Smulgînd un fir
De vorbă mama stă
Cu-acelaş fus.

Motanul surd,
Holbat la convorbire,
Cu capu-i grav
Priveşte-n jos mirat.
Doar nu-n zadar
Vecinii slabi de fire
Tot spun că-i buhna neagră după sat.

Abia cînd aţipesc,
Mi se năzare
Aievea din trecut
Un basm avan:
Motanul mă tot strîmbă-n depărtare,
Iar mama-i piază-n dealul chievean.

Nu ştiu ce fel de boală
Mă tot sapă,
Dar gîndu-n mine

Fierbe ne-ncetat
Foşniri din vîsle-mi sună
Ca din groapă
Prin bocete
De clopot destrămat
Şi răposat mă văd
În strîmba raclă,
În aliluia
Diaconilor sluţi
Şi, mort cum zac,
Îmi sting topita falcă.
Punîndu-mi pe pleoape
Doi bănuţi.
Din banii
De pe faţa-mi răposată
Groparului
Ceva mai cald i-o fi:
Cu humă astupîndu-mă,
Îndată
Pe sine
Cu rachiu se va cinsti.
"Ce om ciudat-
În glas o să gîndească:
El a făcut în viaţă
Mult scandal...
Dar n-a putut
Măcar să cucerească
Cinci file
Din vestitul "Capital"

decembrie 1925
Traducere de George Popov

(p.89) CEAŢA ALBASTRÀ

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.381.
Tipărită în limba rusă în anul 1925.

Alte traduceri

George Lesnea, Ceaţă, vînt, zăpadă şi tăcere, op. cit.p.75.

(p.90) NU MÀ VOI AMÀGI SINGUR
Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971),
p.383

Tipărită în limba rusă în anul 1922.

Alte traduceri

George Lesnea, N-o să-ncep ca să mă mint în van, op.cit.p.36; George Popov, Nu mai minciuna să mă-nfrunte,op. cit. p.270.

Nu mai las minciuna să mă-nfrunte.
Grijile pe drum spinos mă poartă.
Cum de trec drept şarlatan de frunte
Şi scandaluri fac la crîşme-n poartă?

Nu sînt nici tîlhar de drumul mare,
N-am hulit pe nime-odată-n viaţă.
Sînt ştengar şi trec pe trotuare
Pururea cu zîmbetul pe faţă.

Ca moscovitean-poznaş sînt foarte,
Căci pe Tverse ori la periferie
Şi pe orice stradă, de departe,
Mersu-mi sprinten orice javră-l ştie.

Fiece mîrţoagă jigărită
Tandru-mi dă din cap la-ntîmplare,
Căci şi vietatea amărîtă
Şi-a găsit în versu-mi alinare.

N-am purtat jobenul pentru dame,
Patimi slabe nici că pot pricepe...
Mi-i comod, slăbind tristeţea gamei
Doar ovăz să dau din el la iepe.

N-am cu cei din jur prietenie,
Alt mister în viaţă mă-ncunună,
Ciinilor de-aici cu bucurie,
Zău, le-aş da cravata-mi cea mai bună.

Nu mai las minciuna să mă-nfrunte.
Soarta spre lumini de-acu mă poartă,
Şi de-aceea sînt ştrengar de frunte
Şi scandaluri fac la crîşme-n poartă.

Traducere de George Popov.

(p.92) IATÀ-MÀ IARÀŞI ÎN FAMILIA MEA

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.385.
Tipărită în limba rusă în anul 1916
Alte traduceri
Ioanichie Olteanu, Din nou la pragul meu natal, op. cit. p.

(p.94) PE BLIDUL ALBASTRU AL CERULUI

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.387.
Tipărită în limba rusă în anul 1915.

Alte traduceri

George Lesnea, Pe ceresculblid albastru, op.cit.,p.5.

(p.95) ANA SNEGHINA

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1934), p.95-103. Republicată în ediţiile "Tălmăciri" din anii 1959 şi 1971.
Tipărită în limba rusă în anul 1925.
Comentînd acest poem istoricul literar K. Zelinski consideră că este: "dedicat reprezentării statului în perioada dintre revoluţiile din februarie şi octombrie. în poem şi-a găsit reprezentarea acea perioadă (vara lui 1917), cînd mai existau domeniile moşierilor, dar în sat creştea sîmburele revoluţiei socialiste, în conştiinţa ţăranilor pătrunseseră adînc lozincile bolşevice: Toată puterea muncitorilor şi ţăranilor, pentru preluarea pămîntului moşierilor de către ţărani, pentru terminarea războiului: (Apud, Ştefan Bitan, op. cit. p.187). Afirmaţiile istoricului literar citat sînt susţinute şi de amintirile Sofiei A Tolstoia, soţia poetului: "Vara anului 1917 Esenin şi-a petrecut-o la Konstantinovo şi desigur a fost martorul fenomenelor ce se petreceau în satul revoluţionar".
Din amintirile Alexandrei Esenina, sora poetului, aflăm că personajul feminin principal al poemului, al cărui nume a fost preluat drept titlu, a avut un corespondent în realitate, observîndu-se că are multe trăsături comune cu fiica celei ce a stăpînit moşia Konstantinovo, L.I. Kaşina: "O femeie interesantă şi cunoştea mai mult de zece limbi străine...iar cuvintele din "Ana Sneghina", prin care poetul înfăţişează conacul la care merg ţăranii pentru a se plînge de viaţa pe care au dus-o, cerîndu-şi un fel de dreptate, se referă la conacul Kaşinei". O analiză mai amănunţită asupra principalului personaj feminin al poemului a întreprins şi istoricul literar Ştefan Bitan: "Intercalare în poem a episodului Anei Sneghina, care dă de fapt titlul lucrării, are, credem, o dublă semnificaţie.
Ni se pare că în acest episod Esenin realizează unul din simbolurile sale cele mai interesante în poezie. Dincolo de faptul real, al dragostei poetului faţă de fiica unei moşierite din Konstantinovo, Ana Sneghina se poate identifica şi cu lumea

amintirilor apuse.(...) în clipele frumoaselor aduceri aminte, atît de dragi lui, Esenin e gata să-i recite tocmai dintre cele mai zguduitoare versuri din cîte a scris (Moscova cîrciumărească-n.Şt.Bitan), cele care parcă amintesc de o mare despărţire de viaţă, unde se întîlnesc convulsiunile unui suflet disperat.(...) Prin cîteva trăsături fundamentale sau care lui i s-au părut reprezentative, ne-a redat viaţa Rusiei dintr-o perioadă grea din existenţa sa, perioadă de prefaceri, de ameninţări dinăuntru şi din afară, în care în cele din urmă a învins viitorimea, oamenii zilei de mîine, în care Esenin, ca poet vizionar ce era, nu putea să nu creadă".

Variante

"Tălmăciri" (1934)- A; "Tălmăciri" (1971)- B
V.150-"în mine chipu-i încă nu s-a stins"
A:"Chipul acela în mine încă nu e stins; B.
V.275- "Despre preţul secarei şi al vitelor"
A: "Despre preţul secarei şi vite", B.
V.505-"Acum lovim cu toţi deodată"
A: "Acum lovim în toţi deodată"; B.
V.506-"De ei s-alege cvasul"
A: "Şi cvas se alege de ei"; B.

Alte traduceri

George Lesnea, Ana Sneghina, op.cit., p.131-156; Igor Creţu, Ana Sneghina, (fragment), op.cit., p.532.

CRONICI LITERARE

ŞERBAN CIOCULESCU

ZAHARIA STANCU: Tălmăciri din Serghei Esenin, AZI, anul III, nr.4/octombrie 1934, p.1270 -1274

"Tălmăcirile din Serghei Esenin" ale poetului Zaharia Stancu au suferit o odisee din fericire numai de trei sau patru ani. Culese într-o editură, care a încetat din fiinţă pînă să se găsească alt tipar, s-au răspîndit în lecturi restrînse ale amicilor traducătorului sau de cenacle, nu fără a stîrni imitaţii, luate cu prea mare uşurare ca revelaţii de poezie nouă şi de quasi-genială. Cum s-a putut vorbi în circumstanţă de o izbitoare "specificitate", cu omisiunea precizării de ce anume specificitate e vorba, iată că specificul în chestiune departe de a fi românesc se vădeşte de import, de import clandestin, cu marca: made in Roumania. Vom putea deci saluta în poetul rus, originalul celei mai recente contrafacturi de poezie specific românească. Înseamnă aceasta că Serghei Esenin a reprezentat în ultimă ediţie lirică, spiritul slav? Nu credem. Fenomenul, deşi luat de evenimentele recente în ordinea socială oarecum seismice, ca revoluţia rusă, e în primul rînd individual. Cu toate că peisajul rusesc îşi găseşte un loc considerabil în aceste poeme, atît cel fizic, cît şi cel moral, temperamentul covîrşeşte elementele tainiene: rasă, mediu, moment.

Cunoaştem prea puţine date biografice din viaţa excepţionalului poet, care s-a sinucis la vîrsta de treizeci de ani, pe piscul gloriei, al unei glorii ce a străbătut pare-se, amîndouă regimurile ţării sale. Dar mai mult ca oricînd, orice date de acest fel, sînt de prisos cînd opera gîlgîie de viaţă, de prezenţă, de semnificaţie.

Fost-a viaţa aievea a lui Serghei Esenin un roman încărcat de peripeţii? Ce ne pasă de adevărul asupra existenţei sale, cînd poemele pe care ni le-a lăsat ne transmit semnalizări mai interesante decît orice detaliu real. Adevăratul Esenin este Esenin din poemele sale şi - fapt deosebit de rar - Esenin din traducerea d-lui Zaharia Stancu. Nu sîntem în măsură a referi asupra poetului integral, dar aşa cum reiese din imaginea pe care şi-o reflectă în textul d-lui Zaharia Stancu, se impune cu o prezenţă vie, răscolitoare. Poetul tălmăcitor a făcut o adevărată operă de creaţie nouă: nu l-a tradus direct pe Esenin, dar ajutat de traducători ruşi, (Esfir Efimovna şi Ştefan Baljalarschi) a recreat poezie cu poezie modelul admirabil în strictă concordanţă cu opera originală. Este pe de o parte o reconstrucţie în ritmul şi metrica autorului rus, pe de altă parte o nouă operă poetică, cu o putere de emoţie corespunzătoare originalului. Cetitorul care va verifica bucată cu bucată afirmaţia noastră, va desluşi plasticitatea formală şi energia accentului liric, după toate probabilităţile vrednice de textul rusesc.

D-l Zaharia Stancu nu a ieşit din fruntariile modelului. Versiunea sa e veridică, cu preţul de a rămîne dincoace prin intensitate. Numai aşa primejdia de a luneca în retoric a fost ocolită. Ne putem bucura de o frumoasă redare în limba noastră a unui poet deosebit de

original, care nu scamănă cu nimeni în lirica modernă.
Serghei Esenin este un poet foarte personal în amîndouă accepţiile cuvîntului. Întîiu, vorbeşte tot timpul de el însuşi, centrează universul în jurul persoanei sale. Apoi, deşi nu vorbeşte decît de el însuşi, nu încetează niciodată a fi foarte interesant. într-adevăr, îndeobşte, secretul de a fi insignifiant şi plicticos stă în a vorbi numai de sine. Excepţiile cele mai rare reuşesc să intereseze prin confesionalismul permanent. Esenin e una din aceste excepţii: orice amănunt asupra originei sale, asupra mediului său familiar, despre preferinţele sale, oricît de întins sau de restrîns, e pasionant.

"O izbă ţărănească,
Miros de hamuri,
Icoane vechi,
Lumină slabă de candele.
Ce bine am păstrat
Sensaţiile din anii copilărici.
Sub ferestre
Foc de viscol alb."

Din aceste cîteva note, se desface o atmosferă, cu un minimum de specific rusesc, interesant pentru străini. Ceea ce a cucerit pe contimporanii săi ruşi, a fost însă sinceritatea adolescentului, erupţia de pubertate a poetului.

TOT CE E VIU

"Tot ce e viu e-nsemnat
Ca un har de la-nceput
Dacă nu aş fi poet
Aş fi fost tîlhar temut
Slab şi mic totdeauna
Printre băieţandri crou vestit
Adesea mă-ntorceam acasă
Cu nasul zdrobit,
Şi înaintea mamei speriate
Spuneam cu gura sîngerată, rece:
-Nu e nimic, m-am poticnit de-o piatră,
Pînă mîine trece.

Şi acum că s-a potolit
Fierberea din zilele acele
O putere nestăvilită
Sbucneşte în poemele mele.
Cuvintele vin rîuri de aur;
Şi peste fiecare rînd se revarsă
Îndrăzneala copilului sburdalnic
Cu vestmînt sfîşiat, faţă arsă.

Ca şi atunci sînt mîndru şi cutezător
Pasul mi-e nou; nici o cătuşă nu-l strînge.
Înainte mă băteau peste bot
Acum sufletul mi-noată în sînge.

Şi astăzi nu mamei,
Ci adunăturii străine care rîde îi zic:
-Nu e nimic, m-am poticnit de-o piatră.
Mîine nu se mai cunoaşte nimic."

Plecat din satul natal, răsfăţatul glorici a rămas legat de realităţile umile ale copilăriei sale rustice. Dobitoacele îi rămîn lipite de suflet nu dintr-un rafinament de simplicitate, ca la Francis Jammes, ci din forţele efective creşterii laolaltă.
De aceea metaforele şi imaginile sale cele mai frecvente pomenesc de fiinţele crescute În bătătură, alături :

"Toamna, iapă roşie, îşi scarpină coama în foi"
("Toamna")
"Luna, - mieluşea cîrlionţată;
Se plimbă prin iarba înflorită."
("După şuviţă întunecată")

"Luceafărul roşu cobora tăcut
Şi ca un mînz sălbatec se-nhăma
La sania mea, la sania ta."
("Luceafărul roşu")
"Cînd zorile pe acoperişuri
Ca pisicuţele îşi spală cu labele faţa."
("Nu rătăcesc")
Serghei Esenin are conştiinţă că e ultimul poet al satului, în care industria maşinistă

înlocuește gloaba. În poema sa răzbește mila cea mare pentru herghelille alungate de "uriașa mașină de fier", pentru vaca știrbă, pentru pisoiul, din care bunicul și-a făcut căciulă, pentru cîinele înfometat, cu care-și va împărți trupul spre hrană, ca în copilărie, cînd fără silă își trecea îmbucătura de la gura lui la botul celuilalt:

"Cînd foamea printre ziduri dărîmate
Se va înfige-n părul meu stufos
Îmi voi mînca jumătate piciorul,
Jumătate vi-l voi da pentru ros."
("Cîinilor").

Ajuns, "în Rusia cel mai de seamă poet", deși poartă "cilindru și pantofi de lac", a rămas cu sufletul același,

"Bolnav de amintirea copilăriei"

cu nostalgia ulmului și a plopului din preajma izbei, a cuiburilor de corbi jefuite de ouă, și manifestă, în orașul pe care-l străbate, aceleași instincte rurale, cu vehemență

"Vacile de pe firmele măcelăriei
Le salut de departe.
Birjarii pe care-i întîlnesc în piață
Îmi amintesc mirosul de bălegar de pe cîmpurile noastre
Și-mi vine să port pe brațe coada fiecărui cal,
Ca trena unei rochii de nuntă...
Îmi sînt dragi rîturile murdare ale porcilor
Și în liniștea nopții glasul sonor al broaștelor"
("Spovedania unui huligan")

Cinism? Nu, în măsura în care cinismul, e o afectație violentă de sinceritate, ci simplă, autentică sinceritate.

Întoarcerea la natura țărănească din care a purces implică trepte mijlocii, animale și vegetale, atingeri sănătoase ca ale mitologicului Anteu, cu țărîna, spre a se libera apoi în vis și a se răspîndi în Cosmos:

"Capul meu ca luna August,
Varsă vinul părului vîlvoi."

"A-și vrea să fiu pînză galbenă la corabie
Care plutește pe țărmuri noi."
("Aceiași")

Poate tocmai această înrădăcinare cu satul și cu vietățile familiare care fac pentru el un mare tot, indivizibil, îi crează o tulburată conștiință în realitățile sociale ale revoluției.

Încorporat în "generația victorici leniniste", își dă seama că e prea legat de trecut:
"Cînteccle noi
Le cîntăm tot așa cum ne-au învățat bunicii,
Prieteni, prieteni!
Ce fierbere e în țară
Și ce tristețe în fierberea aceasta veselă!"
La încrucișarea istoriei, Serghei Esenin e trist, prin conștiința tranzitorului sufletesc pe care și-l surprinde:

"Sunt sortit să fiu bălegar pe cîmpul timpului.

Eu nu sînt omul nou!
De ce s-o tăinui?
Eu am rămas, cu un picior în trecut
Și vrînd să calc cu celălalt în viitor
Mă simt căzînd în gol."

Dar simpatia îl face solidar cu drama morală a celorlalți, răsturnați de evenimentele vulcanice:

"Ochii le sînt mai triști ca ai vacilor;
Și pe sîngele lor e mucigai
Ca pe lacuri mătasa broaștei."

Sentimentul intesecționar se încarcă cu o suferință grea:

"Invidiez pe cei
Care și-au pierdut viața în lupte;
Pe cei ce-au apărat ideea mare.
Eu mi-am pierdut zădarnic tinerețea
Și nici măcar o amintire n-am."
("Noi generația")

Celălalt sentiment, intim, de dedublare a "omului negru", a citadinului în "țoale nemțești, cari acopăr un trup al țarinii":
"Nu știu, nu-mi amintesc prea bine;
Odată, într-un sat;
Poate în Kaluga;

Poate în Reazani;
Trăia un băeţandru
Într-o casă de ţărani
Cu părul auriu
Şi ochii albaştri."
("Omul negru")

Îi duce să-şi sfărîme chipul social, în oglindă.
Şi mai este un Esenin, poate cel mai răsunător, care a izbit sensibilitatea contimporanilor, în poemele sale întinse (ca "Moscova cîrciumărească", "Inonia", "Ana Sneghina"), prin violenţele verbale, prin accentele profetice, cu imprecaţii lirice impresionante, prin suflul larg în care liricul se împleteşte cu epicul.
Dar Esenin cel mai apropiat, care nu a minţit niciodată, gravitează în jurul bătăturii unde s-a născut şi unde şi-a presimţit sfîrşitul pretimpuriu:

"Dar într-o seară verde, sub fereastră,
O să mă spînzur cu-o eşarfă-albastră
Şi sălcii sure, peste garduri vii,
Spre mine-or să întindă crengi, mlădii,
Şi cîinii vor lătra cînd nespălat;
Mă vor svîrli-n pămîntul desfundat.

Iar luna goală va pluti-n văzduh
Pierzîndu-şi vîslele pe lac, în stuh;
Şi Rusia va dăinui la fel,
Jucînd la gard cu glesnele-n inel."
("Mi s-a urînd trăind").

D-l Zaharia Stancu ne-a relevat chipul unui mare poet eliberat prea curînd ca să reintegreze în faptă şi adevăr ţarina părinţilor săi, pe care a iubit-o atîta.

ŞERBAN CIOCULESCU

OCTAVIAN ŞULUŢIU

ZAHARIA STANCU. TRADUCERI DIN ESENIN

REPORTER

II (1934), nr. 20, 2 mai, p. 2

TRADUCERI DIN SERGHEI ESENIN

Literatura română a avut parte de o seamă de buni traducători ai capodoperelor străine. Fapt de deosebită importanţă pentru că pe cît e de necesară cunoaşterea capodoperelor universale, adesea inaccesibile în limba în care au fost scrise, pe atît sunt ele greu de tradus, mai ales cînd este vorba de versuri. Avem totuşi cîteva traduceri, şi mă gîndesc acum nu la traducerile izolate, apărute pe ici pe colo, prin reviste, sau în culegeri de opere originale, ci la traducerile complete, ample şi monumentale, care se integrează în însăşi istoria literaturii române. Şi cred că mai tîrziu va trebui rezervat un capitol special în această istorie a literaturii noastre şi în acest capitol va intra desigur la loc de frunte traducerea "Divinei Comedii" făcută de George Coşbuc, apoi aceea a "Iliadei" şi a "Odiseii", amîndouă opera lui G. Murnu. Dar iată că trei dintre cei mai mari poeţi ai unor ţări europene au fost strînşi în volum, unul de G. A. Petre: Ady Endre, altul de Eugen Jebeleanu: Rainer Maria Rilke şi celălalt de Zaharia Stancu: Serghei Esenin. Aceste volume, unul aproape epuizat, unul încă nu a apărut şi celălalt pe care îl am în faţă împlinesc o trilogie care va răspunde desigur în istoria literară română.

Posibilitatea traducerii unei poezii a fost şi a rămas încă discutabilă. Pentru că utilizînd un element principal de sugestie cuvîntul, poezia e cea mai specifică şi mai particulară manifestare a unei literaturi. Lirismul unei poezii nu reiese numai din o mie de condiţii de sensibilitate şi de tehnică, ci mai ales din coloratura caracteristică pe care o dau acestora veşmîntul verbal. Sensibilitatea e un fapt foarte individual, şi îşi poate găsi rezonanţe, ba chiar corespondenţe în temperamentul traducătorului. Tehnica poate fi de asemenea reprodusă. Ceea ce este imposibil de redat e tonalitatea fundamentală a unei poezii, acel cadru pe care i-l constituie caracteristica limbii şi muzicalitatea ei specifică. Fiecare limbă are o altă rezonanţă care nu poate fi reprodusă în altă limbă. Îmi amintesc că încercînd să traduc anumite poezii din Lucian Blaga în franţuzeşte, deşi m-am transpus perfect în sensibilitatea poetului şi i-am respectat tehnica, ceea ce am reuşit să fac au fost nişte admirabile poezii... de A. Samain! Şi într-adevăr, cum ar putea fi redată în limba franceză, atît de lucidă, de clară, de logică, de geometrică, gravitatea şi greoiciunea lutoasă a misticismului lui Blaga. Greutatea deci, pe care în primul rînd o are de învins traducătorul, e respectarea muzicalităţii specifice a limbii în care o poezie e scrisă. În al doilea rînd e redarea fidelă a sensibilităţii poetului tradus. Şi abea în al treilea loc respectarea tehnicii. Pentru că, de multe ori, pentru a putea respecta

tonalitatea specifică a poeziei şi sensibilitatea poetului, e necesară o cu totul altă tehnică decît cea întrebuinţată de poet în limba lui.
Nu pot verifica întrucît Zaharia Stancu a respectat în limba românească muzicalitatea rusească a poeziei lui Esenin. îmi închipui însă că aşa trebuie să răsune şi în ruseşte această poezie, adică zgrunţuros, bolovănos, ca izbirea bulgărilor de pămînt pe capul unui coşciug şi dîrz, colţuros, opunînd rezistenţă facilităţii de gust a cititorului. Îmi închipui numai, pentru că îmi place să judec această traducere ca pe o poezie personală a lui Zaharia Stancu scrisă pentru lauda lui Esenin.
Ceea ce desigur că a respectat Zaharia Stancu, e temperamentul lui Serghei Esenin, care apare în aceste poezii cu multă forţă, cu destul relief. Poet tînăr şi părtaş al revoluţiei comuniste, Esenin cîntă preschimbarea care are loc în patria lui. Dar, ţăran pornit de lîngă vacă şi plug, poetul aiurează mereu de Rusia pe care o introduce în poezia lui ca pe un refren şi îndrăzneşte să afişeze acest
aşa-zis burghez sentiment al iubirii ţării sale. Ce nostalgie în aceste cuvinte:
"Am părăsit casa părintească
Şi Rusia cu iarbă albăstrie" (p. 50)
Şi mai mult, vorbind de ţinutul unde e născut, exclamă:
"Iubesc ţinutul acela,
Iubesc mult patria mea" (p. 60)
Iubirea de Rusia e accentuată deci prin localismul poetului, prin dragostea de locul natal şi acesta prin naturismul lui. Poetului îi sunt dragi animalele: Vulpea, Vaca, Pisica şi Cîinii, pe care îi iubeşte mai mult decît pe oameni şi cu care vrea să-şi împartă mizeria:
"Cînd foamea printre ziduri dărîmate
Se va înfige în părul meu stufos
îmi voi mînca jumătate piciorul,
Jumătate vi-l voi da pentru ros" (p. 54)
le spune cîinilor. Şi în iubirea cu care-şi aduce aminte de sat şi în care intră multă naivitate copilăroasă, intervin şi animale cu chipul lor îndepărtat:
"Dar clocote în mine mîndria de altădată
A îndrăzneţului şi sburdalnicului din sat,
Vacile de pe firmele măcelăriilor
Le salut de departe" (p. 59)
La acestea se adaugă pasiunea pentru natura simţită fizic:
"Minune a pădurilor pure,
Bucurie a zăpezilor curate,
îmi vine să mîngîi coapsele
Sălciilor pe ape plecate" (p. 56)
Poetul e un caracter de răzvrătit permanent, un pasionat al libertăţii, un neastîmpărat hărţuit de dorul plecărilor şi de nerăbdarea întoarcerilor, ateu impertinent şi apocaliptic, cu imaginaţie desfrînată, mai mult decît îi e permis unui membru al unei colectivităţi sovietice şi sentimental pînă la lacrimi. Sincer şi liber, poetul îşi poate spovedi sufletul:
"Tot ce e vie e-nsemnat

Cu un ban de la-nceput,
Dacă nu aş fi poet
Aş fi fost tîlhar temut," (p. 22)
şi mai departe:
"Cuvintele vin rîuri de-aur
Şi peste fiecare rînd se revarsă
îndrăzneala copilului sburdalnic
Cu veşmînt sfîşiat, faţă arsă,
Ca şi atunci cînd mîndru şi cutezător
Pasul mi-e nou; nici o cătuşe nu-l strînge
înainte mă băteau peste bot,
Acum sufletul mi-noată în sînge" (p. 25)
Impertinenţa poetului e cinică şi satirizează, adînc, pînă la sînge, pînă la autoflagelare:
"îmi plac poeţii!
Caraghioşii!
în ei trăieşte totdeauna
Povestea monstrului cu plete
Care vorbind unei studente
Cu coşi pe faţă,
De Univers
Abia îşi mai reţine
Dorinţa sexuală" (p. 73)
Am spus că Serghei Esenin nu afişează sentimente ortodoxe comuniste. Singur lămureşte durerea de a fi unul din generaţia prefacerii şi de a nu se putea desprinde nici de trecut, de a trăi numai în viitor:
"Eu am rămas cu un picior în trecut,
Şi vrînd să calc cu celălalt în viitor
Mă simt căzînd în gol (p. 64)"
Nu numai atît, poetul e chiar ortodox în rusism, în satisfacerea promiscuităţilor, în a frecventării unei umanităţi dubioase, unde crede el că găseşte adevărata umanitate, în alcoolizare, în mediu abject:
"Mă strecor cu capul în piept fiînt,
Spre cîrciuma de sub pămînt,
E sgomot şi gălăgie în această vizuină
Şi eu, de seară, pînă se face lumină
Citesc versuri curvelor cu miros de pudră şi mirt,
Şi cu tîlharii beau spirt."
Dîrz şi răzvrătit, poetul e plin de contradicţii, e rodul unui trecut care moare şi disperatul agăţat de o lume ce vine. În poezia lui Esenin se lichidează genialitatea unei lumi, care apune şi se soldează asupra unui viitor care răsare îndepărtat. Frumoase, printre aceste poezii de răzvrătire sau de bravadă, printre confesiunile unui rusticism nostalgic reamintit, printre pasagiile cu simţ prinse, sunt viziuni apocaliptice, ca Inonia, unde poetul se ia de piept cu Dumnezeu şi se vrea apostolul unei

lumi noi, sau poeme de dragoste, curat burgheze, cum e acea mărturie a unei dragoste opuse NU RĂTĂCESC, din care Zaharia Stancu a scos romanţe originale. Interesantă e iarăşi poema epică "Ana Sneghina" în care poetul surprinde din nou starea de tranziţie între lumea ţaristă şi cea bolşevică şi care e înduioşătoarea evocare a unei iubiri nedesăvîrşite.

Zaharia Stancu a scris - nu îndrăznesc să spun a transcris - poezia lui Esenin cu o putere proprie de autentic poet. Desigur că în originalele lui ţărăneşti a găsit atîtea frumoase acorduri care să se armonizeze cu acordurile lui Esenin. îmi place să desprind din această poezie cîteva imagini de o preţioasă reuşită. Astfel:

"Şi joacă, sprintenă şi goală
Ploaia cu genunchii de aur" (p. 23)
"Ceasul de lemn galben al lunii"
"Luna ca o broască de aur" (p. 507)
"Eu în adins umblu nepieptănat
Cu capul ca o lampă de petrol pe umeri" (p. 58)
"Dar soarele ca o pisică
îşi trage lacom ghemul
Şi pleacă mohorît cu el în spate" (p. 93)

pentru a trece peste atîtea altele.

Serghei Esenin, tradus de Zaharia Stancu trece în patriotismul nostru spiritual, şi singurul nostru regret, care vrem să fie şi o obiecţie, e că n-a tradus decît atît.

MIHAI BENIUC

ZAHARIA STANCU:
SERGHEI ESENIN, PAGINI LITERARE

nr. 2/1934, p.

ZAHARIA STANCU: SERGHEI ESENIN

(Mihai Beniuc, Pagini literare, nr. 2/1934; republicat în volumul "Meşterul Manole, Cronici şi studii literare" (1934-1957), Editura de stat pentru literatură şi artă, Bucureşti, 1957, p. 34-38)

Zaharia Stancu a adus în ţara Romàncască pe Serghei Esenin, poetul Rusiei cu stepe nesfîrşite şi cu suflet tulburător. în tălmăcirile măiestre ale lui Zaharia Stancu sufletul lui Serghei Esenin tremură, se zbate şi creşte, nestingherit de versul românesc, cu aceeaşi vigoare originară ca în Rusia lui cu "iarbă albăstrie".
Noi nu avem cu cine-l asemăna pe genialul mujic, în literatura noastră românească. Ar fi îndrăznct să-l compari cu Crevedia. înrudirea sufletească şi oarecare manieră nu sînt suficiente pentru comparaţie. Ar trebui un poet de aceeaşi statură, pentru ca să ne putem face o idee. Ungurii au pe Alexandru Petõfi şi pe Endre Ady, cîntăreţi ai pustei cu viaţă neţărmurită şi cu sete, ncînfrînată, de libertate.
Cu toată această lipsă de egal al lui Esenin în poezia românească, poemele lui ne dau fiori de autentică plăcere la recunoaşterea în ele, prin asemănare, a propriei noastre vieţi româneşti. Şi dintre noi au părăsit mulţi vatra părintească şi ţara, iar dacă n-au ştiut să-şi exprime atît de duios dorul ca Esenin, cu atît mai profund îl retrăiesc în versurile sale:
"Am părăsit casa părintească
Şi Rusia cu iarbă albăstrie,
Trei stele, în plop, lîngă lac,
Tristeţea mamei o păstrează vie.

Luna ca o broască de aur
Se risipeşte pe faţa apei.
Ca floarea de măr, părul cărunt,
S-a revărsat în barba tatei.

N-am să mai revin acolo curînd,
Am mult de cîntat, am mult de sunat,
Rusia albastră e păzită
De plopul străvechi cu frunziş legănat.

Mai poate cineva să iubească acum?
Inimile sînt toate sînge şi fum.
O, noi sîntem tineri, dar noi
Mergem să deschidem uşi noi.
Am aruncat cuvintele rare,
Numai forţa e creatoare.
Ce e pentru noi soarele sau convoiul de stele?
Rîul de aur al mulţimii rebele.
Ce e pentru noi India? Tolstoi mai are vreun rost?
Vîntul acesta parcă a fost şi n-a fost.
Acum oamenii simpli cu bluze albastre,
Sînt mai înalţi ca înaltele astre."

Dar nu pot cîteva note fugare să cuprindă sufletul uriaş al lui Serghei Esenin. Noi am vrea doar să sugerăm cititorului cum a izbutit mîna de meşter a lui Zaharia Stancu să tălmăcească, în versuri de inegalabilă fluenţă poetică, pe marele rus, în limba noastră românească.

CRONICI LITERARE

G.CĂLINESCU

ISTORIA LITERATURII ROMÂNE DE LA ORIGINI PÎNĂ ÎN PREZENT, EDITURA "FUNDAŢIILE CULTURALE REGALE", BUCUREŞTI, 1941, p.854-855.

ESENINIŞTII: G. LESNEA

Versificator harnic, căutător de cuvinte fără a avea însă simţ artistic, George Lesnea înclină, şi poate cu sinceritate, spre marile teme lirice (trecerea vremii, inutilitatea vieţii, moartea). Instrumentele sale poetice sînt antropomorfismul sistemtic şi traducerea pas cu pas a fiecărei idei printr-o imagine, cu lipsa oricărei preocupări de impresia totală. Astfel în fundul ploii este o bucată din "mierea dragostii", o fărîmă din "pîinea beznii", pe care o rîmă "steaua serii"; o "zdreanţă de mister", cu care poetul se agaţă de cer să şteargă "ferestrele murdare" ale "gîndului mînjit de zare" şi să scuture "pulberea tristeţii", "de pe pervazul sterp al vieţii" în vreme ce-l latră "potaia morţii". "Morile tăcerii" macină "făina serii". Sălciile (gînditc ca oameni) s-au oprit "să vadă moara", stelele ies pe cer "ca peri albi la tîmplc", apusul trage pe cer "brîie" cu o "badana de foc", ploaia toamnei "dă grăunţe tablei de pc acoperiş" (văzute ca o pasăre), cînd ninge, cineva din cer taie cu "fierestreu dc ger" "lemne albe". Plopii dorm sub "şoproane de tăceri" visînd alte meleaguri, noaptea (în chip dc cal) ronţăie "orzul stelelor" priponită lîngă "stoguri dc trecut". Pc "darabanelc" (adică tobele) "de piatră" ale tăcerii trec roţi, în vreme ce poetul aşteaptă ca păsărilc "primăverii" să-i golească o dată "hambarul durerii", ca să poată înflori şi el "ca piersicii". Acest tumefiat imagism îşi atinge culmea în "Argint", culegere de imposibile aberaţii. Aci omul e o biserică în care sufletul bate toaca (în tîmplc). Vîntul e dus pc "tăvi de cercuri" în iaz unde-şi pierde răsufletul, iar cîmpul ţesc la războiu drumul. Poetul mîngîie răchita "pe pulpe", o salcie e îmbufnată că o trag apelc de fustă, un pui de tei se vaietă, "că nu mai poate de picioare" (Topîrceanu caricatural!). Moara e un iepure de lemn care stă în două labe, ascultînd nemărginirea cu urechile ciulite, cînd apusul varsă untdelemn în ape. Seara, turmele beau ziua, iar steaua iese cu tulpan albastru la fereastră. Vîntul "trage cu arcuşul pc vioara din zăvoi", "şipotul de oi" curge către "clcştcul stînii". Lacul plutcşte "Lingînd pc luci litania", peştii înoată "topind în solzi cristal", un greer dă împărtăşanic văzduhului, tăcerea "soarbe nuferi", lebedelc sunt moschei carc-şi plimbă minaretelc pe "soarele din apă". Copacii scot, toamna, "galbenele haine" din "sipetc", teii rup "hristoave", dealul sc-nfaşă "cu brîu de somn", o casă termură dc frig "în alba ei cămaşă" şi "cu pălăria trasă pc ochi" culege în "poala prispei" amurgul. Soarelc scoatc "pîini din gură" şi "vin din haină" începînd "Cina lui dc Taină". "Cărăruielc descultc" duc sufletul poetului pe piscuri, pregătindu-i înălţarea la cer, fineaţa linguşitoarc i "se frcacă pe picioarc",

iar luceafărul îşi "scoate noaptea din cuier". Din toate aceste ridicule naivităţi e cu neputinţă să se reţină o poezie valabilă, dar se pot cita versuri modeste (de altfel bacoviene) ca acelea despre serafismul oilor căsăpite:

Cînd cade pe brînci asfinţitul,
Casapii dau buzna la miei,
Vîrîndu-le-n gîtiţi cuţitul,
Ucind serafimii din ei.
Privirea din cer se goleşte,
Curgînd ameţită-n hîrdău
şi-o creangă de sînge ţişneşte
Pe cizmele unse cu său.

Tălmăcirile din Esenin sînt onorabile, însă prin alegere şi constrîngere prozodică, departe de sufletul viguros al originalului, iar "Demonul" lermontovian e sărăcit de marele avînt romantic.

VIRGIL CARIANOPOL

Virgil Carianopol a început prin a fi suprarealist, pozînd în neştiutorul de gramaitcă ("ştii tu ce pasăre va obosi în lemnu poemi acesteia?") scriind "poeme din ospiciu şi alte instituţii":

000/000000000/000000000000/
000000/morală:
Am onoare a-mi anunţa
Ieşirea definitivă din minţi

în această fază scria poezii promiţătoare:

să vie zăpada porumbeilor
să-mi mîngîie tristeţea
să vie pădurea în genunchi să-mi cînte
neliniştea plopilor înalţi ca prietenii mei
să vie planetele ca nişte cercei
să ne plimbăm prin oglinzile trotuarelor
să vie ploaia să cerşească la geam.

Apoi trecu la o poezie tărăgănată, litanică, un fel de proză predicantă, în care, peste măruntele arghezisme şi baltazarisme, pluteşte atmosfera lui Esenin, ca şi la G.Lesnea, cu bravada unei sănătăţi brutale de hoinar şi cu metaforismul bombastic:

Ce dacă fur?
Ce dacă sînt laş?
Ce dacă sparg soarele ca pe-un ou
şi-i vărs gălbenuşul pe oraş?
Ce ştiu eu decît să plîng?

Ce dacă gura mea nebună
A muşcat carne din lună?
îţi mai aduc aminte de vremea aceea?
Mai ţii minte Marie?
Lîngă plopul din cîmp odată
îţi crăpa pieptul de fetie...

Prea mult creştinism proletar; adesea disgraţios:
Lăsaţi copii să plîngă, să iubească,
Lăsaţi copii să albească...
Iartă mamă copilul
Care ţi-a moleşit sînii
şi ţi-a spart în gingii
Bomboana din ţiţă...
Prietene, prietene, ca mîine
O să ne spînzurăm şi noi viaţa asta de cîine
Frate, frate...

Ortodoxindu-şi eseninismul şi aşezîndu-se pe sol naţional, versificatorul păstrează plebeianismul. Servitorul se roagă lui Dumnezeu:
Ia-mă boierule şi pe mine în cer
Să mă dai slugă acolo altui boier,
Să mătur prin lună, să şterg de praf soarele
şi să vă spăl rufele şi picioarele...

VLADIMIR CAVARNALI

Deşi citează pe vechiul poet slavofil Tiutcev, Vladimir Cavarnali (care mărturiseşte slav şi de recentă ivire pe pămîntul românesc, "patria mea nouă") nu are nici o legătură cu poezia rusească mai veche ci cu lirica proletariană modernă a hoinăririi, a umilităţii diurne, din jurul lui Esenin, dar fără apocalipticul aceluia, apropiindu-se în chipul acestuia de ardeleni. Poetul, devenit "domn" cu pălărie şi mănuşi, regretă desrădăcinarea şi simte îndemnul să se reîntoarcă în universul simplu şi îngust al potcovăriei, în care tatăl bate fierul cald pe nicovală. Cîte o poezie este mişcătoare în expresia ei directă:
N-am să-ţi recit versurile mele,
Nici cele învăţate în şcoală pe dinafară.
Păstrez şi acum lumina albă de la stele,
Iar nevinovăţia de la şcoala primară.
Vei număra anii cu cîte o stea căzută,

Iar toamnele le zăvoreşti în struguri.
Eu plec în lumea mea tăcută.
ai sărut brazdele răsturnate de pluguri.

în ultima culegere cu titlu aşa complicat ("Răsadul verde al inimii stelele de sus îl plouă", 1933), cu toată afirmarea unei "vijelii creatoare", a "unei lire nebune", din care ar ieşi "poeme viguroase şi barbare", "poeme geniale, poeme proaspete" (deci poezia poeziei!), cîntarea stepelor, versurile sînt în ton minor fără precisă originalitate, cu o uşoară înclinare spre plîngerea lui Camil Baltazar (melodii, arcuş, doină, caval, elegii bolnave-n violină) însă la modul panteistic.

ŞERBAN CIOCULESCU

ASPECTE LIRICE CONTEMPORANE, Editura "CASA ŞCOALELOR", 1942, Bucureşti, 1942, p.156-175.

SERGHEI ESENIN
şi lirica noastră tînără

Influenţele literare sînt pe nedrept considerate uneori ca fapte culturale de mimetism. În alegerea unui model, factorul psihologic precumpăneşte. Sub impulsul cîte unui spirit congener, atîţia scriitori tineri şi-au descoperit vocaţia. Nu se va putea măsura niciodată puterea fecundantă a talentului. Istoria literară şi-a făcut o specialitate din studierea izvoarelor. Seminariile universitare de doctorat pun la îndemînă studenţilor, metoda de a le urmări, spre a se izola din opera originală, toate împrumuturile. Viţiul acestei metode este prejudecata purităţii operei literare. Nu există scriere în care să nu intre elemente de înrîurire directă sau indirectă, conştientă sau neştiută. Cultura este continuitate şi devenire, prin împletirea strînsă a trecutului cu prezentul. Scriitorul care imită împlineşte o lege a vieţii. Personalitatea, de altfel, este o adiţiune şi nicidecum o unitate. Descompunerea analitică a elementelor străine dintr-o operă rămîne în mare măsură iluzorie. Se izolează corpurile străine de organismul literar, dar nu se desluşeşte bine şi mai ales nu poate fi măsurată puterea nutritivă, însuşită prin asimilare, a operelor din care s-au alimentat lucrările cercetate. Sourcierismul universitar se menţine aşadar la suprafaţa problemei. El obligă pe tinerii eruditi să-şi ramifice la nesfîrşit căutările savante, spre a nu le scăpa nici o eventuală apropiere posibilă cu ceva care a mai fost scris. în acest fel, se propun asemănări exterioare dintre opere literare şi corespondenţe adeseori fortuite. Ceea ce interesează însă în adevăr, sînt numai acele influenţe hotărîtoare, care determină o carieră literară sau îi hotărăsc orientarea. Pregnanţa biologică, puterea de fecundare a unei opere vii asupra spiritelor literare În devenire, acesta ar trebui să fie obiectul de cercetare al istoriei literare. Astfel ca ar servi la un spor de cunoaştere a raporturilor vitale în cadrul literaturii naţionale.

Un exemplu de pregnanţă, - cuvîntul se întrebuinţează la noi mai adesea în sensul de relief sau forţă - dintre cele pînă astăzi necercetate, ne oferă poezia lui Rainer Maria Rilke. S-ar putea spune că poezia religioasă şi mistică, rilkeană, a dat naştere unei întregi literaturi româneşti corespunzătoare. Curentul de sensibilitate religioasă de la "Gîndirea" şi-a găsit expresia poetică prin fermenţii de viaţă din "Stundenbuch" şi "Marienleben". În renaşterea spirituală pe care o preconizează această revistă, poezia religioasă capătă nu ştiu ce caracter misionar. De bună seamă, originea rilkeană a inspiraţei lirice gîndiriste nu îşi micşorează semnificaţia. Ar fi însă o eroare să se purice în amănunt, după metodele istoriei literare, întinderea în suprafaţă a unei asemenea înrîuriri, care s-a manifestat în spirit şi în adîncime. Cercetarea esenţială a fecundării duhului rilkean ar duce la o constatare

îndoită: poezia lui Rilke a relevat sensul imanent al aspirației religioase, dar a creat totodată un manierism nou.

O deosebit de curioasă influență asupra literaturii noastre mai recente, este aceea mallarmistă. Ea a venit cea din urmă, după sleirea celorlalte modele simboliste franceze. Pe de altă parte, spre deosebire de influența baudelairiană, verlainiană sau laforguiană, ea n-a venit indirect. Agentul ei roman a fost d. Ion Barbu și anume poetul din "Joc secund". D. Ion Barbu, prin prestigiul producerilor sale obscuriste, a propus tehnica poeziei mallarmiste, unui șir întreg de poeți tineri. Valorile așa zise negative ale poeziei mallarmiste, au amețit o parte din noua generație lirică română, ca un stupefiant. Oricît de sterilă sau nesănătoasă ar fi socotită experiența acestei tehnice, ea nu va putea fi trecută cu vederea de cercetătorul istoric literar. Cum spune însă undeva D. E. Lovinescu, aceste încercări zadarnice sînt "experiențe pe propriu risc", care nu vatămă unei literaturi, dacă întîrzie uneori procesul de formație al unor talente tinere.

Ne propunem să semnalizăm, în actualitate, un proces de infiltrație, care mai tîrziu va face obiectul de cercetare al istoriei literare. Este vorba de pătrunderea poeziei lui Esenin în limba și literatura noastră. Înainte însă de a examina substanța acestei poezii, vom atrage atenția asupra unui foarte curios fenomen de simultaneitate și coincidență. Serghei Esenin, care a stăpînit un temperament vulcanic și prin aceasta s-a impus, a dat naștere și unei mode literare în Rusia.

El este încetățenitorul imaginismului, al inocentei manii de a căuta imaginile pentru ele însele, cît mai numeroase și mai neprevăzute. Moda a prins în vîrtejul ei o mare parte din tinerii poeți ruși și a trecut apoi în țările de limbă slavă, învecinate. Autorul unei poezii în felul ei unice, de un timbru atît de personal, a fost totodată părintele unui fel de dezmăț literar colectiv și internațional. în același timp, - doi sau trei ani de diferență nu importă,- tinerii noștrii poeți ajungeau, pe căi proprii, la aceeași căutare frenetică de imagini.

D. E. Lovinescu îi boteza "imaginiști" ("Critice", IX, 1924), desigur fără să cunoască "imaginismul" rusesc și panslavon al ceasului. Asemenea coincidențe sînt deosebit de rare, într-o vreme de circulație peste granițe a valorilor și a modelelor literare. Esenin a dat naștere unei mode, care s-a ivit însă la noi printr-un fel de generație spontanee, atît de suspectă în literatură ca și în biologie.

Literatura lui Esenin s-a produs într-un interval de zece sau doisprezece ani, cam între 1913 și 1925. Ca mai toți poeții mari, Serghei Esenin a fost un adolescent de geniu, în dureroasă criză de creștere. Pornit de la țară, el cînta izba părintească, plopul și mesteacănul din bătătură, făpturile domestice și vitele din staul, stepa și anotimpurile, cu un accent de sinceritate și cu o prospețime care l-au impus din primul moment opiniei literare. Nu era puțin lucru să vii, într-o literatură căreia nu-i lipseau poeții naturii, să descoperi parcă o nouă natură, mai reală, mai directă, ridicată la poezie printr-un accent nou.

Ajuns celebru de la o zi la alta, sărbătorit în saloane, chemat să citească în cenacle, Esenin a făcut repede înconjurul "civilizaţiei". Civilizaţia n-a avut însă nici o priză asupra lui. El a disprețuit-o şi a repudiat-o, ca un adevărat copil al naturii. În timpul războiului, marile civilizaţii occidentale prin care a trecut l-au dezgustat definitiv de cultură şi de progres. Reîntors în ţară în timpul revoluţiei, poetul este cu mai multă căldură îmbrăţişat de oamenii noi. Revoluţia maximalistă îl solicită şi îl cîştigă, ca pe un cîntăreţ al ei. În ceasul năruirilor sociale, poetul se angrenează revoluţiei, cu accente apocaliptice. Într-o poemă de mare forţă, "Inonia", el dă revoluţiei sociale, pe antichristul ei. Căsătorit cîtva timp, cu toată deosebirea de vîrstă, cu dansatoarea Isadora Duncan, Esenin cucereşte o faimă continentală. Refractar oricărei încadrări, Esenin este însă obosit de succes şi tînjeşte mereu după liniştea şi fericirea vieţii din satul de naştere, Riazan. La rare intervale îşi revede izba şi părinţii, dar demonul neliniştii îl duce îndărăt, către oraşele pe care le urăşte. Aici, ca să scape neliniştilor sale, se prăbuşeşte în desfrîu şi alcoolism căutînd parcă tovărăşiile cele mai degradante. Cunoaşte pînă la drojdie "Moscova cîrciumărească", pe care o va evoca într-o poemă neuitată. Nimic nu-l poate face să uite icoanele locurilor natale, care s-au fixat în sufletul său. Poezia sa va fi pînă la capăt luminată de amintirea fragedă a priveliştilor în care a crescut. Demonismul individualist al poetului, care nu sufere nici o constrîngere socială, este umanizat prin nevoia permanentă de a se simţi acasă. Niciodată în literatura ruscască, dezrădăcinarea nu a dat o asemenea rupere de echilibru interior. Esenin este cazul cel mai tipic de dezrădăcinare. El nu a transformat o temă literară, dintr-o temă socială deliberată.

Teoriile în genere rămîn străine acestei naturi prin excelenţă temperamentală. Esenin este un temperament clocotitor, un vulcan în erupţie, care consumă din propria sa substanţă şi se mistuie arzînd; dar este şi un mare poet al amintirii, care reflectă peisajul moral slav, al nostalgici.

Revoluţia leninistă şi l-a anexat, dar n-a găsit într-însul un aderent ortodox. Refractar vechei civilizaţii, poetul se simţea un veşnic neaderent. Vom vedea mai departe poziţia sa faţă de noul regim, aşa cum şi-o lămureşte însuşi într-una din marile sale poeme. Neadaptat societăţii, inapt vieţii, istovit înainte de vreme, poetul îşi pune capăt zilelor. Acest sfîrşit îl prevăzuse, într-o poezie admirabilă, asupra căreia vom reveni.

Prin temperamentul său, Esenin repetă marea experienţă romantică, după o sută de ani de la punctul ei de criză. Zbuciumul său moral îl aseamănă marilor neliniştiţi şi frenetici din 1830. Esenin este însă şi un artist, un mare artist instinctiv, care a impus timpului său prin noutatea şi desăvîrşirea formală, prin adaptarea versului la ritmul său sufletesc. Creator de şcoală literară, a fost imitat, deşi rămîne ca toţi marii creatori, inimitabil.

Numele lui Esenin apare pentru prima dată la noi, dacă nu ne înşelăm, în una sau

cîteva traduceri datorite d-lui I. Buzdugan. Autorul basarabean al "Miresmelor din stepă", a fost cel dintîi atras de inspiraţia puternicului poet naturist. D. I. Buzdugan, care reprezintă poezia semănătoristă de peste Prut, a simţit de bună seamă farmecul nou al poeziei eseniniene şi a ţinut să ne redea ceva dintr-însul.

Meritul introducerii, ca să spunem aşa, masive, a poeziei lui Esenin la noi, aparţine d-lui Zaharia Stancu. D-sa ne-a dat un volum de "Tălmăciri din Serghei Esenin" (Edit. "Cartea Românească", Bucureşti, 1934). Poetul remarcat în paginile revistei "Gîndirea" s-a manifestat el însuşi, ca un delicat poet de inspiraţie agrestă. Maniera sa din "Poeme simple" (Edit. "Cartea Vremii", Bucureşti, 1928), nu părea a prevesti pe traducătorul ideal al lui Esenin.

Necunoscător al limbii ruseşti, d-sa s-a folosit de concursul unor prieteni ruşi, care i-au pus la îndemînă echivalentul în proză al unei selecţii de poezii. De asemenea colaboratorii ruşi i-au servit indicaţiile cerute pentru aproximarea prozodiei, de fiecare poemă. Printr-o intuiţie într-adevăr poetică, d. Zaharia Stancu şi-a însuşit astfel duhul liricei eseniniene. La aceasta s-a adăogat, printr-un proces de afinitate electivă, transformarea poeziei tălmăcite, în proprie substanţă lirică. D-sa a dat în acest fel altceva decît o traducere obişnuită: o creaţie oarecum nouă, realizînd condiţiunile ideale ale unei tălmăciri.

Prin faptul că s-a mulţumit uneori cu versul alb, alteori cu cîte o singură rimă, în două din versurile catrenului, d.Zaharia Stancu a ocolit norocos capcana umpluturilor, întinsă de rimă. Ritmul uneori neregulat, interior, substituit de traducător, metricei regulate, a contribuit de asemenea la autenticitatea textului nou. În sfîrşit, poetul român a izbutit să transmită prin elaborarea sa, nu ştiu ce sunet exotic al poezici eseniniene.

Meritul său cardinal este de a nu fi dat un surogat românesc, de aproximative echivalenţe prin eventuala anexare a lui Esenin la sensibilitatea mai domoală, autohtonă. Ne-a dat un Esenin în românește şi nu un Esenin românizat.

Culegerea sa selectivă, de 28 poezii, dintre care şapte poeme mari, ne dă icoana totalitară a marelui poet rus. Regăsim în volumul d-lui Zaharia Stancu şi pe poetul marilor neliniştiri, şi pe cinicul zurbagiu, adeseori ostentativ, căruia nu i-a displăcut să scandalizeze, precum şi pe poetul nostalgic al stepei şi al izbei, pe minunatul zugrav al locurilor natale şi pe rarul pictor animalier din "Vulpea", "Vaca", "Pisica" şi "Cîinilor". Registrul sensibilităţii eseniniene ne este redat pe toată întinderea gamei sale, fără repetări şi prolixităţi

Pentru exempilificarea recreărilor posibile într-o altă limbă, vom cita în întregime poezia pomenită, prin care Esenin îşi prevesteşte sinuciderea:

"Mi s-a urît trăind în ţara mea.
Sub alte ceruri dorul meu m-ar vrea.
O, izbă, am să te părăsesc, să plec,
Prin lume vagabond şi hoţ să trec.

Voi merge pe zulufii albi ai zilei
Cătînd coliba liberă - a milei, -
ai un prieten scump cuţitul strîmb
Mi-l va ascute, scos de la carîmb.
Cu primăvara-n stepă şi cu soare
Se-mbrobodeşte drumul, galben floare,
ai tu, al cărui nume-l tăinui, drag,
O să m-alungi din nou de lîngă prag.

şi iarăşi o să mă întorc aici
Să mă mîngîi cu bucurii prea mici.
Dar într-o seară verde, sub fereastră
O să mă spînzur cu-o eşarfă-albastră,

şi sălcii sure peste garduri vii,
Spre mine-or să întindă crengi mlădii,
şi cîinii vor lătra cînd, nespălat,
Mă vor zvîrli-n pămîntul desfundat.

Iar luna goală va pluti-n văzduh
Pierzîndu-şi vîslele pe lac, în stuh,
ai Rusia va dăinui la fel,
Jucînd la gard cu glesnele-n inel."
(Mi s-a urît trăind...)

Păstrînd de astădată forma regulată a poemei, d. Zaharia Stancu i-a conservat admirabilele metafore şi timbrul sufletesc. Două mici licenţe morfologice ("va ascute" şi "galben floare") sînt sacrificii aduse ritmului.
Pentru că Esenin pomeneşte în ultimul catren al poemei de patria sa, vom face observaţia că Rusia revine deseori în poeziile sale, ca o entitate vie, personificată. Poetul ex lex, potrivnic tuturor cadrelor şi normelor şi-a adorat ţara, ca pe o realitate spirituală, concretă şi permanentă aşa cum şi-a iubit patria mică, Reazani.
Nevoia sa de libertate spirituală şi de nesupunere la regulile prohibitive şi-a concretizat-o adesea prin exaltarea stării de vagabond. Idealul său pare a fi întrupat în individul care a tras ultimele consecinţe ale iubirii de libertate:

"Dacă nu aş fi poet
Aş fi fost tîlhar temut."

Esenin iubeşte stepa nu numai ca o perspectivă familiară, ci ca pe un corespondent sufletesc:
"O, ţinut nesfîrşit şi sălbatec
Ce aproape eşti de inima mea.
În adîncul tău s-a pitit
Tristeţea şi galbena-mi stea.
şi ţie ca mie ţi-e dor
De cerul înalt cu amurg roşcovan
şi de văzduhurile libere cu zbor
De şoim şi vultan".
(După şuviţa întunecată)

Nu e de mirare că, astfel conformat, poetul nu s-a simţit pînă la sfîrşit solidar cu o servitute nouă, care a urmat ţarismului. În poema sa "Noi, generaţia victorioasă leniniste", Esenin exprimă cu o tristeţe de adînci rezonanţe, drama sa de individ sortit mereu neaderenţei:
"Eu nu sînt omul nou!
De ce s-o tăinui?
Eu am rămas cu un picior în trecut
şi vrînd să calc cu celălalt în viitor,
Mă simt căzînd în gol".

Antichristul din "Inonia" are cuvinte impresionante de caritate pentru oamenii striviţi de tăvălugul revoluţiei:

"Dar sînt şi alţi oameni.
Aceia
Sînt mai nenorociţi şi mai uitaţi
Decît nişte butuci,
Printre evenimente neînţelese.
Eu îi cunosc
şi i-am observat:
Ochii le sînt mai trişti ca ai vacilor
şi pe sîngele lor e mucigai
Ca pe lacuri mătasea broaştei.
Cine o să arunce cu pietre-n lacuri?
Nu v-atingeţi de ei
Căci se vor stinge singuri
Arzînd mocnit ca frunzele stropite"
("Noi generaţia...")

Poetul dezrădăcinării nu a primit nici o infiltraţie de civilizaţie urbană. Aceasta este unul din caracterele esenţiale alcăturii sale psihice. Dacă facem abstracţie de talentul său literar, care este un element cultural, vom recunoaşte în Esenin un primitiv în stare pură atît cît e permis conceptul de primitivitate al modernului. Cunoaştem o singură poemă esenină, din textul d-lui Zaharia Stancu, în care autorul, ieşind din linia firească a simplităţii sale sufleteşti, se înfăţişează îmbogăţit sufleteşte cu o adiţiune într-adevăr culturală. Este poema "Omul negru", unde poetul se vede dedublat, sfărîmîndu-şi în oglindă icoana sa de civilizat, în straie orăşeneşti şi cu joben în cap.
Din tot întinsul operei sale, cunoscută nouă, lipseşte hibridul alcătuirii urbane, altoite eventual peste sufletul său elementar. Prin această puritate de structură, Esenin ne propune modelul paradoxal, al ruralului de geniu, care şi-a conservat caracterul nealterat.

În acelaşi timp, Esenin avea conştiinţa de a fi ultimul poet al satului, din care maşinismul va izgoni hergheliile:

"Sînt ultimul poet al satului.
În poeme podul de lemn e neînsemnat.
Privesc cum cădelniţează mesteacănul
Cu frunziş întomnat.

Trupeasca mea făclie de ceară
Va arde pînă la sfîrşit cu flacăra auriе.
Ceasul de lemn galben al lunii
îmi va suna răguşit intrarea-n veşnicie.

Pe nesfîrşitele cîmpuri albastre
Va ieşi uriaşa maşină de fier.
Palmele ei negre vor aduna
Ovăzul risipit de zori sub cer.

Cînteecle acestea nu vor trăi cu voi
Palme fără viaţă, palme străine.
Numai spiecior şi cailor
O să le pară rău după mine.

Fierul va alunga herghelиile
Coame n-or să mai fluture-n vînt.
Curînd, ceasul de lemn galben al lunii
Îmi va suna răguşit intrarea-n pămînt"

("Sînt ultimul poet...")

El exprimă aşadar poezia primitivă şi sălbatică a naturii închizînd poate cu viaţa sa, un capitol al liricii naturiste. Neîncadrîndu-se revoluţiei maximaliste, Serghei Esenin nu şi-a însuşit, în felul altor cîntăreţi moderni, poezia maşinismului. Cîtă dreptate avea, recunoscînd că nu este omul nou şi că a "rămas cu un picior în trecut".

Al doilea traducător eseninian în românește e d. George Lesnea ("Poeme de Esenin", cu o prefață de Ionel Teodoreanu, Librăria Socec, Iași 1937). D-sa a tălmăcit 62 de poezii, dintre care treisprezece din cele traduse întîi de d. Zaharia Stancu. Traducerile d-lui George Lesnea sînt mai cursive şi cît se poate de onorabile. D. George Lesnea este poate mai literal, - d-sa cunoaşte limba rusă, - în timp ce d. Zaharia Stancu este mai literar. Cel dintîi se îngrijeşte de acurateţea versului, din punctul de vedere al ritmului şi al rimei, dar d. Zaharia Stancu a avut în vedere substanţa lirică şi puritatea ei diamantină. Mai ritmice şi curgătoare, traducerile d-lui George Lesnea sînt potrivite memorării şi recitării, servind de bun vehicul circulaţiei lui Esenin, într-un public cît mai întins.

Neurmărind să dea o imagine sintetică a autorului, d-sa a făcut o selecţiune a poemelor mai temperate, care înfăţişează pe Esenin ca poet al satului şi al stepei. S-ar spune că sensibilitatea poporanistă a traducătorului, care este ultimul venit la "Viaţa Românească" de la Iaşi, l-a atras îndeosebi spre poetul nostalgiei cîmpeneşti. în tălmăcirile sale întîlnim chiar un Esenin minor şi idilic:

"Pentru ce te zbuciumi şi amar zîmbeşti?
Dragă-mi este alta, tu deloc nu-mi eşti.

ştii prea bine însuţi, ştii prea bine tot
N-am venit la tine, să te văd nu pot

N-am avut ce face cînd pe-aici treceam
şti mi-a dat prin minte să mă uit pe geam"

("Pentru ce?")

Acest mic dialog între un flăcău şi o fată de la ţară, ni-l închipuim culeş de Coşbuc prin părţile Năsăudului.

D. George Lesnea a venit către Esenin poate tot printr-o afinitate electivă, recunoscîndu-şi propriul chip în acordurile mai moderate, uneori, ale strunei poetului rus. Temperatura vulcanică a acestuia s-a răcit simţitor în traducerea d-lui George Lesnea, care şi-a descoperit un frate în cîntăreţul Reazanilor.

Pe de altă parte, Esenin al d-lui Lesnea e moldovenizat şi anexat poporanismului. Timbrul străin pe care-l identificăm în traducerile d-lui Zaharia Stancu, sunetul exotic, de altă rezonanţă decît a pastelurilor noastre, nu este conservat de d. George Lesnea. D-sa a dat totuşi o culegere destul de unitară, în care străbate o notă elegiacă: regretul dezrădăcinării, nostalgia după căminul părintesc:

"Cunosc o hudicioară pe care-i o fîntînă,
Cunosc o casă scundă cu hornul la mijloc.

Văd vinetele paie din streaşina bătrînă,
Surpate peste geamul cîrpit din loc în loc.

Trecură anii crînceni în pîlc de neguri rele,
S-a potolit cu totul zănatecul tumult.
Îmi amintesc de satul copilărici mele,
De limpedea lui pace şi cerul de demult.

N-am căutat mărirea nici fericiri pe lume,
Cunosc deşarta slavă şi-amarul ei prăpăd.
O clipă astăzi ochii de mi-i închid anume,
Văd casa părintească, o cît de bine-o văd!

Alături văd livada stropită cu albastru,
August se tolăneşte prin horbodele ei.
în labe verzi ţin teii şi zdravănul jugastru
Palavrele-ndrugate de sprinteni cintezei.

Iubesc această casă şi liniştea ce-o scaldă,
Aud şi acum cum grinda din crăpături trosnea,
Cînd soba c-o ciudată sălbăticie caldă
în nopţile ploioase să urle începea..."
(Din "Satul meu")

Traducerile d-lui Lesnea George sînt încă un semn al puternicului ecou pe care îl are mesajul marelui poet rus asupra sensibilităţii noastre. Să precizăm: asupra mediei sensibilităţăţii noastre, care nu se doreşte prea mult zguduită. Un Esenin mai puţin furtunos, mai potolit, pentru folosinţa publicului românesc mijlociu, este acela pe care ni-l pune la îndemînă sîrguincioasa traducere a d-lui George Lesnea. Mai aproape de Bărăganul nostru, decît de stepa rusească.
Apărut înainte de tălmăcirile d-lui Zaharia Stancu, volumul de poezii "Bulgări şi stele" de N. Crevedia nu este străin de inspiraţia poetului din Reazani. Cunoscînd din manuscris traducerile respective, poate şi din infiltrările lui Esenin în literatura bulgară, d. N. Crevedia a fost fecundat de puternica sensibilitate a autorului rus. D-sa a venit de asemeni, după arghezienele "Flori de mucigai", cu un vocabular de cruditâţi plastice şi îndrăzneţe. Poesia d-sale configurează pe ruralul transplantat la oraş, care n-a rămas impermeabil faţă de structura urbană, deşi o invectivează la tot pasul. Nu este un dezrădăcinat ca Serghei Esenin, care de pe culmile gloriei păstrează, în toată puritatea structurii morale ţărăneşti, nostalgia vieţii de la ţară. D. N. Crevedia solicită gloria şi foloasele ei materiale, cu apeturi hedoniste, în care se recunoaşte precaritatea clasei sale sociale ("Mi-e foame, mi-e sete!").
"Moscova cîrciumărească" i-a sugerat poate blestemarea Bucureştilor ("Fapte diverse"), oraşul-metropolă, reprezentînd în mic Sodoma şi Gomora:"

"Bucureşti, Bucureşti,
Tîrg infam, spurcat ţărîm,
De-aş putea să te dărîm,
Fire-ai ţarină şi drum
Ardere-ai în gaz şi scrum,
Ca Gomora şi Pompei!".

Din "Străinătăţi", reale sau imaginare, nostalgia de ţară, pletorică, a d-lui N. Crevedia nu se fixează de satul natal, ci se împrăştie pe tot cuprinsul pitoresc al patriei din care nu lipseşte nici perspectiva în altă parte injuriată, a marelui oraş cu "Ofiţerii noştri cu talia ca a prazului
Cleopatrele ochioase de pe Calea Victoriei".

În dorul de patrie intră şi aleanul gastronomic:
"Să ne vedem sănătoşi!
Cu ţuică bătrînă, mămăliguţă şi caş
Cu mititei la grătar, porumb fiert,
Pepeni, floricele, gogoşi,
Pe umeri, şerpoaice cu ochii frumoşi
Şi nişte balauri de lăutari,
La vară-n Moşi,
Praful să s-aleagă de-o leafă!
Roua şi zambilele cerului mă-si de treabă..."

Cu o asemenea vitalitate şi fecondă, de bună seamă că d. N. Crevedia rămîne departe de drama dezrădăcinării eseniniene.
Ultimul vers al poemei este însă o certă reminiscenţă din Esenin:
"Post scriptum: Trimiteţi şi fotografiile cailor"
("Străinătăţi")
El aminteşte un pasaj caracteristic din "Spovedania unui huligan" ("Tălmăciri" de Zaharia Stancu):

"Acum port cilindru
Şi pantofi de lac.
Dar clocotc în mine mîndria de altă dată
A îndrăznceţului şi zburdalnicului din sat.
Vacile de pe firmele măcelăriilor
Le salut de departe.
Birjarii pe care-i întîlnesc în piaţă
Îmi amintesc mirosul de bălegar de pe cîmpurile noastre
Şi-mi vine să port pe braţe coada fiecărui cal,
Ca trena unei rochi de nuntă".

Cînd, la un "Ceai dansant", de N. Crevedia se simte neangrenat:
" în pieptu-mi, ca-ntr-o cobză, de-ambiţii zdruncinat,
Mai păcăne, căruţe ce-au dus la tîrg chirie -
Cîrlanii-şi fac nălucă, dă buzna văcăria
ai duduie în vară maşini de trecut",

sau formulează mai concis nostalgia sa rurală:
"Tăpşanul amintirii, în funii, vaca-l paşte"
cînd iarăşi, din infernul convenţionalizat al Bucureştilor, trimite acest mesaj acasă:
"Inima - ce-a mai rămas, -
S-o trimeată taichii-acas'
Să mi-o-ngroape în izlas,
Ca s-o pască - trifoi - caii,
Caii noştri oltenești",
(Fapte diverse)

regăsim ecoul autenticei pasiuni eseniniene pentru vitele din bătătura izbei sale.
în poezia d-lui N. Crevedia pulsează însă o bucurie de viaţă o dorinţă de a-i stoarce toate plăcerile, iar ruralismul din "Bulgări şi stele" lasă impresia unei ostentaţii derivate direct din Esenin, dar trecută printr-un alt temperament. în a sa "Mărturie" de credinţă, liminară, manifestă un robust optimism al clasei în ascensiune socială, căreia îi sînt deschise toate drumurile. Dacă în altă parte pomeneşte de o tristeţe, "veche şi săteană" ("Corectitudine"), se simte că această stare sufletească nu îi este consubstanţială, ca inconsolarea structurală a lui Esenin.
Exibiţionismul său rural, pe care l-am judecat altădată mai sever, e un fenomen moral cu rădăcini în ostentaţia poemelor de tinereţe ale lui Esenin, căreia i-a dat însă o altă tonalitate lirică În recentele sale poeme, de altfel, d. N. Crevedia pare a fi părăsit maniera brutală din "Bulgări şi stele", prin care a căutat şi reuşit să impresioneze, îndreptîndu-şi inspiraţia către izvoarele vieţii interioare.
D. Virgil Carianopol, în "Scrisori către plante" ("Poezii", Fundaţia Regală pentru Literatură şi Artă, 1936), înfăţişează pe vagabondul, provenit de la ţară, dezrădăcinat în oraşul care i-a destrămat personalitatea. Lipsit de rezerve vitale şi de imboldul parvenirii, poetul este un învins şi, dacă i-am lua mărturia ca un document uman neîndoielnic, un iremediabil înfrînt. ai d. Virgil Carianopol a suferit influenţa lui Serghei Esenin, prin mijlocirea traducerii d-lui Zaharia Stancu. D-sa compune chiar o poemă cu titlul "Esenin", care atestă familiarizarea deplină cu spiritul poetului rus:
"Nu vreau s-aud de prooroci,
Proorocul sînt eu
Care beau vinul visului

Şi dorm sub mese cu Dumnezeu
Proorocul este văcarul
Care umple burta cîmpiei cu bălegarul.

Ce-i dacă iau pădurea de păr?
Ce-i dacă iau în mîini marea?
Pentru ce cîntă iubirii mele privighetoarea?

Ce ştiu eu de dragoste,
Eu care m-am născut din război,
Eu care n-am învăţat decît să-njur,
Şi să dorm cu stelele în gunoi?

Nu, eu n-am avut pe nimeni,
Femeia mea este mizeria.
Sărut în vis, vacile care rumegă viitorul
Ai părul mamei, alb ca Siberia.

Poate şi eu am plîns, poate şi eu m-am rugat.
Dar astăzi, cui să-i spun, la cine să mă închinp
Cînd toamna se sprijină de aracii goi
Beată de vin?"

De la Esenin, d. Virgil Carianopol păstrează mîhnirea de a nu fi profetul:
"Eu acesta de azi,
Sînt omul vechi..."
("însemnări dintr-o toamnă")

sau:
"Este adevărat,
Eu nu sînt cel aşteptat"
("însemnări")

în continuare, dezvoltarea acestui sentiment de regret pare a fi concepută cu amintiri din poema eseniniană "Inonia":
"Eu nu iau munţii în spate...
Nu pun secera lunii pe umăr.
Eu nu iau soarele în mîini,
Nu arunc cerul la cîini...
Eu nu aplec sferele..."

Nostalgia de acasă este unul din leit-motivele şi ale d-lui Virgil Carianopol. şi d-sa păstrează o simţire duioasă pentru vitele din bătătură:
"Inima mea ca o văpaie
Luminează boii care fumează liniştea de paie".
("Revolta din Noiemvrie")

La chemarea mamei, o dată cu refuzul său întristat, trimite un semn de afecţiune boilor şi curţii:

"Sărută n locul meu
Boii, cu care împungeam altădată apusul,
Iar curţii noastre
Pe care îngenunche soarele la nămiezi,
Spun-i, mamă, că îi îmbrăţişez singurătatea".
("Rugăciune de fum")

În figuraţia sa poetică, de derivaţie eseniniană, mai întîlnim odată boul:
"Luna nu mai lăcrimează ca un ochi de bou".
("întoarcerea în baladă")

iar după personificările, atît de numeroase în imagistica lui Esenin:

"... cîmpia îşi bate pletele pe şolduri..."
("Rugăciune de fum")

Nici poezia cîrciumărească, cu îndemnurile către lăutari, nu lipseşte din versurile d-lui Virgil Carianopol:
" Cîntă, lăutar, un cîntec, pe care nu-l ştim.
Tu n-auzi că murim?...
Cîntă din seară pînă dimineaţa,
Cîntă pînă o să ne bem viaţa,
Titanii care vor veni după noi
N-or să mai aştepte în ploi".
("Cîntec pentru azi")

Seducţia lui Esenin a operat asupra d-lui Virgil Carianopol după legea psihologică a complementării. Temperamentul d-sale este al unui depresiv, inapt de luptă pentru viaţă. "Scrisori către plante" sînt o culegere de poeme personale, cu un rar timbru emotiv, în producerea lirică tînără.

***

Ne-am limitat cercetarea, deocamdată, asupra traducerilor în volum, din Esenin şi asupra influenţelor eseniniene, faţă de poeţi care şi-au strîns poeziile în volum.
Traducerile izolate continuă să apară în periodicele literare, iar infiltrările eseniniene se recunosc şi în încercările poeţilor veniţi în urmă. De altă parte, poeziile cu caracter social, în spor progresiv, de care ne vom ocupa altădată, se vădesc şi ele adeseori fecundate de spiritul poetului rus.
Semnificaţia deosebită a influenţei eseniniene la noi constă în aceea că ea se altoieşte pe o problemă centrală a culturii noastre. Semănătorismul şi poporanismul au făcut din tema morală şi socială a dezrădăcinării ruralului transplantat la oraş, pîrghia problematicei lor.

Cu d. Cezar Petrescu, venit în literatură după război, procesul este redeschis şi dezbătut în toată amploarea.

Lirica noastră postbelică însă a părăsit această temă, care nutrise inspiraţia unui St. O Iosif şi a lui O. Goga. Datorită lui Serghei Esenin, ea irumpe din nou, reactualizîndu-se prin virtutea pregnantă a temperamentului său de excepţie. Traducătorii săi, proveniţi din grupări tradiţionaliste, ca "Gîndirea" şi "Viaţa Românească", şi-au recunoscut în marele poet rus, prototipul caracterologic. Poeţii noştri mai tineri sînt atraşi, pe aceeaşi cale sufletească, de poetul satului şi al stepei. Aşadar, influenţa eseniniană nu este o modă literară, ca alte înrîuriri străine, ci un ferment viu, care dospeşte creşteri interioare, încadrabile în cultura noastră naţională. Nu trebuie să omitem un alt element esenţial, hotărîtor în introducerea poeziei eseniniene la noi. Poezia cîmpenească a lui Esenin aduce o notă aspră de sinceritate şi de realism, foarte deosebită de idilismul tradiţional şi de convenţia sentimentală. Prin această notă distinctivă, se deschid zări noi tinerei noastre poezii de inspiraţie agrestă.

VLADIMIR STREINU

ESENIN

LUCEAFĂRUL 1967, nr. 44

Unitatea indivizibilă, biografia şi opera lui Serghei Esenin se luminează una pe alta, răspunzîndu-şi necesar. Între om şi poet nu e la el mai nici o distanţă. Transfigurarea, despre care se vorbeşte în teoria procesului de creaţie, se înfăţişează ca stare firească a înseşi existenţei lui. Căci, dacă după unii esteticieni există o artă depărtată de viaţă, nu mai puţin reală este şi arta ruptă direct din viaţă. Esenin trăia fără diferenţe actul creator şi actul biografic: trăia creînd şi crea trăind. O existenţă violentă şi o poezie tot atît de violentă, pînă să poată fi identificate analitic, ni se propun ca sentiment al unei unităţi indereglabile.

Serghei Alexandrovici s-a născut în satul Constantinovo din gubernia Riazan, trăind abia două luni peste treizeci de ani (4 oct. 1895 - 28 dec. 1925). Socialmente, aparţinea ţărănimii ruse celei mai despuiate de drepturile vieţii. Izbucnirea vocaţiei poetice îi întrerupe mersul comun al educaţiei intelectuale şi lăsîndu-l în voia unui auto-didactism biografic, îl duce de la vîrsta de şaptesprezece ani în zgomotoasa boemă literară a Petersburgului.

Aici, Revoluţia din octombrie îl găsea celebru ca poet novator şi ca stil de viaţă nesofisticat de canoane. Trecerea de la revoluţia literară la revoluţia socială e deocamdată în deplin acord cu viaţa şi poezia lui. Caz rar de energie vitală, vlăstarul de ţărani ruşi trăieşte nepremeditat şi exploziv, împrăştiind prin saloanele, care i se deschid larg chiar în rafinatul Occident, pe unde călătoreşte, un iz pătrunzător de izbă, de grajd şi de stepă ucraniană.

Tînărul "mujic" cucereşte prin simplă apariţie. îndrăgostindu-se, după legea firii lui, subit şi repetat, femei numeroase din Rusia şi pînă în America îi traversează scurta existenţă: cu dansatoarea de faimă internaţională Isadora Duncan, se căsătoreşte în avion ca himenopterele în zbor. Cît timp lipseşte din ţară, poezia lui de rural poimigen, care concepea progresul ţărănimii prin revoluţia proletară fără nici o alienare a condiţiei ţărăneşti dezvoltă o influenţă, pe care mulţi, alături de însuşi confratele de glorie poetică Maiakovski, o socotesc îngrijorătoare. Revine însă brusc în Rusia din aventura conjugală de peste hotare; un ultim act publicistic, privind actualitatea politică, îl arată neclintit lîngă marile prefaceri revoluţionare şi, după ce scrie un poem - testament cu sînge din vinele proprii, se sinucide.

Nu e o metaforă, ci adevărul însuşi, că Esenin, ca să-şi scrie opera întreagă, muiase tot timpul peniţa în sîngele său. De la prima lui culegere "Raduniţa" (1915) şi pînă la ultima manifestare de revoluţionism din Rusia Sovietică (1924 - 1925), între care apar "Inonia" (1918), "Pugacev" (1921), "Ţara canaliilor" (1922 - 1923) şi "Moscova cîrciumărească" (1923), scrisul lui este, cum îi era şi viaţa, un act patetic neîntrerupt. Violenţa imaginilor nu se deosebeşte de violenţa momentelor biografice.

Complexul unei îndărătnicii afective pentru formele rurale de viață, anterioare revoluției, și aspirația contrară, deși concomitentă, la tipul urban al noii societăți proletare despică în două conștiința poetului. Numai ochii lui de țăran rus puteau vedea această "Toamnă":

"Liniștea a potopit crîngurile cu ploi
.....
Rănile nevăzut"

și tot astfel numai un revoluționar aprins putea scrie în "în ceas străveziu":

"în ceas străveziu cînd noaptea-și-nfige
.....
și mai înalți ca înaltele astre."

(Ambele traduceri de Zaharia Stancu).

Pe această răspîntie morală, între afirmația autenticității rustice și participarea la construcția socială, mecanizat-urbană, a proletariatului, între calul de herghelie al stepelor și calul-putere al uzinelor, între mirosul de benzină și mirosul de grajd sau chiar de "urină a iepelor" din Riazan (cu care botează răzbunător și deopotrivă saloanele burgheze ca și mașinismul modern), pe acest punct dramatic, pe care n-a mai stat nici un alt poet, se declară explozivul lirism eseninian. Poezia lui, ieșită din divergența față de sine a spiritului ei, cuprinde de aceea, fără îndoială mai multă umanitate decît poezia lui Maiakovski și înscrie numele lui Esenin printre cei cîțiva mari poeți, care au lucrat vizibil asupra lirismului universal din prima jumătate a secolului nostru.

DINU PILLAT

MOZAIC ISTORICO-LITERAR, SECOLUL XX,
EDITURA PENTRU LITERATURĂ, BUCUREŞTI, 1969
PAGINILE 144 171

ESENIN ŞI NOI

Printre acei cîţiva mari poeţi ai secolului nostru pe care istoria literară europeană îi are de înregistrat ca nişte fenomene, se numără şi Serghei Esenin. Existenţa sa de haimana cu geniu liric, tot atît de uimitoare într-un sens ca aceea a unui Rimbaud, nu poate să fie trecută cu vederea, constituind un obiect de interes, care se confundă cu acela prezentat de opera lăsată.
Fiu de ţăran, născut la 21 septembrie 1895, în satul Konstantinovo din regiunea Riazan, Esenin îşi petrece copilăria la ţară, crescut de bunicii dinspre mamă. În ultima sa autobiografie, din 20 iunie 1924. se observă că poetul insistă asupra acestei epoci mai mult decît asupra oricărei alta din restul vieţii, dîndu-ne amănunte care denotă că anii copilăriei,legaţi de orizonturile stepei natale au reprezentat pentru el un "Erlebniss" esenţial . Copilul creşte într-o atmosferă de fervoare mistică : bunica îl tîrăşte adesea după ea, încă de pe la patru ani, la Mînăstirea Radoveţ, aşezată la vreo patruzeci de verste departe de sat ; în casă, se adună în popas "orbii care hoinăreau prin sate, cîntînd despre minunatul rai...", bunicul îi povesteşte sîmbăta şi duminica din "Biblie" şi "Vieţile sfinţilor". Cît priveşte viaţa din afara casei împreună cu ceilalţi copii de o vîrstă cu el, "ştrengari de seamă", calcă livezile străine sau se încumetă să fugă cîteva zile în lume, trăind acolo in neprevăzutul aventurii. "Cînd mă întorceam, cele mai adesori luam bătaie." Din cuprinsul familiei, amintirea stăruie cu precădere asupra unui unchi epileptic. "El mă iubea foarte mult şi adesori mergeam împreună la Oka să adăpăm caii. Noaptea, cînd vremea e liniştită luna doarme în apă. Cînd caii beau, mi se părea că acu-acu o să soarbă şi luna şi mă bucuram cînd ea, o dată cu cercurile de apă, se îndepărta de la boturile lor." În legătură cu procesul formării intelectuale a poetului, nu ştim mare lucru. "Cînd implinii doisprezece ani,mă dădură de la şcoala sătească la şcoala de învăţători, deoarece ai mei ar fi dorit să iasă din mine un învăţător sătesc. Dar speranţele lor s au spulberat pînă la vremea institutului, în care - spre fericirea mea - n-am mai nimerit ... Mai tîrziu, am început să frecventez, ca auditor benevol, Universitatea lui Seniavski." Venind în 1914 la Petersburg hotărît să forţeze destinul cu vocaţia sa de poet (versifica de la vîrsta de nouă ani), Esenin nu apare acolo ca un copil al naturii cu totul străin de cultură. Era în orice caz, la data aceea, familiarizat cu literatura rusă, un admirator declarat al lui Puşkin, Kolţov, Lermontov. Tumultuosul flăcău face senzaţie. I se deschid uşile redacţiilor celor mai importante reviste. Începe să fie primit în saloanele literare la modă, în primul rînd în acela al soţilor Merejkovski, unde îşi recită şi chiar cîntă versurile, în

rubaşcă de mătase brodată şi cu cisme roşii de safian. Gorki, care l-a cunoscut pe Esenin tocmai atunci rămîne surprins de contrastul dintre autenticitatea excepţională a poeziei şi nota ostentativă a ţinutei vestimentare a autorului, "parcă înadins îmbrăcat ca de poză". Brusca sa notorietate literară atrage pînă şi atenţia ţarinei.În nişte pagini autobiografice publicate postum, Esenin povesteşte că în 1916, aflîndu-se în localitatea reşedinţei de vară a familiei imperiale, în răstimpul prestării serviciului militar, s-a pomenit chemat la curte. "După lectura versurilor mele, ţarina a spus că versurile sînt frumoase, dar triste. Eu am răspuns că aşa este întreaga Rusie" Succesele, de care are parte la Petersburg, nu schimbă cu nimic structura de spirit a tînărului mujic, pe care îl surprindem mărturisind cu o brutalitate francă, la capătul unei poezii scrise mai tîrziu, că din versurile sale "a ţîşnit / în adunătura lustruită a saloanelor / urina iepei din Riazan". Marea Revoluţie din 1917 cîştigă pe moment adeziunea poetului. "Prima perioadă a revoluţiei am întîmpinat-o cu însufleţire, desigur mai mult spontan decît conştient." După Revoluţie, Esenin dă însă într-un fel înapoi, neajungînd să se împace cu toate formele procesului de schimbare la faţă a patriei sale. Simptomatic, în cîte un vers, începe să se facă simţită acum o mentalitate de mujic refractar, deplîngînd bunăoară că : "Azi, pentru; mii de pudiri de piele şi carne de cal /se cumpără o locomotivă" sau că : "Noi îmbrăcăm natura în beton, ca într-o cămaşă de forţă". Pomenind într-o strofă, cu un năduf plin de umor, despre încercările deşarte ale cuiva din familie de a-l face să înţeleagă marxismul, cu "burtosul "Capital", sfîrşeste prin a exclama : "De bună seamă, nici sub soare, nici pe ploaie / eu n-am citit cărţi de-acestea". În nişte amintiri apărute recent, .Alexandra Esenina, sora mai mică a poetului, povesteşte că fratele ei, pînă în 1921, revenea în fiecare vară acasă, în satul natal, într-o căruţă mînată totdeauna în goana cailor. încăperea mare "camera de lucru a lui Serghei". Pe masă, se iveau cărţi, un top de hîrtie, creioane ("Serghei scria foarte rar cu cerneală"), o scrumieră. Cînd obosea de citit sau de scris,"avea obiceiul să umble prin odaie cu mîinile în buzunar sau cruciş pe piept şi să cînte..." De dormit, se ducea să doarmă noaptea în hambar. Fire eminamente boemă, Esenin nu pare făcut pentru domesticirea în căsnicie. Căsătorit în 1917 cu Z. N. Raich, o părăseşte la numai un an după nuntă. De atunci, începe pentru el "o perioadă de vagabondaj", cu drumuri de-a lungul şi de-a latul Rusiei, care îl duc în Turkestan, în Caucaz, în Crimeea, în stepele Orenburg, pe ţărmul Mării Albe la Murmansk, Arhanghelsk şi Sovki. în 1922, Esenin se recăsătoreşte, ca urmare a pasiunii pe care o face pentru Isadora Duncan, celebra dansatoare americană, cu şaptesprezece ani mai în vîrstă decît el, venită la Moscova pentru nişte spectacole de balet. Legătură dintre cele mai ciudate, cu fervori teribile, care confruntă două temperamente ajunse fiecareîn parte la o gravă dezechilibrare ea - după şocul suferit prin pierderea a doi copii într-un accident în Franţa, el - datorită alcoolizării. Timp de aproape doi ani, poetul îşi întovărăşeşte soţia în turneele pe care le întreprinde în Germania, Belgia, Franţa, Italia şi Statele-Unite ale Americii, avînd cu ea o conviejuire dramatică. În lumea occidentală se simte cu totul înstrăinat. Pradă exasperării, întîrzie cu precădere prin baruri, unde se manifestă ca un consumator dintre cei

mai turbulenţi. Impresiile violent negative, pe care le are cu prilejul descoperirii Occidentului, sînt de reţinut ca revelatoare pentru modul propriu al poetului de a privi lucrurile. Din Germania, bunăoară, scrie lui Ilia Şneider, directorul unei şcoli de balet înfiinţate de Isadora Duncan în Rusia : "într-adevăr, aici există acel trist şi lent apus despre care vorbeţe Spengler. Om fi noi asiatici, om mirosi noi urît, ne-om scărpina noi pe buci fără ruşine în văzul tuturor, dar nu duhnim atîta a cadavru, cum duhnesc ei pe dinăuntru. Nici un fel de revoluţie nu poate avea loc aici. Totul a ajuns la impas. Nu-i poate salva şi restructura decît invazia unor barbari ca noi." În legătură cu Statele-Unite ale Americii, o mărturie a reacţiunii sale este de găsit în chiar ultima autobiografie : "America nu mi-e dragă de loc. America este acea cloacă, în care pier nu numai artele, ci şi in general toate avînturile nobile ale omului. Cînd este vorba despre America, sînt gata să prefer cerul nostru cenuşiu şi peisajul nostru : o izbă puţin intrată în pămînt, un şopron, iar din şopron iese o prăjină şi în depărtare îşi flutură coada în vînt un cal prăpădit. Asta nu este acelaşi lucru cu zgîrie-norii, care n-au dat încă pînă acum decît Rockefelleri şi McCormiki, în timp ce de aici au crescut la noi Tolstoi, Puşkin, Dostoievski, Lermontov şi alţii." Divorţat de Isadora Duncan, Esenin se însoară la nici un an de la întoarcere în ţară cu o nepoată a lui Lev Tolstoi. Dintr-o scrisoare adresată în 1924 scriitorului Nikolai Verjbiţki, rezultă însă că nici de astă dată căsătoria nu izbuteşte să facă din el un om aşezat : "Viaţa de familie nu se lipeşte de mine, îmi vine să fug. Incotro?... Cu noua mea familie nu prea fac mare treabă, prea e aici plin totul de marele bătrîn" (aluzie la Lev Tolstoi) ; el se află atît de mult pretutindeni: şi pe mese şi în sertarul meselor şi pe pereţi, am impresia şi pe tavane, că pentru oamenii vii nu mai rămîne loc. Şi asta mă înăbuşă." Sîntem la epoca, în care starea nervoasă a lui Esenin se înrăutăţeşte tot mai mult, în urma abuzului de alcool. Cu prilejul unei internări într-o policlinică din Moscova, pentru un tratament de dezintoxicare, îşi taie la un moment dat venele, scriind apoi cu sîngele scurs nişte ultime versuri "Nu e nou să mori în viaţa asta, / Dar nici să trăieşti nu-i lucru nou". Ieşit din spital în ciuda opunerii medicilor, pleacă la Leningrad, unde revine la hotelul "Angleterre" camera nr. 5, pe care o ocupase în trecere, cu patru ani în urmă, cu Isadora Duncan. Acolo, în noaptea de 27 spre 28 decembrie 1925, îşi pune capăt zilelor, spînzurîndu-se cu o frînghie legată de burlanul godinului. Pe mormîntul său, din cimitirul Vagankovskoie de la Moscova, are să vină să se împuşte un an mai tîrziu Galina Benivslavskaia, o fată care l-a iubit cu un devotament fără margini. Din amintirile ei publicate postum, merită să fie reţinut portretul făcut poetului, cu prilejul relatării cunoaşterii sale în adolescenţă, la o şezătoare literară. "Pe neaşteptate, apăru un băieţandru, într-o haină scurtă de antilopă, descheiată, cu mîinile în buzunar, cu părul ca de aur. Cu capul dat pe spate, începu să recite : "N-ai decît, vîntule, să scuipi grămezi de frunze / Sînt ca şi tine un huligan". Băieţandrul părea a fi nestăpînit ca şi vîntul. Furtuna aceasta se simţea nu numai în persoana lui, dar şi în versurile lui, în fiecare gest care însoţea versurile. Era suplu şi impetuos ca şi vîntul despre care vorbea ! Ba nu! Vîntul ar fi trebuit să înveţe impetuozitatea lui de la Esenin".

*

Cu Esenin, se exprimă pregnant o sensibilitate de primitiv. Experienţa civilizaţiei citadine, pe care poetul o trăieşte cu o psihologie de dezrădăcinat de la ţară, în trecerea lui ca o trombă prin viaţă, nu l-a artificializat cîtuşi de putin. Esenin, chiar dacă are să sfîrşească în marasm şi dezabuzare, aduce în poezie o viziune genuină, de o candoare absolută.

Paradisul pierdut al copilăriei, care se identifică pentru el, simplu şi elementar, cu universul rustic al Riazanilor, nu poate să fie uitat de poet, de unde accentele de nostalgic ale memoriei sale afective. Stepa sub rotaţia anotimpurilor, izba părintească, mestecenii, cvinii, caii, vacile constituie cîteva din cele mai frecvente motive de polarizare ale lirismului eseninian. Poetul, pe care oraşul l-a silit să umble cu; cilindru şi pantofi de lac", mărturiseşte cu o sinceritate încîntătoare :

Dar clocote în mine mîndria de-altădată
A îndrăzneţului şi zburdalnicului din sat.
Vacile de pe firmele măcelăriilor
Le salut de departe.
Birjarii pe care îi întîlnesc în piaţă
îmi amintesc mirosul de bălegar de pe cîmpurile noastre.
Şi-mi vine să port pe braţe coada fiecărui cal,
Ca trena unei rochii de nuntă.
(trad. de Zaharia Stancu)

Temperamental, Esenin este un poet impulsiv, exuberant, frenetic. El are o vitalitate debordantă, care îl face să cunoască în largul stepei stări de euforie extrem de semnificative :

Ce frumoasă eşti albă nesfîrşire !
Gerul îmi schimbă sîngele-n foc şi-n şuvoi.
Imi vine să strîng la piept
Arborii goi.
(trad. de Zaharia Stancu)

Ah, voi sănii, sănii ! Şi voi cai, voi cai !
Numai dracul v-a scornit, mişelul !
Peste stepă-n goană cu alai
Rîde pîn-la lacrimi clopoţelul.
(trad. de George Lesnea)

Sania goneşte, zările se sparg.
Bine-i cu iubita să te pierzi în larg.

Prin troiene, şargul, uite-l ca turbat.
Undeva-n poiană, joacă-un paltin beat.

Ne-om opri-ntrebîndu-l: Ce-i cu tine, ce-i ?
Şi-auzind harmonici, vom juca tustrei.

(trad. de George Lesnea)

In nişte versuri memorabile, în care se declară cu inima strînsă "ultimul poet al satului" Esenin prevesteşte era maşinismului agricol ca o calamitate, care urmează să aducă cu sine înlăturarea cailor de pe cîmpuri, a cailor cu care el se simte solidar, pînă a nu înţelege să supravieţuiască sfîrşitului lor :

Pe nesfîrşitele cîmpuri albastre
Vor ieşi uriaşe maşini de fier.
Palmele ei negre vor aduna
Ovăzul risipit de zori sub cer.

Cîntecele acestea nu vor trăi cu noi
Palme fără viaţă, palme străine.
Numai spicelor şi cailor
O să le pară rău după mine.

Fierul va alunga hergheliile.
Coame n-or să mai fluture-n vînt
Curînd, ceasul de lemn galben al lunii
Imi va suna răguşit intrarea-n pămînt.
(trad. de Zaharia Stancu)

Presentimentul morţii revine tulburător în poezia lui Esenin. Astfel, la capătul unor aspiraţii de vagabondaj, exprimate de poet cu impetuozitatea lui specifică, dăm deodată de aprehensiunea dureroasă a ceea ce are să se întîmple inexorabil :

Dar într-o seară verde, sub fereastră,
O să mă spînzur cu-o eşarfă albastră.

Şi sălcii sure, peste garduri vii,
Spre mine-or să întindă crengi mlădii,
Şi cîinii vor lătra, cînd, nespălat,
Mă vor zvîrli-n pămîntul desfundat.

Iar luna goală va pluti-n văzduh
Pierzîndu-şi vîslele pe lac, în stuf,
Şi Rusia va dăinui la fel
Jucînd la gard cu gleznele-n inel.
(trad. de Zaharia Stancu)

Altundeva, în cuprinsul unei elegii, cu înduioşătoare cuvinte de bun-rămas adresate înainte de plecarea pe veci "mesteceniloг gingaşi şi subţiri", "cîmpiilor ca marea, "sălciilor, ce-n apus se oglindesc în apa purpurie", poetul îşi împărtăşeşte părerea de rău că nu are să găsească în moarte ceea ce l-a legat atît de mult de solul natal:

Acolo, ştiu că nu foşneşte-n zări,
Cu gîturi lungi de lebădă, secara...
(trad. de George Lesnea)

Esenin, care a iubit animalele ca puţine alte lucruri pe lume, evocă drama unora din ele cu un realism intuitiv, de o mare putere de sugestie. Ne referim la "Vulpea", "Cîntecul căţelei" sau "Vaca", pe care o reproducem în întregime, ca fiind una din bucăţile cele mai reprezentative :

De bătrîneţe, dinţii i-au căzut.
Ani mulţi pe coarne s-au însemnat.
A bătut-o într-una văcarul băut
Pe izlazul rouat.

Inima ei numai linişte vrea,
Dar şoarecii rod în colţ şi s-aud.
Odată, odată, viţeluşul
Avea picioarele albe, botul ud.

Mama a fost jefuită de fiu
Şi copleşită de întristare,
În obor, sub salcîm, pe prăjină
Vîntul flutura pielea în soare.

Şi în anul ce vine şi ea, şi ca
Va porni către marea tăcere.
I se va trece peste gît o funie cu nod,
Şi v-a fi dusă în amurg, la tăiere.

Poate slabă, va cerca-mpotrivire,
Proptindu-şi coarnele vechi in pămînt
Acum visează un crîng cu frunza subţire
Şi cîmpuri ierboase legănate de vînt.
(trad. de Zaharia Stancu)

Revoluţia, care vine să zguduie Rusia din temelii, apare la Esenin hiperbolizată mistic, în ciclul de poeme"Ceaslovul satelor", într-o viziune cu analogii de simboluri ţinînd de spiritul unui profetism biblic. În nişte reprezentări concepute parcă în transă,

poetul vorbeşte despre patria sa, pradă convulsiunilor revoluţionare, ca de o "izvoditoare a celui de-al treilea Testament". În confuzia religioasă, pe care o creează versurile, se ajunge la efecte cu totul surprinzătoare:

Bucură-te
Pământ !
Fecioarei tale Rusia
I-am vestit o nouă
Naştere.
Ea-ţi va naşte ţie
Fiu...

Şi-l va chema pe el
Izramistil.

Cîntă şi joacă, Volgă !
In ieslele tale albastre va să nască
Pruncul.

Nu-mi vorbiţi mie
Că aia-i
Luna plină,
Care stă
Să răsară !...

E el ! E el,
Gata să-i arate,
Ieşind din pîntecul cerului,
Creştetul...
(trad. de Ioanichie Olteanu)

In materie de lirism vizionar, Esenin atinge limita extremă a îndrăznelilor, cu halucinantul poem "Inonia". Hipostaziat în Antichrist, poetul delirează grandilocvent, într-un stil apocaliptic, de o rară putere figurativă în violenţa sa anarhică :

A venit timpul meu.
Nu mi-e frică de knut.
Trupul lui Hristos
Il scuip din gură.

Nu vreau să fiu izbăvit
Prin chinurile şi crucea lui.
Altă învăţătură-nţeleg

Să întreacă veşnicia stelelor
Am văzut alt Mesia.
Moartea n-o să mai joace
Deasupra dreptăţii.
Voi tunde albastrul cerului ,
Ca pe o oaie,
De lînă murdară.
Voi ridica mîinile spre lună
Şi o voi sparge ca pe o nucă.
Nu vreau ceruri fără scară.
Nu vreau să cadă zăpezi.
Astăzi voi oua ca o găină
Vorbe de aur.
Astăzi, cu mînă vînjoasă,
Sînt gata să răstorn lumea.
Şi vreau să se încrunte soarele
Pe faţa lacului.
(trad. de Zaharia Stancu)

Chiar dacă îl surprindem la un moment dat identificîndu-se într-un poem cu generaţia revoluţionară, pînă a vorbi în numele ei ("Noi, generaţia victoriei leniniste"), integrat ca atare într-o conştiinţă colectivă, trebuie spus totuşi că Esenin se relevă din ansamblul operei ca un spirit individualist prin excelenţă, manifestîndu-şi inconformismul pînă la capăt în toate împrejurările. Poetul, care are o înţelegere destrămată de contradicţii faţă de noua stare de lucruri din Rusia, este de altminteri pe deplin conştient de ambiguitatea tragică a poziţiei sale :

Eu nu sînt omul nou !
De ce s-o tăinui ?
Eu am rămas cu un picior în trecut
Şi vrînd să calc cu celălat în viitor
Mă simt căzînd în gol.
(trad. de Zaharia Stancu)

Maiakovski, care trece de la gratuitatea fantezismului extravagant al versurilor de debut din volumul "Un nor în pantaloni" la o poezie de angajare politică radicală, denunţă cu plasticitate antinomiile, care pot să fie surprinse la confratele său, observînd că Esenin, dacă ţine pe de o parte să se proclame "bolşevic", face pe de alta, în esenţa operei date de el, "apologia vacii", însă "nu a unei vaci producătoare de lapte, ci a unei vaci-simbol, vacă ce-şi înfinge coarnele în locomotivă".
Cîteva din ultimele poezii ale lui Esenin, ne gîndim la acelea grupate în ciclul "Moscova cîrciumărească", reflectă din plin, cu o expresivitate brutală, procesul de dezechilibrare a autorului, din epoca premergătoare sinuciderii sale. Ne găsim în faţa unor versuri de beţie, cu mişcări de umoare specific slave, caracterizîndu-se

printr-o atmosferă de tristeţe exasperată, care ni se comunică sugestiv, cu un patetism haotic:

Zi măi, zi ! Fi-ţi-ar chitara a dracului,
Degetele tale joacă pe ea ca dinţii daracului.
Aş vrea să mă înnec în acest năduf.
Amicul meu, amicul meu, uf,
Nu te mai uita la brăţările ei,
La mătasea rochiei, la cercei,
La această femeie am căutat fericire
Şi am aflat negură, pieire.
Nu ştiam că dragostea e molimă, huidumă.
Nu ştiam că dragostea e ciumă.
A venit spre mine, m-a privit
Şi m-a înnebunit.
Cîntă prietene, să-mi aduc aminte
De viaţa dusă mai înainte.
Las-o să sărute cine-o vrea.
E tîrfă şi e draga mea.
Mai stai ! Mai stai ! N-o înjur, o chem,
Şi n-o blestem.
Hai dă-mi chitara.Vreau pe coardă groasă
Să cînt despre viaţa-mi furtunoasă.
S-a spart cupola verde-a vieţii mele.
(trad. de Zaharia Stancu)

Esenin, alături de teribilistul Şerşenvici, apare în literatura rusă a epocii de la 1919 ca iniţiatorul curentului "imaginist", curent de avangardă care proclamă necesitatea cultivării imaginii în sine, fără nici un fel de preocupări de conţinut, datorită faptului că acesta din urmă este considerat ca un "apendice cecal al artei". Dacă pe alţii aşa-zisul "imaginism" îi duce la un malism abstrus, nu acelaşi lucru se întîmplă şi cu Esenin la care expresia metaforică denotă totdeauna o organicitate greu de contestat. Oricît de senzaţionale pot să apară adesea, sub raportul inventivităţii asociative, manifestările imagismului eseninian sînt departe de a constitui un act de exhibiţionism formalist, lăsînd mai degrabă impresia că ţin de o viziune animistă a lucrurilor, cum avem cazul în folclor. în stilul comunicării lirice, de o spontaneitate cuceritoare, se simte la Esenin o energie frustă de neobarbar.

*

Dintre marii poeţi europeni din prima jumătate a secolului al XX-lea, Esenin pe de o parte şi Rilke pe de alta sînt acei din a căror operă se traduce la noi cu mai multă asiduitate şi fervoare. Primul, care îl face cunoscut pe Esenin în ţara noastră, pare să fie Ion Buzdugan, pe care îl găsim în "Antologia poeţilor de azi" (1925) de Ion Pillat şi Perpessicius, figurînd şi cu ceva tradus din poetul rus: "Hergheliile".

În 1928, Lucian Blaga publică în revista "Gîndirea" traducerea a două poezii din opera lui Esenin: "Cîntecul cîinelui" şi "Tot ce trăieşte poartă semn". Trebuie să recunoaştem lui Zaharia Stancu meritul încetăţenirii depline a lui Esenin în limba română. Volumul său de "Tălmăciri din Serghei Esenin" (1934), cuprinzînd douăzeci şi opt de poezii, îl reprezintă pe poetul rus într-un sens plenar, de la "Sînt ultimul poet al satului" la " Vulpea" sau "Vaca," de la "Spovedania unui huligan" la "Mi s-a urît trăind", de la "Noi, generaţia victoriei leniniste" la "Ana Sneghina", de la "Inonia" la "Moscova cîrciumărească". Fără să ştie limba lui Esenin, ajutat doar de indicaţiile a doi prieteni ruşi, Zaharia Stancu izbuteşte totuşi să intuiască spiritul originalului ca nimeni altul, realizînd echivalenţe cu o valoare de eveniment literar, cum nu s-a mai întîmplat la noi decît în cazul traducerilor lui Al. A. Philippide din Rilke. în 1937, George Lesnea, bun cunoscător al limbii ruse, vine la rîndul său cu un volum de "Poeme" din Esenin, prefaţat călduros de Ionel Teodoreanu, mare admirator al poetului rus. Ne găsim în faţa unei culegeri de şaizeci şi două de poezii, din care două mai fuseseră traduse de Lucian Blaga, iar treisprezece de Zaharia Stancu. Într-o ediţie nouă, publicată in 1957, acelaşi volum este amplificat cu alte unsprezece bucăţi, între care se numără şi lungul poem istoric, cu suflu revoluţionar, "Pugaciov", tradus pentru prima oară. Versiunea lui George Lesnea, remarcabilă în fluenţa ei melodică, ne dă însă un Esenin mai puţin răscolitor decît acel real. Un Esenin mai temperat, uneori chiar uşor edulcorat. Dintre traducerile sporadice, întreprinse mai recent, trebuie semnalate acelea ale lui Ioanichie Olteanu ("Ceaslovul satelor" şi "Stanţe" apar pentru prima oară în limba noastră), din numărul închinat lui Esenin de revista "Secolul 20" în 1965, cu prilejul aniversării a şaptezeci de ani de la naşterea sa.

Interesul manifestat în România pentru poezia lui Esenin are să atragă de la început atenţia criticii literare. Recenzînd volumul de traduceri al lui George Lesnea, în "Adevărul literar şi artistic" din 1937, G. Călinescu găseşte prilejul să observe că "favoarea de care se bucură Esenin" în epocă, la unii dintre tinerii noştri poeţi veniţi de la ţară, într-o "lume obosită de estetisme excesive, de purisme", se explică între altele şi prin aceea că marele autor rus atît de sincer autobiografic în "vaietul dezrădăcinării " din versurile sale se întîmplă să consune cu modul lor propriu de a se exprima în poezie, fiind totodată în măsură să le servească drept: "contraargument" că poţi să fii "modern" neabstractizîndu-ţi lirismul. Criticul merge chiar pînă la a vorbi despre "o înrudire de temperamente etnice". Pentru el, Esenin este "un spirit direct, reprezentînd cu geniu o "poezie a impulsiunii, fără mijlocirea cărţii" . Menţionăm în subsidiar că G. Călinescu, în a sa "Istorie a literaturii române", are să grupeze pe George Lesnea, Virgil Carianopol şi Vladimir Cavarnali într-un paragraf cu titlul "Eseniniştii" . Propunîndu-şi să adîncească lucrurile, Şerban Cioculescu publică în "Revista Fundaţiilor Regale" din 1937 un studiu de amploare "Serghei Esenin şi lirica noastră tînără", în care ia în dezbatere cazul poetului rus, cu toate implicaţiile sale. După ce face portretul moral al lui Esenin, criticul trece la analiza traducerilor lui Zaharia Stancu şi George Lesnea, pentru a încerca la urmă să identifice unele influenţe în versurile unor poeţi ca Virgil Carianopol şi N. Crevedia. Caracterizarea generală, pe care o dă în concluzie

Şerban Cioculescu, trebuie reţinută ca esenţială : "Esenin a fost un adolescent de geniu, în dureroasă criză de creştere... Nu era puţin lucru să vii, într-o literatură căreia nu-i lipseau poeţii naturii, să descoperi parcă o nouă natură, mai reală, mai directă, ridicată la poezie printr-un accent nou... Demonismul individualist al poetului, care nu suferă nici o constrîngere socială, este umanizat prin nevoia permanentă de a se simţi acasă. Niciodată în literatura rusă dezrădăcinarea nu a dat o asemenea rupere de echilibru interior... Esenin este un temperament clocotitor, un vulcan în erupţie, care consumă din propria sa substanţă şi se mistuie arzînd, dar este şi un mare poet al amintirii, care reflectă peisajul moral slav al nostalgiei" . Într-un articol apărut în "Revista Fundaţiilor Regale" din 1938, în care comentează traducerile lui Emil Gulian din poezia lui Edgar Poe, Vladimir Streinu pomeneşte la un moment dat, ca de o performanţă similară sub raportul reuşitei, de transpunerea în limba română a lui Esenin, din versiunea lui Zaharia Stancu. Constatînd cu acest prilej că este vorba de "o poezie nemaîntîlnită", despre care ar scrie cîndva "cu o reală plăcere, criticul se mărgineşte a sublinia că se găseşte în cuprinsul ei "o vitalitate mujică, urnită greu de lîngă ţarină, dar aruncată apoi cu toată vigoarea către idealul social al uzinelor de pe Nipru, pentru a recădea elegiac pe stepa moştenească lîngă izbă" . Treizeci de ani mai tîrziu, întîmplîndu-se să facă în "Luceafărul" un medalion lui Esenin, îl vedem pe Vladimir Streinu că îşi realizează în sfîrşit dorinţa de a se pronunţa asupra "explozivului" poet rus."... Scrisul lui Esenin este, cum îi era şi viaţa, un act patetic neîntrerupt. Violenţa imaginilor nu se deosebeşte de violenţa momentelor biografice. Complexul unei îndărătnicii afective pentru formele rurale de viaţă, anterioare revoluţiei, şi aspiraţia contrară, deşi concomitentă, la tipul urban al noii societăţi proletare, despică în două conştiinţa poetului."

Demostene Botez publică în cuprinsul unui volum de versuri din 1934, adică tocmai atunci cînd Esenin apare la noi tradus de Zaharia Stancu, o "Scrisoare pentru Serghei Esenin", consemnînd nedumerirea sa faţă de modul cum poetul rus, care a avut "delirul vieţii" ca nimeni altul, a putut să moară cum a murit :

Serghei Esenin,
Aş vrea să te întreb cum ai avut puterea
Să treci "dincolo",
Cînd ai iubit aşa de mult
Iarba, pădurea şi pămîntul,
Aş vrea să mă înveţi a muri.

Cîţiva poeţi din tînăra generaţie a epocii dintre 1934 şi 1940 sînt de-a dreptul fascinaţi de destinul lui Esenin. Aşa se întîmplă cu Virgil Carianopol, pe care îl vedem într-una din cele mai bune poezii ale sale, intitulată chiar "Esenin" substituindu-se poetului rus, în a cărui manieră se exprimă cu un mimetism admirabil:

Ce ştiu cu de dragoste,
Eu care m-am născut din război,

Eu care n-am învăţat decît să-njur,
Şi să dorm cu stelele în gunoi ?

Nu, eu n-am avut pe nimeni,
Femeia mea este mizeria.
Sărut în vis vacile care rumegă viitorul
Şi părul mamei, alb ca Siberia.

Poate şi eu am plîns, poate şi eu m-am rugat
Dar astăzi, cui să spun, la cine să mă închin .
Cînd toamna se sprijină pe aracii goi
Beată de vin ?

În acelaşi sens, trebuie amintit cazul Madeleinei Andronescu. În "Ehei", un poem demn de a figura in antologii, autoarea îl cîntă pe Esenin cu un elan în ton şi o plasticitate în imagini, care se aplică uimitor de bine la obiect :

Stihuia cum asuzi sărat
Cînd tragi la vîsle, şficuit de soarele turbat.
Duhnea de viaţă ca de băutură.
Incă de pe cînd era de o şchioapă la părinţi în bătătură,
Copilăria lui
A fost cu vînătaie, zgancă şi cucui.
A crescut cu plopii
Înalt în spaţiu,
Nu alb de înţelepciune ca un alt Horaţiu,
Ci ca un munte beat,
Pentru întregul lui veleat.

Tot ce i-a fost drag a lăsat şi s-a dus
Călcîndu-şi inima ca apele, Isus.
Paşii lui au trecut strîmbi peste Rusia
Împleticindu-şi pribegia şi cu poezia.
Pînă cînd roş de sînge ca toate toamnele şi vînătorile lumii
S-a spînzurat de capătul unei funii
Şi s-a fost dus,
Ca o trombă, drept în sus.
A încăput el în cerul lui Dumnezeu ?
Tare greu ! Tare greu !

Neputîndu-se împăca cu starea de anemie a poeziei timpului ei, în care toate versurile i se par "suave şi diafane" ajunse "un fel de batiste în mîna fetelor cu toane triste", Madeleine Andronescu simte nevoia prezenţei regeneratoare a unui poet de factura "cumplitului flăcău" Esenin. Invocarea de la sfîrşitul poemului este

deosebit de elocventă:
Trimite-l, Doamne, din nou pe pământ
Sa ne-aducă viaţă, să ne-aducă vint,
Cu moartea pe moarte călcînd.

Să-l ştiu din nou beat
Peste adormitul cîntecelor leac
Ducînd poeziei iarăşi un bărbat.

Ehei !
M-auzi tu de-acolo, fărtate Serghei ?

În mica revistă ardeleană "Pagini literare" din 1934, Mihai Beniuc salută într-o recenzie entuziastă volumul de traduceri al lui Zaharia Stancu, plecînd de la constatarea că "sufletul lui Serghei Esenin tremură, se zbate şi creşte, nestînjenit de versul românesc, cu aceeaşi vigoare originară ca în Rusia lui". Deşi crede că "nu avem cu cine-l asemăna pe genialul mujic în literatura noastră",ţine să adauge că dezrădăcinarea dramatic trăită de poetul rus constituie un caz întîlnit adesea şi la noi, unde acei care au părăsit vatra părintească a satului, chiar "dacă n-au reuşit să-i exprime atît de duios dorul ca Esenin, cu atît mai profund îl retrăiesc în versurile sale" . Nu întîmplător,la aceeaşi epocă, ne este dat să vedem că Mihai Beniuc îi concepe un poem ca "Tovarăşii copilăriei" pe , unul dintre primele şi poate totodată cel mai izbutit din cariera sa lirică,în spiritul "Spovedaniei unui huligan" al lui Esenin. Poetul dezrădăcinat, care umblă pretutindeni neliniştit şi protestatar, cu viaţa urlînd în el "ca un lup flămînd", are nostalgia copilăriei legate de matca solului natal, simţind nevoia de a se confrunta cu ţăranii care i-au fost cîndva tovarăşi de joacă.

Iarna, puneam cîinele în săniuţă,
Ca să ştie şi el ce bine-i să te poarte alţii.
Ne era frig numai la nas
Şi nu ne păsa de loc de ameninţările mamei.
Acum staţi adunaţi lîngă vatră,
Beţi, dintr-o singură sticlă. ţuica nu prea tare.
înjuraţi domnii
Şi nu ştiţi cum să vă plătiţi dările.
Nici toamnele, nici primăverile de altădată
Nu au lăsat urme în voi,
Cum nu lasă valul ce trece pe un mal de nisip.
Eu numai am păstrat amintirea lor întreagă
Inscrisă in inimă
Ca anii cercuiţi
În trunchiul stejarului.

socesul general de mecanizare, la o eliminare a cailor prin forţa motrice, s-a găsit un tînăr poet, tot de provenienţă rurală, anume Ioan Alexandru, care să ia act de aceasta, cu o înfiorare gravă, într-o "Elegie" ale cărei versuri percutante ne îndreptăţeşte a pune pe autor în paralelă cu Esenin, despre care ştim bine, din cuprinsul operei sale, cît de îndurerat a putut să fie de soarta tragică a cailor în lumea progresului maşinist:

Din cozi s-au făcut bidinele
şi-n catedrale perne sub genunchi ;
din copite clei pentru lipit afişe.
Şi căsăpiţi - cadavrele la porci ce-i mestecau
cu poftă-ngrozitoare.

S-au scris şi cîntece frumoase despre cai,
cum trec spre abatoare, slăbănogi,
mînaţi de floarea-soarelui către apus.

Golul atletic rămas în aer după
prăpădul lor e un fel de laţ ce ne
înnăduşe pe toţi cînd ne ridică luna
capul de pe humă.

ŞTEFAN BITAN

SERGHEI ESENIN,

Editura pentru literatură universală,
Bucureşti, 1969, p. 148-174

MOSCOVA CÎRCIUMĂREASCĂ

Ne apropiam cu aceasta de renumitele versuri grupate sub titlul "Moscova Cîrciumărească", pe care cu un termen impropriu le-am putea numi cîntece de beţie, întrebuinţînd anume expresia poetului Miron Radu Paraschivescu, care nu ni se pare a fi fost străin de opera lui Esenin cînd şi-a scris cunoscutele sale "Cîntice ţigăneşti".

Într-o discuţie cu Erlich, Esenin spunea că în cadrul "Moscovei cîrciumăreşti" există un adevărat stat, cu trei categorii de cetăţeni: o categorie care bea şi plăteşte, alta care bea şi nu plăteşte şi a treia care se preface că este şi ea beată, fiind interesată să pară... şi să ţină isonul. Mai poate exista şi o altă împărţire, precizează poetul: 1. boema "aristocratică", 2. lumpen-proletariatul sau boema parazită şi 3. speculanţii literari ai boemei, cei care o organizează şi trăiesc din beneficiile ei. în fine, tot aici şi din aceste împărţiri se vede că Esenin era foarte preocupat de ele - mai există: 1. scriitori, 2. cei care vor să fie sau se cred scriitori şi 3. reprezentanţii artei rafinate... imaginiştii.

Asupra titlului "Moscova cîrciumărească" la noi - dar şi în altă parte - domneşte se pare o confuzie. întîi, cu excepţia lui Zaharia Stancu, traducătorii noştri au ocolit titlul ciclului (să-l numim aşa, cu un termen impropriu), renunţînd la el. în al doilea rînd, Zaharia Stancu l-a tradus ca un poem, am spune finit sau unitar şi, desigur, s-a bazat pe ediţiile care au circulat în Uniunea Sovietică la scurtă vreme după moartea lui Esenin, şi apoi mulţi, prea mulţi ani, cînd opera lui era redusă la un mănunchi de poezii, ce nu-l puteau reprezenta în întregime. Din cele mai multe ediţii "Moscova cîrciumărească" lipsea. Era perioada cînd la el în ţară despre Esenin nu se scria în reviste ani în şir nici un rînd.

Termenul de derbedeu folosit de Esenin se aşternuse peste numele său!

"Moscova cîrciumărească" întruneşte versuri gîndite de poet separat, în bucăţi, încă în vremea poposirii sale peste graniţele Rusiei, unde a şi scris cîteva din poeziile care compun ciclul. Aceste versuri sînt rezultatul celei de-a "doua vieţi" a poetului, cea a crîşmelor, a orelor şi zilelor de beţie, a ceasurilor bolnave, a clipelor invadate de însingurare şi disperare. Dincolo de faptele autentice din viaţa poetului, la care se referă aceste versuri, ciclul este înainte de toate o poezie alegorică de adîncă substanţă, cuprinzătoare şi aluzivă nu numai la stări ciudate din viaţa poetului, dar şi a confraţilor de generaţie.

"Moscova cîrciumărească" nu este nici un poem şi nici un grup precis de poezii avînd ca supratitlu această denumire. Cine consultă absolut toate ediţiile antume din opera

poetului, precum şi studiile referitoare la această problemă, inclusiv notele la ediţia în cinci volume, apărută între anii 1961-1962, cea mai completă din 1925 încoace, se convinge că "Moscova cîrciumărească", înainte de a fi titlul unui ciclu sau al unor versuri separate, a reflectat esenţa frămîntărilor şi căutărilor din ultimii ani ai poetului.

"Moscova cîrciumărească" constituie una din preocupările majore din existenţa sa de poet, una din temele principale ale operei sale, de înaltă ţinută artistică,ce străbate epoca anilor de maturitate.

Prea mult s-a tăcut despre această temă, trecîndu-se cu vederea peste unul din punctele cheie, necesare pentru înţelegerea operei poetului şi de aici, ca prim rezultat, asupra ciclului dăinuie păreri confuze, atît în ceea ce priveşte tematica lui, cît şi asupra autorului din acea perioadă de timp.

Tema subteranei sufletului omenesc din opera lui Esenin se impune a fi studiată ca o unitate, ca un tot inextricabil, deoarece numai luată în întregime această temă îşi capătă logica, construcţia ei arhitectonică şi artistică. Aşa cum se vorbeşte de motivele persane ar trebuie să se vorbească şi de motivul "Moscovei cîrciumăreşti", despre tema acestui ciclu de un lirism tragic ce ocupă în viaţa poetului un spaţiu atît de vast.

Pentru prima dată denumirea de "Moskova kabaţkaia" o întîlnim în culegerea "Versurilor unui scandalagiu" ("Stihi skandalista"), ca titlu al unui ciclu de versuri din care făceau parte poeziile: "S-a hotărît, da, nu mai sînt întoarceri", "Iar beau aici", "Iar se-mbrîncesc şi plîng", "Zi-i, armonică", "Plictis... Plictis..." şi "Cîntă-mi, cîntă-mi blestemată chitară". Acesta este ciclul tradus de Zaharia Stancu în româneşte şi despre care cititorul român ar putea crede că constituie întregul ciclu al" Moscovei cîrciumăreşti". De fapt, aceste versuri pot fi deocamdată grupate într-un poem cu o destul de mare unitate, deşi Esenin obişnuia adeseori, cum am mai arătat, să nu-şi intituleze versurile şi deci fiecare dintre cele patru poezii avea o individualitate aparte. Ciclul luat în întregime poartă în textul original dedicaţia "Lui Kusikov", poet pe care l-a cunoscut la Berlin în vremea şederii sale peste graniţă.

Versurile unui scandalagiu au prefaţă scrisă de poet, ca un fel de introducere, prin care îşi informează cititorii că "versurile acestei cărţi nu-s noi. Eu am ales ceea ce mi se părea mai caracteristic şi ceea ce consider mai bun". în continuare ne dă o informaţie preţioasă: "Ultimele patru poezii (deşi totuşi sînt poezii separate! - n.n.) - "Moscova cîrciumărească" - apar pentru prima dată" (Berlin, 1923, martie 20. Serghei Esenin).

Reiese că poetul era adînc preocupat de tema aceasta ce trebuie să-i fi tulburat profund ultimii ani ai vieţii, din moment ce revenea mereu asupra ei fie cu completări, fie cu explicaţii ce le considera absolut necesare pentru înţelegerea versurilor incluse aici; faptul este argumentat nu numai de titlu pe care l-a dat şi mai tîrziu unor cicluri noi, ci chiar de esenţa versurilor respective, care înglobează în ele multe din ideile eseniniene din anii maturităţii sale de creaţie.

După cum remarcă S. Mascean, unul dintre îngrijitorii şi comentatorii volumului II din "Opere alese" în cinci volume, ediţia 1961/1962, în 1924, în revista imaginiştilor "Hotel pentru o călătorie în frumos" (nr. 1, 1924), Esenin grupează

sub titlul "Moscova cîrciumărească" poeziile: "S-a hotărît, da, nu mai sînt întoarceri", "Mi-a mai rămas o sigură dorinţă", şi "Aşa obosit n-am fost niciodată". în aceeaşi ani, 1924, Esenin tipăreşte un volum de versuri intitulat "Moscova cîrciumărească", compus din şaisprezece poezii scrise între anii 1921-1924, deci, considerăm noi, ani în care l-a interesat tema, perioada de timp cea mai apropiată de subiectul versurilor respective, deşi în unele cazuri sîntem tentaţi să credem că ideea este mult mai veche şi poate fi urmărită pînă în anii de adolescenţă a poetului. în cadrul acestui volum sînt tipărite în întregime versurile scrise de poet pentru actriţa Avgusta Miklaşevskaia, grupate într-un ciclu separat, intitulat "Dragostea unui derbedeu". De fapt, "Moscova cîrciumărească", volum separat, cuprinde patru părţi: 1. "Versuri introductive la Moscova cîrciumărească"; 2. "Moscova cîrciumărească"; 3. "Dragostea unui derbedeu"; 4. "Versuri scrise ca încheiere".

Tot în anul 1924, de data aceasta în decembrie, "Moscova cîrciumărească" apare ca titlul unui ciclu din volumul "Versuri", ciclu care este compus din cinci poezii: "N-am să încerc să mai mint în van", "S-a hotărît, da, nu mai sînt întoarceri", "Iar beau aici, se-mbrîncesc şi plîng", "Fericirea li-e dată celor duri", "Această stradă-mi este cunoscută".

Reiese pe de-o parte că tema "Moscovei cîrciumăreşti" l-a impresionat profund, preocupîndu-se de ea în decursul cîtorva ani din viaţă, pe de altă parte, că nu există un singur ciclu de versuri care să poarte la Esenin acest titlu, ciclu care să fi apărut consecvent cu aceleaşi poezii separate sau în volum, în culegerile antume ale poetului.

Din păcate, neacordîndu-se acestor versuri importanţa cuvenită, nici în patria lui, nici aiurea, ele n-au fost studiate îndeajuns, specialiştii, şi ei încă destul de puţini, neelucidînd o problemă atît de importantă din opera acestui controversat poet.

Flăcăul acesta din Riazan a venit printre poeţii din lumea îndepărtată a satului, aducînd cu el în literatură imagini de o simplitate rar întîlnită, a continuat, e drept, şi în plină maturitate poetică să se preocupe în cadrul creaţiei sale de lumea din care a venit, dar nu s-a oprit aici. Privită în complexitatea şi evoluţia ei, de la surprinderea formelor primare ale vieţii din care a descins şi pînă la încercările anxioase de a descifra tainele sufletului complicat al omului sfîşiat de întrebări, opera lui Esenin ne pune în faţă un poet modern, care se încadrează în complexul culturii europene. Greşeala care s-a făcut cu ani în urmă, cînd versurile "Moscovei cîrciumăreşti" erau socotite decadente şi chiar duşmănoase, a dus la izolarea acestor capodopere de restul operei poetului, la fragmentarea creaţiei sale poetice şi, de aici, la falsa apreciere a locului ocupat de Esenin în poezia modernă. în această nestudiere a operei complete a poetului vedem noi reducerea - de către cei mai mulţi critici şi scriitori - a poetului Esenin la denumirea de simplu poet al satului. Faptul a avut urmări şi pe planul general al literaturii universale. Necirculaţia operei complete a lui Esenin a dat impresia unui poet "neîmplinit", ceea ce a făcut ca editurile străine să-l includă foarte tîrziu, de abia în zilele noastre, printre marii poeţi contemporani.

în ceea ce ne priveşte, bazîndu-ne pe o studiere atentă a versurilor pe care cu

o ocazie sau alta Esenin le-a grupat într-un ciclu purtînd numele de "Moscova cîrciumărească", credem că cle ar trebui adunate într-un singur ciclu sub aceeaşi denumire şi studiate împreună. Am ajuns la această concluzie constatînd că, deşi se observă diferenţele de tonalitate, poate uneori chiar de concepţie între versurile publicate sub această denumire la începutul perioadei de timp cînd a fost preocupat de ideea aceasta, şi cele din ultima perioadă, adică a anului 1924, asemănările dintre ele sînt mult mai mari.

Avem convingerea că dacă lui Esenin i-ar fi rămas timp să-şi publice operele complete, la care a visat de atîtea ori în viaţă, mai devreme sau mai tîrziu poetul însuşi şi-ar fi grupat un mai mare număr de poezii sub titlu de "Moscova cîrciumărească". Mai mult chiar oscilaţiile continui ale poetului, ce-şi grupa sub acest titlu cînd unele cînd altele dintre versurile sale asemănătoare ca factură, demonstrează că există mai multe poezii, chiar dacă Esenin n-a apucat să le denumească aşa, care ar putea fi încadrate în "Moscova cîrciumărească". Nu stricta denumire semantică a ciclului interesează aici, care de fapt a fost una din cauzele neglijării voite de către criticii dintr-o anumită perioadă de timp, cît motivele centrale, dominante ale acestor versuri. De fapt titlul este simbolic şi nu trebuie interpretat, aşa cum s-a făcut, la modul direct, dînd noţiunii sensurile ei peiorative. Nu-i vorba aici decît de o mare plasticitate a cuvîntului, de un atribut pe care poetul l-a găsit nimerit pentru a defini nu un fapt exterior, aşa cum s-a crezut, cît o stare, idee ce vizează laturi majore, sensuri mult mai adînci ale vieţii decît încercările unui "chefliu" de a filozofa.

Pentru valorificarea motivului ce stă la baza ciclului şi repunerea lui în circulaţie se cere o analiză amănunţită, dar mai înainte este probabil necesar să se spulbere ideea de loc fundamentată că "Moscova cîrciumărească" ar fi rezultatul îndoielilor poetului în puterea sovietică, dovada rezervelor ce le avea faţă de realizările majore ale epocii.

Asemenea idei evident că au stînjenit cercetarea mai amplă a operei poetului. Pînă şi în 1960 un critic de sensibilitatea lui I. Naumov, care are merite incontestabile în repunerea în circulaţie a operei lui Esenin, rămîne totuşi tributar unor mai vechi concepţii, susţinînd, la pagina 209 a cărţii sale despre Esenin, că "Moscova cîrciumărească" se remarcă printr-o stare chinuitoare a poetului, ce trăia atunci o adîncă criză spirituală, ca urmare a unei dualităţi a poetului care încă n-a fost în stare să înţeleagă caracterul şi conţinutul noii epoci. Conform aceleiaşi păreri, "situaţia s-a răsfrînt asupra stării poetului, gîndurile pesimiste imprimîndu-se în acel timp asupra liricii de dragoste a poetului". Şi, spre exemplificare, se citează tulburătorul cîntec de dragoste: "Zi, măi, zi. Fi-ţi-ar chitara a dracului". Pentru ca să demonstreze de cît pesimism este în stare poetul în dragoste, în urma concepţiei sale greşite, citează din cîntecul amintit următoarele rînduri, pe care le transcriem în traducerea lui Zaharia Stancu:

"Zi măi, zi. Fi-ţi-ar chitara a dracului
Degetele tale joacă pe ea ca dinţii dracului.
Aş vrea să mă înec în acest năduf.
Amicul meu, amicul meu, uf,

Nu te mai uita la brăţările ei,
La mătasea rochiei, la cercei,
La această femeie am căutat fericire
Şi am aflat negură, pieire.
Nu ştiam că dragostea e molimă, huidumă,
Nu ştiam că dragostea e ciumă.
A venit spre mine, m-a privit,
Şi m-a înnebunit.
Cîntă, prietene, să-mi aduc aminte,
De viaţa dusă mai înainte,
Las-o să o sărute cine-o vrea
E tîrfă şi e draga mea."

Criticul n-a citat din poezie nici jumătate textul. Ar mai fi trebuit să amintească măcar următoarele cuvinte, care merg mai departe cu mărturisirea:

"Hai, dă-mi chitara. Vreau pe coarda groasă
Să cînt despre viaţa-mi furtunoasă...
S-a spart cupola verde a vieţii mele.
Inima mea acum e o desagă
Cu visuri mari de aur şi cu stele..."

Oricît am vrea, nu găsim nicăieri dovada pesimismului irevocabil al poetului şi încă unul datorat strîmtelor lui concepţii politice sau îndoielilor...

îndoielile în dragoste, într-o dragoste care crezuse că-l va face fericit sînt de natură cu totul subiectivă.

Dar, după cum ştim, Esenin n-a trăit drama neputinţei de a înţelege rostul puterii sovietice.

Cine altul şi-a mărturist cu mîndrie în faţa contrarevoluţionarilor transfugi dragostea faţă de Rusia nouă, aşa cum a făcut Esenin în Franţa sau Germania?

E posibil ca şi Esenin să fi trăit vreodată sentimentul îndoielilor în dragoste, dar asta, cu totul independent de eventualele lui îndoieli sau nemulţumiri cu privire la rezolvarea unor probleme de ordin social, pe care să zicem că el ca poet le vedea puţin diferit.

Surghiunurile şi urmăririle de către regimul ţarist nu l-au oprit pe Puşkin să scrie bunăoară excelentele sale versuri de dragoste.

Nu este în intenţia noastră "reabilitarea" poeziei de dragoste şi cea a omului însingurat din opera lui Esenin. Simpla parcurgere a unor versuri din cartea pe care ne-o imaginăm cu acest titlu va fi de ajuns să ne convingă şi să ne tulbure cele mai ascunse fibre ale conştiinţei şi sufletului.

Aici, mai mult ca oriunde, se dovedeşte adevărul afirmaţiei lui Gorki, şi anume acela de a fi "fost creat de natură ca un organ de simţire şi de poezie", "un instrument al poeziei...".

"Moscova cîrciumărească" este în fond tot o spovedanie, o mărturisire dureroasă prin adevărul ce-l conţine, rezultatul unei profunde cunoaşteri a vieţii.

Ideea de început a acestor versuri, a temei ce avea să se prelungească în decursul întregii sale activităţi poetice, după cît se pare i-a venit poetului pe cînd se găsea în străinătate, la

Berlin. Acolo, mai mult decît în patrie, Esenin a putut trăi însingurarea omului, tragedia credinciosului ce şi-a omorît în suflet toţi dumnezeii, asemeni existenţialiştilor, şi nemaiştiind ce să pună în loc, s-a pomenit dintr-o dată cu sufletul gol în faţa universului. Dorul de ţară venea să completeze la maximum drama eului şi neputinţa împlinirii lui, se adăuga, suprapunîndu-se ca ultimului din infinitele straturi ale conştiinţei. Distanţa kilometrică ce-l despărţea de Rusia se metamorfoza în timp, în cantitate de vreme, de la înălţimea căreia se simţea tentat să aprecieze lumea prefacerilor poporului său. Atmosfera ce i-o creaseră o parte dintre contemporani îl făcuse mai dîrz în a-şi urma destinul, mai bătăios pentru ideile la care nu putea renunţa. De poporul său nu s-a îndepărtat însă niciodată, i-a dus dorul ori de unde se afla şi era gata "să scoată cuţitul" la oricare ar fi îndrăznit să "terfelească" numele poporului său sau să vorbească necuviincios la adresa realizărilor din Rusia. Pe de altă parte, devenise cu fiecare zi tot mai sensibil şi mai receptiv la toate durerile semenilor.
Departe de patrie, în mijlocul unei lumi ce-i repugna, mai ales că se simţea tot timpul "înconjurat" de transfugi, Esenin se simţea rupt de adevărata lui lume şi s-a pomenit dintr-o dată căzut în "subterană". Chinuit de nu ştiu ce demon, i se părea că nu-şi mai poate împlini "sorocul" decît în "vălmăşagul crîşmelor", căutîndu-şi alinare printre borfaşi şi prostituate, adică după părerea lui, printre alţi năpăstuiţi de soartă, pe care istoria i-a azvîrlit în groapa comună!
Esenin n-a ales la întîmplare crîşma, şi aceasta nu constituie pentru poezia lui un simplu decor. Pentru poetul rus, căutarea eroului tocmai în mediul crîşmelor, însemnează un simbol. Să ne amintim că scriitorul lui preferat, Dostoievski, în cele mai cruciale momente din viaţa eroilor săi şi-i trimitea la cîrciume, unde îi transforma într-un fel de rezoneuri, ce filozofau asupra lumii şi vieţii. Clasică este în această privinţă întîlnirea cu Raskolnikov cu Marmeladov, într-o cîrciumă, în urma cărei întîlniri primul se hotărăşte pentru crimă. Se poate observa că la Dostoievski procedeul este extrem de specific şi destul de frecvent. Oamenii lui Dostoievski ajung la "filozofia cîrciumei" şi a beţivului numai după ce au încercat destule alte căi şi nereuşita îi poartă spre asemenea locuri.
Asemeni eroilor lui Dostoievski, eroii lirici, oamenii ce populează crîşmele din versurile sale şi în special cei din "Moscova cîrciumărească", sînt de cele mai multe ori singuri, apăsaţi de o "tristeţe galbenă" - de remarcat că la Esenin pînă şi stările sufleteşti au culoare (iarăşi ca la Rimbaud, ce ajunsese să-şi coloreze... vocalele; în altă parte la Esenin, "Fericirea albastră cu miros de lună"); devin gînditori, scrutîndu-şi destinele care-i subjugă, îi domină şi îi împing spre nefiinţă. în poezia "Iar beau, aici, iar se-mbrîncesc şi plîng", a doua din cadrul ciclului de patru poezii grupate sub titlul "Moscova cîrciumărească", al cărei prim rînd în traducerea lui Zaharia Stancu din care vom cita sună: "Oamenii beau, se bat şi plîng", ceea ce estompează o parte din atmosfera "bătăioasă" a poeziei, apar cu predilecţie oameni ce populează cîrciumile Moscovei, dar faptul poate fi foarte bine generalizat, şi credem că aceasta a fost inteţia poetului, oameni ce se tîrguie cu frunţile în palme, îşi descoperă o tristeţe nebănuită cauzată de fapte uneori greu inexplicabile, sînt deznădăjduiţi şi dezorientaţi numai în aparenţă de neînţelegerea în întregime a transformărilor structurale din Rusia, în realitate de neînţelegerea transformărilor

din propriile suflete, de gîndurile ce îi copleşesc, de durerile fiecărui om în parte, de faptul că "nimeni nu ajută nimănui", cum credea şi Esenin o vreme.
Pînă şi "armonistul" pus acolo să înveselească spiritele, şi el "Suspină galben, trist, şotîng":
"Îşi blesteamă norocu-n trezie
Şi-mi aminteşte de vechea Rusie."
Poetul decinde în lumea aceasta, unde oamenii au venit să-şi adoarmă pentru o clipă simţirile obosite:
"Şi eu, şi eu cu capul în jos
îmi torn vin peste faţă, slinos,
Gîndul să-mi adoarmă sub tîmplă,
Să nu ştiu ce mai mi se-ntîmplă."
El are impresia că surprinde un anume specific cînd declară că:
"Ruşii sînt veseli, chiuie, cîntă,
Şi sorb basamacul de-l zvîntă."
Dincolo de aparenţe oamenii poartă în minte gînduri ciudate, invadate de fapte nespuse , procese de conştiinţă, greşeli nemărturisite, care în ceasuri de beţie, în vălmăşagul crîşmei li se bat nevolnic sub tîmple:
"Armonistul cu chip de tătar
Cîntă de Volga, de Ceka, arar,
Şi-n privirile lui de nebun
Fulgeră gînduri ce nu se mai spun."
Poetul simte că ceva s-a prăbuşit în străfundurile fiinţei lui, ceva pe care deocamdată îl defineşte destul de metaforic: "albastrul mai şi iunie-albăstrui". Omul acestor versuri trăieşte sub apăsarca ţipătului armonicii, la care cîntă unul ce-şi tratează cu spirt sifilisul contractat în stepele Asiei:
"Armonistul se caută cu spirt, cu prize,
De sfrinţia luată în stepele chirchize."
întreaga natură, dar mai ales rîurile şi arborii iau parte directă la beţiile omului, apele devenind "repezi ca spirtul", plopii clătinîndu-se ca beţi, cuvintele devenind şi ele migratoare, ca în poeziile lui Saint-John Perse, despărţindu-se în silabe pentru a da naştere unor sensuri noi, sau pur şi simplu pentru a reedita cunvîntul-hidră cu mai multe sensuri, aşa cum l-a definit Mallarmé.
Din combinaţiile de cuvinte, din imaginile care uneori se "clatină" parcă şi ele de atîta beţie, din vorbele pe care şi le spun oamenii, dar mai ales le întrebuinţează poetul, s-ar putea crede foarte uşor că Esenin le-a compus în stare de beţie. Realitatea este că Esenin n-a scris nici un rînd decît în stare de completă trezie.
Poetul a intuit cu o precizie halucinantă clipele de devastare sufletească a timpului beţiei, intrînd în analiza acestui "timp".
Cel mai amar şi cel mai dur dintre toate cîntecele "de beţie" ale lui Esenin, cîntece ce compun ciclul, pare a fi pe bună dreptate: "Zi, armonică! Plictiseala nu se ascunde", care în original sună mai trist:
"Zi-i, armonică. Plictis, plictis..."
Aici cuvintele par izvorîte din adîncuri triste, neumblate încă din depărtarea orelor

tîrzii şi a zvonului de clopot în noapte. Par a fi cele dintîi cuvinte inventate de oameni: de aceea uneori pot părea mai dure, pot fi considerate "obscene", şi cuvintele ca versurile, pot fi date în judecată ca operele lui Baudelaire, Flaubert sau Joyce, dar nu poate fi negată sinceritatea lor. Cel mai rusesc dintre instrumente este chemat să intoneze un fel de "durere rusească", fără margini şi necuprinsă ca stepele Rusiei sale dragi. "Zi, armonică! plictiseala nu se ascunde/Degetele armonistului curg unde". în atmosfera pe care şi-o creaşe sau la care se gîndise mai înainte, "cei mai buni prieteni ai poeţilor", din vremea pe cînd era imagist convins sînt chemaţi acum să întovărăşească durerea; în preajma lor să-şi poată face marea confesiune. Prostituatele în concepţia poetului reprezintă oamenii de la marginea societăţii, ajunse aici fiecare din motive diferite, povestea fiecăreia însumînd o dramă. în general vorbind, din toate amintirile despre poet, reiese că Esenin n-a frecventat decît cu rare excepţii localuri rău famate. însă faţă de tagma celor ce populau asemenea locuri Esenin avea un sentiment aparte, dureros de trist, greu de definit, un fel de strîngere de inimă ce nu-l părăsea uşor. în ciclul "Moscovei cîrciumăreşti" poetul şi-a reamintit de "vechile lui cititoare" şi tocmai în preajma lor îşi macină tristeţea:

"Bea cu mine, căţea parşivă,
Bea cu mine, căţea guralivă.
Toţi te-au iubit,
Toţi te-au stîlcit,
Toţi te-au mînjit.
Ce te uiţi cu albăstrelele tale ca florile..."

Oare în cuvintele de mai sus nu putem descifra foarte multe puncte comune dintre poet şi partenera de discuţie? în acest caz, întreaga Moscovă cîrciumărească nu reprezintă cumva un simbol în opera lui Esenin? Şi el a fost iubit şi huiduit de aceiaşi prieteni! După o înşiruire de apostrofe dintre cele mai dure, strofa de final susţine şi oarecum contrastează cu întregul conţinut al poemului. De unde în prima parte el mărturiseşte că "dintre cele ca tine nu eşti cea dintîi pe care o mîngîie" şi constată că "e dureros ce fac şi sfidător/Dar pentru asta n-o să mor", în final se regăseşte, nu se mai poate minţi şi trebuie să strige adevărul cu aceeaşi putere cu care şi-a mărturisit plictisul:

"E vremea să mă fac mai rece
Cu haita voastră ce mereu petrece..."

pentru ca ultimele două versuri să se transforme într-o adevărată rugăciune de beţiv, sinceră şi mergînd pînă la implorare:

"Draga mea... draga mea... uite, plîng , scîncesc,
Iartă-mă... iartă-mă... te iubesc..."

În original, ritmul poemului este de-a dreptul îndrăcit, bazîndu-se pe cîntecul popular rus, dar fiind puţin modificat, rîndul lărgindu-se parcă anume ca să poată încăpea în el mai multă durere.

La prima vedere, ciclul pare a fi o inedită poveste de dragoste pierdută: ceasuri de singurătate irosite în zadar, doruri înecate în fîntîna neliniştii, uliţe întortocheate, labirinturi. În realitate, dincolo de tema dragostei, de povestea unui dor neîmplinit,

"Moscova cîrciumărească" este o tulburătoare spovedanie a omului neliniştit de propriul destin, este un imens semn de întrebare semănat în sufletul omului într-o epocă de mari frămîntări, o încercare disperată în cele din urmă de a cuprinde în formele poeziei condiţia umană a veacului său.

Versurile sînt impregnate de atmosfera aceleiaşi tristeţi întîlnite la Villon; aceleaşi cuvinte baudelairiene sau spuse de Rimbaud cu seninătatea adolescentului ce nu se sfieşte de nimic pentru a se mărturisi în faţa confraţilor.

Tema versurilor nu este nouă; ea poate fi întîlnită de-a lungul epocilor la o întreagă serie de poeţi. Dar motivele care domină întreaga atmosferă ţin de structura intimă a poetului, au mult inedit în componenţa lor, păstrînd în esenţă tonul agresiv şi nota melancolică.

Prima dintre poeziile grupate în ciclul "Moscovei cîrciumăreşti", din perioada berlineză a vieţii sale, are ca prim vers ce ar putea forma titlul poeziei, cuvinte de o totală resemnare, cuprinzînd în ele ultimele rezultate ale experienţei sale de viaţă şi probabil poetice: "S-a hotărît, da, nu mai sînt întoarceri" (La Zaharia Stancu, din traducerea căruia citäm: "S-a hotărît pentru totdeauna").

Făcînd bilanţul plecărilor sale din sat, într-un moment cînd era de fapt plecat şi din Rusia, poetul îşi dă seama că totul în jur se schimbă, că natura însăşi ia parte la aceste plecări, lumea animalelor şi a plantelor devenind alta, mai aproape de moarte cum este şi el, de pămîntul în care se vor întoarce împreună:

"N-o să mai răsune din frunziş aripat
Plopul deasupra mea legat,
Căsuţa fără mine s-a gîrbovit.
Dulăul bătrîn a căzut şi-a murit.
Pe uliţele aceste întortocheate
M-a ursit Dumnezeu să mor, poate."

"Acţiunea" poemului se petrece la Moscova. Poetul îşi descrie viaţa, cu ritmul ei ce aluneca văzînd cu ochii spre afunduri, alunecare pe care în ultimul timp o trăia în fiecare noapte, ca o repetiţie a ceea ce va urma în final:

"Aici, noaptea, cînd luna luminoasă,
Cînd luminează dracu ştie cum şi visează,
Spre cîrciuma de sub pămînt.
E zgomot şi gălăgie în această vizuină
Şi eu, de seara pînă se face lumină
Citesc versuri curvelor cu miros de pudră şi mirt
Şi cu tîlharii beau spirt.
Inima îmi bate din ce în ce mai des,
Vorbesc încîlcit, abia înţeles".

în final întrega atmosferă se schimbă pe nesimţite, poetul uitînd pentru o clipă de cele petrecute pînă acum îşi revizuieşte în ultimul moment părerile; de remarcat că şi aici Esenin se socoteşte asemeni "lor", pornind pe drumul pierzaniei de unde nu mai sînt întoarceri; peste toate acestea domneşte sentimentul resemnării, pe care-l accentuează prin reveniri continue:

"Sînt ca şi voi un om pierdut, uitat,

Nu mă voi mai întoarce de unde am plecat,
Căsuța fără mine s-a gîrbovit,
Dulăul bătrîn a căzut și-a murit.
Pesemne, pe ulițele Moscovei, sub cer,
M-a ursit Dumnezeu să pier."

Clipele de dăruire totală subteranului cîrciumelor, de uitare de sine, se amestecă în cadrul ciclului "Moscovei cîrciumărești", mai precis în volumul cu același titlu, cu calde ceasuri de aducere-aminte a satului natal, a casei părintești, cu întreaga atmosferă ce i se degajă în suflet în preajma acestor amintiri. Trecerea de la o lume la alta se face rapid, ca într-o secvență cinematografică, și distonează numai în aparență; pentru că, în fond, amintirea satului și a casei părintești se integrează organic în viziunea "Moscovei cîrciumărești", avînd rolul de a prezenta în paralel cele două lumi. De reținut că, aproape totdeauna cînd Esenin evocă lumea locurilor natale, el și le închipuie nu așa cum le-a lăsat, ci așa cum trebuie să fie astăzi, îmbătrînite și în paragină:

Cunosc o hudicioară pe care o fîntînă,
Cunosc o casă scundă cu hornul la mijloc.
Văd vinetele paie din streașina bătrînă,
Surpate peste geamul cîrpit din loc în loc.

Mai întotdeauna cînd poetul vrea să-și reprezinte o parte din viață, descrie un moment din lumea copilăriei, imaginîndu-și-o - în funcție de intenția prezentă - prosperă sau părăginită, luminată de razele soarelui sau umbrită de anii care s-au așternut peste viața lui.

Acum, în mijlocul lumii orașului obositor în care îi este ursit să-și petreacă viața, poetul folosește amintirea anilor de altădată nu numai ca un contrast, cum obișnuia, ci ca o dureroasă chemare spre lumea liniștită și caldă a copilăriei.

"Iubesc această casă și liniștea ce-o scaldă,
Aud și-acum cum grinda din crăpături trosnea,
Cînd soba c-o ciudată sălbăticie caldă
în nopțile ploioase să urle începea."

Focul din sobă își avea viața lui, strîns legată de cea a oamenilor, și se prelingea gemînd, prevestind parcă ceva amenințător; încă pe atunci soba:

"Gemea neostenită, bocea gîfîitoare,
De parcă mort pe masă sta careva din noi."

Dorința poetului de a se reîntoarce în lumea amintirii este dominată de melancoliile locurilor care-l înțelegeau mai bine, în care - după toate probabilitățile - nu se mai poate întoarce, pentru că și-a tăiat demult toate legăturile cu ea, nemairămînîndu-i decît să-și ia rămas bun și să privească cu tristețe în urma anilor:

"Cunosc acele locuri unde mă pot pricepe,
Le-am stăbătut cu pasul învîrtoșat de drum.
Acum mi-i dor de somnul nemărginitei stepe
în țara mea geroasă aș vrea să fiu acum.
Dar blînda clipocire s-a stins ca o văpaie,
în fum albastru toate sînt putrede povești.

Spun pace vouă, geamuri şi streşini vechi de paie,
Spun pace vouă, cîmpuri şi case ţărăneşti."
(în româneşte de George Lesnea)

Pretutindeni în cadrul ciclului (sau al volumului), întîlnim un puternic dor de cîntecul ce putea să cuprindă în el dragostea, fericirea, sfîrşitul. Avea obiceiul să-şi deschidă mereu vechile răni, chiar dacă trebuia să-şi amintească de iubirile neîmplinite: "Ce-i dacă azi ea-l sărută pe altul?" punînd vina pe soarta blestemată şi gata să se lupte cu ea la nevoie. în 1923, cu numai doi ani înainte de moarte, are curajul să-i strige sorţii în faţă: "N-am să mor, prieten drag, niciodată!"
în cadrul ciclului îşi aminteşte de porecla de scandalagiu şi de faptul că faima lui de poet s-a împrăştiat în lume legată de acest epitet; cu autoironia caracteristică, ajunge în cele din urmă la concluzia că nu-i mai rămîne altceva de făcut decît să se poarte ca atare şi "să fluiere puternic în degete".
Cunoscîndu-se ca nimeni altul, Esenin înţelege de timpuriu, iar în "Moscova cîrciumărească" poate recunoaşte deschis, starea lui - un fel de dedublare care-l stăpîneа şi pe care o defineşte excelent în două versuri, pe care încercăm să le traducem:
"Mi-e ruşine că am crezut în Tine,
Doamne, şi mi-e greu să nu mai cred."
(în româneşte de Şt. Bitan)

Aici îl recunoaştem pe Esenin în toată complexitatea lui, copleşit de contradicţiile în care se zbătea continuu şi care constituiau probabil fondul multora din aşa-numitele "ciudăţenii eseniniene", greu explicabile altfel. Iată-l, în aceste cuvinte mărturisite cu voce tare şi verificate în practica vieţii lui, eliberat de tot ceea ce l-ar putea plasa cu o anumită precizie, aşa cum s-a încercat, undeva pe orbita vieţii sociale contemporane; aceste versuri îl surprind pe linia veşnic oscilantă a omului care crede şi renegă, care se caută mereu...
Pentru prima dată, şi nu cu vreo intenţie de scuză, Esenin se... trădează, afirmînd un lucru pe care critica literară l-a priceput atît de greu, şi anume că:
"Am făcut scandal pe lumea asta
Ca mai viu să ardă flacăra din mine."
(în româneşte de Şt. Bitan)

Altcori este evidentă dorinţa de a se înfrăţi cu păcatul, pentru ca astfel să fie mai în miezul vieţii, mai aproape de toţi oamenii, pentru care era gata să moară la nevoie:
"Dacă diavolii s-au cuibărit în suflet
înseamnă că şi îngerii au fost cîndva acolo...
.....
Pentru toate păcatele-mi grele,
Pentru neîncrederi şi blestemul lor,
Să mă-mbrace într-o cămaşă rusească

Şi sub o icoană să mă pună să mor."
(în româneşte de Şt. Bitan)

O dată, într-o convorbire cu un critic literar prieten, Esenin atrăgea atenţia asupra unui fapt demn de reţinut, la care ne-am referit într-una din paginile anterioare: deşi era un liric atît de pur, scrisese pînă atunci foarte puţine versuri de dragoste, în înţelesul cel mai bun al cuvîntului. Într-adevăr, e greu de explicat atitudinea aproape "rezervată" a lui Esenin faţă de această specie a genului. într-una din poeziile volumului pe care-l dicutăm, din ciclul "Dragostea unui derbedeu", Esenin ţine să ne mărturisească acest lucru. Sîntem în 1923, epoca bilanţurilor şi socotelilor sale cu poezia, cînd îşi scrie poeziile de dragoste şi cînd începe prin a mărturisi:
"Focul vînăt e gonit de vînt,
Zările au uitat să mă mai doară...
De iubire-ntîia oară cînt,
La scandal renunţ întîia oară."
Versurile din "Dragostea unui derbedeu" se substituie "Moscovei cîrciumăreşti"; şi totuşi ce contrast izbitor între ele şi ciclul separat al "Moscovei..." Şi iarăşi, nu trebuie să vedem în această deosebire dovada neapartenenţei lor la aceleaşi idei; este vorba, mai degrabă, de o situaţie ambiguă proprie unui Esenin, unui Baudelaire, dar şi altora, cea a oscilaţiilor mai frecvente în dragoste, dar întîlnite şi pe alte coordonate la unii poeţi ai căutărilor, un fel de monedă cu două feţe, care numai împreună formează întregul noţiunii. Tot aşa se explică şi această duplicitate eseniniană, care mai curînd are menirea de a se completa decît de a contrasta.
În poezia amintită, poetul, după ce e gata să renunţe la tot ceea ce l-a făcut "celebru", recunoaşte cu aceeaşi sinceritate că "a fost de toate", dar că în faţa dragostei e gata să se transforme:
"Am fost crîng părăginit pe loc
La femei şi votcă dam năvală.
Nu-mi mai place azi să beau, să joc,
Să-mi pierd viaţa fără socoteală."
Sinceritatea versului uimeşte, răspîndind în jur mireasma dragostei, o putere magnetică, un fluid de care parcă ar fi stăpînit poetul, probabil tocmai pentru că şi-a învins patimile din suflet, hotărîndu-se pentru viaţă şi dragoste:
"E de-ajuns să te privesc tăcut,
Să-ţi văd ochii plini de tot înaltul,
Ca uitînd întregul tău trecut,
Tu să nu mai poţi pleca la altul."

Dragostea din versurile unui derbedeu este de fapt aceea care poate schimba totul, pînă şi soarta, care dezarmează... derbedeul. Ideea merită a fi reţinută: e un fel de dragoste ce depăşeşte obişnuitul, cu puteri tămăduitoare, una necunoscută parcă de poet pînă atunci şi care-şi aştepta de multă vreme cîntăreţul în persoana lui Esenin:
"Cîrciumile le-aş uita pe veci,

N-aş mai şti nici versul ce înseamnă,
De-aş atinge aceste braţe reci
Şi-al tău păr ca floarea cea de toamnă."
Şi ultima strofă repetă condensat ideile întregii poezii, revine asupra mărturisirii de la început, cu scopul de a întări afirmaţia şi de a da veridicitate sentimentului:
"Veşnic te-aş urma pe acest pământ,
Depărtarea mi-ar părea uşoară...
De iubire-ntîia oară cînt,
La scandal renunţ, întîia oară."
(în româneşte de George Lesnea)

Versurile incluse în ciclul "Dragostea unui derbedeu", scrise pentru actriţa Avgusta Miklaşevskaia, constituie în cadrul "Moscovei cîrciumăreşti" cele mai frumoase versuri de dragoste ale lui Esenin scrise pentru vreo femeie. Cînd Isadora Duncan a aflat conţinutul lor, a "umblat cîteva zile înnebunită de durere, a căutat-o pe Miklaşevskaia - după cum ne relatează aceasta din urmă în mărturisirile ei - şi, înfruntînd-o, i-a strigat în faţă: "Aceste versuri atît de tulburătoare nu pot fi scrise pentru tine. Numai două versuri ţi se adresează ţie şi ţi se potrivesc într-adevăr:
"Tot aşa de simplă eşti ca toate
Cum sînt milioane în Rusia...."
Dintr-un anumit punct de vedere, Isadora parcă ar avea dreptate: versurile dedicate actriţei Miklaşevskaia nu se puteau referi la ea. Era un fel de răzbunare a poetului pe toate versurile de dragoste pe care le purta în suflet şi care rămăseseră, dintr-un motiv sau altul, nescrise încă, era o răzbunare pe toată vremea iubirilor sale pierdute. Prototipul lor nu era o singură femeie, ci - poate - femeia în general, uitată undeva în ţinuturile Reazanului şi despre care atîta timp n-a mai spus o vorbă.
"Inima ţi-am dat-o într-o toană
Şi prosteşte te-am gătit cu vise,
Chipul sever ca de icoană
Atîrna-n Reazan prin paraclise."
Nu încape îndoială că prin aceste cîntece de dragoste poetul se reîntoarce - pentru a cîta oară? - la vremea anilor copilăriei şi adolescenţei, încercînd de data aceasta să repare din păcatele unor vremuri apuse:
"Cu ocări şi cu batjocuri grele
Eu scuipam icoanele frumoase
Şi deodată, vezi, scriu, pentru ele,
Umilite cîntece duioase."
După numeroase experienţe Esenin ia hotărîrea supremă de a rămîne totuşi... pe pământ:
"Spre zenit nu vreau să zbor din lume,
Prea-i slab trupul pentru-aşa-nălţare."
Sufletul şi inima sa au fost iubite de natură şi animale, şi cu o dragoste atît de mare, încît i se pare imposibilă o dragoste adevărată din partea unui muritor:
"Nu-s sărman, nici mic, nici jalnic mie,

Inima mea toate le pricepe;
Iubit fost-am din copilărie,
De căţei şi iepele din stepe.

Nu mi-a fost deci dragostea sortită
Pentru tine sau oricare-una;
Sterpei fericiri e zălogită
Inima poetului, nebuna!"
în final, poetul este năpădit de aceeaşi tristeţe ce domină Moscova cîrciumărească şi care demonstrează încă o dată că totul nu fusese decît o haltă pe drumul purificării sufletului:
"Mă-ntristez şi toamna mă străbate,
Sau ochii cum trăia...
Tot aşa de simplă eşti ca toate,
Cum sînt milioane în Rusia."
(în româneşte de George Lesnea)

Vîrstele anului i s-au încrustat în suflet asemeni cercurilor în trunchiul unui copac. Este vremea toamnei poetului, vremea anilor rodnici, dar şi culesul rodniciei şi sfîrşitul. în pragul toamnei sale, vechile pasiuni pălesc, e pregătit să-şi ia adio pînă şi de la "huliganism"... : "E vremea să ne despărţim". Sătul de prea multe veri ce i-au ars sufletul, poetul se declară pentru obositoarea vîrstă a toamnei:
"Şi mi-a bătut acum la geam
Septembrie cu mîini de sălcii,
Şoptindu-mi să mă gat de drum
Şi c-o să vie în curînd..."
(în româneşte de Şt. Bitan)

Rotindu-şi privirea transparentă în jur, poetul e pregătit să se împace cu cele multe, "şi cu Rusia", care i se pare acum alta; "schimbate sînt şi întinsurile şi cimitirile". Poezia de dragoste a lui Esenin depăşeşte totdeauna obişnuitul, iubita are contururi de legendă şi întreaga natură freamătă, pregătindu-se parcă de ceva înnoitor. Totdeauna flăcăul din Reazan a fost atras de furtunile lăuntrice, dezbaterile interioare ale sufletului; pînă şi dragostea la el se substituie acelciaşi dorinţe:
"Scumpa mea, te-aşează lîngă mine,
Ochi în ochi să ne-aţintim mai mult,
Vreau, sorbind privirile-ţi blajine,
Viscolul simţirii să-l ascult."
Cuvintele de dragoste adresate iubitei au înţelesuri adînci, sfera ideilor fiind continuu lărgită la lumea din jur, la întreaga omenire, la soarta omului şi a iubirii:
"Dar demult eu nu mai sînt pe lume,
Luna rătăcind prin ţintirim
Ne arată crucile anume,
Că şi noi la ele-o să venim.

Că şi noi cu vieţile pierdute
Ne vom strămuta sub bălării..."
(în româneşte de George Lesnea)

Sau aceste rînduri apocaliptice, care seamănă în jur nu numai invitaţia la dragoste, ci şi dezlegarea:
"Arama sălciilor doar
Rămasu-ne-a-n septembrie nouă...
.....
Străine buze-au risipit
Din trupu-ţi tremur şi văpaia,
De parcă-n murmur amorţit
Din suflet îmi burează ploaia
.....
Hazlie viaţă fără şir,
A fost, va fi, numai regrete.
Livada pare un cimitir
Şi toţi mestecenii schelete.
Ca ei vom înflori în zori,
Ne-am scutura, ca ei, sub stele."
(în româneşte de George Lesnea)

Ultima din cele şapte poezii ce compun "Dragostea unui derbedeu" a fost scrisă de Esenin în spitalul Polianka: Sprînceana serii şi-a închis tristeţea, în 1923. Miklaşevskaia îşi aminteşte cum s-a întîlnit întîmplător cu Esenin, care era într-o birjă. Dintr-o dată a sărit jos şi - i-a spus: "Mi-am trăit toată viaţa cu dumneata, am scris ultima poezie", şi i-a citit-o în plină stradă. Este o delicată poezie de dragoste cu sensuri generalizate, multiple, şi cu idei profunde:
"Sprînceana serii şi-a închis tristeţea,
Stau înhămaţi în curte nişte cai.
Au ieri mi-am dat de duşcă tristeţea?
Au nu ca ieri tu dragă îmi erai?"
Că poezia a fost scrisă în spital nu încape nici o îndoială. Atît atmosfera ce se degajă din întreaga poezie, cît şi anumite strofe izolate amintesc de locul în care se află, ca şi tendinţa de filozofare în legătură cu timpul, cu tristeţea ce s-a scurs, dar mai ales cu faptul că e "pregătit de ducă", de unde pesimismul iremediabil al versurilor, note de tristeţe proprie întregului ciclu, încheind cum începuse, sceptic şi trist:
"Nu sforăi, tu troică-ntîrziată,
Trecuta viaţă n-o mai prinzi pe deal.
Ca mîine, poate, soarta mea ciudată
Va conteni-o patul din spital...

Mi-oi trece suferinţele-n uitare

La vechea rană nu vreau să mă uit.
Tu, chip iubit! Tu, voce-alintătoare!
Pe tine numai n-am să te mai uit."
Şi aşa cum apreciam la început, că în 'componenţa" trăsăturilor frumuseţii feminine intraseră mai multe elemente, de la toate femeile pe care le cunoscuse, tot aşa, în continuare, poetul ne avertizează că în viitoarele lui iubiri va aprecia multe din calităţile actualei iubite; cu alte cuvinte, se poate uşor observa tendinţa de generalizare:
"Chiar de-oi iubi pe alta, pe oricine,
Din amintiri te-oi scormoni mîhnit
Şi povestindu-i, scumpo, despre tine,
I-oi spune că iubită te-am numit."
Pentru ca în sfîrşit să constate clipa de nimicnicie a dragostei din totdeauna:
"I-oi povesti cum curse viaţa noastră,
Care fiind se pare că n-a fost."
(în româneşte de George Lesnea)

Poezia care încheie volumul "Moscova cîrciumărească" este, într-o anumită privinţă chiar o încheiere, un bun rămas pe care şi-l ia poetul de la tinereţea pe care o simte plecînd. E o dureroasă despărţire de sine însuşi, o constatare amară la adresa timpului care s-a frînt sub povara anilor ce nu iartă:
"Nu regret, nu mă jelesc, nu strig,
Toate trec ca floarea spulberată.
Vestejit de-al toamnei mele frig,
Nu voi mai fi tînăr niciodată.

N-ai să mai zvîcneşti ca pînă-acum,
înimă răcită prea devreme."
Poetul se simte la capătul drumului, şi parcă... înaintea marilor plecări, zadarnic încearcă să-şi estompeze în suflet pornirile, ele sînt mult mai puternice, în ciuda vîrstei care s-a împlinit:
"Dor de ducă! Tot mai rar, mai rar,
Pui pe buze flacăra pornirii.
O, pierdutul prospeţimii har
Cu viciul clocot al simţirii."

S-ar vrea reţinut, e gata să-şi restructureze existenţa, este la un fel de răscruce, într-un moment cînd nu-şi dă bine seama decît că a trăit fără să ştie cum:
"în dorinţi încep zgîrcit să fiu,
Te-am trăit sau te-am visat doar, viaţă?"
Sfîşitul ciclului şi al volumului este pur eseninian, resemnarea, care domnea la sfîrşitul versurilor despre animale, este şi aici prezentă, cu umbra tristeţilor amare:
"Toţi sîntem vremelnici pentru veci,
Rar ning fagii frunzele deşarte...

Binecuvîntat să fie deci
Că trăiesc şi că mă duc spre moarte."
(în româneşte de George Lesnea)
De remarcat că, deşi această poezie a fost scrisă în 1921, poetul a ţinut s-o aşeze totuşi la sfîrşitul volumului, părîndu-i-se un fel de concluzie logică spre care evoluase scrisul său de pînă atunci, un fel de memento mori pe care trebuia să-l aibă în vedere de acum înainte.
Greşeala fundamentală ce s-a făcut pînă nu demult referitor la opera lui Esenin a fost faptul că figurile sale de stil, uneori atît de inedite, au fost luate cu sensurile lor directe. S-a uitat prea repede că partizanul imaginismului de altădată lucra de preferinţă cu simboluri, şi încă din cele mai noi, că aceste simboluri - chiar dacă uneori se ascund după anumite cuvinte cu o circulaţie mai restrînsă - reprezintă ceva; după cum păduchii lui Rimbaud nu-s totdeauna păduchi, iar cadavrele intrate în descompunere în versurile lui Beaudelaire au adîncit semnificaţii, la fel trebuie urmărite sensurile profunde ale imaginii lui Esenin. Poetul a zîmbit destul de amar o dată, cînd un critic literar "serios" i-a făcut următoarea observaţie: "Ai greşit cînd într-o poezie despre Siberia ai întrebuinţat cuvîntul şacal, deoarece orice cunoscător de geografie elementară ştie că în Siberia nu sînt şacali! ..."
Volumul "Moscova cîrciumărească" reprezintă, în altă ordine de idei şi tentaţia poetului de a face profeţii, în acest caz de a fi doar propriul său profet. E un fel de încercare de a scurta destinul omenesc, de a-i sublinia vicisitudinile şi în cele din urmă de a-şi transforma opera într-un strigăt de revoltă, dar un strigăt surd, greu de auzit, a cărui descifrare merge pe linia metaforică a simbolurilor.

TATIANA NICOLESCU

POEZIA LUI ESENIN ÎN ROMÂNIA

Numele lui Serghei Esenin apare în paginile revistelor şi ziarelor din ţara noastră chiar din primii ani de după Revoluţie. Mai toate însemnările sau articolele, destul de numeroase de altfel, menite să informeze pe cititorul român despre viaţa literară din Uniunea Sovietică, stăruiau asupra contribuţiei lui Esenin la dezvoltarea noii poezii, situîndu-l alături de Maiakovski, Blok, Demian Bednîi, printre scriitorii reprezentativi pentru căutările şi orientările ce urmăreau înnoirea literaturii sovietice din acei ani. Moartea neaşteptată şi atît de tragică a poetului a stîrnit vii comentarii din care nu a lipsit şi specularea aspectelor senzaţionale sau chiar de scandal din biografia atît de zbuciumată a lui Esenin. Dar poetul mult discutat nu era de fapt cunoscut prin creaţia sa, ci mai mult prin ecourile pe care le stîrniseră în presa europeană căsătoria cu Isadora Duncan sau unele incidente din timpul călătoriilor prin Germania, Franţa, America. De aceea, dezideratul exprimat de revista Adevărul literar şi artistic, în 1926, curînd după moartea poetului, de a se trece la tălmăcirea în limba română a poeziilor lui Esenin ca şi ale altor confraţi ai săi, revelatoare pentru noile procese ce se petreceau în viaţa şi literatura rusă mărturisea o legitimă curiozitate de cunoaştere, resimţită de iubitorii de literatură din ţara noastră. În 1928 apar în revista Gândirea cîteva tălmăciri din poeziile lui Esenin semnate de Lucian Blaga (Tot ce trăieşte poartă semn, Cîntecul cîinelui), urmată de altele, prin diferite reviste de provincie, traduse de Ion Buzdugan. Din 1931, traducerile din Esenin se înmulţesc simţitor. Un număr apreciabil de versuri din creaţia rapsodului rus - poezii lirice şi cîteva poeme - publică, în 1931-32, prin diferite reviste, Zaharia Stancu pentru a le reuni apoi într-un volum care vede lumina tiparului în 1934. Paralel în paginile unor periodice ca Viaţa Românească, Adevărul literar şi artistic, Însemnări ieşene, Manifest, între anii 1934-37 apar traduceri semnate de George Lesnea. Strînse într-un volum în 1937, aceste tălmăciri se bucură de o largă răspîndire, şi cunosc în 1943 a treia ediţie. Paralel şi sporadic intervin şi alte nume de tălmăcitori în opera de popularizare a scriitorului rus în ţara noastră, dar cu prestigiul scăzut şi fără rezonanţă reală în viaţa literară din acei ani.

<<Destinul>> creaţiei lui Esenin în România se conturează, deci, de la început, în linii deosebite de al altor poeţi ruşi, care au aflat înaintea lui sau în aceiaşi ani cu el răspîndire în ţara noastră. Sîntem adesea îndemnaţi să socotim că, dintre toţi poeţii ruşi, Puşkin este cel care a avut parte de o soartă privilegiată (în comparaţie mai ales cu Lermontov, Nekrasov sau Blok) datorită faptului că la prima sa cunoştinţă cu cititorul român, prezentarea i-a fost făcută de către scriitorii (C. Negruzzi, C. Stamati, Al. Donici) care, deci, i-au putut înfăţişa talentul într-o haină adecvată. Dar niciodată pînă la 1944, poeziile lui Puşkin nu au făcut obiectul unor tălmăciri repetate, concomitent în mai multe versiuni, şi mai ales realizate cu conştiinţa faptului artistic împlinit şi a misiunii artistice asumate, aşa cum

s-a întîmplat cu moştenirea poetică a lui Esenin. De asemenea, este de luat în consideraţie răsunetul puternic pe care tălmăcirile din opera lui Esenin l-au avut în viaţa literară românească a vremii, interesul puternic pe care l-au stîrnit în cercurile de cititori, ca şi de literaţi, de poeţi, critici, în genere în rîndul intelectualilor şi al iubitorilor de literatură. Poezia eseniniană devine o prezenţă, se încadrează omogen şi organic în viaţa literară a acelor ani, se încorporează căutărilor artistice naţionale, se manifestă ca un fapt şi o realitate pregnantă a mişcării literare, fiind atestată şi discutată ca atare, nici o clipă pusă la îndoială, ba dimpotrivă salutată tocmai datorită acestei virtuţi.

Indiferent dacă preţuirea se îndreaptă în primul rînd spre tălmăcirea lui Zaharia Stancu, sau spre cea a lui George Lesnea, - cele două traduceri sînt adesea puse în comparaţie, cum e şi firesc - criticii relevă de fiecare dată însemnătatea faptului în sine raportat la cultura ţării noastre, la viaţa literară din România acelor ani. Astfel, Adevărul literar şi artistic sub semnătura Isabelei Sadoveanu apreciază traducerile din Esenin ca <<una din puţinele manifestări minunate ale spiritului din epoca de după război>>[1], iar Însemnări ieşene prin Al Voitin, le socoteşte <<un moment cristalizator al tendinţelor tinerei noastre poezii>>[2]. Ca o mărturie în acelaşi sens pot sluji poeziile închinate lui Esenin în acei ani de unii dintre scriitorii români, ca Demostene Botez, Eusebiu Camilar, exprimînd admiraţia pentru poetul rus sau căutînd să afle deslușire dramei sale spirituale şi indirect, o dată cu această clarificare, şi lămurirea propriilor lor frămîntări sufleteşti. Numai Tolstoi dintre scriitorii ruşi mai fusese omagiat în acest chip în literatura noastră.

Amintiri din acei ani ne aduc imaginea interesului viu cu care era primită şi ascultată poezia lui Esenin. Ionel Teodoreanu relatează o lectură a tălmăcirilor lui George Lesnea făcută de traducător însuşi, la care asistase şi Mihail Sebastian. Isabela Sadoveanu evocă o discuţie tristă, purtată în 1937 <<în cabinetul de director al Adevărului, al lui Mihail Sadoveanu>> despre <<pîcla ce se lăsa tot mai mult peste viaţa intelectuală de la noi>> încheiată printr-o lectură din poeziile lui Esenin făcută colaboratorilor săi de marele nostru scriitor.

Ne apare în consecinţă firesc şi justificat interesul cu care Şerban Cioculescu examina într-un articol din 1937, comparativ, tălmăcirile lui Zaharia Stancu şi George Lesnea, considerându-le ca un moment esenţial <<al procesului de infiltraţie>>, de <<pătrundere a poeziei lui Esenin în limba şi literatura noastră>>, relevînd atît <<puternicul ecou pe care-l are mesajul marelui poet rus asupra sensibilităţii noastre>>, cît şi izvoarele şi modalităţile concrete ale înrîuririi pe care el a exercitat-o în poezia românească a acelor ani. Criticul ajungea la concluzia: <<Aşadar, influenţa eseniniană nu este o modă literară, ca alte înrîuriri străine, ci un ferment viu, care dospeşte creşteri interioare, încadrabile în cultura noastră naţională>>3. Interesul viu manifestat faţă de creaţia lui Esenin a fost desigur determinat de cauze complexe şi multiple care s-au juxtapus şi conexat. Mai mult decît curiozitatea firească pentru un fenomen literar nou - pentru poezia sovietică şi pentru Esenin ca exponent al ei, ca promotor al unor căutări poetice inedite - sînt de luat în consideraţie cauze intrinsec legate de viaţa literară, decurgînd în mod organic din procesul literar, din mişcarea literară românească a vremii, ca şi din contextul social politic.

În căutarea unor drumuri noi care să ocolească experienţele moderniste, unii poeţi au fost neîndoielnic atraşi de tradiţionalismul şi bucolismul lui Esenin, după cum alţii pornind de la acelaşi considerent s-au simţit chemaţi de protestul lui, de iureşul simţămintelor sale, de patosul negării ce răsună în atîtea din versurile sale. Poezia lui Esenin, atît de contradictorie, putea oferi sugestii şi rezolvări şi unora şi altora.

Şerban Cioculescu a explicat răsunetul puternic al creaţiei eseniniene în ţara noastră prin înrudirile, afinităţile de temperament, de vibraţie artistică cu unii dintre poeţii noştri printre care se numără şi cei mai de seamă tălmăcitori ai săi: Zaharia Stancu şi George Lesnea. Cu o intuiţie sigură, criticul a relevat diferitele ipostaze concrete ale acestor tangenţe poetice şi spirituale (tematica agrestă, cîntarea naturii, zbuciumul dezrădăcinării cu tristeţea neîmplinirilor, protestul individualităţii rănite). În asemenea interferenţe a văzut şi Mihai Beniuc izvorul interesului deosebit manifestat de români faţă de poezia lui Esenin: <<Poemele lui ne dau fiori de autentică plăcere la recunoaşterea în ele, prin asemănare, a propriei noastre vieţi româneşti. Şi dintre noi au părăsit mulţi vatra părintească şi ţara, iar dacă n-au ştiut să-şi exprime atît de duios dorul ca Esenin, cu atît mai profund îl retrăiesc în versurile sale>>[1].

Dacă înrudirile cu scriitori români relevate de critică s-au referit în primul rînd la traducători, ele nu s-au oprit însă aici. G. Călinescu lărgea sfera stabilind pentru Esenin filiaţii în interiorul literaturii ruse (Puşkin, Lermontov, Gorki) şi încercînd apropieri în literatura română pe o linie generică. (<<Esenin ca atîţia poeţi români e în afară de cultură, un spirit direct>>) sau cu referire la O. Goga, Aron Cotruş şi chiar Mihail Sadoveanu.

Afinităţile spirituale şi artistice ne dau cheia principală şi pentru înţelegerea felului cum a fost tălmăcită poezia lui Esenin în limba română şi în primul rînd cum a fost ea transpusă în haină românească de Zaharia Stancu şi George Lesnea.

<<Fiecare se exprimă pe sine prin Esenin>> spunea comentînd aceste traduceri G. Călinescu. Nici într-un caz, nici în celălalt nu este vorba de o traducere foarte fidelă, întru totul apropiată de textul original, ceea ce de altfel nici nu se poate realiza decît cu mare greutate cînd e vorba de poezie şi nu arareori se face în dauna expresiei artistice. Ceea ce într-o recditare recentă, Zaharia Stancu ţine să semnaleze în mod expres: <<Astăzi socotesc că <<tălmăcirile>> din Esenin au fost cam nepotrivit numite <<tălmăciri>>. Nu am urmărit să redau cu exactitate versurile marelui poet sovietic. Cu nepriceperea mea de acum un sfert de veac, nici nu aş fi izbutit. M-am străduit să torn materialul poetic esenin, în forma care, atunci, mi s-a părut a fi cea mai potrivită mijloacelor de expresie de care dispuneam...>>. Totuşi, analiza comparativă cu textul rusesc ne arată că îndepărtările traducerii nu sînt atît de substanţiale încît să trădeze sau să altereze originalul.

[1]Adevărul literar şi artistic, 1937, 28 martie, p. 1
[2]Însemnări ieşene, 1937, nr. 6, 15 martie, p. 484
[3]Şerban Cioculescu, Aspecte lirice contemporane, Bucureşti, 1937.
[4]Pagini literare, nr. 2, p. 2.

În alegerea poeziilor, Zaharia Stancu s-a simțit atras mai ales de Esenin, poetul dezrădăcinării și al protestului în fața unei realități străine la care sufletul său nu se putea adapta, poetul durerii și al răbufnirilor violente. Tălmăcirile lui Zaharia Stancu respectă în mai mică măsură tiparul formal al poeziilor lui Esenin, ritmul, rima, recurgînd adesea la versul alb, schimbînd metrul. În schimb, traducerea redă cu multă iscusință tonalitatea, substanța, atmosfera liricii eseniniene și aceasta în primul rînd pentru că poetul român a găsit echivalențele necesare sistemului de imagini ce determină în fond individualitatea și originalitatea poeziei lui Esenin. Noțional și afectiv, coloristic și olfactiv, tălmăcirea lui Zaharia Stancu ne comunică specificul inimitabil al poeziei lui Esenin. Iar cînd se îndepărtează de la textul original continuă să rămînă într-o atmosferă de imagini, simțăminte și culori, înrudite cu ale lui Esenin, brodînd cu măiestrie variații pe tema originală. E ceea ce subliniase Șerban Cioculescu curînd după apariția volumului de tălmăciri ale lui Zaharia Stancu: <<Meritul său cardinal este de a nu fi dat un surogat românesc, de aproximative echivalențe prin eventuala anexare a lui Esenin la sensibilitatea mai domoală, autohtonă. Ne-a dat un Esenin în românește și nu un Esenin românizat>>.

George Lesnea l-a privit pe Esenin uneori printr-o prismă poporanistă. Atras de poetul satului, de cîntărețul naturii, el a adus o viziune mai molcomă, și corective temperamentale personale, zbuciumul lui Esenin. Traducerile lui Lesnea, mult mai numeroase încă din 1933 și sporite pe parcurs pînă astăzi, urmăresc realizarea unei transpuneri cît mai fidele și în formă, cu respectarea strictă a ritmului, metricei și rimei din original. Tălmăcitorul urmărește cu scrupulozitate bogăția de imagine, jocul de culori specific poeziei lui Esenin. Dar pe alocuri plătește tribut unor înclinări romantioase, unor note discursive. Mai ales îndepărtările de la textul original duc pe traducător în ispita aglomerării de cuvinte, a unor umpluturi verbale care pe alocuri îngreunează ritmul și chiar perceperea ideii, care la Esenin este întotdeauna exprimată cu mare limpezime.

Aceste două versiuni românești continuă să fie și astăzi principala cale de acces pentru cititorul nostru dornic să cunoască poezia lui Esenin. În anii din urmă, tălmăcirile lui Zaharia Stancu (în volumul Poeme simple, 1957) și George Lesnea (volumul Poezii-Poeme, 1957) au fost retipărite, ale acestuia din urmă într-o ediție îmbunătățită, lărgită prin prezența a noi versuri traduse. Cunoașterea creației lui Serghei Esenin s-a îmbogățit prin contribuțiile unor poeți tineri ca Ioanichie Olteanu și Victor Tulbure. Dar noi traduceri din poeziile lui Esenin ar putea să dezvăluie fațete rămase necunoscute, nedeslușite ale creației acestui mare liric.
(Articol reprodus în revista Secolul 20/1975, număr dedicat lui Esenin)

AVATARURI

Tălmăciri din Serghei Esenin, 1934

în anul 1995, Serghei Esenin ar fi împlinit 100 de ani. La numai 30 de ani, Esenin n-a mai avut răbdare să-şi privească clepsidra vieţii. într-un decembrie viforos, după sărbătorile Crăciunului şi pînă la pragul dintre ani, în noaptea de 27 spre 28 decembrie 1925, poetul l-a privit pentru ultima dată pe îmbătrînitul Serghei Esenin. Dialogul privirilor a fost întrerupt doar pentru o clipă de trecerea fără paşi a "omului negru". Înaintea înveşnicirii sale, poetul a lăsat omenirii cîteva versuri scrise cu sîngele rămas parcă numai cu rostul cernelii. Românii tranziţiei au neglijat evenimentul acesta, uitaţi fiind şi poetul şi traducătorii săi. Divinul Homer ne spunea să avem grijă mai mult de morţi şi mai puţin de cei în viaţă, pentru că în veşnicie ne vom reîntîlni vindecaţi de orgoliile pămînteşti. În ciuda acestei învăţături, centenarul morţii poetului a trecut neobservat, lăsîndu-ne cum ne-a găsit: bezmeticind prin tranziţie. Românii s-ar fi putut mîndri cu traduceri din Esenin pe cînd poetul încă trăia, merit cultural aflat numai la îndemîna francezilor şi germanilor. Cu toate acestea, aşa-zisa elită românească de astăzi nu şi-a depăşit condiţia provincialului din margine imperială. La fel s-au petrecut faptele şi-n perioada interbelică, salvarea noastră venind din partea nonconformiştilor. Atunci, majoritatea intelectualilor "dîmboviţeni" îl priveau cu suspiciune pe Esenin. Poezia sa venea din imperiul unui monstru roşu şi ar fi putut să ne contamineze. în pofida acestui curent devastator, mai mulţi scriitori români au devenit admiratori sau traducători ai literaturii ruse. Era prezent un sentiment de afinitate spirituală generat de mai multe teme literare comune: nostalgia vieţii rurale; păstrarea în forma pură a moralei ţărăneşti; configurarea provincialului transplantat la oraş; drama dezrădăcinatului rămas sau nu impenetrabil la structura citadină pe care o invectiva permanent; dragostea de natură şi de patrie; tembelismul administrativ; cameleonismul; lăcomia aprigă şi parvenitismul fără scrupule al burgheziei rurale; reacţionarismul şi parazitismul unei aristocraţii care vegeta într-o stare de ruină şi provincialism. Schimbarea regimului politic în Rusia, prin instaurarea puterii sovietelor, a provocat în ţara noastră o amplificare a ridicolului în care se găsea clasa politică. Incapabili să analizeze fenomenul rusesc şi să propună o soluţie pentru apărarea României, oamenii politici au adoptat "politica *struţului*" inventînd clişeul propagandistic al "stafiei bolşevice". Astfel, întreaga realitate rusească era redusă la imaginea unui monstru cu şapte capete care devora totul în calea sa: proprietatea privată, camarilele regale şi de partid, privilegiile de clasă. Imaginea aceasta trebuia să genereze o spaimă paralizantă pentru toate minţile. Sub acest tăvălug al fricii intrau şi valorile culturale ruseşti sau sovietice. O situaţie similară, la fel de grotescă, reîntîlnim şi după cel de-al doilea război mondial. Regimul comunist ajuns la putere nu putea sări departe de buturuga tradiţiei. Atitudinea lui s-a rezumat tot la "politica struţului", numai că ţinta era alta: acum erau interzise valorile literaturii occidentale şi, în schimb, avea să se traducă masiv din literatura sovietică fără o prioritate axiologică, provocînd o reacţie naturală de respingere. în scurt, graţie "geniului" politic al românului ajuns la guvernare, evoluţia

naturală a actului cultural al traducerilor a ajuns să fie distorsionată, iar propensiunea nedisimulată a cărturarilor români pentru valorile literare ruseşti sau occidentale să fie ridiculizate, privite cu suspiciune şi chiar pedepsite. O singură dominantă a rămas peste timp, vestita"politică a struţului". Astfel, pentru un regim nu au existat realităţile Rusiei bolşevice, iar pentru celălalt nu au existat realităţile civilizaţiei occidentale. De aceea, astăzi, poporul român se găseşte adeseori în situaţii paradoxale şi penibile, fiind aproape total dezinformat în privinţa unor evenimente istorice majore, fie ele universale sau naţionale. De pildă, revoluţia rusă a fost un eveniment care a zguduit întreaga omenire în urmă cu aproape 75 de ani, dar astăzi în ţara noastră, deşi a trecut atît de mult timp, nu avem nici o singură lucrare capitală despre acest fapt istoric. În prima fază, regimul burghez s-a speriat şi a considerat că este oportună propaganda ieftină despre "monstrul roşu", în locul publicării unor studii competente sau a traducerii unor lucrări din sutele care apăreau în Occident. În faza a doua, regimul comunist a proslăvit acest eveniment mistificînd dimensiunile istorice, astfel încît exagerarea a compromis credibilitatea.

De-a lungul vremii a existat, în schimb, un pol opus politicianismului: marea dăruire de sine a oamenilor de creaţie. Garabet Ibrăileanu, un trăitor de-o viaţă pe una dintre cele mai umile trepte ale existenţei, şi-a manifestat tot timpul admiraţia sa faţă de Tolstoi şi Dostoievski.1 Analizele şi comentariile sale făcute, în cercul revistei "Viaţa Românească", au produs o adevărată reviviscenţă faţă de autorii ruşi. Unul dintre cenaclişti, Mihai Sevastos, într-un elan juvenil ce impune respect, a învăţat limba rusă pentru a putea citi în original pe scriitorii ruşi preferaţi.2 Amintiri ne-au rămas şi despre discuţiile interminabile dintre Demostene Botez şi Cezar Petrescu3 purtate pe cînd erau încă elevi, ca şi despre slăbiciunile de-o viaţă ale Henriettei Yvone Stahl şi ale lui Issaia Răcăciuni pentru Dostoievski.4

Un asemenea marasm nu putea fi depăşit, atunci ca şi astăzi, decît de nişte tineri necomplexaţi şi nestăpîniţi de idei preconcepute. În felul acesta s-a conturat o realitate, potrivit căreia "nu este ţară în care literatura rusă să se fi bucurat de o circulaţie mai generală", după cum a concluzionat în tinereţea sa Emil Cioran.5 Un alt mare cărturar român a înţeles, după mai mulţi ani, cît de mult l-a ajutat literatura rusă cunoscută prin intermediul traducerilor, să-şi explice fenomenul istoric al revoluţiei ruse.6 Nimeni nu conştientizează, nici chiar astăzi, ce şansă a pierdut România în perioada interbelică şi ce şansă ratează în prezent, cînd ar fi trebuit să fie în centrul atenţiei mondiale prin cele mai interesante şi pertinente analize politice despre starea de lucruri din Rusia. Condiţiile geo-politice ale ţării noastre ne îndreptăţeau să aspirăm la un astfel de statut, dar policitianismul nostru sinucigaş îşi continuă opera sa distructivă.7

După terminarea primului război mondial, doi tineri regăteni, Cezar Petrescu şi Gib I. Mihăilescu, avînd drept bagaje numai talentul lor literar şi iubirea de neam, au pornit spre Transivania reîntregită şi spre cea ce ei credeau că este pămîntul făgăduinţei pentru spiritul românesc: Clujul. Un tren hodorogit8 i-a adus complet extenuaţi pe malurile Someşului. De-a lungul drumului, au văzut cicatricile lăsate de ucigaşa ploaie de oţel. Omenirea era încă buimăcită. Uneori, visele oamenilor mai erau zgîlţîite de frica bezmeticului coşmar. România, ţară ieşită şi ea din

hora morţii, mîngîia cu smerenie ţinuturile surorilor regăsite. O tradiţie întunecată îi spunea ţării că nu-i timp de bucurie, ci vreme de muncă îndîrjită. Arsenalul morţii adusese în ţinuturile vremelnic înstrăinate nu numai ruinele încă proaspete, ci şi mai vechile boli ale sufletului. Pretutindeni în satele transilvănene, bucovinene sau basarabene întîlneai manuale şi cărţi ce falsificau adevărul despre fiinţa istorică românească după chipul şi asemănarea ocupantului : ungur, austriac sau rus.

Bucuria celor doi temerari scriitori sosiţi la Cluj a trecut ca o clipită deşi, în acea seară, prietenii clujeni i-au purtat prin liniştea molcomă a unei grădini de vară.9 Acolo au petrecut, cu cîteva sticle de vin, timpul rămas fără hotare cîteva ore. După despărţire, regăţenii s-au trezit că entuziasmul petrecăreţ i-a făcut să uite numele şi adresa unde poposiseră. Împreună cu un birjar năucit de ipotetice adrese au rătăcit în căutarea locului cu pricina pînă spre ziuă.10 Întîlnirea cu prietenii clujeni a fost pentru Cezar Petrescu şi Gib I . Mihăiescu, deşi plină de veşti sumbre, totuşi benefică, călindu-i pentru lupta ce avea să urmeze. Pe lîngă realităţile văzute pe drum, cei doi regăţeni aflaseră că şi aici existau îmbogăţiţi de război şi speculanţi fără scrupule: embrionul viitoarei clase politice conducătoare ale cărei interese nu se întîlnesc niciodată cu idealurile culturii naţionale.11 Se regăsea şi aici clişeul "stafiei bolşevice" trimbiţat de toţi politrucii în campanii electorale pentru a stăpîni mai uşor o populaţie extenuată. În lumea presei clujene existau 4 gazete, toate purtătoare de interese politice adverse.

Viaţa ajută, în schimb, să se nască întotdeauna o contrapondere împotriva răului şi, în general, tinereţea joacă un asemenea rol. A fost şi cazul tinerilor scriitori din Regat care s-au unit cu prietenii lor clujeni într-o conjuraţie împotriva politicianismului devastator. Exemplul unităţii oferit de gazetele ungureşti şi săseşti din Transilvania era un îndemn, dar şi o ruşinare pentru ziariştii români. 12 Astfel, într-o frumoasă zi de vară a anului 1920, un grup de scriitori români plimbîndu-se prin parcul Clujului au avut ideea înfiinţării revistei "Gîndirea".13 N-a mai trecut mult timp şi revista a apărut. Iniţiatorul ei, Cezar Petrescu a strîns în jurul său pe cei aflaţi atunci în Cluj: Lucian Blaga, Adrian Maniu, Andrei Braniştc, Emil Isac, Radu Dragnea şi pictorul Demian. A scris apoi prietenilor din Bucureşti: Ion Pillat, Ion Vinea, Pamfil Şeicaru, Victor Ion Popa, Emanuel Bucuţa. A urmat la rînd Iaşul şi le-a scris amicilor Demostene Botez, Al. A Philippide, fraţilor Alexandru şi Ionel Teodoreanu, precum şi celor din Viena: Nichifor Crainic şi Alexandru Busuioceanu.14 Gib I. Mihăiescu i-a fost colaboratorul cel mai apropiat. Peste cîţiva ani, Cezar Petrescu, afectat de dispariţia prematură a prietenului său şi-a reamintit trăirile petrecute împreună la Cluj.15

Tînărul redactor şef al "Gândirii" nu a impus niciodată un program cultural obligatoriu pentru revistă. Dintru început a existat un ecletism al publicaţiei ce permitea apariţia tuturor punctelor de vedere, inclusiv ale celor care criticau "Gândirea". Spre sfârşitul anului 1922, sediul revistei s-a mutat la Bucureşti şi dacă nu s-a produs încă o schimbare a programului, linia "ortodoxismului" îmbrăţişată de Nichifor Crainic în epe să devină preponderentă. Treptat apar noi colaboratori ai revistei care întăresc opoziţia cultivată de Nichifor Crainic: în noiembrie 1922 G.

M. Ivanov; în aprilie 1923, N. M. Condiescu; între 1924-1925, Sandu Tudor, V. Zaborovski, Al. Bădăuță, Dragoș Protopopescu, Oscar Walter Cizek, Francisc Șirato și Tudor Vianu. În 1926, anul plecării în Franța a lui Cezar Petrescu, timp de cîteva luni revista a fost condusă efectiv de Nichifor Crainic și apar noi colaboratori: Vasile Băncilă, Radu Gyr, Petre Marcu-Balș, N. I. Herescu, D. Ciurezu, Vasile Voiculescu, Paul Sterian, George Breazul. Dar cu toate manifestările acestui curent, "Gândirea" a căpătat un profil ideologic individualizat, abia după plecarea lui Cezar Petrescu de la conducerea revistei, în 1928. Este poate realitatea care-l determină pe Lucian Blaga să vorbească despre o "dreaptă" și o "stîngă" a revistei. Pînă atunci a fost posibil să apară atît punctul de vedere al dreptei, cum ar fi interpretările lui G.M.Ivanov care considera poezia revoluționară rusă "o lirică a terorii"16 și combătea "pornocrația"17, dar apăreau și comentariile așa-zisei stîngi, despre "Apelul lui Gorki"18 adresat intelectualilor occidentali sau prezentarea cărților rusești traduse în limba germană19 sau franceză.20

Scopul cultural al stîngii gîndiriste era crearea unui echilibru prin precizarea specificului cultural românesc rezultat din așezarea noastră ca ultimă graniță a Europei cu Rusia21 și evitarea pericolului de a deveni o simplă colonie culturală franceză.22

Colaborarea tînărului poet Zaharia Stancu cu revista "Gândirea" datează din anul 1924, fiind ajutat să publice de Cezar Petrescu. Momentul a fost apreciat de Zaharia Stancu, abia în anul 1971 și considerat a fi al doilea pas important din cariera sa de scriitor.23 Aici avea să-l cunoască Zaharia Stancu pe filozoful Lucian Blaga cu determinarea sa clară despre greșelile revoluției bolșevice, dimensiunea istorică a evenimentului și calitățile poporului rus. În anul 192824, Lucian Blaga a devenit promotorul traducerilor românești din opera lui Esenin. Faptul literar a dezvăluit lectorilor din țara noastră un univers poetic unic în literatura universală și a permis apariția unei creații literare încadrată de nemuritorul G. Călinescu în curentul numit de el "eseniniștii"25. Începutul traducerilor românești din opera poetului rus, a fost făcut de Ion Buzdugan cu poezia "Herghelii" cînd încă era în viață Esenin, în anul 1925.26

Un an mai tîrziu, în 1926, revista "Adevărul literar și artistic", a publicat patru articole despre Serghei Esenin. Primele două au apărut în luna ianuarie, în zilele de 1727 și 3128, cu referire la sinuciderea și înmormîntarea poetului. Ambele articole ne prezintă un om scandalagiu și alcoolic, cu sufletul bîntuit de îndoielile necunoașterii propriei lui țări. Opera eseniniană este ilustrată cu două fragmente: unul din poezia Rusia sovietică și celălalt din poemul Inonia, printr-o traducere de redacție făcută de un cunoscător al limbii ruse lipsit complet de talent literar. Selecția versurilor trebuia să releve imaginea poetului zurbagiu și inconștient față de ororile revoluției ruse. Procedeul redacțional poate fi interpretat și ca un subterfugiu folosit pentru a se putea vorbi totuși despre Esenin, fiind într-adevăr singura publicație românească din epocă care a scris despre unul din geniile Rusiei Sovietice.

Celelalte două articole au apărut în 1629 august și în 2430 octombrie. Primul prezenta un timid îndemn la o mai bună cunoaștere a revoluției ruse prin intermediul

poeţilor mujici, iar al doilea se opreşte la lucrurile mărunte, interesante pentru vulg, legate de moştenirea lăsată de Esenin.

După această cunoaştere a prezenţei eseniniene în cultura română, putem înţelege mai bine importanţa rolului jucat de revista "Gândirea" şi mai ales de Lucian Blaga în promovarea operei lui Esenin în România. Astfel, putem afirma că tînărul Zaharia Stancu a fost ajutat în descoperirea universului esenian, pe lîngă temperamentul său asemănător cu al poetului rus şi de mediul cultural gândirist.

Prima traducere din poeziile lui Esenin a fost publicată de Zaharia Stancu în revista "Gândirea", numărul 5-6, iunie-iulie din 1930, cu titlul "Luceafărul roşu". În anul acela se împlineau doi ani de cînd Cezar Petrescu, un prieten declarat şi un protector al lui Zaharia Stancu, părăsise conducerea revistei. în asemenea condiţii, publicarea unui poet sovietic, într-o revistă literară încadrată într-o atitudine de dreapta, nu s-ar fi putut face fără acordul lui Nichifor Crainic, noul director. Este posibil ca între cei doi să fi existat o relaţie de prietenie destul de apropiată, mai puţin cunoscută şi prezentată de istoricii literari. Numai aşa s-ar putea explica publicarea, doi ani mai tîrziu, a unei alte tălmăciri după Esenin făcută de Stancu, într-o obscură revistă de dreapta "Buletinul cultural al Asociaţiei Universitare "Frăţia Studenţească"31, unde mentor era Nichifor Crainic. De asemenea, trebuie adăugat faptul că volumul de debut al lui Zaharia Stancu a apărut la Editura "Cartea Vremii" unde director era tot Nichifor Crainic. Poate că Şerban Cioculescu a făcut trimitere la această editură atunci cînd s-a referit la odiseea volumului Tălmaciri din Esenin şi la destinul nefast al cărţii, ştiut fiind faptul că Nichifor Crainic, începînd din anul 1932, a ieşit din graţiile regelui Carol al II - lea, ajungîndu-se în urma asasinării lui I. G. Duca, să fie arestat şi ridicat din locuinţă, în noaptea de 30 decembrie 1933, fără nici un fel de probă a vinovăţiei.32

Zaharia Stancu nu cunoştea limba lui Esenin şi în temerara sa încercare a fost ajutat de doi prieteni ruşi, Esfir Efrimova şi Ştefan Baljalarschi. Pentru primele intrepretări după Esenin, făcute între anii 1931-1932, traducătorul menţionează ajutorul primit de la Esfir Efrimova, iar o conlucrare cu Ştefan Baljalarschi ar fi fost posibilă după luna iunie 1932. Atunci întîlnim o traducere din Esenin, publicată cu titlul "Poemele mele", în revista SO4H2 din Turnu-Măgurele, semnată de acest cunoscător al limbii ruse împreună cu poetul Ion Pena.

De fapt, imediat după anul 1930, au apărut mai multe traduceri din opera poetului rus. în afara lui Zaharia Stancu, cel mai prolific traducător s-a dovedit a fi George Lesnea.33 Urmărirea cronologică a tălmăcirilor publicate de Zaharia Stancu ne-a relevat faptul că, în intervalul cuprins între anii 1930-1932, traducătorul a publicat 16 traduceri, dar în tot anul 1933, acest şirag al traducerilor a fost întrerupt în mod brusc şi destul de curios la prima vedere. Putem presupune că autorul nu avea încă pregătit volumul pentru editare în anul 1933 şi în acest timp s-a ocupat de pregătirea volumului şi de traducerea altor 12 poezii.

Ca factor de întîrziere în apariţia cărţii nu putem exclude frămîntările anului 1933, an început şi sfîrşit cu vărsare de sînge, fiind bătut în cuiele istoriei de nişte guverne bezmetice.

Anul 1932 se încheiase cu un deficit de apoximativ 10 miliarde de lei, depăşind

anul 1930 considerat nefast, cînd deficitul a fost de 5 miliarde de lei.
în această perioadă, noiembrie 1928 - iulie 1933, cu excepţia unui singur an, aprilie 1931 - mai 1932, conducerea ţării s-a aflat în mîinile Partidului National ţărănesc. în acest timp s-au succedat opt guverne. Odată cu preluarea puterii, naţional - ţărăniştii au aplicat aşa numita politică a "porţilor deschise" faţă de capitalul străin, concesionîndu-se unor societăţi străine: monopolul fabricării şi distribuirii chibriturilor, societatea telefoanelor din România pe timp de 10 ani, construirea şi modernizarea celor mai importante şosele din România. Foarte curînd au sosit în ţară experţii capitalului străin cu atribuţii de supraveghere şi diriguire a finanţelor statului, făcînd recomandări obligatorii cu privire la stabilizarea monetară, la diminuarea cheltuielilor de salarii şi la reducerea locurilor de muncă. Prin acceptarea aşa-numitului "plan de la Geneva" guvernul se obliga să pună finanţele ţării în întregime sub controlul creditorilor străini şi să adopte măsuri cu privire la reducerea salariilor şi la concedierea unui număr mare de muncitori şi funcţionari. Drept răspuns, în tot cursul lunii ianuarie 1933, s-au exprimat proteste ale muncitorilor de la Întreprinderile: Astra Română, Româno-Americană, Orion, Unirea. La 1 februarie, oraşul Ploieşti a fost stăpînit de muncitorimea sa. Protestele sărăcimii se ţin lanţ. Vineri 3 februarie, oraşul Ploieşti cunoaşte iar starea de febră, pentru ca sîmbătă 4 februarie petroliştilor să li se ralieze ceferişti din Cluj şi din Bucureşti de la Atelierele Griviţa. Ministrul Comunicaţiilor, Eduart Mirto, un ridicol anonim al cărui nume este pomenit datorită acestor proteste memorabile, a reuşit după lungi tratative cu muncitorii să satisfacă o parte din revendicările acestora şi astfel lucrurile tindeau spre normalitate. Guvernanţii nu şi-au respectat promisiunile şi astfel lucrurile au degenerat.34
În asemenea condiţii, publicarea unui poet stigmatizat cu imaginea de bolşevic era o intruziune. Cenzura militară impusă prin starea de asediu35 instituită în principalele oraşe ale ţării avea să fie baricada spirituală ce a amînat apariţia "Tălmăcirilor". A fost necesară intervenţia lui Ion Pillat, vicepreşedinte al Camerei Deputaţilor, în favoarea apariţiei acestui poet buclucaş. Interpelarea deputatului Ion Pillat nu a creat o situaţie privilegiată cărţii cenzurate, ca a grăbit abolirea cenzurii pentru cărţile literare si ştiinţifice, petrecută la 1 aprilie 1934. Împotriva cenzurii şi a stării de asediu în general, măsuri specifice de fapt unei dictaturi, dar impuse deghizat într-un mod perfid au făcut interpelări şi deputaţii Ion Petrovici, A C Cuza şi Radu Lascu (georgist). A apărut şi un moment hilar, venit parcă dintr-un blestem al ţării de vreo trei secole unde politica este făcută de oameni dominaţi de interesul zilei. Astfel venerabilul profesor A. C. Cuza, deşi criticase vehement cenzura în interpelările amintite, în cazul poeziilor lui Esenin a devenit un adept al cenzurii.
Totuşi, după multe avataruri, Zaharia Stancu şi-a văzut cartea tipărită în România. Evenimentul editorial a fost consemnat, la 7 aprilie 1934, numai de ziarul "Curentul".37 în rest nici un alt mare cotidian sau revistă literară însemnată nu a încălcat embargoul aplicat, perfid şi dictatorial, valorilor din Rusia sovietică. Numai Pamfil Şeicaru, trecut şi el prin mediul revistei "Gândirea", ca şi Zaharia Stancu, a avut deschiderea spirituală, dar şi curajul de a vorbi despre "marele poet

rus". "Adevărul literar şi artistic", revistă care demonstrase destul curaj în urmă cu 8 ani, nu a consemnat acest eveniment literar, iar cotidiencle "Universul" sau "Dimineaţa" nu au inclus cartea nici în lista rubricii, mai mult publicitară decît culturală, "Vitrina cu cărţi". Revista "Vremea", cu ocazia prezentării făcute, în luna mai, "Zilei cărţii", a descris standul editurii "Cartea Românească" şi numai în această înşiruire este înscris şi volumul tălmăcirilor din Esenin.
Intrarea în librării a avut loc sîmbătă 7 aprilie. Era sfîrşitul Săptămînii Patimilor şi toţi oamenii aşteptau Sfintele Paşti. Săptămîna nu începuse prea bine, fusese un cutremur destul de bine simţit, iar miercuri 4 aprilie în Capitală a nins puţin, la orele 23 înregistrîndu-se zero grade. În noaptea Învierii, cu puţin timp înainte de orele 24, un convoi de maşini a ieşit de la Palatul regal îndreptîndu-se spre Biserica Domniţa Bălaşa. Acolo au întîmpinat marea sărbătoare, slujită atunci de patriarhul Miron Cristea, regele Carol al II-lea şi Mihai, Voievodul de Alba Iulia.
Cu prilejul sărbătorilor pascale, la sediul "Cărţii Româneşti", o clădire cu 5 etaje, cuprinsă între Calea Victorici şi strada Academiei, cu faţada spre bd. Elisabeta şi avînd la parter două secţii, una de carte românească condusă de dl. Mişu, suspectat că fusese actor de circ, şi alta de carte străină, au fost etalate în vitrine toate noile apariţii ale editurii "Cartea Românească", printre ele aflîndu-se şi volumul elegant tipărit "Tălmăciri din Serghei Esenin". La primul etaj al clădirii, în partea stîngă, se afla sala de expoziţii "Ileana", unde expuneau periodic diferiţi artişti plastici sau se organizau expoziţii cu ocazia unor evenimente: "Ziua Cărţii", "Ziua Femeii", "Ziua Artelor Populare". În acel an, în postul Sfintelor Paşti, salonul "Ileana" a găzduit expoziţia "Ouă de Paşti, păpuşi şi covoare". Principalii organizatori au fost "Institutul de cercetări gospodăreşti" şi "Şcoala de menaj şi gospodărie". Expoziţia a fost închisă în seara Vinerii Mari. În locul ei a fost deschisă o expoziţie de pictură organizată de "Grupul plastic î34" cu lucrări ale mai multor artişti plastici: Micaela Eleuteriade, Margareta Sterian, Henri Catargi, M. H. Maxy, Corneliu Mihăilescu, Marcel Iancu şi Miliţa Pătraşcu. În această atmosferă şi în acest cadru păşea în lumea românească poezia lui Esenin.
Trecuseră 6 ani de la deschiderea spre universul eseninian consolidată de Lucian Blaga şi iată că, în sfîrşit versurile poetului rus erau cuprinse pentru prima dată într-un volum de tălmăciri româneşti. A fost un timp cam lung pentru apariţia unei cărţi, dar răstimpul acesta a mărit misterul de lumină adus în cultura română de către Serghei Esenin.
NOTE

1) Demostene Botez, Memorii, Editura Minerva, Bucureşti, 1970, p.355: "Ciudat mi se pare că deşi el îşi da toată admiraţia lui Anatol France şi o tandră dragoste lui Turgheniev, îl punea cu mult mai presus de ei pe Tolstoi. Există oare de-a lungul vremurilor - exclama Garabet Ibrăileanu - un poet mai mare decît Lev Nicolaevici? Nici aspiraţia către cer a lui Dante, nici poezia tragică a vremelniciei lucrurilor omeneşti a lui Shakespeare, nici înfrăţirea, prin geniu, cu toată existenţa, a lui Goethe nu valorează mai mult decît opera lui Tolstoi această creaţie imensă,

bogată, calmă ca eternitatea şi totuşi, mai vie decît viaţa ş...ţ"
2) Ibidem, p.318: " După marea revoluţie din octombrie 1917, Sevastos a învăţat limba rusă, pe care a ştiut-o apoi foarte bine pentru ca să facă numeroase şi admirabile traduceri în româneşte aproape din toţi marii clasici ruşi: Tolstoi, Cehov, Gorki, Scedrin etc. 0 muncă uriaşă pe care numai cu temperamentul lui calm, de om muncitor deprins cu marile greutăţi, putea să o facă".
3) Ibidem, p.249-251: "Nu a fost greu să ne găsim, că doar Iaşul în care duceam viaţa de student nu era mare! A fost apoi mai greu să ne despărţim decît să ne găsim. Era în 1913. Sta atunci în strada Romană, într-o odăiţă dintr-o casă mică, în fundul curţii, unde în casa mai mare de la faţă locuiau mama şi surorile lui. ş...ţ Acolo stăteam amîndoi, întinşi alături, de-a curmezişul divanului, cu capul răzimat de perete, sau ne plimbam cînd unul, cînd altul prin odaie şi discutam. Mai ales despre ce trebuie să facem, despre ce trebuie să ne fie viaţa, dar iarăşi şi iarăşi, despre eroii din romanele ruseşti şi bogăţia problemelor vieţii lor interioare,Cehov, Korolenko, Leonid Andreev, Dostoievski şi Arţibalev şi bineînţeles Lev Tolstoi erau preferaţii noştrii.
4) Isaiia Răcăciuni, Amintiri, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1967, p.136: "în interiorul acesta oblonit cu perdele grele, tapisat cu goblenuri, cu mobilă masivă, cu lumină electrică filtrată prin abajururi de alabastru, pe un bulevard nu departe de Popa Nan, decor închis ermetic, adecvat meditaţiei şi muncii de creaţie, stăm şi azi de vorbă, schimbăm replici, explozive şi şăgalnice, cu aceeaşi vioiciune şi pasiune de eterni iluzionişti ca şi atunci, cu treizeci şi cinci de ani în urmă, în camera de la etaj, din micul burg de piatră de la capătul străzii Izvor, în casa părinţilor scriitoarei Henriette Yvonne Stahl.(...) De unde afinitatea asta sufletească? Să fie întîmplarea că ne-am născut la răscrucea a două veacuri, să fie unele gusturi literare comune, printre altele, slăbiciunea pentru Dostoievski ş...ţ".
5) Emil Cioran, Schimbarea la faţă a României, Editura Vremea, Bucureşti, 1939, p. "Să ne fi mînat oare golul nostru înspre complexitatea sufletului slav, cu toate atracţiile unei compensaţii sau oare capriciul nostru să fie flatat, în analogiile lui exterioare, cu iraţionalul psihologiei ruseşti? Cineva spunea că românii iubesc romanele lui Dostoievski numai pentru dezmăţul din ele. Într-adevăr, capriciul exterior şi complexitatea de suprafaţă atît de specifice sufletului românesc, sînt furate numai de teatrul dramei ruseşti, numai de aparenţele tragediei interioare. Românii au desigur mai puţine luminişuri decît francezii, dar ascunzişurile lor sînt departe de a-i apropia de firea turmentată a ruşilor. Dezmăţul este climatul natural al României. Inima noastră ia contur prin linii frînte. N-avem continuitatea pulsaţiei şi neavînd o linie, ce soartă am putea să opunem altora pentru a genera conflicte? Noi nu sîntem prin conflicte, nici măcar în ele. Un popor, dacă este lipsit de o idee istorică trebuie să aibă cel puţin un sentiment generator de tragic. Lipsa de mister a românului îl face indiscret dincolo de orice margini; spune totdeauna tot ce are pe inimă. Ce-i mai rămîne atunci în ea? Un popor indiscret poate crede în Dumnezeu? Un individ în nici un caz. Românul nu scapă nici o ocazie de a-şi deşerta inima. Nu pleacă de aici un anumit pustiu al nostru? Există un mare deşert în România. (...)Mulţi români, nesfîrşit de mulţi români, mărturisesc zilnic

că România este ultima ţară din lume. Multora le dă această afirmaţie o satisfacţie rece şi indiferentă. Dar nu se poate ca pe unii să nu-i doară şi nu se poate ca în viitor să nu-i doară pe toţi. România va fi mîntuită cînd pe toţi ne va sfîşia soarta, cînd ne vom sfîşia cu toţii pentru ea".

6) Tudor Vianu, Jurnal, Editura pentru literatură, Bucureşti, 1961, p.217-218: "în 1917, cînd a izbucnit revoluţia rusă, citisem cîte ceva din Puşkin, Lermontov, Gogol, Dostoievski, Tolstoi, Turgheniev, Saltîkov-Scedrin, Cehov şi Gorki. A existat la noi, în epoca pînă la primul război mondial, o literatură de traduceri din literatura rusă, destul de bogată, şi oamenii care au început să se formeze în acel timp au cunoscut-o mai bine decît cei ajunşi la impresiile culturii între cele războaie. Privesc deci revoluţia rusă ca fenomen moral şi o pun în legătură cu marea epocă de literatură pe care a pregătit-o. Dacă l-am înţeles bine pe Lenin, mi se pare că în formaţia lui, scriitorii ruşi ai secolului al XIX-lea au intrat cu puterea unor înrîuri hotărîtoare. Lenin este produsul unui secol întreg de critică şi asociaţii revoluţionare , transmise desigur şi prin puternica literatură rusă a secolului al XIX-lea. Revoluţia socialistă eliberînd pe muncitori şi pe ţărani, naţiunile asuprite din în lăuntrul întinselor graniţe ale Rusiei, chemînd pe fiecare om la muncă şi construcţie socială, a dorit să înlăture egoismul arhaic al omului, să sfarme cercul tragic al solitudinii morale, să deschidă zările către prietenia între oameni şi către bucurie. Se deschide astfel calea către realizarea mesajului literaturii ruse a secolului al XIX-lea."

7) N. Iorga, Istoria Bucureştilor, 1939, p. 239: "am învăţat de la diaspora grecească de periferie, trecută prin Balcani şi refuzată în apucăturile ei mărunte de Veneţia şi Viena, să răsturnăm guverne în cafenele sau să provocăm răzmeriţe cu bilete anonime introduse pe sub uşă. Acestea le-am învăţat de la cei mulţi venetici şi nu de la cei cîţiva profesori luminaţi ş...| pierderea simţului onoarei şi al luptei drepte cu arma în mîini pe cîmpul de luptă."

8) Cezar Petrescu, Amintiri dintr-o viaţă moartă, revista "Gândirea", 1935, p.509: " Lung era drumul Clujului în 1920. Nesfîrşite popasuri în gări, fum de catran, vagon hîţînînd pe arcuri, scrîşniri transmise în timpan, lumină agonică a lămpii cu ulei, vecini gemînd prin somn chinuiţi de visuri urîte, horcăind, răsucindu-se cu lovituri de picior ca gloabele nărăvaşe. Pe urmă s-a stins şi opaiţul."

9) Ibidem, p.510: "în acea seară din acea primăvară (...). Dar fervoarea ne-am dovedit-o la restaurantul New York, pînă la o oră atît de tîrzie, încît răsturna întîia dată o bleagă supunere a indigenilor la ordonanţele stării de asediu. Bănuiesc că de atunci s-a simţit un suflu nou de primenire în Clujul grofilor cu pană de sitar la pălăria verde".

10) Ibidem, p. 511: " Care hotel, mă rog frumos? Stupidă şi fără haz întrebare, la un asemenea ceas ! Cine să ţină minte la ce hotel anume, din toate pe cîte le-am colindat pînă ce-am descoperit cu chiu, cu vai, o mucedă odaie cu două paturi? În cap se vînturau firme generice de hotel în o spasmodică desrăsucire de film tăiat cu foarfeca: Regatul România, Unirea, Princiar, Bulevard, Central, Splendid, firmă volatilizată definitiv din memorie, în aburii vinului indigen de Aiud.(...) Hotelul l-am găsit într-un tîrziu, după un fabulos pelerinaj din stradă în stradă. Parcă era aici!

Parcă nu! Ştiam atît: că era un hotel galben cu gang. Descopeream că e plin Clujul de hoteluri galbene cu gang. Uneori ne ajungea firma pentru a recunoaşte că am dat greş. Mînă! Alteori ne coboram pentru a întreba portarul dacă cumva locuiam din întîmplare acolo.(...) Hotelul nu se chema nici România... nici Ritz. Probabil provizoriu, înainte de-o renovare care i-a schimbat faţa şi firma, se numea pe atunci "Dacia" şi se afla la trei paşi de New York, adică în singurul loc de pe planul Clujului unde birjarul n-a cugetat să ne poarte, fiindcă de acolo plecasem"

11) Idem, Pe cînd eram mai tineri, Gîndirea, an X, nr. 12/ decembrie 1930, p.408: " în acel timp Ardealul politic românesc se organiza pentru război fratricid cu roadele pe atunci numai acre, iar astăzi atît de amare. Ne-am simţit deodată singuri, străini de ambiţiile şi de urile care voiau să ne folosească; întîia oară s-a deşteptat instinctul solidar, nu de luptă, ci de conservare şi de apărare a generaţiei. Eram cu toţi mai tineri de treizeci de ani. Şi ne aflam rupţi cu un veac de cei care împliniseră patruzeci."

12) Ibidem, p. 411: "Se afla în vremea aceea la Cluj o gălăgioasă colonie de juni cărturari sosiţi din toate unghiurile vechiului regat, să cunoască o ţară nouă, înzestrată în himerica noastră închipuire cu toate darurile unui pămînt al făgăduinţei. Ne atribuiam o chemare mesianică. Făceam jurnalism pentru toate partidele. Dar spre uimirea neputincioasă a şefilor politici care plăteau ziarele să se sfîşie între ele şi să pună sămînţă de vrajbă între alegători peste voinţa lor şi peste capetele lor, dădusem presei ardelene o faţă unică şi stranie, rămasă şi acum în amintirea lectorilor. Eram patru gazete adverse, a patru partide, purcese să se extermine numaidecît de pe faţa Ardealului şi în foile acelea, printr-un tacit consimţămînt, în loc de patetice înjurii şi de viclene la cinstea şi viaţa privată a foştilor, prezenţilor sau viitorilor miniştri, redactorii dădeau întîietate problemelor generale şi faptelor de cultură românească. Găsisem o tradiţie veche a locului, cu foile lui cuminţi pentru un popor sănătos şi nepervertit.(...) O generaţie de cărturari ardeleni nu exista atunci decît prin prea puţini reprezentanţi: Emil Isac, Lucian Blaga, Aron Cotruş, pictorul Damian şi cine încă?(...) Colonia noastră de regăţeni îşi însusise astfel, eroic şi romantic, datoria de a înnoda un fir rupt. Ne îndemna mai mult la aceasta, nivelul ridicat al ziarelor şi revistelor maghiare, scrise de publicişti de mîna întîi, refugiaţi în Ardeal pentru a se pune la adăpost de represiunile regimului hortyst încă plin de mînie şi însetat de răzbunare, cu intelectualii celor două revoluţii din Ungaria: a lui Karoly şi a lui Bela-Khun.Ne îndemnau şi tipăriturile saşilor de la Sibiu şi Braşov, cu vechea lor tradiţie culturală. Cu aceşti confraţi întru scris şi adversari în opinii, ne aflam adesea în camaraderească şi stimulantă companie. Peste mesele noastre de atunci, am întins întîia oară puntea unui început de cunoaştere de la popor la popor, de la cultură la cultură şi de la scriitor la scriitor, care putea să însemne şi un început de prietenie.

13) Ibidem, p. 412: "Ceea ce ne-ar trebui nouă ca să ne găsim şi să ne regăsim drumul, ar fi o revistă... A noastră scrisă de noi, pentru noi... Cuvîntul îl rostise cineva, între cîţiva prieteni adunaţi pe băncile din parcul Clujului, în faţa lacului mic cît o farfurie.(...) - S-ar numi bunăoară "Gândirea"... Şi dacă nu apare acum, cînd îi simţim nevoia, într-o lună, n-are să mai apară niciodată".

14) Ibidem, p. 413: "Ne aflam la Cluj, pe atunci: Lucian Blaga, Adrian Maniu, Gib I. Mihăiescu, Radu Dragnea, Emil Isac, Demian... Am scris prietenilor de la Bucureşti: Ion Pillat, Ion Vinea, Emanuil Bucuţa, Pamfil Şeicaru, Victor Ion Popa, Vintilă Rusu Sirianu. Am trimis ştiri altor prieteni de la Iaşi: Demostene Botez, fraţii Al. şi Ionel Teodoreanu, Al. Philippide. Prietenilor de la Viena: Nichifor Crainic şi Al. I. Busuioceanu. (...) Ne aflam sub un cer deşert de constelaţii. Toate erau uzate. Lipsea steaua polară. Toate drumurile erau deschise. Dar toate nesigure. Tulburi erau căile din afară, tulburi şi cele lăuntrice, din noi care duceau la propria noastră limpezire. Îmi sînt neuitate şi scumpe amintirile amiezilor şi serilor din acel an, cînd rătăcem cu Lucian Blaga pe ţărmul deşert al Someşului; sau cînd Adrian Maniu bătea cu un deget uscat de strigoi în uşa încăperii mele de la al treilea etaj unde n-ar fi încăput cinci oaspeţi sau nesfîrşitele conciliabule cu Gib I. Mihăiescu la restaurantul cu grădină bizară, cu mesele verzi şi frunzele arborilor decupate artificiale în zinc, în lumina cretoasă a becurilor...; toate acele săptămîni de proiecte, de calcule, de lecturi ale răvaşelor şi manuscriselor primite, ne depărtau de realitatea ostilă din juru-ne, ne dădeau în sfîrşit sensul vieţii pentru care fusesem urziţi."

15) Idem, Amintiri dintr-o viaţă moartă, Gândirea , an XV, nr. 10/1935, p. 513: "Şi tîrziu de tot, după un an jumătate, cînd ne despărţisem camerele, cînd eu zăcusem şase luni într-un sicriu de ghips pentru a-mi tămădui o tuberculoză osoasă, m-am pomenit cu Gibi îngăimînd sfios, una din puţinile rugăminţi pe care le-am auzit de la el vreodată:

- De-acum te ridici din ghips?"

16) G. M. Ivanov, Lirica terorii, în "Gândirea", an. III (1924), nr. 8, p. 136: "Teroarea franceza a creat patrusprezece armate şi ghilotina. Avîntul poporului a nascut "ca-ira" şi a însemnat pe toate fronturile biruinţe neşterse. Teroarea roşie nu a avut avînt. Scrîşnetul ei nu a însemnat nici un fel de ideologie. Ea însaşi nu a fost un cîntec. 1793 a fost ieşires din robie a cugetarii omeneşti. 1920 a fost amestecarea razvratiţilor, a focului, a puterii, a judecaţii oarbe, a strigatelor laşilor şi a învinşilor. 1920 a fost anul adevaratului botez în sînge. De aceea, 1793 a ajuns pînă la "Marseillaise" şi nu mai departe. De aceea, 1920 a dat cea mai străpungătoare lirică a terorii ce a înfăptuit-o omul asupra omului"

17) Idem, Rusia, în "Gândirea", an III (1924), nr. 9, p. 236: "Spovedania unui huligan" noul volum de versuri al poetului imaginist Serghei Esenin. Un ştrengar încărcat de talent, blond, cu părul încîrlionţat, cu ochii albaştri, cu nasul cîrn şi obraznic. ţi-l închipui în cămaşă căzăcească, în horă, ţinînd de mijloc fetişcane din sat. Dar îşi deschise gura şi rosti:

- "Totul e pulbere şi fum.

Dar există în veacuri ceas născut de Dumnezeu. în satele cu inima-în dureri se numeşte "Ziua crucii"

Şi-n altă parte, cîntînd Rusia mujicească:

Răsfrîngîndu-se în albastre adîncuri

Ale lacurilor mele îndepărtate.

Văd lanurile şi bordeiele tale

Cu căciulile aurite ale munţilor
Văd lanurile şi bordeiele
Şi în tindă pe maica mea bătrînă..."
Deveni poetul mujicilor şi al adevărurilor lor sufleteşti. De ce veni la Moscova? În mii de limbi de foc pîlpîiau ispitele; aburi de sînge învăluiau revoluţiile, desfrînate şi rătăcite; răsunau gramofoanele, bubuia "Ei, iablacico", şi aiureala lunatică se amesteca cu spasmele paninelor .Vru să se facă apaş. Rămase însă huligan rus. Această tragedie nu e a lui, e în afară de el: în cele două limite de unde a pornit şi unde se va opri baccarala revoluţionară.
Poet imaginist şi huligan comunal. Tropăind din cizme în hora din sat şi în turneuir mondiale cu Isadora Duncan. Răspîndind în jur mirosul sănătos de vaci, cu care venise îmbăxit de la ţară, şi purtînd în înfometata Moscova ghete de lac.
Ce straşnică fată.
Să nu-l credem, cînd răsfoim volumul, citim
"Eu dinadins merg neţăsălat
Cu capul meu, ca o lampă de petrol pe umeri".
18) Cezar Petrescu, Apelul lui Gorki, în "Gàndirea", I (1921), nr.3, p. 50: "Apelul lui Gorki nu a zguduit dar sufletele cărturarilor cu nici o emoţie. Şi era vorba acolo de aproape 5000de savanţi, scriitori, artişti, profesori, gînditori şi intelectuali ai Rusiei care mor de foame în prezent la Petrograd. ş...ţ. Ostilitatea cărturarilor burghezi din toată lumea faţă de nebunia neagră a comunismului sovietic n-a fost înduioşată nici o clipită de apelul deznădăjduit al scriitorului care nu o dată, şi nu pe cei mai sentimentali dintre noi, i-a zguduit cîndva cu cărţile sale ş...ţ Şi o reflexie de inofensivă răutate: bine se-ntîmplă, aşa li se cuvenea. ş...ţ Ne gîndim: revoluţiile sînt feroce şi necruţătoare. Prea mult şi orb se acuză numai cea de peste Nistru. Generoasa revoluţie franceză, ale cărei principii le mozolesc astăzi toţi guvernanţii statelor burghezo-democratice, n-a tîrît oare la eşafod pe Lavoisier şi André Chenier? Fost-a mai iertătoare? Sovietele istovite săvîrşesc fără îndoială o crimă lăsînd să piară oameni care preţuiesc însutit mai mult decît un corp de armată roşie ş...ţ Dar aceia, acolo, nu au pîine, îndură cu toţii. E o pasivitate matematic justificată. Pe cînd indiferenţa cărturarilor din Europa, ce scuză va găsi în ochii istoriografilor de mîine?"
19) Lucia Blaga, "Dimitrie Mereşcovski, Leonardo da Vinci", în "Gàndirea", I (1921, nr. 4, p. 93-94: "Mereşkovici - un aristocrat al spiritului - nu s-a putut împăca deloc cu revoluţia bolşevică; programul său e cu mult mai moderat. Bolşevismul nu e decît una dintre manifestările firesti şi trecătoare ale poporului rus prin excelenţă maximalist";
20) Cărţi şi reviste, în "Gàndirea"", I (1921), nr. 2, p. 35: "Boris Savinkov, Ceea ce nu fu ..."; roman tradus din rusește de J. W. Bienstcck, Payot, Paris,: "Credeam că tot astfel şi pentru acei ce se interesează de aproape de mişcarea literară din Rusia, dar care sînt condamnaţi să o cunoască numai alambicata de traducătorii francezi şi nemţi... Un om de acţiune dar. De acţiune în cel mai slav înţeles al cuvîntului, cu întorsături obscure de suflet şi cu salturi inegale ş...ţ. Savinkov a zugravit "sur le vif", nu a improvizat dintr-un birou înconjurat de o îmbelşugată bibliotecă.

revoluţia din 1905,pregătitoare haoticei mişcări din 1917-1918, nu s-a mărginit la simple manifestaţii retorice şi la cîteva baricade ridicate pe perspectiva Nawoki sau pe uliţele Moscovei. Revoluţia rusească, cea de atunci şi cea de astăzi, nu poate fi pricepută încă deplin de disciplina noastră sufletească occidentală. ş...ţ Un eroism risipit inutil, o exaltare mistică şi nehotărîtă, o nebunie care tîrîie laolaltă mujicii şi feciorii de nobili, foşti hoţi de drumul mare şi studenţi abia ieşiţi de pe băncile şcolii."

21) Mihail D. Ralea, Europa şi Rusia, Gândirea, I (1922), nr. 19, p. 352: "Un Tolstoi sau un Dostoievski care au făcut posibil pe Romai Rolland chiar în sînul ţării cea mai europenaă din Europa, pot cuceri bătrînul continent mai uşor decît toate armatele oricărui imperialism."

22) I. Darie (Cezar Petrescu), Spre literatura rusă, în "Gândirea", an I (1921), nr. 11, p. 201: "Literatura Occidentului s-a dezvoltat orizontal, acea a Rusiei, vertical; în adîncime. Cea dintîi a fost stăpînită de grija unei perfecţiuni de formă, armonie şi limpeziciune. Cealaltă, a descins în infernul propriilor noastre suflete. Occidentul, şi îndeosebi latinii sînt minimalişti, ruşii -maximalişti în tot ce se cugetă, se simte şi se vrea" - ca să acceptăm formule întrebuinţate de Lucian Blaga. Privim în rafturile cu traduceri din literaturile străine, pe care ni le-au dăruit editorii: Hector Malot, Marcel Proust, Henri Lavedon, Kistemae Kers... Ce va fi învăţînd tînărul lector de la aceştia, decît cele 20 de variante pe tema adulterului monden? Şi cu ce suflet adînc şi uman, ar ridica ochii după ultima filă citită dintr-o carte de Dostoievski! Acela le suia plîngînd, favoriţii lecturilor noastre le scriu declamînd. E o mică, o uşoară diferenţă. Nu putem uita că latinii au fost retori. Irezistibil ne cheamă ancestrala adoraţie pentru vana îmbinare a cuvintelor, şi atît. Dorim ceva mai mult. Stînd mai aproape de viaţă, coborîndu-ne în adîncurile tainice ale problemelor pe care să nu le cumpărăm gata soluţionate de la Apus, participând la convulsia de aşezare a neamului ce ne-a născut; vom găsi poate formula şi literatura noastră; alta, decît acea infestată cu valuta occidentului.

Fie, ca drumul dibuirilor noastre să treacă pe acolo pe unde au cules atît de pline de sevă roade, Tolstoi, Gogol, Dostoievski, Gorki şi Andreev. Romanul francez e inuman, ostil suferinţei, se complace în descrierea amănunţită a sufletului omenesc, numai pentru a scoate la lumină nemernicia noastră, fără a strecura acolo o urmă mîngîietoare de milă şi iertare. Din obiectivism şi analiză, din desăvîrşirea stilului şi-a făcut singura preocupare spre perfecţiune...

Literatura rusă şi-a făcut însă din milă, iertare şi suferinţă o religie." În aceeaşi manieră a scris Andrei Braniştе articolul O colonie culturală a Franţei, de Andrei Braniştе, în "Gândirea", an I (1922) nr. 22/5 martie.

23) Zaharia Stancu, Cuvînt înainte, Poeme simple, E.S.P.L.A., 1957, p. III: "Astăzi socotesc că "tălmăcirile" din Esenin au fost cam nepotrivit numite "tălmăciri". Nu am urmărit să redau cu exactitate versurile marelui poet sovietic. Cu nepriceperea mea de acum un sfert de veac, niei nu ar fi izbutit. M-am străduit să torn materialul poetic esenian în forme care, atunci, mi s-a părut a fi cea mai potrivită mijloacelor de expresie de care dispunem. Întrucît "tălmăcirile" aparţin istoriei literare în forma în care au apărut în cărticica publicată în 1934, le-am inclus în

prezenta culegere fără modificări." Şi idem, Scrieri, vol I, editura Minerva, 1970, Cuvînt înainte, p. IV: "Al doilea pas, pe care îl consider important pentru dezvoltarea mea ca scriitor, a fost intrarea, în 1924, în gruparea revistei Gândirea şi publicarea versurilor mele în paginile acestei reviste. Publicarea versurilor mele în "Gândirea" se datorează, în primul rând, lui Cezar Petrescu care, începînd din anii debutului şi pînă la moarte, m-a onorat cu atenţia şi prietenia sa."

Am iubit şi am citit cu ardoare, în afară de maeştri români, trei mari poeţi străini contemporani. Numele lor sună astfel: Any Endre, Francisc Jammeş, Serghei Esenin. Din maghiarul Ady Endre nu m-am încumetat să traduc nici măcar un vers, din Francis Jammes am tradus două sau trei poezii scurte, iar din Serghei Esenin aproape un volum. Cum se explică aceasta? Cel mai apropiat m-am simţit de Serghei Esenin. Cînd l-am descoperit, am rămas foarte mirat. Mi se părea că spusese ceea ce eu însumi aş fi vrut să spun.

Găseam în poezia lui multe din imaginile care făceau originalitatea poeziei mele. Băgam de seamă că, de fapt, avcam sensibilităţi mult asemănătoare. Nu eu, şi nu aici, voi stabili cît mi-a dat mie Esenin. Trebuie să mărturisesc însă că nu puţin i-am dat eu lui Esenin, în volumul de Tălmăciri cu care închid volumul II din această serie.

24. Lucian Blaga, Cîntecul cîinelui după S. Esenin, lui Nini Crainic, ilustraţia poeziei: tabloul "Înjugatul" de Th. Aman, publicată împreună cu o altă traducere din Esenin: Tot ce trăieşte poartă semn, în "Gîndirea", an VIII (1928), nr. 11, 431;

25. G. Călinescu, Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent, ediţie îngrijită de Alexandru Piru, Bucureşti, 1988, p. 940-943. Un poet "eseninist" a fost Vl. Cavarnali şi reproducem o poezie din volumul "Poezii", Bucureşti, 1934:

"Buceag, tu eşti atît de aspru şi de neted,
Că de pe o colină te cuprind, întreg.
Te înspăimînt cu pumnu-mi ars şi veşted
Te însoţesc şi plîng pe drumu-ţi vitreg,
Sînt vagabond. Te voi plesni ca din fîntîni
Aroma apei tale limpezi să ţîşnească...
Şi Puşchin ţi-a lăsat din suflet şi din mîini.
Cuvîntul sunetului său să te-ncălzească.
El te-a iubit şi pe deplin nu te-a-nţeles.
Sub sprînceana ta nu s-a oprit nici ochiul lui.
Eu din stepa ta m-am ridicat şi-am purces
Pe calea mea, strein de totul drumului.
Ne întîlnim să împerechem din frunză un cîntec
Dulceaţa roadelor să-mi minuneze gustul,
Să mă scald în rouă tăvălit pe pîntec
Şi să fierb, cum fierbe toamna mustul."

26. Ion Pillat şi Perpessicius, Antologia poeţilor de azi, 1925, 2 vol. în vol. 1, p. 81, este publicată poezia "Herghelii" de Serghei Esenin, în traducerea lui Ion Buzdugan;

27. Sinuciderea lui Serghei Esenin, în "Adevărul literar şi artistic", an. VII (1926),

nr. 267, p. 4: "Din Petrograd a veni vestea sinuciderii lui Serghei Esenin, socotit ca cel mai însemnat poet liric al Rusiei de astăzi. După cum ştie, el s-a însurat acum cinci ani cu celebra dansatoare Isadora Duncan care a venit la Moscova în urma morţii celor două fetiţe ale sale, căzute într-un accident de automobil la Paris. Isadora Duncan proiectase să creeze la Moscova o "grădină coregrafică", crezînd că masele proletare ruseşti vor furniza acuma elemente de balet şi mai valoroase decît înainte de revoluţie. Într-o zi, în 1923, Esenin cu Isadora au luat însă drumul Americii, unde li s-a interzis propaganda în favoarea Rusiei Sovietice. În curînd soţii Esenin s-au despărţit, şi Serghei s-a întors în Rusia. Călătoria lor a fost bogată în scandaluri, trucuri şi lucruri de senzaţie pentru reclamă - ceea ce arată, că amîndoi nu erau complect sănătoşi la minte. Acuma cauzele sinuciderii nu se cunosc, deşi pot fi ghicite. Extravagantele ieşiri ale lui Esenin în străinătate, propaganda prin scandal a regimului, al cărui cîntăreţ fusese socotit un timp, surpriza unor destăinuiri şi criticile îndreptate în acelaşi timp contra Rusiei actuale, - totul demonstra încă pe atunci că în sufletul lui Esenin bîntuia furtuna contrazicerilor. întors în Rusia către începutul anului 1925, Esenin n-a mai scris în tonuri patetice şi zgomotoase. Dorul după un liman liniştit, după vatra îndestulată, aproape burgheză, luă locul accentelor furioase de glorificare a forţei, revoluţiei, dictaturii. O mare dragoste se naşte în poezia lui pentru o Rusie necunoscută. Flăcău de ţară, autodidact talentat, Esenin îşi dădu seama că prin poezia lui susţinuse nişte sentimente categorice necunoscînd deloc Rusia reală. Tot anul 1925, Esenin a călătorit pentru ca să vadă ce este Rusia, ce este trecutul şi traiul ei zbuciumat. A fost şi în Caucaz la graniţa Persiei. Nicăieri însă n-a putut să se găsească pe sine. S-a reîntors. Poezia lui a devenit melancolică, aproape deznădăjduită. S-a sinucis pe baza acestor "dispoziţii sufleteşti"?

Iată una din ultimele-i poezii:

"Eu nu mai sînt cunoscut pe aicia nimănui
Acei care mă ţineau minte - m-au uitat de mult
Iar în locul casei părinteşti
Zace cenuşa, şi drumul îşi aşterne praful în straturi

Iar viaţa fierbe. în juru-mi mişună
Atîtea feţe tinere şi bătrîne...
Dar n-am în faţa cui să scot pălăria,
Să mă înclin şi să-mi găsesc adăpost într-o pereche de ochi

Concetăţenii mei vorbesc parcă-n limbi străine,
Şi n ţara mea sînt ca un străin:
Halal de ţară! Care drac m-a pus
Să zbier în poezii că sînt un mare prieten al poporului?

De poezia mea nici nu mai e nevoie
Şi cred, eu însumi sînt de prisos aici..."

"Pravda" din Petrograd publică următoarele detalii asupra sinuciderii lui Esenin: în

noaptea de 28 decembrie, Esenin a sosit la Petrograd şi a ocupat o cameră din hotelul "Internaţional". Dimineaţa, uşa camerei rămînînd închisă, servitorii au bătut ca să-l scoale pe pasager, însă n-au auzit nici o mişcare în cameră. Uşa a fost forţată şi Esenin a fost găsit spînzurat cu o funie legată de tubul de la calorifer care era la colţul tavanului. Jos - un lac de sînge. Înainte de a se spînzura Esenin îşi tăiase venele mîinilor şi scrisese cu sînge un bilcţel găsit pe masă. Conţinutul bilcţelului n-a putut fi descifrat - aşa afirmă autorităţile.

28. înmormîntarea lui Esenin, în "Adevărul literar şi artistic", VII (1926), nr. 269, p. 3:

"Judecînd după primele veşti telegrafice venite din Moscova despre sinuciderea lui Esenin, s-ar fi putut crede că poetul acesta merită să fie socotit numai ca scandalagiu şi alcoolic, că el îşi găsise moartea într-un acces de melancolie după ce scrisese cîteva poezii cu propriu-i sînge... Acum, Moscova i-a organizat o înmormîntare care arată clar că Rusia intelectuală şi literară i-a apreciat mult talentul şi nu reproşează cadavrului abia răcit viciile omului în viaţă. Rămăşiţele pămînteşti ale lui Serghei Esenin, aduse din Leningrad la Moscova, au fost puse într-un sicriu roşu, la care, timp de trei zile, a venit mulţimea dîndu-i ultimele onoruri. Literaţii, jurnaliştii şi artiştii au stat aci cu schimbul formînd garda de onoare. Fiica poetului, o fetiţă de opt ani, citea lîngă sicriul tatălui ei - versurile lui Puşchin. În drum spre cimitir procesiunea funerară a ajuns la monumentul lui Puşchin şi a trecut în jurul lui de trei ori. Lîngă casa în care trăia în 1850 Alexandru Herzen, poetul Chirilov a rostit un discurs. în faţa "Teatrului de Cameră" drapat cu stofe negre, procesiunea s-a oprit. Din ferestrele deschise a răsunat un marş funebru, artistic executat. Gerul n-a oprit lumea să vină în masă la cimitir. În seara zilei de funeralii "Teatrul de Artă" a avut loc un "parastas civil" la care artistul Cacialov şi artista Knipper-Cehova (văduva lui Anton Cehov) au citit poeziile lui Esenin.

Forţa poetică creatoare a lui Esenin s-a manifestat de acum şapte ani. Rebel, ateu, iconoclast şi Israel - în sensul luptei cu Divinitatea - acest poet a început cu poezii bizare, dar pline de avînt şi pasiune politico-religioasă:

Acum mi-i vremea, Nu mi-e frică
De şuierul cnutului,
Trupul, trupul lui Hristos
Îl scuip din gură!
N-am nevoie de mîntuirea lui
Prin chinuri şi prin cruce:
Am ajuns la alte învăţături,
Care străpung eternitatea stelelor!
Mă voi urca pînă la cetatea nevăzută,
Cu dinţii mei voi sfredeli cuvertura lactee,
Lui Dumnezeu îi voi smulge barba
Şi-o voi jumuli-o cu colţii mei!
Îl voi înfăşca de coama lui albă,
Şi-i voi rosti cu voce de viscol:
Te voi face să fii altfel, Doamne,

Pentru ca să se împlinească vorbele mele!
Blestemat să fie Chitei-Radonej!
(Louvru-ri legendare ruseşti)
Voi rade cu limba chipurile mucenicilor de pe icoane
Şi mă voi aşeza în cetatea Inonia
În care trăieşte Divinitatea celor vii:
Vine călare pe o iapă
Noul Mîntuitor în lume -
Credinţa n-e în forţă,
Dreptatea n-e în noi!...
Hulă, pîngărire, sacrilegiu? - Da, poate... însă şi energie, disperarea omului rebel într-adevăr... Astfel fusese începutul carierei poetice a lui Esenin. Sfîrşitul carierei poetice a lui Esenin. Sfîrşitul l-am văzut într-o poezie melancolică, reprodusă în "Adevărul literar", în notiţa intitulată "Sinuciderea lui Serghei Esenin", apărută acum trei săptămîni."
29. Poeţii ruşi "mujici", în "Adevărul literar şi artistic", VII (1926), nr. 297, p. 8: O serie de poeţi ieşiţi din ţărănime, trăind în vagabondaj şi mizerie o viaţă de peripeţii şi suferinţe, s-au ridicat în generaţiile de la 1888-'90 încoace.
Iată ce spune Sobol despre viaţa şi sufletul lui în "Peints par eux-memes" din Nouveau Livre Russe:
"Născut pe Volga, am fugit din familia mea, am colindat lumea, am încercat, fără succes, să-mi dau un glonte în corp, am fost sufleur într-un teatru de provinciale evreieşti, unde am stat pînă în 1906, mergînd din sat în sat, povestind fetelor despre revoluţia franceză, explicîndu-le pe Marx şi Engels, pînă ce am înfundat Siberia. În 1909 am izbutit să merg în Elveţia, apoi la Roma, Bruxelles, Copenhaga, Paris, Nissa, Münich.
Războiul. Vreau să intru în armata franceză. Refuzat. Prea bolnav. Prin fel de fel de drumuri trec în Rusia. Viaţă de cîne, căci n-am hîrtii, dar mă împrietenesc cu prostituatele care mă ascund.
După o călătorie la Stocholm mă aciuez într-un cuib de vultur, în vîrful Caucazului. Văd arzînd oraşele armeneşti şi aud primele răsunete ale revoluţiei.
Devin comisarul guvernului pe lîngă armata a 12-a şi văd fără nici o putere cum se destramă armata rusă încetul cu încetul. Am înţeles atunci cum devine moartea cea mai mare dorinţă a omului. Bolşevismul. Rătăcesc prin marea Rusie, urmărit, arestat, am înfăptuit toate ororile.
Ca să fie şi mai mare mizeria sînt Evreu; un dualism de care sufăr cumplit şi ca scriitor şi ca om. Dar cum iubesc Rusia, dacă trebuie să mor istovit de vagabondajul meu, aş prefera să mă prăbuşesc lîngă un zid sărăcăcios din Rusia, decît în toate cimitirele somptuoase, Pere Lachaise şi Campo Santo.
N-am să vorbesc de scrierile mele, să vorbească ele singure!
La rîndul său Esenin, sinucis de curînd, mai tînăr încă decît Sobol, povesteşte următoarele:
"Sînt fiu de ţăran, născut în 1895, familia mea era foarte săracă; am fost încredinţat unui unchiu care m-a trimis pînă la 16 ani într-o şcoală religioasă de institutori.

Voia să intru la şcoala normală din Moscova. Dar uram, din tinereţea cea mai fragedă, Didactica şi Metodologia. Am început să scriu la 16 ani. La 18 ani trimiţînd versurile mele la ziare, am fost foarte mirat că nu mi s-au publicat şi m-am hotărît să plec la Petrograd. Am fost foarte bine primit, mai ales de Block şi Gorodeţki; acesta din urmă mi-a făcut cunoştinţă cu poetul Klonev cu care sînt încă legat şi cu Remisov pe care-l văd din ce în ce mai puţin.
În timpul războiului am fost rostogolit în dreapta şi în stînga, de la Marea Albă, la Marea Neagră, în China, Persia şi India.
Nu fac parte din soviete, căci mi se par prea pătate de modernism.
Lucrez în prezent la un roman "Ţara oamenilor de nimic" unde voi pune multe din amintirile mele. Cînd nu era hîrtie în Rusia, îmi scriam versurile pe zidurile mînăstirilor şi-mi recitcam poeziile pe bulevarde. Cei mai mulţi dintre admiratorii mei erau prostituatele şi bandiţii, cu care m-am avut totdeauna bine.
Poetul Remisev este cel mai în vîrstă din această ceată de poeţi mujici. Klonev este tot de viţă de mujic, e aspru şi vîrtos, cu stilul dur şi sărac în imagini. El a compus imnul bolşevic, ce se cheamă "Cîntecul roşu", iar ultima sa culegere de versuri se cheamă "Păstorul soarelui". Ce păcat că nu sînt traduceri din aceste vlăstare ieşite de jos, care au ajuns în lumina literelor. Ar fi lucruri foarte interesante care ne-ar da oarecare cunoştinţă asupra sufletului complicat al revoluţiei ruseşti."
30. Moştenirea lui Esenin, în "Adevărul literar şi artistic", VII (1926), nr. 307, p. 6:
"Moscova de seară" publică amănuntele procesului pe care l-a provocat moştenirea literară lăsată de Serghei Esenin. După sinuciderea tragică a poetului (la 30 dec. 1925). S-au ridicat mai multe pretenţii asupra acestei moşteniri: copii artistei Zinaida Mayercold-Reich, Tatiana şi Constantin; încă doi băieţi recunoscuţi de tribunale ca copii ai lui Esenin: Izreadnov de 11 ani şi Vulpin de 2 ani; părinţii poetului, o soră minoră, şi o altă soră, majoră, Ekaterina Esenina, care era întreţinută de fratele ei. Acesta din urmă, a prezentat tribunalului un testament scris de Esenin, după care sora lui, Ekaterina, rămîne singura sa moştenitoare. Iar în mai a.c. a mai apărut încă o moştenitoare: Sofia Tolstaia. Aceasta a devenit soţie a nebunaticului poet în împrejurările următoare: Esenin şi-a înregistrat în starea civilă, la 2 mai 1922, căsătoria lui cu Isadora Duncan, celebra dansatoare, venită la Moscova, unde proiectase să renască baletul clasic în mijlocul "proletariatului învingător". Această căsătorie a rămas în vigoare pînă la moartea poetului, deşi Esenin se despărţise de Duncan în 1924, în urma călătoriei lor scandaloase prin America de Nord. Reîntors în Rusia, nedivorţat de Duncan, Esenin a reuşit să se căsătorească cu Sofia Tolstaia, după ce prezentase stării civile actul de divorţ obţinut de dînsul în 1922, tocmai ca să se căsătorească cu Duncan, adică actul divorţului cu Zinaida Mayerchold-Reich de la care avusese cei dintîi copii. Funcţionarii stării civile a cartierului "Hamovnichi" din Moscova, unde i se înregistrase odinioară căsătoria lui cu Zinaida Reich, - nu ştiau nimic despre căsătoria poetului cu Isadora Duncan. Aşa că căsătoria cu Sofia Tolstaia s-a înregistrat aci ca legală.
Acum, deoarece ceilalţi moştenitori ai lui Esenin ceruseră tribunalului să anuleze

ultima căsătorie, judecătorii n au găsit destule motive pentru a le satisface cererea. "Bigamia" lui Esenin nefiind recunoscută de tribunal, Sofia Tolstaia rămîne văduva "adevărată" a poetului şi se crede că va obţine integral moştenirea lui literară."

31. "Buletinul cultural" al Asociaţiei universitare "Frăţia studenţească" I (1932), nr. 1/1 martie 1932, redacţia şi administraţia în Bucureşti, bd. Elisabeta, nr. 56, 16 p. (format 25/7 cm.) are cuprinsul: Zaharia Stancu, Paşii dintîi; Nichifor Crainic, întoarcerea la realitate; Radu Boureanu, Litanie. Numerele 2-3 apar în aprilie-mai 1932, redacţia şi administraţia în Bucureşti, str. Toamnei, nr. 84. în primul număr, N. Mussulis, preşedintele "Asociaţiei", semnează articolul "înfăptuiri şi năzuinţe", p. 7-8: "La 7 mai 1929 a luat fiinţă Asociaţia universitară "Frăţia studenţească", menită să cimenteze legăturile atît dintre studenţi, viitori conducători ai destinelor ţării, cît şi sătean şi orăşean rămaşi unul la brazdă altul la negoţul său ş...ţ. Sînt aproape 3 ani de cînd un număr de 40 de studenţi au pus bazele Asociaţiei noastre care astăzi numără 280 de membri din 20 de judeţe ale ţării ş...ţ. Activitatea în Capitală (1931) cunoaşte organizarea unor serii de conferinţe din ciclul "Psihologia societăţii romîneşti de după război", la care şi-au dat concursul regretatul profesor N. C. Paulescu şi dl. dr. V. Trifu. De asemenea, sărbătorirea a doi ani de existenţă, un frumos festival artistic în sala Teatrului Alhambra." (B. A. - P. I. 12.030).

32. Serghei Esenin, Poemele mele, traducere de Ştefan Baljalarschi şi Ion Pena, în "SO4H2", an I (1932), nr. 4/1 iunie, Turnu Măgurele, Tipografia şi legătoria de cărţi Fl. Moncea, p. 3, (B. A. - P. III. 12.267):

"Despre ce, despre ce să mai cînt
În focul turbat de cadavre?
Buricul femeilor hîde
Rodeşte popoare de javre.

Ce adulmecă stîrvul mai bugeg,
Priviţi-le: latră la lună.
Am fost un zănatec, un prost,
Proslăvind pe o fată nebună.

INDICE ALFABETIC

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR DUPĂ TITLU

A

Acum, dragoste...
Am părăsit casa părintească
Ana Sneghina
Arţarul

C

Ceaţă albastră
Chemare cîntată
Cîinilor
Cîmp leşinat
Crîngul de aur

D

Doamne, azurul...
Doamne, Tu oare
Drumul meu
După şuviţa întunecată...

I

Iată-mă iarăşi în familia mea
Inonia

Î

În ceas străveziu

L

Lenin
Luceafărul roşu
Lumina de şofran

M

Magdalena
Mă întristez cînd mă uit la tine
Mălinul
Mi s-a urît trăind
Moscova cîrciumărească

N

Noi, generaţia...
Nu mă voi mai amăgi singur
Nu-mi pare rău
Nu rătăcesc

O

O, ţinut al ploilor
Omul negru

P

Pe blidul albastru al cerului
Pe cine să cînt
Pisica
Prin seara roşcovană...

R

Rătăcesc pe întîia zăpadă

S

Scrisoare mamei
Sînt ultimul poet...
Spovedania unui huligan

T

Toamnă
Tot ce e viu
Trezeşte-mă mîine devreme

U

Uliţa asta eu o cunosc
Unde eşti casă părintească

V

Vaca
Viscol
Vulpea

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR DUPĂ PRIMUL VERS

A

A vorbit şi-a tăcut crîngul de aur(Crîngul de aur), p.56
Acum, dragoste, dragostea mea (Acum, dragoste), p.27
Am părăsit casa părintească (Am părăsit casa părintească), p.36
Arţar desfrunzit, în gheaţă-mbrăcat (Arţarul), p.85

B

Bucuraţi vă! Pămîntul s-a îmbăiat (Chemare cîntată), p.80

C

Ceaţă albastră. întindere de zăpadă (Ceaţă albastră), p.89
Ciinilor, ciinilor veniţi aici (Ciinilor), p.38
Cîmp cules, codrul pustiu (Luceafărul roşu), p.23
Cîmp leşinat, pe cine vrei să chemi? (Cîmp lesinat), p.26

D

De bătrîneţe dinţii i-au căzut (Vaca), p.33
Doamne, azurul fără fund (Doamne, azurul), p.24
După şuviţa-ntunecată a pădurii...(După şuviţa-ntunecată), p.21
Doamne, Tu oare (Doamne, Tu oare), p.16

I

Iată-mă iarăşi în familia mea (Iată-mă iarăşi în familia mea), p.

Î

În ceas străveziu cînd noaptea-şi-nfige (In ceas străveziu), p.14
În dantela de lînă (Magdalena), p.20

L

Legea nu s-a întărit (Lenin), p.60
Liniştea a potopit crîngurile cu ploi (Toamnă), p.15
Lumina de şofran a ţinutului scrii (Lumina de şofran), p.66

M

Mă întristez cînd mă uit la tine (Mă întristez cînd mă uit la tine), p.57
Mi s-a urît trăind în ţara mea (Mi s-a urît trăind), p.12

N

Noi, generaţia victoriei leniniste (Noi, generaţia), p.44
Nu fiecare ştie să cînte (Spovedania unui huligan), p.40
Nu mă înspăimînt de pieire (Inonia), p.73
Nu mă voi mai amăgi singur (Nu mă voi mai amăgi singur), p.90
Nu rătăcesc prin ierburi şi nu caut (Nu rătăcesc), p.28
Nu-mi pare rău, nu chem, nu plîng (Nu-mi pare rău), p.55

O

O, ţinut al ploilor şi-al vremii rele (O, ţinut al ploilor), p.54
Odată cu primăvara (Mălinul), p.86

P

Pe blidul albastru al cerului (Pe blidul albastru al cerului), p.
Pe cine, pe cine să cînt (Pe cine să cînt), p.37
Prietenul meu, dragul meu (Omul negru), p.48
Prin scara roşcovană poteca se strecoară (Prin scara roşcovană), p.19

R

Rătăcesc pe întîia zăpadă (Rătăcesc pe întîia zăpadă), p.39

S

S-a hotărît! Pentru totdeauna (Moscova cîrciumărească), p.68
S-a tîrît cu piciorul zdrobit (Vulpea), p.32
Satul nostru se cheamă Radova (Ana Sneghina), p.95
Sînt ultimul poet al satului (Sînt ultimul poet), p.30

T

Tot ce e viu e-nsemnat (Tot ce e viu), p.17
Trăieşti tu încă, bătrînica mea? (Scrisoare mamei), p.64
Trezeşte-mă mîine devreme (Trezeşte-mă mîine devreme), p.84

U

Unde eşti, unde eşti casă părintească (Unde eşti casă părintească) p.83
Uliţa asta eu o cunosc (Uliţa asta eu o cunosc), p.58

V

Viaţa-şi intră-n matcă (Drumul meu), p.5
Viscol! Viscol care sfarmă şi-nţeapă (Viscol), p.87